ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\le_Carre_John_Spion_ktery_se_vratil_z_chladu.PDB

PDB Name: le_Carre_John_Spion_z_chladu
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 11.4.2003
Modification Date: 11.4.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Špion, který se vrátil z chladu

John Le Carré

Kapitola I.

HRANIČNÍ PŘECHOD

Američan podal Leamasovi další šálek kávy a řekl: "Proč se nevrátíte a nejdete si lehnout? Můžeme vám zavolat, až se objeví."
Leamas neodpověděl, jen se upřeně díval oknem stanoviště na prázdnou ulici.
"Nemůžete čekat věčně, pane. Možná, že přijde jindy. Můžeme zařídit, aby se Polizei spojila s Agenturou. Za necelých dvacet minut můžete být zase tady."
"Ne," řekl Leamas, "už je skoro tma."
"Ale nemůžete čekat věčně; má už devět hodin zpoždění."
"Jestli chcete jít, jděte. Udělal jste, co se dalo," dodal Leamas. "Řeknu Kramerovi, že jste byl opravdu dobrý."
"Jak dlouho budete čekat?"

"Dokud nepřijde."
Leamas přešel k oknu pozorovatelny a zastavil se mezi dvěma nehybnými policisty. Jejich dalekohledy mířily na východní kontrolní pohraniční stanoviště.
"Čeká na tmu," zamumlal Leamas. "Vím, že čeká na tmu."
"Ráno jste říkal, že přejde mezi dělníky."
Leamas se k němu prudce otočil.
"Agenti nejsou vlaky, nemají jízdní řád. Je prozrazen, je na útěku. Mundt je mu v patách. Ten člověk má jen jedinou šanci. Nechtě ho, aby si vybral svou chvíli."
Mladý muž zaváhal. Chtěl odejít, ale zdálo se mu to trapné.
V domku zazvonil telefon. Všichni zadrželi dech. Policista řekl německy: "Černý opel rekord se západní značkou."
"Za soumraku nemůže vidět tak daleko, zřejmě hádá," zašeptal Američan a pak dodal: "Jak se to Mundt dověděl?"
"Ticho!" řekl Leamas od okna. Jeden z policistů opustil domek a vyšel k palpostu postavenému z pytlů s pískem jen asi půl metru od bílé demarkační čáry, která se táhla napříč silnicí a připomínala značení na tenisovém kurtu. Druhý počkal; až se jeho kolega sklonil k velkému dalekohledu na podstavci. Odložil triedr, vzal si z věšáku u dveří černou helmu a pečlivě si ji urovnal na hlavě. Někde vysoko nad stanovištěm se probudily světlomety a jejich paprsky osvítily silnici jako scénu divadla.
Policista začal popisovat, co vidí. Leamas už to znal nazpaměť.
"Vůz zastavuje na prvním stanovišti. Jen jedna osoba. Je to žena. Vedou ji k okénku Volkspolizei ke kontrole dokladů."
Všichni mlčky čekali.
"Co říká?" ptal se Američan. Leamas neodpověděl. Vzal si volný dalekohled a upřeně hleděl směrem k přechodu do Východního Německa.
"Kontrola dokladů ukončena. Postupuje k dalšímu stanovišti."
"Pane Leamasi, je ona ten váš člověk?" naléhal Američan. "Měl bych zavolat do Agentury."
"Počkejte."
"Kde je ten vůz teď? Co se tam děje?"
"Celní kontrola, kontrola peněz," odsekl Leamas.
Leamas pozoroval auto. Na straně řidiče byli dva policisté. Jeden mluvil, druhý stál opodál a čekal. Třetí obcházel kolem vozu. Zastavil se u kufru a pak se vrátil k řidičce. Chtěl klíč. Otevřel si kufr, podíval se dovnitř a zavřel ho. Vrátil klíč a popošel asi deset metrů dopředu po silnici. Uprostřed mezi oběma pohraničními přechody tam stál jeden východoněmecký strážný, ramenatý obrys v kanadách a pytlovitých kalhotách. Chvíli stáli a mluvili spolu v záři reflektorů.
Ledabylým gestem mávli na vůz. Auto dojelo k nim a znovu zastavilo. Obešli ho a zůstali stát opodál. Znovu se o něčem domlouvali. Nakonec ho přece jen nechali pokračovat dál přes bílou čáru směrem do západního sektoru.
"Vy čekáte na svého člověka, pane Leamasi?" zeptal se Američan.
"Ano, čekám na svého člověka."
Leamas zvedl límec svého kabátu a vykročil ven do ledového říjnového větru. V té chvíli si vzpomněl na dav. Na ty nechápavé tváře se dalo uvnitř domku zapomenout Lidé se střídali, ale ty pohledy byly stejné. Stejné jako u dopravní nehody, kdy nikdo neví, jak se to stalo, nikdo neví, zdali se může se zraněným pohnout. Kouř nebo snad prach stoupal ve světelných kuželech reflektorů jako smuteční závoj.
Leamas přistoupil k autu a zeptal se ženy: "Kde je?"
"Přišli si pro něj, ale utekl. Vzal si kolo. O mně nevěděli."
"Kam šel?"
"Měli jsme pokoj blízko Brandenburgu, přímo nad hospodou. Měl tam pár věcí, peníze, papíry a tak. Myslím, že šel tam a pak přejde čáru."
"Dnes v noci?"
"Říkal, že dnes v noci. Všechny ostatní pochytali - Paula, Vierecka, Ländsera, Salomona. Nemá moc času."

Leamas se na ni chvíli mlčky díval.
"Ländsera taky?" zeptal se.
"Včera v noci."
Vedle Leamase se objevil policista.
"Musíte jet dál," řekl. "Je zakázáno blokovat pohraniční přechod."
Leamas se k němu pootočil.
"Jdi do prdele," odsekl. Němec ztuhl, ale žena řekla: "Nastupte si. Zajedeme za roh."
Leamas si přisedl k ní a pomalu popojeli až ke křižovatce s vedlejší ulicí.
"Nevěděl jsem, že máte auto," řekl.
"To je manželovo," odpověděla lhostejně. "Karel vám nikdy neřekl, že jsem vdaná, že?" Leamas mlčel.
"Manžel a já pracujeme pro optickou firmu. Pouštějí nás ven služebně. Karel vám řekl jenom mé jméno za svobodna. Nechtěl, abych se s vámi zapletla..."
Leamas vytáhl z kapsy klíč.
"Budete potřebovat byt," řekl. Jeho hlas zněl suše. "Apartmá je na Albrecht-Dürer-Strasse hned vedle muzea. Je to číslo 28 A. Najdete tam všechno, co potřebujete. Zavolám vám, až přijde."
"Zůstanu tady s vámi."
"Já tady nezůstanu. Jděte do bytu. Zavolám vám. Nemá smysl tu čekat."
"Ale on přijde sem, na tenhle přechod."
Leamas se na ni překvapeně podíval.
"On vám to řekl?"
"Ano. Zná tady jednoho policajta, je to syn jeho domovníka. Mohl by mu pomoct. Proto si vybral tuhle trasu."
"A on to řekl vám?
"Věří mi. Říká mi všechno."
"Proboha!"
Dal jí klíč a vrátil se do teplého domku kontrolního stanoviště, pryč z chladu. Policisté si něco šeptali. Když vešel, větší z nich se k němu ostentativně otočil zády.
"Promiňte," řekl Leamas. "Mrzí mne, že jsem na vás tak vyjel." Otevřel odřenou aktovku a dlouho v ní hledal. Vylovil poloprázdnou láhev whisky. Starší muž ji přijal a kývl. Naplnil šálky do poloviny a dolil je černou kávou.
"Kam šel ten Američan?" zeptal se Leamas.
"Který?"
"Ten kluk od CIA. Ten, co tu byl se mnou."
"Do postele," řekl starší z nich a všichni tři se zasmáli.
Leamas postavil svůj hrneček na stůl a řekl: "Jaké máte předpisy o střílení, kdybyste měli měli pomoct člověku při přechodu? Člověku, který utíká sem."
"Můžeme ho krýt palbou jenom tehdy, když volkspolicajti začnou střílet do našeho sektoru."
"To znamená, že nesmíte střílet, dokud ten člověk nepřekročí hranici?"
Starší muž řekl: "Nesmíme ho krýt palbou, pane..."
"Thomas," doplnil Leamas, "Thomas." Potřásli si rukama a oba policisté se představili také.
"Nesmíme ho krýt palbou. Je to tak. Řekli nám, že by z toho byla válka, kdybychom to zkusili."
"Je to blbost," řekl mladší policista, trochu povzbuzený alkoholem. "Kdyby tu nebyli Spojenci, bylo by dávno po zdi."
"A po Berlíně taky," zamumlal starší.
"Dneska tu čekám svého člověka," řekl Leamas náhle.
"Tady? Na tomhle přechodu?"
"Stálo by za to dostat ho ven. Hledají ho Mundtovi lidé."
"Ještě je tu dost míst, kde se dá přelézt," řekl mladší policista.
"On není ten typ. Zkusí to s nějakou fintou. Má doklady, jestli ovšem ještě platí. A má kolo."
V domku bylo jen jedno světlo, malá lampička se zeleným stínítkem, ale záře reflektorů zaplavovala místnost jako umělé měsíční světlo. Tma zhoustla a s ní i ticho. Mluvili, jako by se báli, že je někdo uslyší.

Leamas si stoupl k oknu a čekal. Před ním ležela silnice a od ní se na obě strany táhla zeď, špinavá ohavná stavba z bloků omotaných ostnatým drátem, osvětlená žlutým světlem laciných žárovek. Připomínala zeď koncentračního tábora. Na západ a východ od zdi ležely zatím neopravované části Berlína, polosvět min, dvourozměrných zbytků války.
Ta zatracená ženská, pomyslel si Leamas, a ten blázen Karel, který kvůli ní lhal. Bylo to spíš úmyslné opomenutí, tak to dělají všichni agenti po celém světě. Naučíte je podvádět a zametat za sebou stopy a oni podvedou i vás. Pochlubil se s ní jenom jednou, loni po té večeři ve Schurzstrasse. Karl právě skončil svou velkou akci a Šéf se s ním chtěl setkat. Šéf se vždycky rád těšil z úspěchů. Povečeřeli spolu - Leamas, Šéf a Karel. Karlovi se taková posezení líbila. Dostavil se vymydlený a učesaný, jako žáček nedělní školy, a ždímal svůj klobouk v ruce s povinnou úctou. Šéf mu pět minut třásl rukou a říkal: "Chci, abyste věděl, jakou radost jste nám udělal, Karle, opravdu velkou radost." Leamas se na to díval a napadlo ho: Tohle nás bude stát pár stovek ročně navíc. Když povečeřeli, Šéf jim znovu zapumpoval rukama. Významně pokýval hlavou, aby naznačil, že musí odejít a riskovat krk někde jinde, a nastoupil do svého auta se šoférem. Karel se pak rozesmál a Leamas se musel smát s ním. Dopili šampaňské a bavili se na Šéfův účet. Pak šli ke "Starému sudu", Karl na tom trval. Tam na ně čekala Elvíra, čtyřicetiletá blondýna, ženská jako řemen.
"To je mé největší tajemství, Alecu," řekl Karl a Leamas se rozzuřil. Pak se pohádali.
"Co všechno jsi jí řekl? Kdo to vůbec je? Jak ses s ní seznámil?" Karl ztratil náladu a odmítl odpovídat. Pak se všechno pokazilo. Leamas se pokoušel změnit způsob práce, místa setkání a hesla, ale Karel nechtěl. Věděl, co je za tím, a nelíbilo se mu to.
"Jestliže jí nevěříte, je už stejně pozdě," řekl. Leamas pochopil narážku a přestal naléhat. Ale šel za věcí opatrně dál. Říkal Karlovi mnohem méně, používal mnohem více různých triků špionáže.
A najednou byla tady. Přijela v autě, znala všechno, celou síť, konspirační dům, všechno. Leamas v duchu, bohužel nikoli poprvé, přísahal, že už nikdy nebude věřit agentovi.
Šel k telefonu a vytočil číslo svého bytu. Ozvala se paní Martha.
"Máme hosty na Dürer - Strasse," řekl Leamas, "muže a ženu."
"Manžele?" zeptala se Martha.
"Skoro," řekl Leamas a Martha se rezavě zasmála. Sotva položil sluchátko, obrátil se k němu jeden z policistů.
"Pane Thomasi! Rychle!" Leamas přistoupil k oknu pozorovatelny.
"Je to muž, pane Thomasi," zašeptal mladší policista, "muž s kolem." Leamas zvedl dalekohled.
Byl to Karel, jeho postava byla jasně rozeznatelná i na dálku. Zachumlal se do starého pláště wehrmachtu a tlačil kolo. Dokázal to, pomyslel si Leamas, snad to dokázal. Má za sebou kontrolu dokladů, zbývá už jen kontrola peněz a celníci. Leamas sledoval Karla, jak opírá kolo o zábradlí a jde k okénku celnice. Nepřežeň to, pomyslel si. Po chvíli konečně Karel vyšel ven, vesele zamával muži v okénku a červenobílá závora se pomalu zvedla. Prošel, blížil se k nim, dokázal to. Už zbýval jen volkspolicajt uprostřed silnice, bílá čára a bezpečí za ní.
V té chvíli Karel zřejmě zaslechl nějaký zvuk, vycítil nebezpečí. Ohlédl se přes rameno, vyskočil na kolo a zuřivě se opřel do pedálů skloněn nízko nad řídítky. Byl tam ještě ten osamělý strážný, který se otočil a díval se na něj.
Náhle se úplně nečekaně rozsvítily reflektory i na druhé straně. Měly bílé oslňující světlo. Zachytily Karla a lapily ho do svých paprsků jako králíka před autem. Pak se ozvalo vytí sirény a prudce vykřikované povely. Oba policisté před Leamasem zaklekli. Vyhlédli střílnami upravenými mezi pytli s pískem a bleskově natáhli své automatické pušky.
Východoněmecký strážný vystřelil. Mířil pečlivě směrem od nich do svého sektoru. První rána Karla zdánlivě ještě popohnala, ale druhá ho téměř srazila zpět. Přesto se ještě pohyboval kupředu a udržel se na kole. Minul strážného a ten na něj střílel dál. Teprve pak jeho tělo ochablo a svezlo se k zemi. Zaslechli zarachocení padajícího kola. Leamas se pomodlil k Bohu, aby byl na místě mrtev.

KAPITOLA II

ÚSTŘEDÍ

Díval se, jak pod ním ranvej Tempelhofu klesá do hloubky.
Leamas nebyl přemýšlivý typ a neměl sklon k filozofování. Věděl, že ho odepsali. Byl to fakt, s nímž teď bude muset žít, stejně jako žijí lidé s rakovinou nebo ve vězení. Věděl, že neexistuje způsob, jakým se snad mohl připravit na překlenutí tohoto okamžiku mezi minulostí a přítomností. Prostě se setkal s porážkou tak, jak se mohl jednoho dne setkat se smrtí. Čelil tomu s cynickým odporem a odvahou osamělého člověka. Vydržel déle než jiní a teď byl poražen. Říká se, že pes žije tak dlouho, jak dlouho vydrží jeho zuby. Leamasovy zuby byly pryč a byl to Mundt, kdo mu je vytrhal.
Před deseti lety si mohl zvolit jinou cestu. Tehdy byla v anonymní státní budově v Cambridge Circus úřednická místa, která Leamas mohl získat a udržet si je bůhvíjak dlouho. Ale Leamas byl jiný. Stejně byste mohli chtít, aby džokej opustil závodní dráhu a stal se účetním, jako žádat Leamase, aby vyměnil život operativce za plané teoretizování a sobecké intriky Whitehallu. Zůstal v Berlíně a věděl, že si v osobním vyznačili na jeho kartu povinnou každoroční prověrku. Byl tvrdohlavý, cílevědomý, pohrdal instrukcemi a věřil, že ho čeká budoucnost. Práce tajné služby měla jediný morální zákon - posuzovala podle výsledků. Dokonce i sofistika Whitehallu se před tímto zákonem skláněla. A Leamas měl výsledky. Dokud nepřišel Mundt.
Je zajímavé, jak brzy si Leamas uvědomil, že Mundt je pro něj příslovečným znamením na zdi.
Hans-Dieter Mundt, narozen před čtyřiceti dvěma lety v Lipsku. Leamas znal jeho osobní spis, znal fotografii na vnitřní straně desek, jeho bezvýraznou tvrdou tvář lemovanou světlými vlasy. Nazpaměť znal historii Mundtovy cesty k moci, k postavení druhého muže Abteilungu a skutečného šéfa operativního týmu. Mundta nenáviděli dokonce i lidé v jeho vlastním oddělení. Leamas to věděl ze zpráv přeběhlých agentů a od Riemecka, který se jako člen politbyra SED setkával s Mundtem a bál se ho. Časem se ukázalo, že oprávněně, protože Mundt ho dal nakonec zabít.
Do roku 1959 byl Mundt nižším funkcionářem Abteilungu, který pracoval v Londýně pod pláštíkem Východoněmecké ocelářské mise. Vrátil se chvatně do Německa. Zabil dva své agenty, aby zachránil vlastní kůži. Více než rok o něm nebylo slyšet. Náhle se znovu objevil na velitelství Abteilungu v Lipsku jako šéf zásobovacího oddělení. Měl získávat materiál, vybavení a personál pro zvláštní akce. Koncem toho roku vypukl v Abteilungu velký zápas o moc. Počet a vliv sovětských důstojníků byl drasticky omezen, několik mužů ze staré gardy bylo propuštěno z ideologických důvodů a tři noví se vynořili. Fiedler se stal šéfem kontrašpionáže, Jahn vystřídal Mundta jako šéf zásobování. Mundt sám spolknul rozinku na koláči a stal se ve věku čtyřiceti dvou let zástupcem šéfa pro operativní činnost.
Objevil se nový styl. Prvním agentem, kterého Leamas ztratil, byla dívka. Byla jen malým článkem v síti, dělávala občas kurýra. Zastřelili ji přímo na ulici, když v západním Berlíně vyšla z kina. Policie nenašla vraha. Leamas chtěl zprvu celou záležitost odepsat jako náhodu nesouvisející s její prací. O měsíc později našli v Drážďanech u trati mrtvého a zohaveného nádražního nosiče. Byl to agent původně ze sítě Petera Guillama. Tehdy si Leamas uvědomil, že to není náhoda. Brzy potom byli dva další členové jiné sítě, kterou Leamas řídil, zatčeni a společně odsouzeni k smrti. A tak to pokračovalo dál, bezohledně a děsivě.
Teď dostali Karla. Leamas opouštěl Berlín, stejně jako přišel, bez jediného agenta, který by stál za řeč. Mundt vyhrál.

Leamas byl pomenší muž s ocelově šedými vlasy a postavou závodního plavce. Byl velmi silný. Síla byla vidět v jeho ramenou a zádech, v silném krku a rukou s krátkými prsty.
K oblečení měl přísně praktický vztah, stejně jako ke všemu jinému. I brýle, které občas nosil, měly ocelové obroučky. Většina jeho obleků byla z umělého vlákna, žádný z nich neměl vestu. Rád nosil košile amerického stylu s knoflíčky na límci a semišové boty s gumovými podrážkami.
Měl přitažlivou hranatou tvář s neústupnou vráskou kolem tenkých rtů, hnědé oči irského typu. Bylo těžké ho někam zařadit. V londýnském klubu by ho vrátný jistě nepovažoval za člena, v Berlíně ho v nočním baru obvykle zavedli k nejlepšímu stolu. Vypadal jako muž, který by mohl dělat potíže, jako muž,

který si hlídá své peníze, muž, který není tak docela džentlmen.
Letuška ho ocenila jako zajímavý typ. Odhadla ho, že bydlí v North Country, což bylo možné, a na boháče, což nebyl. Hádala by mu asi padesát, což bylo téměř přesné. Zařadila ho mezi svobodné, což byla pravda jen napůl. Někde daleko za sebou nechal rozvod. Děti, kterým teď mohlo táhnout na dvacet, dostávaly určitou roční částku z účtu u dost podivné soukromé banky v City.
"Kdybyste chtěl ještě jednu whisky," řekla letuška, "měl byste si pospíšit. Přistáváme v Londýně za dvacet minut."
"Už ne."
Ani se na ni nepodíval. Vyhlížel z okna šedozelená pole Kentu.

Fawley ho uvítal na letišti a odvezl do Londýna.
"Šéfa ta věc s Karlem velmi mrzí," řekl a pohlédl úkosem na Leamase. Ten přikývl.
"Jak se to stalo?" zeptal se Fawley.
"Zastřelili ho. Mundt ho dostal."
"Je mrtvý?"
"Myslím, že ano. Teď už určitě. Nebo alespoň by to pro něj bylo lepší. Málem to dokázal. Neměl spěchat, nemohli si být přece jisti. Abteilung se dostalo k přechodu, právě když ho tam odbavili. Pustili sirénu a volkspolicajt po něm střelil, když byl deset metrů před čárou. Chvíli se ještě hýbal, ale pak zůstal ležet."
"Škoda ho."
"Přesně tak," souhlasil Leamas.
Fawley neměl Leamase rád, ale pokud to Leamas věděl, rozhodně to nedával najevo. Fawley byl muž, který byl členem v klubech a nosil reprezentativní kravaty. Honosil se sportovními úspěchy a dosáhl funkce, která spočívala ve vyřizování korespondence. Považoval Leamase za podezřelého člověka a Leamas ho na oplátku měl za hňupa.
"V jakém oddělení pracujete?" zeptal se Leamas.
"V osobním."
"Líbí se vám tam?"
"Je to fantastické."
"A co teď bude se mnou? Dají mne k ledu?"
"To vám řekne líp Šéf, kamaráde."
"A vy to víte?"
"Samozřejmě."
"Tak proč mi to, sakra, neřeknete?"
"Sorry, kamaráde," odpověděl Fawley a Leamas se málem přestal ovládat. Pak si uvědomil, že Fawley pravděpodobně lže a ve skutečnosti nic neví.
"Dobře, tak mi řekněte alespoň jednu věc, buďte tak laskav. Mám si hledat byt v Londýně?"
Fawley se poškrábal za uchem: "Myslím, že ne, kamaráde. Asi ne."
"Ne? Díky Bohu i za to."
Zaparkovali poblíž Cambridge Circus na placeném parkovišti a společně vešli do haly.
"Nemáte propustku, že? Měl byste vyplnit návštěvní lístek, kamaráde." "Odkdy tady máme propustky? McCall mne zná jako vlastní matka." "To je nový předpis. Kšeft se nám rozrůstá, víte?" Leamas neodpověděl. Pokývl McCallovi a vstoupil do výtahu bez propustky.

Šéf mu potřásl rukou opatrně jako doktor, když prohmatává zlomené kosti.
"Musíte být hrozně unaven," řekl omluvně, "sedněte si přece." Měl pořád stejný smutný profesorský hlas.
Leamas si sedl na .židli proti olivově zelenému elektrickému krbu, na němž balancovala miska s vodou.
"Není vám chladno?" zeptal se Šéf. Nahnul se ke krbu a mnul si nad ním ruce. Pod sakem měl ošoupanou hnědou vlněnou vestu. Leamas si ještě pamatoval Šéfovu manželku, malou omezenou ženu jménem Mandy, která si možná opravdu myslela, že její manžel pracuje v Uhelné komoře. Vestu nejspíš pletla ona.

"Je tu moc sucho, v tom je ten problém," pokračoval Šéf. "Zbavíte se chladu a současně vysušíte vzduch." Vrátil se ke stolu a stiskl knoflík. "Pokusíme se dostat trochu kávy," řekl. "Ginnie je na dovolené, v tom je ten problém. Dali mi sem nové děvče. Opravdu to není ono."
Byl o něco menší, než si Leamas pamatoval, ale jinak úplně stejný. Stejný afektovaný odstup, stejná profesorská domýšlivost, stejný strach před průvanem a zdvořilost podle zásad na míle vzdálených všemu, co Leamas zažil. Tentýž poloúsměv, tatáž neupřímná ostýchavost, totéž omluvné lpění na vzorném chování, kterému se neupřímně vysmíval. Tatáž banalita.
Vytáhl ze zásuvky stolu balíček cigaret a nabídl jednu Leamasovi.
"Zjistíte, že podražily," řekl a Leamas zdvořile přikývl. Šéf zastrčil balíček s cigaretami do kapsy a posadil se. Chvíli bylo ticho, pak Leamas řekl:
"Riemeck je mrtev."
"Ano, opravdu," řekl Šéf, jako by Leamas udělal dobrý vtip. "To je velmi špatné. Velmi... Myslím, že ho asi udala ta dívka - Elvíra?"
"Myslím, že ano." Leamas se rozhodně nechtěl ptát, odkud může Šéf vědět o Elvíře.
"A Mundt ho dal zastřelit," dodal Šéf.
"Ano."
Šéf se zvedl a začal bloudit po místnosti. Hledal popelník. Jeden objevil a položil ho nešikovně na podlahu mezi jejich židlemi.
"Jak jste se cítil? Když zastřelili Riemecka, myslím? Byl jste u toho, že?"
Leamas se otřásl. "Pěkně mě to otrávilo," řekl.
Šéf sklonil hlavu na stranu a přivřel oči.
"Jistě jste měl horší pocity. Nevyvedlo vás to z míry? To by bylo přirozenější."
"Vyvedlo mne to z míry. Koho by to nevyvedlo z míry?"
"Měl jste Riemecka rád... jako člověka?"
"Myslím, že ano," řekl Leamas bezmocně. "Ale nemá snad smysl, abychom se tím dál zabývali," dodal.
"Jak jste strávil zbytek noci po tom, co byl Riemeck zastřelen?"
"Podívejte, co to má znamenat?" zeptal se Leamas prudce. "Kam tím míříte?"
"Riemeck byl poslední," uvažoval Šéf nahlas, "poslední z té série vražd. Pokud mne paměť nemýlí, začalo to tou dívkou, kterou zastřelili ve Weddingu před kinem. Pak ten muž z Drážďan a dva zatčení v Jeně. Skoro jako deset malých černoušků. Potom přišli na řadu Paul, Viereck a Lündser, všichni jsou mrtvi. A nakonec Riemeck." Omluvně se usmál. "To je poměrně velká úmrtnost. Napadlo mne, zdali toho už není na vás moc."
"Jak to myslíte - moc?"
"Napadlo mne, zda nejste unaven. Vyčerpán." Následovalo dlouhé ticho.
"To musíte posoudit vy," řekl Leamas nakonec.
"Měli bychom žít bez soucitu, že? To je samozřejmě nemožné. Hrajeme to jeden na druhého, tu tvrdost, ale ve skutečnosti nejsme takoví. Myslím to tak... člověk nemůže být pořád venku v chladu, musí se čas od času ohřát doma... rozumíte, jak to myslím?"
Leamas rozuměl. Viděl znovu před sebou dlouhou cestu za Rotterdamem, dlouhou přímou cestu podél dun a proud uprchlíků na ní. Viděl maličké letadlo vzdálené mnoho mil. Lidé se zastavili a dívali se na ně. Letadlo se přiblížilo, letělo těsně nad dunami. Leamas znovu viděl ten zmatek a nesmyslné peklo, když bomby dopadly na silnici.
"Takhle bychom se nikam nedostali, Šéfe," řekl Leamas po chvilce. "Co po mně chcete?"
"Chci, abyste vydržel venku v tom chladu ještě o chvilku déle."
Leamas nic neodpověděl, takže Šéf pokračoval. "Etika naší práce, jak já ji chápu, je založena na jednoduché zásadě. Nikdy nesmíme být útočníky. Myslíte si, že je to fér?"
Leamas přikývl. Udělal by cokoliv, aby nemusel mluvit.
"Takže my děláme věci, které nesnesou denní světlo, ale jsme stále v defensivě. Myslím, že to je ještě pořád správné. Děláme nepřípustné věci, aby obyčejní lidé tam nebo jinde mohli v noci klidně spát. Je to příliš romantické? Ovšem... občas děláme velmi ošklivé věci," zašklebil se jako školák. "Když se dostaneme k tomu, abychom vážili morálku, děláme spíše inventuru vzájemných zločinů. Konec konců

nemůžeíe přece srovnávat ideály jedné strany s metodami druhé, že?"
Leamas ztratil půdu pod nohama. Slyšel, že Šéf rád dlouho žvaní, než zasadí ránu z milosti, ale sám to ještě nezažil.
"Myslím to tak, že musíte srovnávat metodu s metodou a ideál s ideálem. Řekl bych, že od války se naše metody, tedy metody naše a našeho protivníka, velmi sblížily. Myslím to tak, že nemůžete mít větší ohledy vůči druhé straně prostě jen proto, že vláda dělá benevolentní politiku, že?" Tiše se zasmál pod vousy.
"To nebude nikdy stačit," dodal.
Proboha, pomyslel si Leamas, já snad pracuju pro nějakýho pitoraýho faráře. Kam se tím kázáním chce dostat?
"A proto myslím," pokračoval Šéf, "že bychom se měli pokusit zbavit se Mundta... A mimochodem," řekl a obrátil se rozzlobeně ke dveřím, "kde je to zatracený kafe?"
Přešel ke dveřím, otevřel je a něco řekl dívce ve vedlejší kanceláři. Vrátil se a řekl: "Opravdu si myslím, že bychom se ho měli zbavit, jestliže to můžeme zařídit."
"Proč? Ve východním Německu nám nic nezbylo, vůbec nic. Právě jste to řekl... Riemeck byl poslední. Nezbylo tam nic, co bychom měli bránit."
Šéf si sedl a chvíli si prohlížel ruce.
"To není tak docela pravda," řekl nakonec, "ale nemyslím, že bych vás měl nudit detaily."
Leamasovi přejel po zádech mráz.
"Řekněte mi," pokračoval Šéf, "ještě vás špionáž neunavuje? Promiňte mi, že se pořád stejně ptám. Chci říct, že to je něco, co plně chápeme, víte? Jsme jako letečtí konstruktéři... myslím, že se tomu říká únava materiálu. Pokud ano, rozhodně mi to řekněte."
Leamas si mimoděk vzpomněl na ranní let domů.
"Kdybyste byl unaven," dodal Šéf, "museli bychom hledat jinou cestu, jak se vypořádat s Mundtem. To, co mám na mysli, je trochu výjimečné."
Vešla dívka s kávou. Položila podnos na psací stůl a nalila dva šálky. Šéf čekal, dokud neodešla z místnosti.
"Taková hloupá holka," řekl jakoby pro sebe. "Zdá se to divné, že už nedokážou najít žádné dobré sekretářky. Opravdu bych byl radši, kdyby byla Ginnie šla na dovolenou jindy." Chvíli nespokojeně míchal kávu.
"Musíme Mundta naprosto zkompromitovat, zničit," řekl. "Řekněte mi, pijete hodně? Whisky a tak?"
Leamas si kdysi myslel, že si už na Šéfa zvykl a vidí do něj, ale teď...
"Trochu piju. Víc než průměr, myslím."
Šéf s pochopením přikývl. "A co víte o Mundtovi?"
"Je to zabiják. Byl tady před rokem nebo dvěma s Východoněmeckou ocelářskou misí. My jsme tam měli poradce, Mastona."
"Přesně tak."
"Mundt řídil agentku. Byla to manželka někoho z ministerstva zahraničí Pak ji zabil."
"Pokusil se zabít George Smileye. Manžela té agentky ovšem zastřelil. Je to nechutný člověk. Rozhodně to není komunistický intelektuál. Je to praktik studené války."
"Jako my," poznamenal suše Leamas. Šéf se neusmál.
"George Smiley znal dobře celý případ. Už pro nás nedělá, ale myslím, že byste ho měl někde vyšťourat. Zabývá se historií Německa v sedmnáctém století. Žije v Chelsea, hned za Sloane Square. Znáte Bywater Street, že?"
"Ano."
"Něco o tom případu bude vědět i Guillam. Měl by být v Satelitech v přízemí. Obávám se, že se tady všechno trochu změnilo..."
"Ano."
"Věnujte jim den nebo dva. Oni vědí, co mám na mysli. Napadlo mne také, zdali byste se mnou nechtěl strávit víkend. Moje žena," dodal spěšně, "se musí starat o svou matku. Byli bychom sami, jen vy a já."
"Děkuji, rád přijdu."
"Můžeme si v klidu probrat pár věcí. Bylo by to velmi pěkné. Mohl byste na tom vydělat spoustu peněz.

Zůstalo by vám i to, co byste si vydělal tam."
"Díky."
"Tedy ovšem jen v případě, že budete opravdu chtít... Žádná únava materiálu nebo něco podobného?"
"Pokud se jedná o odstranění Mundta, jdu do toho."
"Opravdu byste chtěl?" ujišťoval se Šéf zdvořile. Chvíli Leamase zamyšleně pozoroval a pak dodal: "Ano, vidím, že ano. Ale neměl byste mít pocit, že to máte říct. Myslím to tak, že v našem světě velmi rychle opouštíme nenávist a lásku. Jsou jako zvuky, které neuslyší ani pes. Nakonec zbývá jen taková nevolnost, nechcete prostě někomu znovu způsobit utrpení. Promiňte mi, ale není to ten pocit, s nímž jste se díval na Riemeckův konec? Ani nenávist k Mundtovi, ani lítost pro Karla, ale tupý otřes, jako rána do necitlivé části těla... Řekli mi, že jste prochodil celou noc po ulicích Berlína. Je to pravda.?"
"Je to pravda. Šel jsem se projít."
"Celou noc?"
"Ano."
"Co se stalo s Elvírou?"
"Bůh ví... Rád bych se pokusil o Mundta," řekl Leamas.
"Dobře... Mimochodem, kdybyste potkal nějaké staré známé, myslím, že by nemělo smysl probírat to s nimi. Vlastně bych byl radši," dodal Šéf po chvilce, "kdybyste se nimi moc nebavil. Nechte je při tom, že jsme s vámi zacházeli špatně. Mohli bychom rovnou začít tak, jak chceme pokračovat, ne?"

KAPITOLA III

SESTUP

Nikoho moc nepřekvapilo, když Leamase dali k ledu. Berlin znamenal celkově za celá ta léta neúspěch, říkali mnozí, a někdo to prostě musel odskákat. Kromě toho už byl na operativní činnost starý, ta často potřebovala reflexy rychlé jako u profesionálního hráče tenisu.
Leamas udělal za války hezký kus práce, to každý věděl. Norsko a Nizozemí ho nepohřbily tak rychle. Tak mu nakonec ještě před odchodem dali medaili a pustili ho tam. Později se ale musel vrátit. S jeho penzí to byla opravdu smůla. Účtárna pustila informaci díky Elsii. Ta řekla v kantýně, že chudák Alec Leamas bude mít jenom 400 liber ročně, protože měl přestávky ve službě. Elsie měla dojem, že by se ten zákon měl změnit. Pan Leamas přece sloužil, ne? Ale co s tím účtárna proti ministerstvu financí, které jim dýchalo na krk, mohla dělat? Už to nebylo jako za starých časů. Dokonce i za Mastona se jim dařilo občas něco zařídit, ale teď ne.
Leamas, jak se dověděli nováčci, byl stará škola. Vraždy a krev spolu s kriketem a bezvadnou francouzštinou. V Leamasově případě to neznělo fér, protože uměl stejně perfektně německy jako anglicky a jeho holandština byla obdivuhodná. Také neměl rád kriket, ale je pravda, že neměl vysokou školu.
Leamasova smlouva měla vypršet za několik měsíců, tak ho na tu dobu šoupli do bankovního oddělení. Bylo to něco jiného než finanční, zabývali se platbami, agenty a operacemi za oceánem. Většinu z prací mohl dělat kancelářský poslíček, ale vyžadoval se pro ně příliš vysoký stupeň utajení. Bankovní se proto považovalo za jedno z oddělení Služby zvláště vhodné pro odkládání důstojníků, kteří měli být brzy úplně pohřbeni.
Leamas začal pustnout.
Proces zpustnutí se obvykle považuje za dlouhodobý, ale to nebyl Leamasův případ. Před zraky svých kolegů se během několika měsíců změnil z muže čestně odstaveného stranou v odpornou opileckou trosku. Pro alkoholiky je typická určitá tupost, zvláště když jsou střízliví. Je to určité odtržení od reality, které méně zkušení považují za nepozornost a které si Leamas osvojil se zdánlivě nepřirozenou rychlostí. Objevily se u něj drobné prohřešky. Začal si vypůjčovat nepodstatné částky od sekretářek a zapomínal je vracet, přicházel později a odcházel dříve s nějakým nejapným zamumláním místo vysvětlení.
Kolegové s ním zpočátku jednali shovívavě. Jeho pád je možná děsil podobně, jako nás trápí mrzáci,

žebráci a invalidé představou, že bychom jednou mohli skončit stejně jako oni. Nakonec ho ale jeho nezájem o práci a jeho hrubá bezohledná zlomyslnost úplně izolovaly od ostatních.
Mnoho lidí překvapilo, že Leamasovi odstavení na vedlejší kolej snad ani nevadilo. Zdálo se, že jeho vůle se náhle zlomila. Začínající sekretářky, které odmítaly věřit, že ve Službě pracují i obyčejní lidé, byly zděšeny. Zjistily totiž, že Leamas definitivně zpustl. Přestal dbát na svůj zjev a nevnímal okolí. Aby ušetřil, obědval v kantýně, což bylo vždy výsadou nižších úředníků, a říkalo se, že pije. Stal se samotářem. Spadl do tragické třídy lidí, kteří byli předčasně zbaveni své aktivity, něco jako plavci odtržení od vody nebo herci vyhození z divadla.
Někteří říkali, že v Berlíně udělal chybu a to byl skutečný důvod, proč se jeho síť rozpadla. Nikdo nevěděl nic přesného. Všichni souhlasili s názorem, že se s ním jednalo neobvykle hrubě dokonce i v osobním, které mělo už tak špatnou pověst. Lidé si na něj tajně ukazovali, jako si začínající sportovci ukazují zestárlého rekordmana, a říkali: "To je Leamas. Zvoral nám Berlín. Ale je smutné, že takhle dopadl."
A pak jednoho dne zmizel. S nikým se nerozloučil, dokonce ani se Šéfem zřejmě ne. Samo o sobě to nebylo překvapující. Povaha služby nedovolovala obřadná loučení s předáváním zlatých hodinek a tak. Ale i podle jejích měřítek byl Leamasův odchod neobvykle náhlý. Pokud se o tom dá něco říct, odešel ještě před ukončením smlouvy. Elsie z účtárny pustila jednu nebo dvě drobné informace. Leamas si začal vybírat mzdu v hotovosti, což znamená, pokud tomu Elsie správně rozumí, že měl nějaké potíže se svou bankou. Koncem měsíce měl ještě dostat prémie. Elsie nechtěla říct, kolik to bude, ale nemohl, chudák, čekat žádnou čtyřmístnou cifru. Poslali mu kartu na nemocenské pojištění domů. Osobní má jeho adresu, ale ti, jak dodala Elsie přezíravě, ti neřeknou nic, ti z osobního.
Pak to byla ta záležitost s penězi. Mezi lidi prosáklo, - nikdo jako obvykle nevěděl odkud - že Leamasův náhlý odchod souvisel s nesrovnalostmi v účtech bankovního oddělení. Scházela velká částka (podle telefonistky s modrým přelivem byla čtyřmístná), ale podařilo se jim prý zachytit většinu, skoro všechno. Přesto mu museli obstavit penzi. Jiní se dali slyšet, že tomu nevěří - pokud by Alec chtěl vykrást kasičku, říkali, věděl jistě o lepších způsobech, jak to udělat, než jsou machinace s konty velitelství. Ne, že by na to nestačil, prostě by to dovedl lépe. Ale ti, kdo byli v hodnocení Leamasových kriminálních schopností střízlivější, poukazovali na jeho velkou spotřebu alkoholu, na náklady staromládenecké domácnosti a propastný rozdíl mezi platem doma a v zahraničí. Za nejzávažnější označovali pokušení, která se staví do cesty člověku, jehož rukama procházejí velké finanční částky a který přitom ví, že jeho dny ve Službě jsou sečteny. Všichni se shodli na tom, že pokud Alec svévolně sáhl do společného hrnce, je s ním konec. Pro takového člověka rekvalifikační oddělení nehne ani prstem. Osobní mu nedá žádné doporučení a když ano, bude tak chladné, že se i ten nejnaivnější zaměstnavatel otřese, jen si ho přečte. Zpronevěra byl jediný zločin, který osobní nikdy nepromíjelo a nikdy na něj nezapomínalo.
Pokud byla pravda, že Alec okradl Ústředí, kletba osobního s nůn půjde až do hrobu a nikdo z nich mu nedá ani pětník na věnec.
Týden nebo dva po jeho odchodu se pár lidí ptalo, co s ním je. Jenže jeho dřívější přátelé se už naučili před jeho jménem uhýbat. Stal se z něho protivný šťoural, který stále útočil na Službu a její úředníky. "Kavalerie", jak jim říkal, by prý měla raději hrát kuličky než vyřizovat jeho záležitosti. Nikdy nevynechal příležitost k výpadům proti Američanům a jejich tajným službám. Zdálo se, že je nenávidí ještě víc než Abteilung, o němž se zmiňoval velmi zřídka. Naznačoval, že právě Američané zkompromitovali jeho lidi. Představa o jejich vině přerostla v utkvělou myšlenku a bylo marné se pokoušet ho nějak utěšit. Stal se z něho otrava, takže ho postupně odepsali i ti, kdo ho znali dlouho a měli ho rádi. Leamasův odchod znamenal jen zčeření hladiny všedního života. Zafoukaly jiné větry, přešla roční období a brzy se na něj zapomnělo.

Jeho byt byl malý a sešlý, stěny natřené hnědou barvou a ozdobené fotografiemi Clovelly. Měl výhled přímo na zadní stěny tří skladišť, jejichž okna byla z estetických důvodů natřena kreozotem. Nad sklady bydlela italská rodina, jejíž členové se v noci hádali a brzy ráno klepali koberce.
Leamas měl jen málo věcí, jimiž mohl vyzdobit svůj příbytek. Koupil stínítka na do té doby holé žárovky, a dva páry prostěradel místo vojenské deky, kterou mu poskytl domácí. Zbytek toleroval, ať to byly

květované neobroubené závěsy, roztřepený hnědý koberec, nebo těžkopádný nábytek z tmavého dřeva, který vypadal jako z útulku pro námořníky. Ze žluté polámané karmy vytékala za šilink voda na holení. Potřeboval práci. Neměl peníze, vůbec nic. Zdálo se, že pověsti o zpronevěře měly pravdu. Nabídky Služby na přestěhování a přeřazení, se Leamasovi zdály vlažné a podivně nevhodné. Nejdřív zkoušel získat zaměstnání v obchodě. Firma na průmyslová lepidla projevila zájem o jeho odpověď na inzerát hledající pomocného manažera a vedoucího osobního oddělení. Bez ohledu na nedostatečné doporučení, které dostal ze Služby, mu nabídli 600 ročně a nepožadovali žádnou zvláštní kvalifikaci. Vydržel to týden. Za tu dobu zápach žluklého rybího tuku prostoupil jeho šaty a vlasy a usadil se mu v nose jako pach smrti. Mytí a praní nepomáhalo, takže nakonec se Leamas nechal ostříhat nakrátko a vyhodil své dva nejlepší obleky. Další týden se pokoušel prodávat encyklopedie hospodyňkám na sídlišti. Nebyl ale typem muže, který by se hospodyňkám líbil. Nechtěly Leamase ani jeho encyklopedie. Noc co noc se unaveně vracel do bytu se svým směšně zbytečným vzorkem pod paží. Koncem týdne té společnosti zavolal a řekl jim, že nic neprodal. Nedivili se, jen mu připomněli, že pokud pro ně přestane pracovat, musí vzorek vrátit. Pak zavěsili. Leamas se vypotácel z telefonní budky plný vzteku. Vzorek tam nechal a v nejbližší hospodě se hrozně opil za pětadvacet šilinků, když na víc neměl. Vyhodili ho, protože se rozkřikl na ženskou, která se ho pokoušela sbalit. Řekli mu, aby se nikdy nevracel, ale tak asi za týden na to zapomněli. Zvykli si na něj. Pomalu se s jeho šedou postavou a unavenou šouravou chůzí seznámili i jinde. Nepromluvil zbytečné slovo. Neměl přátele, ani muže, ani ženy, dokonce ani zvíře. Každý brzy poznal, že s ním něco není v pořádku. Nikdy neznal ceny zboží a nepamatoval si je, když mu je připomínali. Když potřeboval drobné, prohledával všechny kapsy. Nikdy si nepřinesl vlastní košík na nákup, vždycky si musel nakonec koupit papírovou tašku. V okolí ho neměli rádi, ale bylo jim ho trochu líto. Mysleli si, že bude asi i špinavý, protože se v neděli neholil a nosil neprané košile. Paní McCairdová ze Sunbury Avenue mu týden prala, ale nedočkala se jediného slušného slova, tak toho nechala. Byla důležitým zdrojem informací v ulici, kde se hokynáři navzájem drželi v obraze pro případ, že by někdo potřeboval nakupovat na dluh. Paní McCairdová nákupy na sekeru nedoporučila. Leamas nikdy nedostal jediný dopis, vykládala. Pochopili, že to je vážný případ. Neměl žádné obrazy a jenom pár knih. Podle jejího názoru jedna z nich byla neslušná, ale nebylo to jisté, protože byla v nějaké cizí řeči. Podle názoru paní McCairdové měl trochu peněz, ale rychle mu ubývaly. Věděla, že si ve čtvrtek chodí pro podporu. Bayswateru bylo všechno jasné, nepotřeboval nic říkat dvakrát, podpory skončily. Také se od ní dověděli, že Leamas pije jako duha, a hostinský to potvrdil. Krčmáři a posluhovačky neposkytují obvykle své služby na úvěr, ale jejich informace jsou velmi pečlivě váženy těmi, kdo by to dělat mohli.

KAPITOLA IV

LÍZA

Nakonec dostal práci v knihovně. Pracovní úřad mu ji vnucoval každý čtvrtek ráno, když si přicházel pro podporu, a on vždycky odmítal.
"Není to přímo vaše parketa," řekl pan Pitt, "ale plat je slušný a pro vzdělaného člověka je to snadná práce."
"Co je to za knihovnu?" zeptal se Leamas.
"Bayswaterská knihovna pro psychologický výzkum. Je to nadace. Mají tisíce svazků, všechny možné obory, a nedávno dostali ještě další. Potřebují pomocníka."
Leamas si vzal podporu a kousek papíru s adresou.
"Je to divná banda," dodal pan Pitt, "ale vy byste tam stejně nešel nastálo, že? Myslím, že byste to s nimi mohl zkusit, ne?"
Na Pittovi něco nehrálo. Leamas si byl jist, že ho už někde viděl. Nejspíš za války na Ústředí.
Knihovna vypadala jako chrámová loď a byla tam zima. Díky černým kamnům, na každém konci byla cítit naftou. Uprostřed místnosti byla ohrazené pódium připomínající lavici pro svědky a tam seděla knihovnice slečna Crailová.

Leamase nikdy nenapadlo, že by mu mohla někdy šéfovat žena. Na pracovním úřadě se o tom nikdo nezmínil.
"Jsem nový pomocník," řekl, "jmenuji se Leamas."
Slečna Crailová vzhlédla ostře od kartotéky, jako by zaslechla hrubé slovo. "Pomocník? Jak to myslíte?"
"Asistent. Z pracovního úřadu. Pan Pitt..." Přistrčil jí přes pultík cyklostylovaný formulář se svými údaji.
Vzala si ho a zadívala se do něj.
"Vy jste pan Leamas." To nebyla otázka. Konstatování bylo první fází pracného vyšetřování, které se mělo dopátrat pravdy.
"A jste z pracovního úřadu..."
"Ne. Posílají mne z pracovního úřadu. Řekli mi, že potřebujete asistenta."
"Chápu." Následoval ledový úsměv.
V té chvíli zazvonil telefon. Knihovnice zvedla sluchátko a začala se s někým prudce dohadovat. Leamas usoudil, že se asi hádají vždycky, postrádal totiž nějakou přípravnou fázi. Okamžitě zvýšila hlas do jiné polohy a začala se přít ohledně nějakých lístků na koncert. Minutu nebo dvě poslouchal a pak se odšoural k regálům. V jednom z výklenků si všiml dívky na žebříku, která třídila objemné svazky.
"Jsem tady nový," řekl. "Jmenuji se Leamas."
Slezla dolů a trochu formálně mu potřásla rukou.
"Brý den. Jmenuju se Líza Goldová. Už jste mluvil se slečnou Crailovou?"
"Ano, ale teď zrovna telefonuje."
"Nejspíš se hádá se svou matkou. Co tady budete dělat?"
"Nevím. Snad pracovat."
"Právě signujeme knihy. Slečna Crailová založila novou kartotéku."
Líza byla vysoká neohrabaná dívka se štíhlým pasem a dlouhýma nohama. Nosila střevíce bez podpatků, podobné piškotům baletek, aby už nic nepřidávala ke své výšce. Její tvář, stejně jako její tělo, měla výrazné rysy, které váhaly mezi prostotou a krásou. Leamas odhadl, že je židovka a může jí být asi dvacet dva nebo dvacet tři.
"Jedná se jenom o kontrolu, zda jsou všechny knihy na regálech. To je kvůli signaturám, víte? Když najdete knihu na správném místě, zapíšete dovnitř tužkou novou signaturu a označíte to v kartotéce."
"A co pak?"
"Zapsat signaturu perem může jenom slečna Crailová. To je předpis."
"Kdo to vymyslel?"
"Slečna Crailová. Proč nezkusíte začít třeba s archeologií?"
Leamas přikývl a společně přešli do vedlejšího výklenku, kde na podlaze ležela krabice od bot s kartotéčními lístky.
"Už jste to někdy dělal?" zeptala se dívka.
"Ne."
Sklonil se, zvedl hrst lístků a zalistoval v nich. "Poslal mne pan Pitt z pracovního úřadu."
Položil lístky zpátky.
"Je slečna Crailová současně taky jediná osoba, která smí opravovat perem kartotéční lístky?" zajímal se.
"Ano."
Nechala ho tam. Po krátkém zaváhání vytáhl první knihu a podíval se na obálku. Jmenovala se Archeologické objevy v Malé Asii, díl čtvrtý. Zdálo se, že v knihovně mají jen ten čtvrtý díl.

V jednu odpoledne Leamas dostal hlad. Přešel vedle, kde pracovala Líza Goldová a zeptal se:
"Jak je to tady s obědem?"
"No... já si nosím sendviče." Vypadala trochu překvapeně. "Můžete si jeden vzít... Tady není široko daleko žádná jídelna."
Leamas potřásl hlavou.
"Díky, ale já se radši podívám ven. Stejně si musím nakoupit." Dívala se za ním, jak rozhodně rozrazil lítačky na konci haly.
Vrátil se v půl třetí a táhla z něj whisky. Měl jednu papírovou tašku plnou zeleniny a druhou s pečivem.

Položil je na zem do kouta výklenku a znaveně se obrátil ke knihám o archeologii. Popisoval je asi deset minut, když si uvědomil, že za ním stojí slečna Crailová.
"Pane Leamasi!"
Byl v polovině žebříku, takže se jen ohlédl přes rameno a řekl:
"Ano?"
"Kde se tady vzaly ty tašky?"
"Ty jsou moje."
"Já vidím, že jsou vaše."
Leamas čekal. "
"Lituji," pokračovala nakonec, "že nemůžeme připustit, aby se sem nosily tašky."
"Ale kam je mám dát? Tady je nemůžu dát nikam jinam."
"Do knihovny ne," řekla.
Leamas se rozhodl ji ignorovat a obrátil se opět k oddílu archeologie.
"Kdybyste využil normální dobu na oběd," pokračovala slečna Crailová, "neměl byste čas na nákupy. Nikdo z nás, slečna Goldová nebo já, nemáme čas na nákupy."
"Tak proč si neprodloužíte polední pauzu o půl hodiny?" zeptal se Leamas. "Pak byste měly času dost. Kdybyste měly moc práce, můžete pracovat odpoledne o půl hodiny déle. Tedy... kdybyste měly opravdu moc práce."
Chvíli zůstala stát. Dívala se na něho a zřejmě přemýšlela, co by mohla odpovědět. Nakonec prohlásila: "Pohovořím o tom s panem Ironsidem," a šla pryč.
Přesně v půl šesté si slečna Crailová vzala kabát a s důrazným: "Nashledanou, slečno Goldová!" odešla. Leamas tušil, že jí ty tašky ležely v hlavě celé odpoledne. Nahlédl do vedlejšího výklenku. Líza Goldová tam seděla na spodní příčce svého žebříku a četla něco, co vypadalo jako vědecký traktát. Když uviděla Leamase, provinile to ukryla do kabelky a vstala.
"Kdo je pan Ironside?" zeptal se Leamas.
"Myslím, že neexistuje," odpověděla. "Je to její poslední trumf, když neví co říct. Jednou jsem se jí ptala, kdo to je. Najednou byla hrozně nesvá a tajemná a samé nechme toho a tak. Myslím, že neexistuje."
"Já si nejsem jist, že existuje ona," řekl Leamas a Líza Goldová s usmála.
V šest zamkla a klíče dala správci. Byl to velmi starý pán postižený šokem z první světové války. Podle Lízy byl každou noc vzhůru pro případ, že by Němci znovu zaútočili.
Venku bylo nepříjemně chladno.
"Máte to daleko?" zeptal se Leamas.
"Dvacet minut pěšky. Vždycky chodím domů pěšky. A vy?"
"Já to nemám daleko," řekl Leamas. "Dobrou noc."
Šel pomalu zpět do svého bytu. Otevřel si a cvakl vypínačem. Světlo nešlo. Zkusil žárovku v kuchyňce a nakonec i elektrická kamínka vedle postele. Na rohožce našel dopis. Odnesl si ho na schody, kde si ho přečetl ve slabém žlutém světle zašlé žárovky, Byl od elektrorozvodné společnosti. Vyjadřoval politování, že místní pobočka nemůže nic dělat a že musí mu nechat odpojit byt, dokud nevyrovná schodek ve výši devět liber, čtyři šilinky a osm pencí.

Stal se nepřítelem slečny Crailové, ale to právě chtěla. Buď se na něj mračila nebo ho ignorovala. Když se přiblížil, začala se chvět a rozhlížela se na všechny strany po něčem, čím by se mohla bránit nebo kudy utéct. Občas byla strašně dotčena, například když si pověsil kabát na její háček na věšáku. Stála před ním a třásla se vzteky, dokud ji Líza nezpozorovala a nezavolala Leamase. Ten přišel a řekl:
"Stalo se vám něco, slečno Crailová?"
"Nic," odpověděla zadýchaně a stroze. "Vůbec nic."
"Nevadí vám tady můj kabát, že?"
"Ne, vůbec ne."
"Tak fajn," odpověděl a vrátil se do svého výklenku. Třásla se celý den a půl dopoledne vedla hlasitým divadelním šepotem telefonní hovor.
"Žaluje matce," řekla Líza. "Vždycky podrobně referuje matce. O mně taky."

Slečna Crailová brzy nenáviděla Leamase tak, že s ním vůbec nemohla mluvit. Výplatu nacházel po návratu z oběda na třetí příčce žebříku v obálce se svým zkomoleným jménem. Když se to stalo poprvé, přinesl peníze i s obálkou k ní a řekl: "Píšu se el, e, a, slečno Crailová, a jenom jedno es." Slečna Crailová to strnule vyslechla. Kroutila jen očima a lámala v prstech tužku, dokud neodešel. Pak se několik hodin svěřovala telefonu.

Asi po třech týdnech Leamasovy práce v knihovně ho pozvala Líza na večeři. Předstírala, že ji to právě napadlo. Zdálo se, že si uvědomuje, že kdyby ho pozvala den předem, zapomněl by nebo prostě nepřišel. Proto mu to řekla právě odpoledne v pět. Leamas se trochu bránil, ale nakonec pozvání přijal. Šli pěšky. Mohlo to být kdekoliv na světě, v Berlíně, Londýně, v kterémkoliv městě, kde se chodníky večerním deštěm mění v jezera a doprava se zoufale vleče mokrými ulicemi.

Bylo to první z mnoha jídel, které ho čekalo v jejím bytě. Přicházel, kdykoliv ho pozvala, a ona ho zvala často. Nikdy moc nemluvil. Když zjistila, že přijde, zvykla si prostírat už ráno před odchodem do práce. Dokonce si připravovala i zeleninu a dávala na stůl svíčky, protože měla ráda jejich světlo. Dobře věděla, že s ním něco není v pořádku, že se v něm jednoho dne z důvodu, který ona nechápe, může něco zlomit a už ho nikdy neuvidí. Snažila se mu vysvětlit, že to chápe. Jednoho večera mu řekla:

"Můžeš odejít, až budeš chtít. Nebudu tě pronásledovat, Alecu."

Jeho hnědé oči na ní na chvíli spočinuly.

"Řeknu ti to včas," odpověděl.

Její byt se skládal jen z pokoje a malé kuchyňky. V pokoji měla dvě křesla, gauč a knihovničku plnou brožovaných knih. Většinou to byla klasika, kterou nečetla.

Po večeři mu něco vyprávěla a on ležel na gauči a kouřil. Nikdy si nebyla jista, kolik slyšel, ale nezáleželo jí na tom. Často si klekla vedle něj, položila si tvář na jeho ruku a povídala.

Jednou večer se ho zeptala:

"Alecu, na co věříš? Nesměj se. Řekni mi to."

Čekala, takže nakonec řekl:

"Věřím, že autobus číslo jedenáct mě odveze do Hammersmithu. Nevěřím, že ho řídí svatý Mikuláš."

Chvíli o tom přemýšlela a pak se zeptala znovu:

"Ale v co věříš?"

Leamas se otřásl.

"Musíš přece na něco věřit," naléhala, "na něco, jako je Bůh. Já vím, že máš víru, Alecu. Občas máš takový pohled, jako bys měl něco zvláštního udělat, jako kněz. Alecu, nesměj se, je to tak."

Zavrtěl hlavou.

"Sorry, Lízo, jsi vedle. Nemám rád Američany a veřejné školy. Nemám rád vojenské přehlídky a lidi, co si hrají na vojáky." Bez úsměvu dodal: "A taky nemám rád hlubokomyslné úvahy o životě."

"Ale, Alecu, to bys mohl taky říct..."

"A taky bych měl ještě říct," přerušil ji Leamas, "že nemám rád lidi, kteří mi říkají, co si mám a nemám myslet."

Věděla, že se na ni začíná vážně zlobit, ale nedokázala přestat.

"To je všechno proto, že se bojíš přemýšlet! Máš v sobě nějaký jed, nějakou nenávist. Jsi fanatik, Alecu. Já vím, že ano, ale nevím, o co ti jde. Jsi fanatik, který nechce obracet lidi na víru, a to je nebezpečná věc. Jsi jako člověk, který... který přísahal pomstu nebo tak něco."

Hnědé oči se k ní obrátily. Když promluvil, hrozba v jeho hlase ji vyděsila.

"Na tvém místě," řekl hrubě, "bych si hleděl svého."

Pak se usmál čtveráckým irským úsměvem. Udělal to poprvé a Líza pochopila, že změnil taktiku.

"A na copak věří Lízinka?" zeptal se a ona odpověděla:

"Tak snadno to nepůjde, Alecu."

Později večer se k tomu ještě vrátili. Tentokrát to byl Alec, kdo se zeptal, zdali je ona věřící.

"Špatně jsi mne pochopil," řekla, "úplně špatně. Já nevěřím v Boha."

"Tak na co věříš?"

"Na historii."

Chvíli se na ni překvapeně díval a pak se rozesmál.

"Ach, Lízo... to ne! Snad nejsi komunista?"
Přikývla a začervenala se jako malá holčička. Zlobila se, ale současně byla ráda, že mu to nevadí. Toho večera ho přinutila zůstat i na noc a stali se milenci. Odešel v pět ráno. Nerozuměla tomu. Byla na sebe hrdá, i když se jí zdálo, že on se stydí.

Vyšel z jejího bytu a zahnul pustou ulicí k parku. Byla mlha. Nedaleko, asi dvacet metrů nebo o kousek dál, stál muž v plášti do deště. Byl pomenší, trochu při těle. Opíral se o zábradlí u parku. V mlze vypadal jako stín. Jak se Leamas přibližoval, mlha houstla a stále více zahalovala postavu u zábradlí. Když se mlha opět protrhla, muž byl pryč.

KAPITOLA V

ÚVĚR

Jednoho dne, asi o týden později, nepřišel do knihovny. Slečna Crailová měla radost. V půl dvanácté o tom referovala matce a při návratu z oběda se zastavila před policemi vyhrazenými archeologii, kde od nástupu pracoval. Pozorně na ně hleděla s okázalým soustředěním. Líza věděla, že naznačuje zkoumání, zdali Leamas něco neukradl.
Líza ji zbytek dne ignorovala. Neodpovídala na oslovení a pracovala s pilným soustředěním. Když se dočkala večera, šla domů a tam usnula teprve úplně vyčerpána pláčem.
Příští ráno přišla do knihovny dřív. Měla pocit, že čím dříve přijde, tím spíš by mohl přijít i Leamas. Ale ráno se vleklo a její naděje se vytrácela, až bylo jasné, že Leamas už nepřijde. Zapomněla si udělat sendviče, takže se rozhodla zajet autobusem na Bayswater Road a zajít si do A.B.C. Bylo jí špatně. Cítila se tak nějak prázdná, ale neměla hlad. Neměla by se po něm podívat? Slíbila, že ho nebude pronásledovat, ale on říkal, že jí předem řekne... Neměla by to zkusit?
Zamávala na taxi a udala jeho adresu.

Vyšla nahoru po špinavém schodišti a stiskla zvonek u jeho dveří. Zdálo se, že je rozbitý, nic se neozvalo. Na rohožce byly tři láhve od mléka a dopis od elektrárenské společnosti. Chvíli zaváhala a pak zabušila na dveře. Uslyšela slabé zasténání. Seběhla rychle o patro níž, zazvonila a zabouchala na dveře. Nikdo se neozval, takže běžela až dolů a zjistila, že tam je koloniál. V rohu místnosti seděla stará paní a houpala se na židli.
"V tom bytě nahoře," téměř vykřikla Líza, "je někomu špatně. Kdo má náhradní klíče?"
Stará paní se na ni chvíli dívala a pak zavolala směrem k přední místnosti, kde byl obchod.
"Arture, pojď sem, Arture! Je tady nějaké děvče."
Muž v hnědém svetru a se šedým tyroláčkem na hlavě vykoukl ze dveří a řekl:
"Děvče?"
"V tom horním bytě je někomu hrozně špatně," řekla Líza. "Nemůže se dostat ke dveřím, aby je otevřel. Nemáte klíč?"
"Ne," odpověděl hokynář, "ale mám kladivo," a pak společně vyběhli po schodech nahoru. Hokynář s kloboučkem s sebou vzal velký šroubovák a kladivo. Zabouchal na dveře a pak bez dechu čekali na odpověď. Nedočkali se.
"Slyšela jsem sténání. Přísahám, že ano," zašeptala Líza.
"Zaplatíte ty dveře, když je vyrazím?"
"Ano."
Kladivo dopadlo s hrozným hlukem. Tři údery vyrvaly kus rámu a s ním vyletěl i zámek. Líza vnikla dovnitř první a za ní prodavač. V pokoji byla zima a tma, ale na posteli rozeznali mužskou postavu.
"Ach, Bože," pomyslela si Líza, "jestli je mrtvý, nedokážu se ho dotknout," ale přišla blíž a on byl živý. Roztáhla závěsy a klekla si k němu.
"Zavolám vás, kdybych něco potřebovala. Zatím díky," řekla. Hokynář přikývl a odešel.

"Alecu, co ti je? Je ti špatně? Co tě trápí, Alecu?"
Leamas pohnul hlavou na polštáři. Jeho zapadlé oči se neotevřely. Černá barva vousů se odrážela od mrtvolné bledosti obličeje.
"Alecu, ty mi to musíš říct. Prosím, Alecu."
Držela ho za ruku. Slzy jí tekly po tvářích. Zoufale přemýšlela, co dělat. Pak vyskočila, běžela do kuchyňky a dala vařit vodu. Neměla jasno, k čemu ji bude potřebovat, ale trochu ji uklidnilo, že může něco dělat. Nechala konvici na plynu, vzala svou kabelku a Leamasův klíč ze stolku u postele a seběhla dolů na ulici. V drogerii naproti u pana Sleamana koupila trochu telecího želé, nějaké polévkové kostky s hovězím bujónem a lahvičku aspirinu. Už byla u dveří, ale vrátila se ještě pro balík sucharů. Dohromady ji to stálo šestnáct šilinků, takže jí zbyly čtyři šilinky v kabelce a jedenáct liber na knížce. Z té ale dnes nemohla vybírat. Když se vrátila do Leamasova bytu, voda už vařila.
Udělala hovězí bujón, jako ho dělávala její maminka, se lžící ve sklenici, aby sklo neprasklo. Celou tu dobu se ohlížela po Leamasovi, jako by měla strach, že umírá.
Musela ho podepřít, aby se napil. Měl jen jeden polštář. Vzala tedy jeho kabát z věšáku na druhé straně dveří a poskládala ho pod polštář. Vyděsilo ji, když se ho dotkla. Koupal se v potu, takže jeho krátké šedé vlasy byly vlhké a kluzké. Položila si šálek vedle postele na stolek. Držela jeho hlavu jednou rukou a druhou mu dávala po lžičkách bujón. Když spolykal několik lžic, rozpustila dva aspiriny a dala mu je. Mluvila s ním jako s dítětem. Seděla na kraji postele a občas ho pohladila po tváři. Přitom šeptala jeho jméno znovu a znovu, "Alecu, Alecu..."
Přerývaný dech se mu postupně uklidnil a tělo se uvolnilo. Z horečky přešel do klidného spánku. Líza se na něj dívala a vycítila, že pacient má to nejhorší za sebou. Najednou si uvědomila, že už je skoro tma. Trochu ji to zahanbilo, protože měla nejspíš také uklidit. Vyskočila, chytila markétu, z kuchyně si vzala hadr a s horečnou energií se dala do práce. Našla čistý ubrus a pečlivě ho prostřela na stolek u postele. Umyla talíře a nádobí, které se povalovalo v kuchyni. Když s tím byla hotova, podívala se na hodinky a zjistila, že je půl deváté. Dala vařit další konvici vody a vrátila se k posteli. Leamas byl vzhůru a díval se na ni.
"Alecu, prosím tě, nebuď na mne hrubý," řekla. "Brzy půjdu, slibuju ti to, opravdu půjdu. Nech mě jenom, ať ti udělám pořádné jídlo. Jsi nemocný, nemůžeš takhle žít. Jsi... ach, Alecu," a rozplakala se. Přikryla si tvář rukama a mezi prsty jí tekly slzy proudem jako dítěti. Nechal ji plakat. Díval se na ni svýma hnědýma očima a jeho ruce ždímaly prostěradlo.

Pomohla mu s mytím a holením a našla mu nějaké čisté povlečení. Připravila mu trochu telecího želé a pak kuřecí prsíčka z konzervy, kterou koupila naproti u Sleamana. Sedla si k němu na postel a dívala se, jak jí. Cítila, že je šťastná jako nikdy předtím.
Brzy usnul. Přetáhla mu pokrývku přes ramena a šla k oknu. Roztáhla prodřené záclony, zvedla okno a vyhlédla ven. Ve dvoře svítila ještě dvě okna. V jednom viděla blikající modrý stín televizní obrazovky. Postavy kolem ní seděly nehybně připoutané jejím kouzlem. Ve druhém si poměrně mladá žena upravovala natáčky ve vlasech. Líze se chtělo brečet, když si uvědomila, jak jednou skončí jejich dnešní sny.

Usnula v křesle a probudila se až za svítání. Byla celá ztuhlá a bylo jí zima. Přistoupila k posteli. Leamas se zavrtěl. Podívala se na něj a dotkla se prstem jeho rtů. Neotevřel oči, ale uchopil ji za ruku a přitáhl ji k sobě na postel. Najednou ho strašně chtěla a nic tomu nemohlo zabránit. Líbala ho znovu a znovu. A když se na něj podívala, zdálo se jí, že se usmívá.

Přicházela denně šest dní za sebou. Nikdy s ní moc nemluvil. Jednou, když se ho zeptala, zdali ji miluje, odpověděl, že nevěří na pohádky. Ležela na posteli vedle něho s hlavou na jeho prsou. Občas jí svými tlustými prsty prohrábl vlasy a zatahal. Líza se smála a říkala, že ji to bolí. V pátek večer ho zastihla oblečeného ale neoholeného. Bylo jí divné, že se neoholil. Nevěděla přesně proč, ale vyděsilo ji to. Z pokoje zmizelo několik drobností, budík a laciný tranzistorák, který stával na stole. Chtěla se zeptat, ale netroufla si. Přinesla pár vajec a šunku a dělala večeři. Leamas zatím seděl na posteli a kouřil jednu

cigaretu za druhou. Když bylo jídlo hotové, zmizel v kuchyni a vrátil se s lahví červeného vína.
U večeře skoro nemluvil. Dívala se na něj a její hrůza rostla, až to už nesnesla a najednou vykřikla:
"Alecu... ach, Alecu... co to má znamenat? To má být na rozloučenou?"
Vstal od stolu, vzal ji za ruce a políbil ji tak, jak to ještě nikdy neudělal. Měkce jí něco vysvětloval, ale ona slyšela jenom půl a rozuměla ještě mm, protože celou tu dobu věděla, že to je konec a nic už nemá smysl.
"Sbohem, Lízo," řekl. "Sbohem," a pak dodal: "Nehledej mne, tentokrát už ne."
Líza přikývla a zamumlala:
"Přesně, jak jsme si řekli." Byla vděčná za rezavý chlad ulice a za tmu, která skryla její slzy.

Příští ráno byla sobota a Leamas požádal u hokynáře o úvěr. Udělal to dost přímo a neuměle, způsobem, který nebyl vypočítán na jistý úspěch. Objednal si asi půl tuctu věcí, nebylo toho víc než za libru, a když mu je zabalili a vložili do papírové tašky, řekl:
"Pošlete mi pak účet."
Hokynář se nervózně usmál a řekl:
"Promiňte, ale to nepůjde."
Slovo pane tam jasně scházelo.
"Proč ne, sakra?" zeptal se Leamas a fronta za ním se neklidně zavlnila.
"Neznám vás," odpověděl hokynář.
"Nedělejte blbce," řekl Leamas, "chodím sem čtyři měsíce."
Hokynář zrudl.
"Vždycky žádáme banku o vyjádření, "než začneme někomu prodávat na dluh," řekl a Leamas se přestat ovládat.
"Nekecejte blbosti," zařval, "polovina vašich zákazníků nikdy neviděla banku zevnitř a v životě ji neuvidí."
To byla nesnesitelná urážka, protože to byla pravda.
"Neznám vás," opakoval hokynář dutě, "a nelíbíte se mi. A teď vypadněte z mého obchodu." Pokusil se přitáhnout nazpět balíček s nákupem, ale Leamas ho už držel.
Názory na to, co se stalo potom, se liší. Někteří říkají, že hokynář při tahanici o balíček do Leamase strčil. Jiní říkají, že ne. Ať to bylo jakkoliv, Leamas ho uhodil, většina lidí říká, že dvakrát. Nepoužil k tomu pravou ruku, protože přitom stále držel tašku s nákupem. Zdálo se, že úder nevedl pěstí, ale hranou dlaně levé ruky a pak fantasticky rychle levým loktem. Hokynář padl a zůstal ležet jako mrtvý. U soudu pak bylo řečeno, obhajoba to nevyvracela, že hokynář měl dvě zranění - zlomenou lícní kost po prvním úderu a vykloubenou čelist po druhém. Komentář celé záležitosti v tisku byl přiměřený, nic přehnaného.

KAPITOLA VI

KONTAKT

V noci ležel na své palandě a poslouchal ostatní vězně. Byl tam chlapec, který v noci plakal, a starý trestanec, který zpívával On Ilkley Moor bar t at a bubnoval k tomu na ešus. Jeden bachař po každé sloce zařval: "Drž hubu, Georgi, ty mizerná svině," ale nikdo si toho nevšímal. Byl tam taky jeden Ir, který zpíval písně o IRA, i když ostatní říkali, že sedí pro znásilnění.
Leamas přes den cvičil, jak nejvíc mohl. Doufal, že pak bude v noci lépe spát, ale nepomáhalo to. Teprve v noci si člověk skutečně uvědomil, že je ve vězení. V noci nezbylo nic, žádné iluze, které by ho chránily před odporným sevřením cely. Chuť vězení se nedala ignorovat, stejně tak pach vězeňských uniforem, smrad záchodu posypaného chlorovým vápnem, zvuky vydávané uvězněnými muži.
V noci se stávala nedůstojnost uvěznění nesnesitelnou. Právě tehdy Leamas nejvíc toužil po procházkách v londýnském parku za teplého slunečného odpoledne. Právě tehdy nejvíc nenáviděl groteskní ocelovou klec a musel se držet, aby se nevrhl na mříže holými pěstmi, aby svým vězni tělům neroztloukl lebky a neprchl do svobody Londýna. Někdy vzpomínal na Lízu. Vyvolal v paměti měkce pevný dotek jejího

těla, jen na krátký okamžik, jako by cvakla závěrka fotoaparátu. Pak ji zase vymazal z myšlenek. Leamas nebyl člověk, který si zvykl žít ze snů.
Opovrhoval svými společníky v cele a oni ho nenáviděli. Nenáviděli ho, protože dokázal být tím, po čem každý z nich v hloubi duše toužil. Byl záhadou. Dokázal před nimi zachránit část své osobnosti. Nenechal se vtáhnout do sentimentálního vzpomínání na své děvče, na svou rodinu a děti. Nic o něm nevěděli. Čekali, ale nesvěřil se jim. Noví vězňové jsou nejčastěji dvojího druhu. První se stydí, bojí nebo jsou v šoku. Čekají, až je někdo uvede do vězeňského života. Druzí obratně obchodují s informacemi, aby byli pro společnost vězňů zajímaví. Leamas nedělal ani jedno, ani druhé. Zdálo se, že ho těší pohrdat jimi. A oni mu opláceli nenávistí, protože cítili, že jsou pro něho stejně zbyteční jako pro svět venku.
Asi za deset dní toho měli dost.
Velcí se nedočkali jeho úcty a malí postrádali zábavu a drby, tak ho obklíčili ve frontě na večeři. Je to vězeňský rituál pocházející snad až z osmnáctého století. Zdá se, že se jedná o nešťastnou náhodu, při níž se vězni vylije miska na uniformu. Do Leamase z jedné strany trochu strčili a z druhé ho ochotná ruka přidržela předloktí. To stačilo. Leamas nic neřekl, jen se pozorně podíval na nejbližší dva muže a tiše vyslechl sprosté řvaní dozorce, který velmi dobře věděl, co se stalo.
O čtyři dny později pracoval s motykou na záhonku ve vězeňské zahradě a zdálo se, že uklouzl. Držel motyku oběma rukama před sebou tak, že konec násady vyčníval z jeho pravé pěsti asi patnáct centimetrů. Jak se rozehnal, aby získal rovnováhu, vězeň vpravo se zlomil s bolestným výkřikem a chytil se rukama za žaludek. Od té doby měl Leamas pokoj.
Nejvíce ho ve vězení štval balíček v hnědém papíru, který dostane, až bude odcházet. Tak trochu mu to připomnělo svatební obřad - tímhle prstenem jsi spoután pro manželství, tímhle balíčkem se vracíš mezi lidi.
Předají mu ho a bude muset podepsat převzetí. Balíček obsahoval všechno, co Leamas na světě měl. Kromě něho už nic. Leamas to považoval za nejvíc ponižující moment za celé tři měsíce trestu a pevně se rozhodl zahodit balík hned, jak bude venku.
Budil dojem tichého vězně. Nebyly na něj žádné stížnosti. Ředitel věznice, který se o jeho případ trochu zajímal, soukromě přičítal celou záležitost horké irské krvi, která podle jeho názoru určitě v Leamasovi kolovala.
"Co budete dělat," zeptal se, "až budete venku?" Leamas odpověděl s náznakem úsměvu, že zkusí začít znovu. Ředitel poznamenal, že to je výborný nápad.
"A co vaše rodina?" zeptal se ještě. "Nemohl byste se vrátit k ženě?"
"Mohu to zkusit," odpověděl Leamas lhostejně, "ale znovu se vdala."
Sociální pracovník chtěl, aby se Leamas stal ošetřovatelem v blázinci v Buckinghamshire a Leamas souhlasil, že to zkusí. Vzal si adresu a vypsal si odjezdy vlaků z Marylebone.
"Trať je teď až do Great Missendenu elektrifikována," dodal sociální a Leamas řekl, že to je senzace.
Tak mu dali balíček a mohl jít. Jel autobusem k Marble Arch a pak šel pěšky. Měl po kapsách trochu peněz a chtěl si dopřát dobré jídlo. Rozhodl se jít přes Hyde Park a St James Park na Parliament Square, pak dolů kolem Whitehallu na Strand, kde si chtěl zajít do velké kavárny poblíž nádraží Charing Cross a dát si pořádný biftek za šest šilinků.
Londýn byl toho dne krásný. Jaro se trochu zpozdilo a parky byly plné krokusů a narcisů. Z jihu vál chladný čistý vítr.
Leamas by byl nejradéji prochodil celý den, ale musel se nejdřív zbavit balíčku. Košíky na odpadky byly příliš malé. Vypadal by jako blázen, kdyby se ho tam pokoušel nacpat. Jednu nebo dvě věci by asi přece jen měl vyndat, své zatracené papíry. V balíčku byla jeho karta sociálního pojištění, řidičský průkaz a jeho E93 (ať už to bylo cokoliv) ve tlusté obálce označené OHMS. Ale najednou měl pocit, že se tím nechce obtěžovat. Sedl si na lavičku a položil balíček vedle sebe, ale ne příliš blízko. Pak se o kousek odtáhl. Po několika minutách se zvedl a zamířil k cestičce. Balíček nechal ležet. Když k ní došel, uslyšel volání. Otočil se, možná zbytečně prudce, a uviděl, že na něj mává muž v uniformě Armády spásy a ve druhé ruce drží jeho hnědý papírový balíček.
Leamas měl ruce v kapsách a nechal je tam. Stál a přes rameno se ohlédl na muže v plášti. Ten zaváhal. Evidentně čekal, že se k němu Leamas rozběhne nebo projeví nějakým způsobem zájem, ale to se

nestalo. Místo toho pokrčil rameny a pokračoval dál v chůzi. Zaslechl další volání a ignoroval ho, i když věděl, že ten člověk se vydal za ním. Uslyšel rychlé kroky v trávě a pak zadýchaný, trochu dotčený hlas:
"Hej, vy... Vám to říkám!"
Protože ho muž dohnal, Leamas se zastavil a podíval se na něho.
"Ano?"
"To je váš balíček, ne? Nechal jste ho na lavičce. Proč jste nepočkal, když jsem vás volal?"
Byl vysoký, s kučeravými hnědými vlasy. Mel oranžovou kravatu a světlezelenou košili. Trochu nedůtklivý a trochu zženštilý, pomyslel si Leamas. Mohl by být bývalý učitel, absolvent Londýnské ekonomické, a vede nejspíš na sídlišti amatérský divadelní soubor. Trochu slabozraký.
"Můžete ho tam zase vrátit," řekl Leamas. "Já ho nechci."
Muž zrudl:
"Nemůžete ho tady jen tak nechat," řekl, "děláte tu nepořádek."
"Klidně můžu," odsekl Leamas. "Někdo se už o něj postará."
Chystal se pokračovat v chůzi, ale muž mu stál v cestě a držel balíček v náručí jako nemluvně.
"Uhněte mi ze slunce," řekl Leamas. "Budete tak laskav?"
"Podívejte," řekl neznámý a zvýšil hlas, "já vám chci pomoct. Tak proč jste na mě tak zatraceně hrubý?"
"Když byste mi tak hrozně chtěl pomoct," odpověděl Leamas, "jistě mi vysvětlíte, proč mne už půl hodiny špehujete."
Nedělá to špatně, napadlo Leamase. Musel to pro něj být otřes, ale ani nemrkl.
"Zdálo se mi, že jste možná jeden člověk, kterého jsem kdysi znal v Berlíně, když už to musíte vědět."
"Tak proto se za mnou taháte přes půl hodiny?"
V Leamasově hlase byl sarkasmus. Hnědýma očima neopouštěl tvář neznámého.
"Rozhodně to není půl hodiny. Zahlédl jsem vás u Marble Arch a napadlo mne, jestli nejste Alec Leamas. Od toho člověka jsem si kdysi půjčil nějaké peníze. Pracoval jsem v BBC v Berlíně a taky tam byl ten člověk, co mi půjčil. Pořád to cítím jako nevyrovnaný dluh a proto jsem za vámi šel. Nebyl jsem si jist."
Leamas se na něj díval a říkal si, že ten člověk není jen ucházející, ale že je opravdu dost dobrý. Jeho historka nebyla úplně v pořádku, ale to nebylo podstatné. Důležité bylo, že s ní okamžitě vyrukoval a držel se jí, když mu Leamas nespolkl klasický seznamovací trik.
"Já jsem skutečně Leamas," řekl nakonec, "ale kdo jste, do prdele, vy?"

Řekl, že se jmenuje Ashe s E na konci, jak dodal rychle. V tu chvíli Leamas věděl jistě, že mu ten chlap lže. Předstíral, že si není jist, zda je Leamas opravdu Leamas, takže u oběda otevřeli balíček a vytáhli z něho kartu sociálního pojištění. Prohlíželi si ji, jak se Leamasovi zdálo, jako dva teplouši hambatou pohlednici. Ashe objednal oběd s nepatrně přehnaným přehlížením cen a pak pili frankovku jako vzpomínku na staré časy. Leamas začal hovor tím, že trval na tom, že si Ashe nepamatuje. Ashe byl překvapen. Řekl to tónem, který naznačoval, že ho to ranilo. Setkali se přece na večírku, který pořádal Derek Williams ve svém bytě u Kudammu (což vyslovil správně) a byli tam všichni kluci od novin. Alec si to jistě pamatuje? Ne, Leamas si nic takového nepamatoval. No dobře, tak si jistě vzpomene alespoň na Dereka Williamse z Observeru, byl to takový příjemný člověk, který pořádal večírky a nabízel na nich pizzu. Leamas měl ale špatnou paměť na jména. Kromě toho mluvili o padesátém čtvrtém roce a od té doby už uběhlo tolik vody... Ashe si na to vzpomínal (mimochodem jeho křestní jméno bylo William, ale většinou mu přátelé říkali Bill), Ashe si na to vzpomínal naprosto přesné. Pili tenkrát ty cloumáky, brandy s mentolovým likérem, a byli všichni pěkně pod parou. Derek přitáhl nějaké opravdu pěkné holky, půlku kabaretu z Malkastenu, teď už si Alec určitě vzpomene, ne? Leamas řekl, že už se mu to trochu vybavuje, kdyby mohl Bill ještě chvíli pokračovat...
Bill pokračoval. Vydržel by to bezpochyby dost dlouho, ale dělal to dobře. Trošku zabrousil do sexu, jak tenkrát skončili v nočním klubu se třemi z těch děvčat. Byl tam Alec, někdo z kanceláře politického poradce a Bill. A Billovi to bylo tak trapné, protože s sebou neměl peníze a Alec to za něj zaplatil. Bill si pak chtěl vzít jednu tu holku s sebou domů a Alec mu půjčil ještě deset...
"Bože," řekl Leamas, "už si vzpomínám, samozřejmě, už ano."
"Já věděl, že si vzpomeneš," řekl Ashe šťastně a mrkl na Leamase, "Podívej, dáme si ještě jednu, ne?

Mně se s tebou tak pěkně povídá..."

Ashe byl typickým příkladem určité vrstvy lidí, kteří řídí své chování podle principu akce a reakce. Kde se setkal s malým odporem, tam postupoval, kde narazil, ustoupil. Protože neměl žádné zvláštní zásady nebo záliby, závisel na svém společníkovi. Byl stejně ochoten pít čaj u Fortnuma jako jít na pivo k Prospectu of Whitby. Poslouchal by vojenskou hudbu v St James Parku nebo džez ve sklepě na Compton Street. Jeho hlas by se chvěl soucitem při hovoru o Sharpeville nebo odsouzením při zmínce o růstu barevné populace v Británii. Leamasovi byla tato zjevně pasivní role odporná. Dráždila ho, takže Ashe vždy jemně zavedl do situace, kde byl odsouzen zmítat se bezmocně ve svých výmyslech, a pak sám z hovoru vycouval. Ashe se tak neustále vyhrabával z nějakých slepých uliček, do nichž ho Leamas vlákal.
Toho odpoledne se vyskytly chvíle, kdy se Leamas na jeho účet bavil tak drze, že to Ashe opravňovalo ukončit předčasně jejich konverzaci, ale neudělal to. Malý smutný muž s brýlemi, který seděl u vedlejšího stolu zahloubán do knihy o kuličkových ložiskách, by mohl usoudit, kdyby je poslouchal, že Leamas dopřává pravé hody své sadistické povaze. Nebo, pokud by byl člověkem na určité úrovni, že Leamas si chce pro své vlastní potěšení bezpečně ověřit, že takové jednání snese opravdu jen člověk, který k tomu má vážný důvod.
Byly téměř čtyři hodiny, když se rozhodli požádat o účet. Leamas trval na tom, že zaplatí svoji polovinu útraty. Ashe o tom nechtěl ani slyšet. Zaplatil a vytáhl šekovou knížku, aby se s Leamasem vyrovnal.
"Dvacet poctivých liber," řekl a pečlivě doplnil datum na formuláři šeku. Pak se podíval na Leamase a oči se mu rozšířily soucitem.
"Nevím, ale šek ti bude vyhovovat, že?"
Leamas trochu zčervenal a pak odpověděl:
"Ještě jsem si nezaložil účet v bance. Právě jsem se vrátil z ciziny, byl jsem tam vyřizovat nějaký malér. Ale můžeš mi dát šek a já si ho vyberu v tvé bance."
"Kdepak, drahý kamaráde, na to zapomeňl Rotherhithe je trochu z ruky. To by ses projel!"
Leamas pokrčil rameny a Ashe se zasmál. Dohodli se, že se sejdou znovu na stejném místě zítra v jednu hodinu, až Ashe bude mít peníze v hotovosti.

Ashe si vzal taxi na rohu Compton Street a Leamas mu mával, dokud nezmizel z dohledu. Pak se podíval na hodinky. Byly čtyři. Usoudil, že ho stále ještě sledují, takže sešel na Fleet Street a dal si šálek kávy v Black and White. Zastavil se u výloh několika knihkupectví, přečetl si večerníky vystavené za sklem u redakcí a pak zcela náhle, jako by ho to napadlo na poslední chvíli, naskočil do autobusu. Autobus jel na Ludgate Hill, kde se zastavil v dopravní zácpě poblíž stanice metra. Leamas vyskočil a přestoupil na metro. Koupil si lístek za sixpenci, stoupl si na konec vozu a opustil ho na další stanici. Chytil jiný vlak do Eustonu a pak se podobně vrátil zpět na Charing Gross. Když dorazil na nádraží, bylo už devět hodin a znatelně se ochladilo. Na parkovišti čekala dodávka a uvnitř spal za volantem řidič. Leamas se podíval na číslo, pak ji obešel a zavolal do okénka:
"Nejste z Clementsu?"
Řidič se vzbudil a zeptal se:
"Pan Thomas?"
"Ne," odpověděl Leamas. "Thomas nemohl přijít. Já jsem Amies z Hounslow."
"Tak si naskočte, pane Amies," řekl řidič a otevřel dveře. Jeli na západ směrem ke King's Road. Řidič znal cestu.
Dveře mu otevřel Šéf.
"George Smiley není doma," řekl. "Vypůjčil jsem si jeho dům. Pojďte dál."
Teprve, když byl Leamas uvnitř a dveře zavřené, Šéf rozsvítil.
"Sledovali mne až do poledne," řekl Leamas. Společně se Šéfem vstoupili do malého přijímacího pokoje. Všude kolem stěn tam byly knihy. Byl to hezký pokoj, vysoký, se štukaturou z osmnáctého století, úzkými okny a pořádným krbem.
"Zachytili mne hned ráno. Ten člověk si říká Ashe," Leamas si zapálil cigretu. "Je to teplouš. Máme další

chůzku zítra."
Šéf pozorně vyslechl Leamasovu historii, krok za krokem ode dne, kdy uhodil hokynáře Forda až do dnešního setkání s Ashem.
"Jak se vám líbilo, ve vězení?" zeptal se. Stejným tdnem by se asi ptal, jak se mu vydařila dovolená.
"Lituji, že jsme vám nemohli nějak zlepšit podmínky, ale to by neprošlo."
"Samozřejmě."
"Člověk musí být důsledný. Na každém kroku musíme být důslední. Byla by chyba někde narušit celou stavbu. Jestliže jsem to správně pochopil, byl jste nemocen. To je mi líto. Co vám bylo?"
"Jen horečka."
"Jak dlouho jste s tím ležel?"
"Asi deset dní."
"To je hrozné. A nikdo se o vás nepostaral..."
Následovalo velmi dlouhé ticho.
"Vy asi víte, že je ve straně, že?" zeptal se tiše Šéf.
"Ano," odpověděl Leamas. Znovu bylo ticho. "Nechci, aby ji do toho někdo zatáhl."
"Proč by to někdo dělal?" zeptal se ostře Šéf a na chvíli, opravdu jen na chvíli, se Leamasovi zdálo, že pronikl pod slupku jeho akademického odstupu. "Kdo říkal, že by se měla zapojit do akce?"
"Nikdo," odpověděl Leamas. "Já to jen připomínám. Vím, jak tyhle akce probíhají. Mívají vedlejší důsledky, náhlé zvraty nepředpokládaným směrem. Člověk si myslí, že chytil jednu rybu a zjistí, že chytil jinou. Chtěl bych, aby zůstala mimo."
"Tak dobře, dobře."
"A kdo je ten člověk na pracovním úřadě, ten Pitt? Nebyl za války na Ústředí?"
"Neznám nikoho toho jména. Pitt, jste říkal?"
"Ano."
"Ne, to jméno neznám. Na pracovním úřadě?"
"Ach, Bože!" zamumlal Leamas.
"Ale já," řekl Šéf a vstal, "zanedbávám své povinností jako zástupce hostitele. Nedáte si něco k pití?"
"Ne. Chci odsud odejít ještě dnes večer, Šéfe. Zajet si na venkov a trochu se pocvičit. Je Dům otevřen?"
"Objednal jsem vůz," řekl Šéf. "Na kdy jste se domluvil s Ashem? Na jednu?"
"Ano."
"Zavolám Haldanovi a řeknu mu, že si chcete dát trochu squashe. A měl byste taky zajít k doktorovi, kvůli té horečce."
"Nepotřebuju doktora."
"Jak chcete."
Šéf si nalil whisky a zadíval se na svazky ve Smileyho knihovně.
"Proč tu není Smiley?" zeptal se Leamas.
"Celá ta akce se mu nelíbí," řekl Šéf lhostejně. "Považuje ji za nechutnou. Chápe, že je nutná, ale nechce se jí zúčastnit. Jeho horečka," dodal Šéf s podivným úsměvem, "se vrací."
"Nepřijal mne zrovna s otevřenou náručí."
"Máte pravdu. Nechce s tím nic mít. Ale řekl vám přece o Mundtovi, postaral se vám o zázemí, ne?"
"Ano."
"Mundt je velmi tvrdý muž," zamyslel se Šéf. "Na to bychom neměli nikdy zapomínat. A je velmi dobrý špionážní důstojník."
"Zná Smiley důvod pro akci? Ten zvláštní cíl, který má?"
Šéf kývl a usrkl whisky.
"A přesto se mu to nelíbí?"
"To není otázka morálky. Je spíš jako chirurg, který už je vší tou krví unaven. Spokojí se s tím, že operovat budou jiní."
"Řekněte mi," pokračoval Leamas, "jak si můžete být jist, že dosáhneme toho, co chceme? Jak víte, že na tom dělají východní Němci a ne třeba Češi nebo Rusové?"
"Buďte si jist," řekl Šéf trochu nafoukaně, "že to je zajištěno."

Když přišli ke dveřím, Šéf položil lehce ruku na Leamasovo rameno.
"Je to vaše poslední práce," řekl. "Pak se můžete vrátit z chladu venku do tepla domova. A to děvče... chcete, abychom něco zařídili? Peníze nebo něco jiného?"
"Až to všechno skončí, postarám se o ni sám."
"Dobře. Bylo by velmi nebezpečné s tím něco dělat právě teď."
"Chci jen, abyste ji nechali na pokoji," opakoval Leamas důrazně. "Nechci, aby se kolem ní někdo motal, aby jí založili spis nebo tak něco. Chci, abyste na ni zapomněli."
Kývl Šéfovi a vyklouzl ven do noci.
Ven do chladu.

KAPITOLA VII

KIEVER

Následujícího dne přišel Leamas na oběd s Ashem o dvacet minut později a táhla z něj whisky. Ashova radost, sotva ho uviděl, však byla přesto upřímná. Tvrdil, že sám právě přišel, protože se trochu zpozdil cestou do banky. Podal Leamasovi obálku.
"Jednolibrovky," řekl. "Doufám, že je to tak v pořádku."
"Díky," odpověděl Leamas, "a teď si dáme něco k pití." Nebyl oholen a měl špinavý límec. Zavolal číšníka a objednal pití, velkou whisky pro sebe a růžový gin pro Ashe. Když se objednané nápoje objevily a Lea-mas si doléval sodovku do sklenice, třásla se mu ruka tak, že ji málem shodil se stolu. Najedli se dobře, napili ještě lépe a Ashe obstaral většinu konverzace. Jak Leamas očekával, nejdříve začal jeho společník mluvit o sobě. Byl to starý dobrý trik.
"Abych byl upřímný, nedávno jsem padl na docela dobrou věc," řekl Ashe. "Jedná se o anglické články pro cizí tisk. Po Berlínu jsem měl nejdřív ve svých záležitostech trochu zmatek. Společnost nechtěla obnovit smlouvu a tak jsem vzal vedení zájmového týdeníku pro šedesátileté a starší, který financoval nějaký příšerný obchod s karamelami. Dovedeš si představit něco hroznějšího? Potopil se při první stávce tiskařů. Nedokážu ti říct, jaká to pro mě byla úleva. Pak jsem žil nějakou dobu se svou matkou v Cheltenhamu. Ona má obchod se starožitnostmi, daří se jí dobře, díky za optání. Po čase jsem dostal dopis od starého přítele, jmenuje se Sam Kiever, který zakládal novou agenturu. Obstarává malé články o životě v Anglii speciálně upravené pro cizí noviny. Znáš to, šest set slov o plese u Morrise a tak. Sam přišel na nový nápad. Prodával to už přeložené a neřekl bys, jaký to je rozdíl. Lidi si totiž myslí, že si každý může platit překladatele nebo si to přeložit sám. Pokud ale potřebuješ zaplnit půlsloupec ve své zahraniční rubrice, nezbývá ti čas ani peníze na překlad. Samův trik byl v tom, že navázal přímý kontakt s vydavateli. Objel celou Evropu jako cikán, chudáček, ale oni mu teď platí a on nemusí ani hnout prstem."
Ashe se odmlčel a čekal, že Leamas přijme naznačené vyzvání a začne mluvit o sobě. Ale ten narážku ignoroval. Jen tupě přikývl a zamumlal: "Zatraceně chytrý."
Ashe chtěl objednat víno, ale Leamas řekl, že se bude držet whisky a než dospěli ke kávě, měl už čtyři velké v sobě. Zdálo se, že není fit. Osvojil si totiž opilecký zvyk vyšpulit dolní ret ke kraji sklenky, než se napil. Vypadalo to, jako by se bál, že se mu může roztřást ruka a nápoj vylít.
Ashe na chvíli ztichl.
"Ty přece znáš Sama, ne?" zeptal se.
"Sama?"
Do Ashova hlasu se vloudila podrážděná nota. i
"Sama Kievera, mého šéfa. Toho chlapa, o kterém ti tady povídám."
"Byl taky v Berlíně?"
"Ne. Zná Německo dobře, ale nepracoval v Berlíně. Nějakou dobu strašil v Bonnu na volné noze. Možná, že ses s ním setkal, ne? Je to fajn chlápek."
"Myslím, že ne."
Následovala pauza.

"Co vlastně děláš v poslední době, kamaráde?" zeptal se Ashe.
Leamas se otřásl.
"Vylili mě," odpověděl a hloupě se zašklebil. "Vylili mě a dali k ledu."
"Už jsem zapomněl... Co jsi vlastně dělal v Berlíně? Nebyl jsi náhodou jeden z těch tajemnejch studenejch válečníků?"
Bože, pomyslel si Leamas, ten pěkně tlačí na pilu.
Zaváhal, pak zrudl a řekl vztekle: "Dělal jsem Amíkům kancelářskýho poslíčka, jako všichni."
"Víš," řekl Ashe, jako by tu myšlenku už nějakou dobu probírali, "měl by ses seznámit se Samem. Líbil by se ti." A pak najednou starostlivě vykřikl: "Poslechni, Alecu, vždyť já ani nevím, kde bych tě našel!"
"Nikde," odpověděl Leamas unaveně.
"Já ti nerozumím, kamaráde. Kde bydlíš?"
"Všude. Abych ti to trochu přiblížil, nemám práci. Ty svině mi nedaly ani pořádnou penzi."
Ashe vypadal zděšeně.
"Ale to je hrozné, Alecu. Proč jsi mi nic neřekl! Podívej, můžeš přijít a zůstat pár dní u mne. Nemám moc místa, ale jeden se tam ještě vejde. Když ti nebude vadit rozkládací lehátko... Nemůžeš přece bydlet na stromě, starej kamaráde!"
"Zatím jsem na tom dobře," odpověděl Leamas a poplácal se po kapse s obálkou. "Seženu si práci," kývl s hlubokým přesvědčením, "za týden nebo dva. Všechno bude v pořádku."
"Jakou práci?"
"Ale já nevím... Cokoliv."
"Nemůžeš se přece tak zahodit, Alecu! Německy mluvíš, jako by ses tam narodil, já si to pamatuju. Musí být přece spousta věcí, které bys mohl dělat!"
"Už jsem dělal všechno možný. Prodával jsem encyklopedie pro nějakou blbou americkou firmu, třídil jsem knihy v knihovně bláznice a strkal lístek do píchaček ve smradlavý továrně na lepidlo. Co ještě, sakra, můžu dělat?"
Nedíval se na Ashe, ale na stůl před sebou a jeho rty se rychle pohybovaly. Ashe se dal strhnout jeho rozčílením a naklonil se k němu přes stůl. Mluvil nadšeně, téměř triumfoval.
"Jenže ty potřebuješ kontakty, Alecu, chápeš? Já vím, co to je. Sám jsem taky stál frontu na polévku. Proto potřebuješ znát lidi. Nevím, co jsi dělal v Berlíně, a nechci to vědět. Ale nebyla to zřejmě taková práce, kde bys potkal lidi, kteří něco znamenají, ne? Kdybych já nepotkal Sama před pěti lety v Poznani, pořád bych na tom byl zle. Podívej, Alecu, nastěhuj se ke mně třeba tak na týden. Poptáme se Sama a možná seženeme i jednoho nebo dva z kluků, co dělali noviny tenkrát v Berlíně."
"Ale já neumím psát," řekl Leamas. "Nenapíšu ani hovno."
Ashe mu položil ruku na loket: "Tak nezlob," uklidňoval ho, "musíme dělat jedno po druhém. Kde máš svých pět švestek?"
"Moje co?"
"Tvé věci. Šaty, kufry a tak."
"Já nic nemám. Všechno jsem prodal. Všechno kromě balíčku."
"Jakého balíčku?"
"Toho balíčku v hnědém papíře, jak jsi ho sebral v parku. Toho, jak jsem ho chtěl zahodit."

Ashe měl byt na Dolphin Square. Vypadal přesně, jak Leamas čekal. Byl malý a anonymní. Pár narychlo sehnaných suvenýrů z Německa tvořily džbánky na pivo, porcelánová fajfka a pár druhořadých kousků nymfenburgského porcelánu.
"Víkendy trávím s matkou v Cheltenhamu," řekl. "Byt využívám jen ve všední dny. Je to tak šikovné," dodal úpěnlivě. V malém obývacím pokoji instalovali rozkládací lůžko. Bylo asi půl páté.
"Jak dlouho tu žiješ?" zeptal se Leamas.
"Ale... asi rok nebo trochu déle."
"Sehnal jsi to snadno?"
"To není problém, tyhle byty. Zapíšeš se do pořadníku a jednoho dne ti zavolají a řeknou, že jsi na řadě."
Ashe udělal čaj a pak ho pili. Leamas se tvářil mrzutě jako člověk, který není zvyklý na takové pohodlí.

Dokonce i Ashe se trochu ztišil. Po čaji řekl: "Půjdu něco nakoupit, než zavřou obchody. Později se rctá-hodneme, co s načatým večerem. Možná bych mohl zkusit Samovi zavolat ještě dnes. Myslím, že čím dříve se vy dva dáte dohromady, tím lépe. Můžeš si zatím třeba zdřímnout, vypadáš unaveně."
Leamas kývl.
"Je to od tebe zatraceně pěkné..." řekl a udělal rukou podivné rozmáchlé gesto, "...tohle všechno."
Ashe ho poplácal po rameni, vzal si svůj plášť důstojníka Armády spásy a odešel.
Jakmile se Leamas přesvědčil, že Ashe je bezpečně mimo budovu, pečlivě zavřel byt na zástrčku a sešel dolů do haly, kde byly dvě telefonní kabiny. Vytočil číslo z Maida Vale a požádal o sekretářku pana Thomase. Dívčí hlas ihned odpověděl: "Tady sekretářka pana Thomase."
"Volám kvůli panu Samu Kieverovi," řekl Leamas. "Přijal pozvání a doufá, že se s panem Thomasem večer osobně setká."
"Vyřídím to panu Thomasovi. Ví, kde by vás mohl zastihnout?"
"Dolphin Square," odpověděl Leamas a dal jí adresu. "Sbohem."
Po nějakých dotazech u recepční se vrátil do Ashova bytu. Sedl si na skládací lůžko a díval se na své sepjaté ruce. Za chvíli si lehl. Rozhodl se poslechnout Ashovu radu a trochu si odpočinout. Když zavřel oči, vzpomněl si na Lízu, jak ležela vedle něho v bytu na Bayswateru. Napadlo ho, že by rád věděl, co teď asi dělá.

Vzbudil ho Ashe. Spolu s ním přišel malý obtloustlý muž s dlouhými prošedivělými vlasy sčesanými dozadu. Měl na sobě dvouřadový oblek. Mluvil s lehkým středoevropským přízvukem, snad německým, těžko říct. Řekl, že se jmenuje Kiever, Sam Kiever.
Dali si džin a tonik. Mluvil hlavně Ashe. Je to jako za starých časů v Berlíně, říkal, všichni kluci společně a kolem nich přítelkyně noc. Kievr na to řekl, že se nemůže zdržet dlouho, má zítra ještě nějakou práci.
Nakonec se dohodli, že půjdou na večeři do čínské restaurace, o které Ashe věděl. Bylo to naproti limehouské policejní stanici a hosté si tam museli nosit vlastní víno. Ashe měl náhodou v kuchyni nějaké burgundské, tak si ho vzali s sebou do taxíku.
Večeře byla velmi dobrá a vypili obě láhve vína, které přinesli s sebou. Kiever se při druhé trochu rozpovídal. Právě se vrátil z cesty po Nápadním Německu a Francii. Ve Francii je strašný zmatek, de Gaulle to má spočítané. Bůh ví, co se pak může stát. Se stotisícem demoralizovaných kolonů, kteří se vrátí z Alžíru, to vypadalo na fašismus.
"A co Německo?" zeptal se Alec, aby ho pobídl.
"To je jen otázka toho, jestli je Amíci dokážou udržet," řekl Kiever a podíval se povzbudivě na Leamase.
"Jak to myslíte?" zeptal se Leamas.
"Jak to říkám. Dulles dal Němcům zahraniční politiku a Kennedy jim ji bere. Už se začínají trochu ježit."
Leamas prudce přikývl a řekl: "To je pro ty zatracený Amíky typický."
"Alec zřejmě nemá moc rád naše americké přátele," řekl Ashe, který se vnutil do hovoru. Kiever absolutně bez zájmu zamumlal: "Opravdu?"
Kiever, jak si Leamas uvědomil, hrál velmi dobře. Nechával vás, abyste k němu přišli sami. Dovedl k dokonalosti roli muže, který očekává, že bude každou chvíli požádán o laskavost a nebude snadné ji z něho vypáčit.
Po večeři Ashe řekl: "Znám jedno místečko ve Wardour Street, ty jsi tam už taky byl, Same. Tam se o nás báječně postarají. Zavoláme si drožku a jedeme tam, ne?"
"Moment," řekl Leamas a v jeho hlase bylo něco, co přimělo Ashe, aby se na něj překvapeně ohlédl. "Vysvětlil bys mi něco? Kdo tu zábavu zaplatí?"
"Já," řekl Ashe rychle, "tedy Sam a já."
"Vy jste o tom mluvili?"
"Tedy... vlastně ne."
"Já jenom připomínám, že nemám ani floka, víte o tom, ne? Nemám na rozhazování."
"Samozřejmě, Alecu. Zatím jsem se o tebe postaral, ne?"
"Jo," odpověděl Leamas, "to jo."
Zdálo se, že chtěl říct něco jiného, ale rozmyslel si to. Ashe vypadal znepokojeně, ale neurazil se. Kiever

byl stejně neproniknutelný jako předtím.

Leamas odmítl v taxíku pokračovat v konverzaci. Na Ashovu smířlivou poznámku jen popuzeně pokrčil rameny. Dorazili do Wardour Street a vystoupili. Ani Leamas, ani Kiever nenaznačili, že by chtěli za jízdu zaplatit. Ashe je vedl kolem výlohy plné časopisů s obrázky děvčat, dolů úzkou uličkou. V dálce na jejím konci svítil křiklavý neonový nápis: "Klub u kočiček. Jen pro členy." Po obou stranách dveří byly fotografie děvčat. Na každé z nich byly připíchnut úzký ručně psaný lístek: "Umělecké studio. Jen pro členy."
Ashe stiskl knoflík zvonku. Dveře se otevřely hned. Stál v nich rozložitý chlap v bílé košili a černých kalhotách.
"Já jsem člen," řekl Ashe. "Ti dva pánové jdou se mnou."
"Máte legitimaci?"
Ashe vytáhl z náprsní tašky hnědou kartičku a dal mu ji.
"Vaši hosté zaplatí po libře za dočasné členství. Mají vaše doporučení, ne?" řekl muž a podal mu legitimaci. Leamas se protáhl kolem Ashe a vzal ji od něj. Krátce na ni pohlédl a předal ji Ashovi. Pak vytáhl z kapsy dvě libry a položil je na napřaženou dlaň.
"Dvě libry," řekl, "za hosty." Bez ohledu na překvapené Ashovy protesty je vedl za závěs do tmavé haly klubu. Pak se otočil ke vrátnému.
"Najděte pro nás stůl a k tomu láhev skotské," řekl Leamas. "A postarejte se, aby nás nikdo nerušil."
Vrátný na chvíli zaváhal. Pak se rozhodl, že se nebude hádat, a vedl je po schodech dolů. Jak sestupovali, slyšeli, jak sílí tlumený hukot hudby.
Dostali stůl vzadu. Vpředu hráli dva hudebníci a v místnosti posedávala děvčata ve dvojicích a trojicích. Dvě z nich se při jejich příchodu zvedly, ale vrátný zavrtěl hlavou.
Čekali na whisky. Ashe na Leamase neklidně pohlédl. Kiever vypadal, že se trochu nudí. Číšník přinesl láhev a tři sklenice. Mlčky se dívali, jak nalévá do každé trochu whisky. Leamas vzal číšníkovi láhev a dolil všem ještě jednou tolik. Když to udělal, naklonil se přes stůl a řekl Ashovi:
"A teď mi už snad, sakra, řekneš o co tady jde, ne?"
"Jak to myslíš?" zeptal se Ashe nejistě. "Co bys chtěl slyšet, Alecu?"
"Sledoval jsi mne už od lapáku, hned jak mne pustili," začal tiše Leamas. "Vymyslel sis příšerně blbou historku o tom, jak jsme se setkali v Berlíně. Vnutil jsi mi peníze, které jsem ti nedlužil. Cpal jsi mne drahým jídlem a nastěhoval sis mne do bytu."
Ashe zrudl a řekl: "Jestli..."
"Nepřerušuj mě," umlčel ho Leamas prudce. "Počkej snad, do prdele, až domluvím, ne? Tvoje klubová legitimace je vystavená na jméno Murphy. Tak se skutečně jmenuješ?"
"Ne, to ne."
"Kamarád Murphy ti půjčil svou legitimaci?"
"Ne, vlastně ne. Když už to musíš vědět, chodím sem občas za holkamá. Nechal jsem si napsat legitimaci na vymyšlené jméno."
"A proč sis na stejné jméno nechal zapsat svůj byt?" naléhal Leamas nemilosrdně.
V té chvíli promluvil Kiever. "Běž domů," řekl Ashovi. "Postarám se o něj sám."

Striptýz dělala mladá štětka s modřinou na stehně. Její hubená nahota byla trapná. Nebyla erotická, ale neohrabaná a nepřitažlivá. Dívka se pomalu otáčela a přitom trhala rukama a nohama, jako by slyšela hudbu jen v úryvcích. Pořád se přitom dívala na hosty se zájmem dítěte, které se ocitlo ve společnosti dospělých. Tempo hudby se zrychlilo. Děvče reagovalo jako pes na zapískání. Začalo skotačit sem a tam. Při posledním tónu si dívka rozepnula podprsenku a zvedla ji vysoko nad hlavu. Ukazovala své hubené tělo ozdobené třemi šňůťkami pozlátka, které vypadaly, že zbyly od vánoc.
Leamas a Kiever se na ni dívali a mlčeli.
"Asi mi teď řeknete, že v Berlíně jsme viděli lepší," nadhodil Leamas po chvíli a Kiever viděl, že s ním stále ještě cloumá vztek.
"Myslím, že vy ano," odpověděl Kiever jemně. "Byl jsem v Berlíně několikrát, ale nemám moc rád noční

kluby."
Leamas nereagoval.
"Nejsem tak úzkostlivý, to ne, jen počítám. Když chci ženskou, znám levnější způsoby, jak si ji najít. Když si chci zatancovat, znám lepší místa, kam jít."
Zdálo se, že Leamas neposlouchá.
"Možná mi přece jen řeknete, proč se na mě nalepil ten teplouš," navrhl nakonec.
Kiever kývl: "Samozřejmě. Já jsem mu to nařídil."
"Proč?"
"Zajímáte mne. Chtěl bych vám udělat nabídku. Jedná se o noviny."
Chvíli bylo ticho.
"Noviny," opakoval Leamas. "Chápu."
"Mám agenturu, která obstarává materiál pro zahraniční rubriky. Platím dobře. Za zajímavý materiál dokonce velmi dobře."
"A kdo ho pak vydává?"
"Platím tak dobře, že člověk s vašimi zkušenostmi v oblasti... mezinárodních styků, člověk s vaším vzděláním, chápete... kdyby obstaral přesvědčivé, faktické materiály, mohl by se v relativně velmi krátké době zbavit všech finančních starostí."
"Kdo to vydává, Kievere?"
V Leamasově hlase zazněla výhružná nota a v jednu chvíli, byl to skutečně jen okamžik, přeletěl přes hladkou Kieverovu tvář stín obav.
"Zahraniční klienti. Mám v Paříži korespondenta, který dokáže prodat velký podíl mé produkce. Často ani nevím, kdo to pak opravdu tiskne," dodal s odzbrojujícím úsměvem. "Musím ale přiznat, že mne to moc nezajímá. Oni platí a já od nich víc nechci. Oni už jsou takoví, Leamasi. Nevrtají se v detailech. Platí rychle a ochotně vám to ukládají do cizích bank, kde se nemusíte zabývat takovými věcmi, jako jsou daně."
Leamas neřekl nic. Držel sklenici v dlaních a díval se do ní.
Bože, pomyslel si Leamas, ti to ženou tak rychle, že je to až nechutné. Vzpomněl si na jeden hloupý kabaretní vtip - To je nabídka, jakou nemůže žádná slušná dívka přijmout... a kromě toho jste mi, pane, neřekl, co za to. - Z hlediska taktiky je možná správné, že spěchají, napadlo ho. Jsem na mizině, zkušenosti z vězení čerstvé, odpor vůči společnosti ještě silný. Jsem starý tahoun, se mnou není třeba chodit dlouho kolem horké kaše. Nemusím předstírat, že urazili mou čest anglického džentlmena. Na druhé straně budou očekávat praktické námitky. Budou předpokládat, že se bojím, protože Služba pronásleduje zrádce stejně vytrvale jako oko Hospodinovo sledovalo Kaina přes poušť.
Hlavně vědí, že to je sázka do loterie. Vědí, že lidský faktor dokáže udělat zmatek i v těch nejlépe naplánovaných špionážních akcích. Vědí, že podvodníci, lháři a kriminálníci mohou odolat všem svodům, zatímco vážení džentlmeni se dopustili velezrady za vodnatý párek v okresní hospodě.
"To by tedy museli platit ztraceně moc," zamumlal Leamas nakonec.
Kiever mu dolil trochu whisky.
"Nabízejí patnáct tisíc liber na ruku. Peníze jsou už uloženy v Kantonální bance v Bernu. Když předložíte vhodný doklad, který vám moji klienti předají, můžete si peníze vybrat. Vyhrazují si jen právo po roce vám znovu položit několik otázek za dalších pět tisíc liber. Pomohou vám s jakýmkoliv... hm... přestěhováním, kdyby to bylo nutné."
"Kdy chcete odpověď?"
"Hned. Nepředpokládá se, že své vzpomínky svěříte papíru. Setkáte se s mým klientem a on zařídí sepsání těch... materiálů."
"A kde se s ním mám setkat?"
"Měli jsme pocit, že by pro obě strany byla nejvhodnější schůzka mimo Spojené království. Můj klient navrhl Holandsko."
"Ale já s sebou nemám pas," řekl Leamas dutě.
"Dovolil jsem si pro vás jeden připravit," odpověděl Kiever sladce. Nic v jeho chování nenaznačovalo, že by se snad jednalo o něco jiného než o výhodný obchod. "Letíme do Haagu zítra ráno v devět čtyřicet

pět. Nepůjdeme teď ke mně do bytu, abychom si promluvili o detailech?"
Kiever zaplatil. Vzali si taxi a odjeli na docela slušnou adresu nedaleko St James 's Parku.

Kieverův byt byl luxusní a drahý, ale působil dojmem, že jeho zařízení bylo sehnáno ve spěchu. Říká se, že v Londýně jsou obchody, kde vám prodají shodně vázané knihy na metry, a malíři, kteří vám sladí vzorek na stěně s obrazem. Leamas, který nebyl na takové jemnosti nijak zvlášť citlivý, přesto těžko přemáhal dojem, že je spíš v hotelu než v soukromém bytě. Když ho Kiever zavedl do jeho pokoje, který měl výhled do špinavého dvora místo na ulici, Leamas se ho zeptal:
"Jak dlouho tu bydlíte?"
"Ale ne moc dlouho," odpověděl Kiever lehce, "pár měsíců, víc ne."
"Muselo to stát balík. Ale já myslím, že vy za to stojíte."
"Díky."
Měl v pokoji láhev skotské a sifon se sodovkou na stříbrném tácu. Za závěsem na druhém konci pokoje byly dveře ke koupelně a záchodu.
"Je to spíš jako hnízdečko lásky," řekl Leamas. "Všechno platí Velký stát dělníků, co?"
"Drž hubu," vybuchl Kiever a pak dodal: "Kdybyste se mnou chtěl mluvit, tady je domácí telefon do mého pokoje. Budu vzhůru."
"Myslím, že se o sebe dokážu postarat," odsekl Leamas.
"Tak dobrou noc," řekl Kiever krátce a odešel z pokoje.
Taky není moc klidný, pomyslel si Leamas.

Leamase vzbudil telefon u postele. Volal Kiever.
"Je šest," řekl, "snídaně bude v půl."
"Dobře," odpověděl Leamas a zavěsil. Bolela ho hlava.

Kiever zřejmě objednal taxi, protože v sedm hodin někdo zazvonil a Kiever se zeptal: "Máte sbaleno?"
"Nemám žádný kufr," odpověděl Leamas, "jenom kartáček na zuby a holicí strojek."
"To se zařídí. Jinak jste připraven?"
Leamas se otřásl. "Myslím, že ano. Nemáte cigarety?"
"Ne," odpověděl Kiever, "ale můžeme nějaké koupit v letadle. Zatím byste se měl podívat na tohle," dodal a vytáhl britský pas. Leamas zjistil, že pas zní na jeho jméno a je v něm nalepena jeho fotografie hluboce přetisknutá razítkem Foreign Office. Nebyl ani nový, ani starý. Leamas podle něj byl úředníkem, stav svobodný. Když ho vzal do ruky, Leamas znervózněl. Bylo to trochu jako svatba. Ať se bude dít cokoliv, není už cesty zpět.
"A co peníze?" zeptal se.
"Žádné nepotřebujete. Všechno platí firma."

KAPITOLA VIII

PENZION MIRÁŽ

Ráno bylo chladno. Lehká mlha byla šedivě vlhká a lechtala studeně na kůži. Letiště Leamasovi připomnělo válku. Stroje napůl schované v mlze čekaly na své pány. Někde zazněl hlasitý hlas a za ním jeho ozvěna. Osamocené výkřiky se mísily s klapotem dívčích jehlových podpatků na kamenné podlaze a s řevem motorů. Všude vládla spiklenecká atmosféra, jaká vzniká mezi lidmi, kteří jsou vzhůru od úsvitu. Pocit nadřazenosti snad vzniká tím, že společně pozorují, jak mizí noc a přichází den. Personál letiště měl ten zvláštní výraz zasvěcenců poučených mystériem úsvitu a oživených ranním chladem. S cestujícími a jejich zavazadly jednali s odtažitostí mužů, kteří se právě vrátili z fronty. Obyčejní smrtelníci pro ně to ráno nic neznamenali.
Kiever obstaral Leamasovi kufry. Byl to hezký detail. Leamas musel jeho pečlivost obdivovat. Cestující

bez zavazadel přitahovali pozornost a o to Kieverovi rozhodně nešlo. Ohlásili se u pultu letecké společnosti a podle šipek zamířili k pasové kontrole. V jedné chvíli došlo ke komické situaci, protože zabloudili a Kiever za to vynadal nosiči. Leamas se domníval, že Kiever je nervózní kvůli jeho pasu. Nebylo to třeba, pas byl v pořádku.
Pasový úředník byl mladý pomenší důstojník s kravatou, jakou nosili lidé od kontrarozvědky. Na klopě měl proužek nějakého záhadného vyznamenání. Měl zrzavý knírek a přízvuk prozrazující původ někde z North Country, který mu jistě překážel v postupu.
"Budete dlouho pryč, pane?" zeptal se Leamase.
"Několik týdnů," odpověděl Leamas.
"Musíte si dát prodloužit pas, pane. Platí jen do jednatřicátého."
"Vím o tom," řekl Leamas.
Bok po boku šli spolu s Kieverem do čekárny pro cestující. Cestou Leamas řekl: "Vy jste stará podezřívavá svině, Kievere, žejo?"
Jeho společník se tomu tiše zasmál.
"Nemůžu vás nechat volně pobíhat, ne? To nebylo ve smlouvě," odpověděl.
Měli ještě dvacet minut času. Sedli si ke stolu a objednali kávu. "A tyhle věci odneste," řekl Kiever číšníkovi a ukázal rukou na použité talířky, šálky a popelníky na stolku.
"To obchází kolega," odpověděl číšník.
"Jen si je vezměte s sebou," opakoval Kiever rozzlobeně. "Nechávat tady povalovat špinavé nádobí je nechutné."
Číšník se jen otočil a odešel. Minul obslužný pult a neobjednal jim kávu. Kiever zbledl vzteky.
"Proboha," zamumlal Leamas, "nechte ho na pokoji. Život je na takové hlouposti příliš krátký."
"Drzej bastard," ucedil Kiever.
"No dobře. Tak udělejte scénu, když myslíte. Vybral jste si správnou chvíli, nikdy tu na nás nezapomenou."

Formality na letišti v Haagu proběhly bez problémů. Zdálo se, že se Kiever zotavil ze své počáteční nervozity. Rozpovídal se a během krátké cesty mezi letadlem a celnicí se choval jako na výletě. Mladý holandsky celník zběžně pohlédl na jejich kufry a pasy a popřál jim hroznou hrdelní angličtinou: "Doufám, že vy mít příjemný pobyt v Nizozemí."
"Díky," řekl Kiever snad až moc vděčně, "moc děkujeme."
Šli od celní přepážky chodbou k odbavovací hale na druhé straně letištní budovy. Kiever zamířil ke hlavnímu východu. Kolem postávaly skupinky cestujících a prohlížely si voňavky, fotoaparáty a ovoce vystavené ve stáncích. Když procházeli otáčivými skleněnými dveřmi, Leamas se ohlédl. Vedle novinového stánku stál malý vážně se tvářící muž s brýlemi zahloubaný do výtisku Continental Daily Mail. Nečta připomínal žabáka a vypadal trochu jako státní úředník. Nebo tak nějak podobně.

Na parkovišti na ně čekalo auto. Byl to volkswagen s holandskou poznávací značkou a řídila ho žena, která je okázale ignorovala. Jela pomalu a zastavovala vždy na žlutou. Leamas dospěl k názoru, že jí to nařídili, aby je mohl sledovat jiný vůz. Díval se do zpětného zrcátka a snažil se takové auto objevit, ale neměl úspěch. Jednou uviděl černého peugeota s diplomatickým číslem, ale sotva odbočili, zařadil se za ně nákladňák s nábytkem.
Leamas znal Haag velmi dobře ještě z války. Snažil se odhadnout, kam asi jedou. Zdálo se, že směřují na severovýchod k Scheveningenu. Brzy nechali za sebou okrajová sídliště a blížili se k vilové kolonii táhnoucí se za pobřežními dunami.
Tam zastavili. Žena vystoupila, oni zůstali v autě. Zazvonila u malého krémově hnědého bungalovu, který stál na bližším konci řady. Na verandě visela ozdobně kované železné domovní znamení s názvem "Le Mirage" napsaným modrým švabachem. V okně byla vývěska oznamující, že všechny pokoje jsou obsazené.
Dveře otevřela laskavá buclatá žena, která přes rameno řidičky pohlédla směrem k vozu. S očima upřenýma na auto sestoupila k nim a zářila radostí. Leamasovi připomínal starou tetu, která mu jednou

natloukla.
"To je výborné, že jste přijeli," prohlásila. "Jsme tak rádi, že jste přijeli!"
Následovali ji do bungalovu, Kiever šel první. Řidička se vrátila do auta. Leamas se ohlédl na cestu, po níž přijeli. Asi o tři sta metrů dále parkoval černý vůz, snad fiat, snad peugeot. Právě z něj vystupoval muž v nepromokavém plášti.
V hale potřásla žena Leamasovi srdečně rukou. "Vítejte, vítejte do Miráže. Měl jste dobrou cestu?"
"Bezvadnou," odpověděl Leamas.
"Letěli jste nebo jste pluli lodí?"
"Letěli jsme," řekl Kiever, "Měli jsme velmi klidný let." Řekl to tak, jako by mu patřily aerolinie.
"Udělám vám něco k obědu," prohlásila, "nějakou specialitu. Udělám vám něco zvlášť dobrého. Co byste si dali?"
"Ach, Bože," povzdechl si Leamas tiše. Vtom se ozval zvonek u dveří. Žena rychle zmizela v kuchyni a Kiever otevřel přední dveře.

Mel na sobě nepromokavý plášť s koženými knoflíky. Byl asi stejné vysoký jako Leamas, ale starší. Leamas by mu hádal asi pětapadesát. V jeho tváři se rýsovaly hluboké šedé vrásky, vypadal na vojáka. Napřáhl ruku.
"Jmenuji se Peters," řekl. Měl štíhlé pěstěné prsty. "Měl jste příjemnou cestu?"
"Ano," řekl rychle Kiever, "bez potíží."
"Pan Leamas a já máme mnoho věcí, které bychom chtěli spolu probrat. Myslím, že tě nemusíme zdržovat, Same. Můžeš vzít volkswagen zpátky do města."
Kiever se usmál a Leamas viděl v jeho tváři úlevu.
"Sbohem, Leamasi," řekl Kiever vesele. "Sbohem a hodně štěstí, kamaráde."
Leamas kývl a přehlédl jeho ruku.
"Tak sbohem," opakoval ještě jednou Kiever a vyklouzl tiše předními dveřmi ven.
Leamas následoval Peterse do zadního pokoje. Na okně tam visely pečlivě nařasené těžké krajkové záclony. Na okně byly květiny v květináčích, velký kaktus, tabák a nějaký podivný strom s širokými lesklými listy. Nábytek byl těžký a solidní, v pseudoantickém stylu. Uprostřed pokoje stál stůl a dvě vyřezávané židle. Vyšívaný ubrus na stole měl rezavou barvu a byl tlustý skoro jako koberec. Před každou ze židlí na něm ležel blok a tužka. Na bufetu vedle byla připravena whisky a soda. Peters k němu přistoupil a namíchal oběma pití.
"Podívejte," řekl Leamas náhle, "od teďka se obejdu bez předstírání. Posloucháte mě? Oba víme, o co jde, oba jsme profesionálové. Vy jste získal placeného informátora z druhé strany, máte kliku. Pro lásku boží aspoň nepředstírejte, že jste se do mne zamiloval!"
Jeho hlas naznačoval, že je na konci sil, a prozrazoval jeho nejistotu.
Peters přikývl.
"Kiever mi řekl, že jste hrdý člověk," poznamenal klidně a pak dodal bez nejmenšího náznaku úsměvu: "Proč byste se jinak vrhal na obchodníky?"
Leamas ho dohadoval na Rusa, ale nebyl si jist. Jeho angličtina byla téměř perfektní a pohyboval se s jistotou člověka zvyklého na pohodlí civilizace.
Usedli ke stolu.
"Řekl vám Kiever, kolik zaplatím?" zajímal se Peters.
"Ano. Patnáct tisíc liber k vyzvednutí v bance v Bernu."
"Ano."
"Řekl, že budete mít asi během roku doplňující otázky," řekl Leamas, "a za ně zaplatíte dalších pět tisíc, když vám budu tu dobu k dispozici."
Peters přikývl.
"Tuhle podmínku nepřijímám," pokračoval Leamas. "Vy víte stejně dobře jako já, že by to nefungovalo. Chci si vyzvednout svých patnáct tisícovek a zmizet. Vaši lidé zacházejí s přeběhlými agenty velmi tvrdě, naši také. Nehodlám sedět na zadku ve Svatém Mořici, zatímco vy budete likvidovat sítě, které jsem vám prodal. Naši nejsou blbci. Brzy pochopí, koho mají hledat. Jak je vy i já známe, mohou nám být na

stopě už teď."
Peters kývl.
"Můžete se, samozřejmě, usadit někde, kde je... bezpečněji, ne?"
"Za železnou oponou?"
"Ano."
Leamas potřásl hlavou a pokračoval: "Předpokládám, že budete potřebovat asi tři dny na předběžný výslech. Pak se budete nejspíš k některým věcem vracet pro podrobnější vysvětlení."
"To možná nebude nutné," odpověděl Peters.
Leamas se na něj se zájmem podíval.
"Vidím, že poslali odborníka," řekl. "Nebo to neřídí Moskva?"
Peters neodpověděl. Díval se na Leamase a studoval ho. Pak zvedl tužku, která ležela před ním na stole, a zeptal se: "Nezačneme s vaší činností za války?"
Leamas se otřásl.
"To je na vás."
"Tak dobře. Začneme s vaší činností za války. Povídejte..."

"Nastoupil jsem k ženistům v roce 1939. Můj výcvik právě končil, když přišel oběžník, aby se lidé se znalostí cizích jazyků hlásili do zvláštní služby v zahraničí. Mluvil jsem holandsky a německy a trochu i francouzsky a vojny už jsme měl po krk, tak jsem se přihlásil. Holandsko jsem znal dobře, můj otec měl v Leydenu zastoupení nástrojářské firmy. Žil jsem tam devět let. Takže po příslušných pohovorech mě poslali do školy poblíž Oxfordu, kde nás naučili takové ty obvyklé triky."
"Kdo ten kurs vedl?"
"To jsem tehdy nevěděl. Později jsem se setkal se Steed-Aspreyem a Fieldigem, to byl učitel z Oxfordu. Ti to vedli. V jednačtyřicátátém mne vysadili z letadla nad Holandskem. Zůstal jsem tam skoro dva roky. Ztráceli jsme tam agenty rychleji, než jsme je stačili získávat. Byla to jatka. Holandsko je pro tuhle práci hrozná země. Není tam kus divočiny, nemáte kam schovat vysílačku, nemáte kde se scházet. Pořád v pohybu, pořád na útěku. Nebylo to fér. Dostal jsem se odtamtud ve třiačtyřicátém. Po několika měsících v Anglii mne poslali do Norska. Ve srovnání s předchozí prací to byl výlet. V pětačtyřicátém mi zaplatili a já se vrátil do Holandska, abych se pokusil převzít otcův obchod. Moc se mi to nedařilo, tak jsem se připojil k jednomu příteli, který měl v Bristolu cestovní kancelář. Po osmnácti měsících jsme se položili. Najednou jsem jako blesk z čistého nebe dostal dopis z našeho oddělení, zdali bych se nechtěl vrátit. Ale já toho měl plné zuby, takže jsem odpověděl, že si to rozmyslím a najal jsem si chatu na Lundy Islandu. Strávil jsem tam rok a nakonec jsem toho měl taky dost, tak jsem jim napsal. Koncem devětačtyřicátého už jsem byl zase na výplatní listině. Samozřejmě bylo znát, že jsem přerušil službu. Měl jsem snížený nárok na penzi a další drobné nevýhody. Není to moc rychle?"
"Zatím ne," odpověděl Peters a nalil mu znovu whisky. "Probereme to samozřejmě ještě jednou s přesnými jmény a adresami."
Ozvalo se zaklepání na dveře a vešla hospodyně s obědem. Byly to obrovské porce studeného masa, polévka a chléb. Peters odstrčil své poznámky stranou a mlčky se dali do jídla.
Výslech začal.

"Tak jste se vrátil na Cambridge Circus," napověděl Peters, když odklidili oběd.
"Ano. Na nějakou dobu mi dali práci v kanceláři. Třídil jsem zprávy, dělal odhady vojenského potenciálu v zemích za železnou oponou, sledoval jsem přesuny a tak."
"Která to byla sekce?"
"Satelity. Byl jsem tam od února padesát do května jednapadesátého."
"Kdo byli vaši kolegové?"
"Peter Guillam, Brian de Grey a George Smiley. Smiley nás opustil začátkem jednapadesátého a přešel do kontrašpionáže. V květnu jednapadesátého mne přeložili do Berlína jako zástupce velitele oblasti. To znamenalo řízení celé operativní práce."
"Koho jste měl pod sebou?" Peters rychle zapisoval a Leamasovi se zdálo, že používá nějaký svůj

zvláštní doma vytvořený těsnopis.
"Hackett, Sarrow a de Jong. De Jong zahynul při dopravní nehodě v devětapadesátém. Mysleli jsme si, že byl zavražděn, ale nikdy jsme nenašli důkazy. Vedli sítě a já jsem jim šéfoval. Chcete podrobnosti?" zeptal se suše.
"Samozřejmě, ale později. Zatím pokračujte."
"Koncem čtyřiapadesátého jsme ulovili v Berlíně svou první velkou rybu. Byl to Fritz Feger, druhý muž na ministerstvu obrany NDR. Do té doby to šlo špatně, ale v listopadu čtařiapadesátého jsme získali Fritze. Vydržel nám skoro přesně dva roky. Jednoho dne prostě zmizel a už jsme o něm neslyšeli. Prý zemřel ve vězení. Trvalo další tři roky, než jsme našli někoho srovnatelného. Teprve v roce 1959 se objevil Karel Riemeck. Byl členem politbyra východoněmecké komunistické strany. Byl nejlepším agentem, jakého jsem kdy poznal."
"Ten už je mrtev," poznamenal Peters.
Přes Leamasovu tvář přeletěl stín.
"Byl jsem tam, když ho zastřelili," zamumlal. "Měl milenku, která přešla hranici těsně předtím. Řekl jí všecko. Znala celou tu zatracenou síť. Nedivím se, že ho dostali."
"K Berlínu se vrátíme později. Řekněte mi něco jiného. Když Karel zemřel, odletěl jste zpátky do Londýna. Zůstal jste tam po celý zbytek své služby?"
"Na to, co z ní zbylo. Ano."
"Jakou práci jste dělal v Londýně?"
"Dělal jsem v bankovním. Kontroloval jsem platy agentů a zámořské platby pro tajné účely. Zvládlo by to i dítě. Dostávali jsme příkazy a podepisovali směnky. Občas tam byl nějaký poplach kvůli utajení, jinak nic moc."
"Stýkal jste se přímo s agenty?"
"Jak jsme mohli? Rezident v určité zemi dal požadavek. Vedení na to udělalo můří nohu a dalo to nám, abychom provedli platbu. Ve většině případů jsme peníze poslali do nějaké cizí banky, kde si je mohl rezident vyzvednout a předat agentům."
"Jak byli agenti rozlišeni? Měli krycí jména?"
"Měli čísla. Na ústředí se tomu říká kombinace. Každá síť měla svou kombinaci a její agenti byli rozlišeni číslem připojeným ke kombinaci. Karlova kombinace byla 8A/1."
Leamas se zpotil. Peters se na něj chladně díval. Odhadoval ho přes stůl jako profesionální hráč. Jakou má pro něj Leamas cenu? Co by ho zlomilo? Co by si přál? Čeho by se asi mohl bát? Co nenávidí? Ale hlavně... co ví? Nechá si svou nejlepší kartu na konec, aby ji prodal co nejdráž? To si Peters nemyslel. Leamas byl příliš vyveden z rovnováhy, než aby si s ním hrál. Byl to člověk, který podvedl sám sebe. Byl člověk, který znal jen jeden život, jedno přesvědčení a který je zradil. Peters už takové lidi viděl. Viděl dokonce i muže, kteří úplně změnili přesvědčení, našli v tajemných nočních hodinách novou víru. Donuceni svým vnitřním hlasem, zradili své povolání, svou rodinu, svou zemi. Dokonce i oni, i když byli vedeni novým cílem a novou nadějí, museli bojovat proti cejchu zrádců. Dokonce i oni museli zápasit s téměř fyzickým odporem k tomu, aby řekli něco, o čem přísahali, že to nikdy neprozradí. Jako odpadlíci víry, kteří se báli spálit kříž, i oni váhali mezi instinktem a rozumem. Peters, který byl spolu s nimi chycen do stejné pasti, je musel utěšovat a rozdrtit jejich pýchu. Oba muži si tuto situaci uvědomovali. Proto Leamas předem odmítl přátelský vztah k Petersovi, protože ho před ním jeho pýcha varovala.
Peters věděl, že právě z těchto důvodů bude Leamas lhát. Bude to možná jen malé opomenutí, ale bude to lež. Z pýchy, ze vzdoru nebo prostě z perverzity své profese bude lhát a on, Peters, ho bude muset pokaždé chytit a usvědčit. Věděl také, že už fakt, že Leamas je profesionál, se může postavit proti němu. Leamas si bude vybírat tam, kde on žádnou cenzuru nepotřebuje, nebo přijme jeho požadavky, soustředí se na ně a přitom přeskočí nějaký důležitý detail, který by po pozdějším zpracování mohl být životně důležitý. A k tomu všemu musel Peters ještě přičíst náladovou domýšlivost alkoholika.
"Myslím," řekl, "že začneme podrobnějším popisem vaší služby v Berlíně. Tedy období od května 1951 do března 1961. Dejte si ještě skleničku."

Leamas pozoroval, jak si bere cigaretu z krabičky na stole. Všiml si dvou věcí. Za prvé, že Peters je

levák. Za druhé, že si opět vložil cigaretu do úst neoznačeným koncem, takže její značka bezpečně shořela. Leamasovi se to gesto líbilo. Naznačovalo, že Peters stejně jako on pracoval dlouho v terénu. Peters měl podivně šedou a nevýraznou tvář. Barva ji musela opustit už dávno, možná ve vězení v prvních dnech revoluce. Teď byly rysy jeho tváře definitivně zformovány a Peters tak bude vypadat až do smrti. Jen jeho neohebné šedé vlasy by snad ještě mohly zbělet, ale tvář se už nezmění. Leamase by zajímalo, jaké je Petersovo pravé jméno, zdali je ženat a tak. Bylo v něm něco velmi ortodoxního a to se Leamasovi líbilo. Byla to sebedůvěra, hluboká víra ve vlastní sílu. Kdyby Peters lhal, musel by k tomu mít pádný důvod. Taková lež by musela být skutečně nutná. Byla by přesně vyvážená, na hony vzdálená nešikovným Ashovým podvodům.
Ashe, Kiever, Peters. Současný postup v kvalitě a autoritě byl pro Leamase základem hierarchie práce tajné služby.
Měl podezření, že s tím souvisí i jiná úroveň ideologie. Ashe byl žoldák, Kiever společník pro cestu a teď nastoupil Peters, pro něhož účel světil prostředky.
Leamas začal mluvit o Berlínu. Peters ho přerušoval málokdy. Občas se zeptal nebo udělal poznámku, ale vždy přitom ukázal technický zájem a odborné znalosti na úrovni, která odpovídala Leamasovým představám. Zdálo se dokonce, že na Leamase chladná profesionalita jeho vyšetřovatele zapůsobila. Bylo to něco, co jim bylo společné.
Vybudování solidní sítě pro východní zónu řízené z Berlína si vyžádalo dlouhou dobu, vysvětloval Leamas. V těch dobách bylo město plné podřadných agentů. Tajná služba ztratila dobrou pověst a patřila do všedního života v Berlíně natolik, že jste mohl odpoledne na party získat nového člověka, u večeře ho vyškolit a druhý den ráno po snídani už byl odhalen. Pro profesionály to byl zlý sen. Tajné služby se počítaly na tucty a polovina z nich byla prolezlá nepřátelskými agenty. Sítě měly tisíce slepých uliček, příliš mnoho nitek, příliš málo skutečných zdrojů a málo prostoru k práci. V roce 1954 se podařilo s Fegerem prorazit, to je pravda. Ale už v šestapadesátém, kdy každé oddělení Služby volalo po zprávách na úrovni, museli jít trochu do sebe. Feger je zkazil. Znovu se učili pracovat s druhořadými agenty, kteří byli jen o nepatrný krůček před vývojem událostí. Potřebovali pořádnou rybu a museli na ni čekat ještě další tři roky.
Toho dne jel de Jong na piknik do lesa na okraji východního Berlína.
Měl na autě britskou vojenskou poznávací značku. Zaparkoval na neudržované cestě u kanálu a pečlivě zamkl. Po pikniku běžely jeho děti napřed a nesly košík. Když doběhly k autu, zaváhaly, pustily košík a běžely zpět. Někdo vypáčil dveře vozu. Klika byla zlomená a dveře pootevřené. De Jong zaklel, protože si uvědomil, že nechal svůj fotoaparát ve schránce na rukavice. Prohlédl si auto. Klika byla vylomená. De Jong odhadoval, že někdo použil jako páčidlo kus trubky asi tak velký, aby se dal pohodlně nosit v nohavici kalhot. Ale fotoaparát tam byl stejně jako kabát a nějaké balíčky jeho ženy. Na sedadle řidiče byla plechovka od tabáku a v ní malá kovová kazeta. De Jong věděl přesně, co obsahuje. Byla to kazeta do speciálního miniaturního fotoaparátu, pravděpodobně Minoxu.
De Jong jel domů a vyvolal film. Byly tam záběry z posledního jednání prezidia východoněmecké komunistické strany SED. Podivnou náhodou dostal něco podobného z jiného zdroje, takže viděl, že fotografie jsou pravé.
Leamas pak případ převzal. Nutně potřeboval úspěch. Od doby, kdy nastoupil v Berlúiě, nedodal Službě téměř nic podstatného a to už vlastně překročil věk obvyklý pro plně nasazené operativní pracovníky. Přesně o týden později zajel de Jongovým autem na stejné místo a šel se projít.
Místo, které si de Jong vybral pro piknik, působilo zanedbaným dojmem. U kanálu se povalovalo několik krabic od prášků potrhaných výbuchy granátů. Kolem se táhla vyprahlá písčitá pole a na východní straně byl řídký jehličnatý lesík vzdálený asi dvě stě metrů od štěrkové cesty kolem kanálu. Kout u kanálu měl výhodu soukromí, tedy něčeho, co by se v Berlíně těžko hledalo. Špehování tam bylo prakticky nemožné. Leamas odešel do lesíku. Nesnažil se hlídat auto, protože nevěděl, odkud může neznámý přijít. Kdyby ho informátor zahlédl, jak pozoruje z úkrytu vůz, zmařil by šanci na získání jeho důvěry. Jeho obavy však byly zbytečné.
Když se vrátil, nebylo v autě nic. Vrátil se tedy do Berlína a nadával si, jaký je hlupák. Politbyro se mělo přece sejít až o čtrnáct dní později. Po třech týdnech si půjčil de Jongovo auto a do krabice na jídlo

připravil tisíc dolarů ve dvacítkách. Nechal auto odemčené dvě hodiny a když se vrátil, měl ve skříňce na rukavice plechovku od tabáku. Krabice byla pryč.
Filmy byly nabity materiálem prvořadé zpravodajské důležitosti. V následujících šesti týdnech opakoval výlet dvakrát se stejným výsledkem.
Leamas věděl, že narazil na zlatý důl. Dal zdroji krycí jméno Mayfair a poslal do Londýna pesimistický dopis. Leamas věděl, že kdyby připravil Londýnu start jen z poloviny, řídili by si případ sami. Tomu se chtěl za každou cenu vyhnout. Tohle byl jediný druh operace, který ho mohl zachránit před penzionováním. Byl to ovšem také ten druh, který by Londýn rád řídil sám. I kdyby si je držel od těla, stále tu bylo nebezpečí, že Ústředí by mělo své teorie, návrhy, nutilo ho k větší opatrnosti a přitom vyžadovalo nejrůznější akce. Chtěli by, aby použil nové dolarové bankovky, a pak by zkoušeli vyslídit jejich pohyb. Chtěli by dostávat všechny kazety od filmů na expertízu. Plánovali by těžkopádné sledování a zasvětili by do toho ostatní oddělení. Hlavně by do toho chtěli zapojit ostatní oddělení a tím by celá ta věc vybouchla.
Pracoval tři týdny jako šílenec. Probral osobní karty všech členů politbyra. Sestavil seznam všech úředníků a zaměstnanců, kteří mohli mít přístup k memorandům. Podle rozdělovníku na poslední straně jednoho dokumentu rozšířil počet podezřelých informátorů na jednatřicet včetně úředníků a zaměstnanců sekretariátu.
Tváří v tvář téměř neřešitelnému problému, jak určit informátora z neúplných materiálů o jednatřiceti lidech, se Leamas rozhodl vrátit zpět k výchozímu materiálu. Měl to udělat dávno, řekl si po prostudování fotografií. Překvapilo ho, že stránky okopírovaného memoranda nebyly číslovány, žádná neměla razítko utajení a ve druhé a čtvrté kopii se vyskytlo několik slov škrtnutých tužkou. Nakonec došel k důležitému závěru. Fotokopie nebyly dělány z memoranda, ale z konceptů k memorandu. Tím byl jeho zdroj lokalizován v sekretariátu a ten byl velmi malý. Koncept byl fotografován velmi dobře a pečlivě. To naznačovalo, že fotograf měl dost času a svou vlastní místnost.
Leamas se vrátil ke svému seznamu. Našel tam v sekretariátu muže jménem Karel Riemeck. Býval desátníkem u sanity a tři roky strávil v Anglii jako válečný zajatec. Jeho sestra žila v Pomořanech, když je ovládli Rusové. Od té doby o ní neslyšel. Byl ženat a měl dceru jménem Carla.
Leamas se rozhodl riskovat. Zjistil si z Londýna Riemeckovo číslo v zajateckém táboře a datum jeho propuštění. Bylo to 29012 a 10.11.1945. Koupil východoněmeckou vědeckofantastickou knížku pro děti a na záložku napsal dětským písmem německy: "Tato kniha patří Carle Riemeckové narozené 10.11.1945 v Bidefordu, North Devon. Podepsána kosmonautka č.29012." Kousek dál připsal: "Zájemci o kosmické lety se přihlásí o instrukce u C.Riemeckové osobně. Tiskopis přihlášky je přiložen. Ať žije Lidově demokratická kosmická republika!"
Na list papíru nalinkoval sloupce pro jménu, adresu a věk. Dolů připsal až na okraj poznámku: "S každým kandidátem bude jednáno osobně. Napište na obvyklou adresu kdy a kam se dostavíte. Přihlášky vyřizujeme do sedmi dnů. C.R."
Papír vložil do knihy a zajel de Jongovým autem na obvyklé místo. Knihu s pěti použitými stodolarovými bankovkami nechal na sedadle spolujezdce. Když se vrátil, kniha byla pryč a na sedadle ležela plechovka od tabáku. Byly v ní tři svitky filmu. Leamas je vyvolal ještě téže noci. Jeden film obsahoval jako vždy memorandum z jednání politbyra, druhý koncept dokumentu o vztazích NDR vůči RVHP a třetí popis tajné služby NDR kompletně se všemi jmény, funkcemi, personáliemi a seznamem oddělení.
Peters ho přerušil:
"Jen minutku," řekl. "Chcete tím naznačit, že všechny tyhle informace jste měl od Riemecka?"
"Proč ne? Vy sám víte nejlíp, k čemu měl přístup."
"To je stěží možné," poznamenal Peters, spíš pro sebe. "Byl by musel mít pomocníka."
"Taky měl, ale až později. Dostanu se k tomu."
"Vím, co mi chcete říct. Neměl jste ale dojem, že měl nějakou podporu shora stejně jako později od agentů, které později naverboval?"
"Ne, to jsem neměl. To mě nikdy nenapadlo."
"Když se na tím zamyslíte dneska, nezdá se vám to pravděpodobné?"
"Ne, moc ne."

"Když jste posílal ten materiál na Ústředí, nenaznačili vám nikdy, že pro člověka v Riemeckově postavení jsou ty informace neuvěřitelně obsáhlé?"
"Ne."
"Zeptali se někdy, odkud měl Riemeck svůj fotoaparát a kdo ho naučil fotografovat dokumenty?"
Leamas zaváhal.
"Ne... Jsem si jist, že se na to nikdy neptali."
"Zajímavé," poznamenal Peters suše. "Promiňte. Můžete pokračovat. Nechtěl jsem vás přerušit."
Přesně o týden později, jak vyprávěl dál Leamas, zajel ke kanálu a tentokrát cítil, jak je nervózní. Když zahnul na neudržovanou vedlejší cestu, uviděl tři jízdní kola ležet v trávě a o dvě stě metrů dál tři rybáře sedět na břehu. Vylezl z auta a jako vždy zamířil ke stromům na druhé straně pole. Ušel asi dvacet metrů, když uslyšel volání. Obrátil se a uviděl, jak na něj jeden z mužů mává. Druzí dva se také otočili a dívali se na něj.
Leamas mě na sobě starý plášť do deště a měl ruce v kapsách. Teď je nemohl vytáhnout. Věděl, že muži po stranách jistí toho prostředního. Kdyby nečekaně vytáhl ruce z kapes, pravděpodobně by ho zastřelili. Mysleli by si, že má v kapse revolver. Leamas se zastavil asi deset metrů před prostředním mužem.
"Přejete si něco?" zeptal se.
"Vy jste Leamas?"
Byl to malý velmi solidní muž, trochu při těle. Mluvil anglicky.
"Ano."
"Jaké je vaše rodné číslo?"
"PRT lomeno L 58003 lomeno 1."
"Kde jste strávil večer po vítězství nad Japonskem?"
"V Leydenu v Holandsku v dílně svého otce s několika přáteli."
"Pojďte se na chvilku projít, pane Leamasi. Plášť nebudete potřebovat. Sundejte si ho a nechte ho na zemi tam, kde teď stojíte. Moji přátelé vám ho ohlídají."
Leamas zaváhal. Pak pokrčil rameny a sundal si plášť. Společně vykročili k lesu.

"Vy víte stejně jako já, kdo to byl," řekl Leamas unaveně. "Byl mužem číslo tři na ministerstvu vnitra, tajemníkem politbyra SED, hlavou Koordinačního výboru pro ochranu národa. Myslím, že tak se dověděl o Jongovi a o mně. Musel vidět kontrašpionážní zprávy, která o nás měli v Abteilungu. Měl v rukávu tři esa, politbyro, přímé politické a ekonomické zpravodajství vnitra a přístup materiálům východoněmecké bezpečnostní služby."
"Jenže on měl jen omezený přístup. Nikdy by nenechali někoho zvenku, aby se jim hrabal v archívech," trval na svém Peters.
Leamas pokrčil rameny.
"Nechali," řekl.
"Co dělal s penězi?"
"Po tom setkání už jsem mu žádné nedával. Ústředí ho začalo platit přímo. Dostával peníze na účet v nějaké západoněmecké bance. Dokonce mi vrátil i to, co už jsem mu dal. Londýn mu to uložil na účet."
"Co z toho jste hlásil do Londýna?"
"Potom už všechno. Musel jsem. A potom to Ústředí sdělilo ostatním oddělením," dodal Leamas jedovatě. "Pak už byla jen otázka času, než si to někdo dal dohromady. Oddělení jim začala dýchat na krk a Londýn ztratil míru. Začali na nás tlačit. Chtěli, abychom mu dávali víc peněz. Nakonec jsme museli Karlovi navrhnout, aby získal další zdroje. Převzali jsme je a vytvořili síť. Byla to blbost. Karla to zbytečně zatěžovalo a ohrožovalo. Podkopávalo to jeho důvěru k nám. Byl to začátek konce."
"Co všechno jste od něj získali?"
Leamas zaváhal.
"Co všechno? Bože, já už nevím. Vydrželo to neuvěřitelně dlouho. Myslím, že ho odhalili dlouho předtím, než byl zlikvidován. V posledních několika měsících úroveň zpráv hodně poklesla. Myslím, že ho začali podezřívat a že ho nepustili k opravdu důležitým věcem."

"Ale co vám všechno předal?" naléhal Peters.
Krok za krokem odhaloval Leamas celý rozsah Riemeckovy práce. Jeho paměť byla, jak Peters spokojeně poznamenal, pozoruhodně přesná, když uvážíme, kolik pije. Leamas si vypočítával data a jména, vzpomínal si na reakce Londýna a na způsob, jakým si informace potvrzovali, pokud to šlo. Pamatoval si požadované a skutečné platy a dobu, kdy se do sítě zapojil každý další agent.
"Mrzí mne to," řekl nakonec Peters, "ale já nevěřím, že jeden muž v klíčovém postavení, ať už jakkoliv opatrný a vynalézavý, mohl získat podrobné informace v takovém rozsahu. Když o tom mluvíme... i kdyby to dokázal, nebyl by schopen to všechno vyfotografovat."
"Ale on to dokázal," trval na svém Leamas a najednou vztekle vyjel: "Dokázal to, sakra, a to je všechno, co vám k tomu můžu říct."
"A Ústředí vám nikdy neřeklo, abyste s ním probral, kdy a kde přesně všechny ty věci sebral?"
"Ne," štěkl Leamas, "na to byl Riemeck citlivý a v Londýně do toho radši nešťourali."
"Dobře, dobře," zamyslel se Peters. "O té ženské jste asi slyšel, že?" řekl za chvíli.
"O jaké ženské?" zeptal se Leamas.
"Riemeckovu milenku, tu co přešla do západního Berlína těsně před ním, zastřelili."
"Opravdu?"
"Našli ji asi před týdnem. Byla zavražděna. Zastřelili ji z auta, když vyšla z bytu."
"To býval můj byt," poznamenal mechanicky Leamas.
"Možná," navrhl Peters, "věděla o Riemeckově síti víc než vy..."
"Co tím, sakra, myslíte?" dožadoval se vysvětlení Leamas.
Peters pokrčil rameny.
"Je to všechno tak nějak divné," řekl. "Rád bych věděl, kdo ji zabil."
Když vyčerpali případ Karla Riemecka, Leamas se rozhovořil o méně významných agentech a o činnosti své berlínské agentury. Probral její personál, způsoby spojení, tajné byty, dopravu, záznamové a fotografické vybavení.
Mluvili dlouho do noci a celý příští den. Když se další večer Leamas konečně svalil do postele, věděl, že vyzradil všechno, co věděl o spojenecké tajné službě v Berlíně. Za ty dva dny vypil dvě láhve whisky. Jedna věc ho ale mátla. Peters stále trval na tom, že Riemeck musel mít nějakou skrytou podporu, nějakého vysoko postaveného společníka. Šéf se ptal na totéž, Leamas si na to teď vzpomněl. Ptal se ho na to, odkud má Riemeck informace. Jak si jen mohli být oba tak jisti, že by to Karel sám nestihl? Měl pomocníky, samozřejmě. Například ty gorily, když se s ním Leamas setkal poprvé. Ale to byly malé ryby a Karel mu o nich řekl. Ale Peters, a Peters by měl přesně vědět, jak daleko sahaly Karlovy prsty, Peters odmítal věřit, že to Karel zvládl sám. V tomhle bodě by se Peters a Šéf zřejmě shodli.
Možná to byla pravda. Možná v tom byl ještě někdo jiný. Možná právě on byl ten, koho se Šéf tak snažil chránit před Mundtem. To znamenalo, že Karel Riemeck spolupracoval se zvláštním agentem a předával informace, které nashromáždili společně. Možná právě o tom mluvil Šéf s Karlem, když s ním byl tenkrát v Leamasově bytě v Berlíně sám.
V každém případě se to ukáže zítra. Zítra Leamas vyloží karty na stůl.
Přemýšlel o tom, kdo zabil Elvíru. Rád by věděl, proč ji zabili. Samozřejmě... byla tady možnost, bylo tady vysvětlení... jestliže Elvíra znala Karlova spolupracovníka, zabil ji on... Ne, to už bylo přehnané. Takové vysvětlení přehlíželo problém přechodu z východního Berlina do západního. Elvíru přece zabili v západním Berlíně.
Přemýšlel o tom, proč mu Šéf neřekl, že Elvíra byla zastřelena. Aby správně reagoval, až mu to řekne Peters? Takové úvahy neměly smysl. Šéf měl své důvody a byly většinou, tak zatraceně zamotané, že se s nimi člověk musel trápit týden, než na to přisel.
Když usínal, zabručel: "Karel byl zatracené] blázen. Ta ženská ho zabila, jsem si jistej, že ho zabila."
Elvíra byla mrtvá a to jí patřilo. A pak si vzpomněl na Lízu.

KAPITOLA IX

DRUHÝ DEN

Příští den přijel Peters v osm hodin ráno. Bez dlouhých úvodů zasedli oba ke stolu a začali.
"Tak jste se vrátil do Londýna. Co jste tam dělal?"
"Dali mne k ledu. Věděl jsem, že jsem vyřízen, hned když mne na letišti přivítal ten osel z osobního. Musel jsem rovnou k Šéfovi a podat hlášení o Karlovi. Byl mrtev... co jsem k tomu ještě mohl říct?"
"Co pak s vámi udělali?"
"Nejdřív říkali, že bych měl zůstat někde v Londýně, dokud nebudu mít nárok na pořádnou penzi. Byli tak příšerně slušní, že mne to naštvalo. Řekl jsem jim, že když mají takové starosti o to, jak mne zahrnout penězi, že by bylo jednoduší normálně mi započítat všechna léta a nekvákat o přerušené službě. Když jsem jim to řekl, tak ochladli. Strčili mě do bankovního mezi ženské. Na tu dobu se moc nepamatuju, začal jsem se trochu nasávat. Byla to dost špatná záplata."
Zapálil si cigaretu. Peters kývl.
"Proto mi nakonec dali kopačky. Nelíbilo se jim, že piju."
"Měl byste mi říct, co si opravdu pamatujete o své práci v bankovním oddělení," navrhl Peters.
"Bylo to hrozný. Já jsem se pro úřednickou práci nenarodil, to mi bylo jasný. Proto jsem se tak držel Berlína. Když mě odvolali, věděl jsem, že mě dají k ledu, ale tohle, Bože...!"
"Co jste dělal?"
Leamas se otřásl.
"Seděl jsem na zadku v kanceláři společně se dvěma ženskýma. Larrettová a Thrusbyová. Říkal jsem jim Pátek a Čtvrtek. Thursby jako Thursday, víte?" Hloupě se zašklebil. Peters se na něj díval nechápavě.
"Jenom jsme si přehazovali papíry. Z finančního přišel dopis - platba sedmset dolarů tomu a tomu je povolena s platností od data atd. Laskavě to zařiďte - to byla asi podstata sdělení. Čtvrtek a Pátek kolem toho chvíli kroužily, založily kopii a já podepsal šek nebo v bance zařídil placení na účet."
"V jaké bance?"
"Blatt a Rodney, taková malá nóbl banka v City. Na Ústředí mají teorii, že absolventi Etonu jsou diskrétní."
"Takže jste se vlastně dověděl jména agentů z celého světa?"
"To zrovna ne. Vtip byl v tom, že já podepsal jen částečně vyplněný šek nebo příkaz bance, víte? Jméno jsme nechávali prázdné. Doprovodné dopisy nebo jiné doklady se podepsaly a pak šly nazpátek do speciálního."
"A co je zas tohle?"
"To jsou lidi, kteří u sebe mají údaje o agentech. Ti doplnili jména a odnesli to na poštu. Zatraceně chytrý, to musím přiznat."
Peters se tvářil zklamaně.
"Chcete říct, že jste se nemohl dovědět jména adresátů?"
"Ne, normálně ne."
"Ale občas ano?"
"Tu a tam jsme se dostali hezky daleko... Všechno přehazování mezi bankovním, finančním a speciálním samozřejmě vedlo ke zmatkům. Bylo to moc složité. Takže občas k nám přišlo něco, co nám trochu zpestřilo život."
Leamas se zvedl. "Udělal jsem seznam," řekl, "seznam všech plateb, na které si vzpomínám. Mám ho v pokoji, hned ho přinesu."
Vyšel z pokoje šouravou chůzí, kterou si oblíbil už od přistání v Holandsku. Když se vrátil, držel v ruce pár kusů linkovaného papíru vytrženého z laciného zápisníku.
"Hodil jsem to na papír včera večer," řekl. "Myslel jsem, že by nám to mohlo ušetřit čas."
Peters si vzal jeho poznámky. Četl je pomalu a pečlivě. Zdálo se, že na něj udělaly dojem.
"Dobře," řekl, "velmi dobře."
"Ještě jsem si vzpomněl na akci pojmenovanou Rolling Stone. Z toho byly nakonec dva výlety. Jednou do Kodaně a jednou do Helsink. Jenom uložit peníze do banky."
"Kolik?"

"Deset tisíc dolarů v Kodani, čtyřicet tisíc západních marek v Helsinkách."
Peters položil tužku.
"Na co?" zeptal se.
"Bůh ví. Při akci Rolling Stone jsme pracovali s depozitními účty. Služba mi vydala falešný britský pas. S ním jsem šel do Královské skandinávské banky v Kodani a do Národní finské banky v Helsinkách a uložil tam peníze na běžný účet. Vyplnil jsem podpisový vzor a zařídil dispoziční právo a vyzvedl průkaz k účtu pro mne na mé krycí jméno a pro někoho dalšího, předpokládám, že pro agenta, na jeho krycí jméno. Dal jsem bance podpisový vzor mého 'partnera'. Ten jsem dostal od velení. Agent později dostal průkaz k účtu a falešný pas, který ukázal v bance, když si vybíral peníze. Já jsem znal jen krycí jméno."
Leamas slyšel svůj hlas a to, co vyprávěl, mu připadalo směšně nepravděpodobné.
"Takový postup byl obvyklý?"
"Ne. Tohle byla zvláštní platba. Měla dokonce subskribční list."
"Co je to?"
"Akce měla krycí jméno známé jen několika lidem."
"Jaké to bylo jméno?"
"Rolling Stone. Už jsem vám to řekl. Operace zajišťovala nepravidelné platby po desetitisících dolarů v různých měnách a v různých hlavních městech."
"Vždycky v hlavních městech?"
"Pokud vím, tak ano. Ale vzpomínám si, že ve složce byla zmínka o platbách pro Rolling Stone z doby, než jsem přišel do oddělení. Tenkrát bankovní nechalo zařídit platby místními rezidenty."
"Ty dřívější platby z doby, než jste přišel do oddělení, kde se prováděly?"
"Jedna v Oslo. U těch ostatních si už dnes nevzpomínám."
"Krycí jméno agenta bylo vždy stejné?"
"Ne. To bylo pro vylepšení utajení. Později jsem zaslechl, že jsme tuhle techniku štípli Rusům. Byl to nejlépe vypracovaný systém placení, s jakým jsem se setkal. Já jsem také pro každou cestu používal jiné krycí jméno a jiný pas."
To by mělo Peterse potěšit a pomoct mu zaplnit mezery.
"Tyhle falešné pasy, které agent dostával, aby si mohl vyzvednout peníze... Víte o nich něco? Jak vypadaly a jak byly předávány?"
"Ne, nevím. Jenom snad to, že musely mít víza pro tu zemi, kde byly peníze uloženy. A musela tam být vstupní razítka."
"Vstupní razítka?"
"Ano. Pravděpodobně se ty pasy používaly jen pro prokazování totožnosti v bance a ne pro přechod hranic. Agent zřejmě cestoval na svůj vlastní pas. Naprosto legálně přijel do země, kde byla příslušná banka. V bance pak použil falešný pas. Tak bych to aspoň odhadl."
"Znáte důvod, proč se dřívější platby prováděly přes rezidenty a později někým, kdo kvůli tomu jezdil z Londýna?"
"Znám. Ptal jsem se na to ženských v bankovním. Čtvrtek a Pátek říkaly, že Šéf se obával..."
"Šéf? Chcete říct, že tuhle akci řídil Šéf osobně?"
"Ano, tohle řídil on. Bál se, že by rezidenta mohli v bance poznat a zapamatovat si ho. Proto použil mne jako pošťáka."
"Kdy jste tam jel?"
"Do Kodaně patnáctého června. Zpátky jsem letěl hned v noci. V Helsinkách jsem byl koncem září. Zůstal jsem tam přes dvě noci. Zpátky jsem letěl někdy kolem osmadvacátého. Trochu jsem si tam dopřával..." Zašklebil se, ale Peters si toho nevšiml.
"A ty ostatní platby, kdy to bylo?"
"Sorry, to už si nevzpomínám."
"Ale jednou to bylo zcela určitě v Oslo."
"Ano, v Oslo,"
"Jak dlouho po sobě šly ty první dvě platby? Ty první, ty vyřizované rezidenty?"
"Nevím, ale nebylo to dlouho. Snad měsíc. Možná o trochu déle."

"Měl jste dojem, že ten agent pracoval už nějakou dobu před tou první platbou? Naznačovala ta složka něco takového?"
"Nemám tušení. Složka popisovala provedené platby. První byly začátkem devětapadesátého. Kromě toho tam nebyly žádné další údaje. To je princip rozdělených příspěvků. Různé části stejného případu se vedou v různých složkách. Jenom ten, kdo má přehledovou složku, si je může dát dohromady."
Teď už Peters psal pořád. Leamas předpokládal, že někde v místnosti bude ukrytý magnetofon, ale přepis by zabral moc času. To, co si Peters poznamenal hned, mu poslouží jako podklad pro večerní telegram do Moskvy. Na sovětském velvyslanectví v Haagu budou sedět děvčata celou noc a telegrafovat kompletní záznam podle přesného rozvrhu hodinu po hodině.
"Povězte mi," řekl Peters, "ještě něco o těch velkých sumách. Organizace pro jejich placení byla velmi propracovaná a nákladná. Co jste si o tom myslel?"
Leamas pokrčil rameny.
"Co jsem si o tom měl myslet? Myslel jsem si, že Šéf musel mít velmi dobrý zdroj, ale já jsem ty materiály nikdy neviděl, takže to nemůžu posoudit. Nelíbilo se mi, jak se to dělalo. Bylo to moc násilné, moc komplikované, moc rafinované. Proč se s ním nemohli někde na moment setkat a dát mu ty peníze v hotovosti z ruky do ruky? Skutečně ho nutili, aby přecházel hranice se svým vlastním pasem v ruce a s falešným v kapse? Dost o tom pochybuji," řekl Leamas. Byl čas na to, aby celou věc trochu zamotal, aby si Peters kořist uštval sám.
"Jak to myslíte?"
"Myslím to tak, že pokud vím, ty peníze nikdo nikdy z banky nevyzvedl. Předpokládejme, že byly pro dobře plaeného agenta za oponou. Peníze byly pro něj uloženy na dobu, kdy se k nim bude moct dostat Tak mi to aspoň připadalo. Moc jsem o tom nepřemýšlel. Proč bych to dělal? K naší práci patří znát jenom kousky celé skládačky. To víte sám. Bůh vám pomoz, kdybyste začal být zvědavý."
"Když se ty peníze nevybíraly, jak říkáte, tak proč ta námaha s falešnými pasy?"
"Když jsem byl v Berlíně, udělali jsme s Riemeckem dohodu pro případ, že by musel utéct a nemohl s námi navázat kontakt. Uložili jsme pro něj falešný západoněmecký pas na jedné adrese v Düsseldorfu. Podle určitého postupu si ho mohl kdykoliv vyzvednout. Nikdy nepropadl, protože hoši ze speciálního ten pas i víza pravidelné obnovovali. Šéf možná pro toho člověka udělal totéž. Ale to nevím jistě, jenom hádám."
"Jak můžete tvrdit, že ty pasy byly opravdu vydány?"
"Byly o tom poznámky ve složce, která kolovala mezi bankovním a speciálním. Speciální zařizovalo falešné papíry a víza."
"Chápu." Peters se na chvíli zamyslel a pak se zeptal: "Jaká jména jste používal v Kodani a v Helsinkách?"
"Robert Lang, elektrikář z Derby. To bylo v Kodani."
"Kdy přesně jste byl v Kodani?" zeptal se Peters.
"Už jsem vám to říkal. Patnáctého června. Přiletěl jsem tam dopoledne asi v jedenáct třicet."
"Kterou banku jste použil?"
"Ale, proboha, Petersi!" řekl Leamas dotčeně. "Byla to Královská skandinávská. Máte to napsané."
"Chtěl jsem si být jist," odpověděl ten druhý klidně a psal dál. "A jaké jméno to bylo v Helsinkách?"
"Stephen Bennett, lodní strojník z Plymouthu. Byl jsem tam koncem září," dodal Leamas sarkasticky.
"Navštívil jste banku hned toho dne, kdy jste přiletěl?"
"Ano. Bylo to čtyřiadvacátého nebo pětadvacátého. Už přesně nevím, říkal jsem vám to."
"Peníze jste s sebou vezl z Anglie?"
"Samozřejmě ne! V obou případech jsme je převedli na účet rezidenta. Ten je vyzvedl, přišel mi na letiště naproti s penězi v kufříku a já je pak odnesl do banky."
"Kdo je rezidentem v Kodani?"
"Peter Jensen, prodavač v knihkupectví na univerzitě."
"A jaké jméno měl použít agent?"
"Horst Karlsdorf z Kodaně. Myslím, že to bylo tak... Ano, bylo. Už si vzpomínám. Pořád se mi to pletlo a měl jsem chuť mu říkat Kalshorst."

"Povolání?"
"Manažer z Klagenfurtu v Rakousku."
"A to druhé jméno? V Helsinkách, myslím."
"Fechtmann. Adolf Fechtmann ze St. Gallenu ve Švýcarsku. Měl titul... ano, měl titul doktora. Dr. Fechtmann, archivář."
"Dobře. Oba mluvili německy, že?"
"Ano, toho jsem si taky všiml. Ale nemohl to být Němec."
"Proč ne?"
"Já jsem byl šéfem německé sítě, ne? Musel bych o tom vědět. Takový agent ve východním Německu by byl řízen z Berlína. O tom bych musel vědět," Leamas vstal, přešel k servírovacímu stolku a nalil si whisky. O Peterse se nestaral.
"Sám jste řekl, že v tomhle případě byly zvláštní bezpečnostní postupy, zvláštní důraz na utajení. Možná si mysleli, že to nemusíte vědět."
"Nekecejte blbosti," odrazil ho prudce Leamas, "Samozřejmě, že bych o tom věděl."
To byl bod, v němž musel držet svou pozici za každou cenu. Musel jim dát šanci, aby měli pocit, že to vědí líp, a aby věřili jeho ostatním informacím. "Oni na to chtějí přijít právě navzdory tomu, co jim řeknete," tvrdil Šéf. "Musíme jim dát materiál a nechat jim možnost dělat vlastní závěry. Musíme spoléhat na jejich inteligenci a ješitnost, na jejich podezřívavost vůči sobě navzájem..."
Peters přikývl, jakoby potvrzoval nějakou smutnou pravdu. "Vy jste velmi hrdý člověk, Leamasi," poznamenal znovu. Brzy potom odešel. Popřál Leamasovi hezký den a sešel dolů k silnici na pobřeží. Byl čas oběda.

KAPITOLA X.

TŘETÍ DEN

Peters se neobjevil ani odpoledne, ani příští den ráno. Leamas zůstal uvnitř. Se stále rostoucím podrážděním čekal na nějakou zprávu, ale žádná nepřicházela. Zeptal se hospodyně, ale ta se jen usmála a pokrčila tučnými rameny. Asi v jedenáct se rozhodl jít na procházku. Koupil si nějaké cigarety a tupě hleděl na moře.
Na pláži stála dívka a házela rackům kousky chleba. Byla k němu obrácena zády. Vítr od moře si pohrával s jejími dlouhými černými vlasy a opíral se do kabátu. Její postava připomínala luk napnutý proti moři. V té chvíli si uvědomil, co mu dokázala dát Líza. Dala mu něco, proč se musí vrátit a co musí najít, až bude zase doma v Anglii. Dala mu víru v obyčejný život, vztah k malým všedním věcem, prostotu, která člověka nutí dát chleba do papírového pytlíku, jít s ním na pláž a házet kousky rackům. Právě tenhle respekt k všedním věcem si nikdy nedopřál. Ať už by to byl chleba pro racky nebo láska, člověk se musí vrátit a najít to. Líza mu pomůže hledat.
Týden, možná dva, potom se vrátí domů. Šéf řekl, že si může nechat peníze, které mu dají. To by mělo být dost. S patnácti tisíci liber, s prémií a penzí vyměřenou Ústředím by si člověk, jak by řekl Šéf, mohl dovolit vrátit se z chladu.
Trochu si zašel a vrátil se do bungalovu ve tři čtvrti na dvanáct. Žena ho vpustila dovnitř beze slova. Když odcházel do zadního pokoje, uslyšel, jak zvedla sluchátko telefonu a vytočila číslo. Mluvila jen několik vteřin. V půl jedné mu přinesla oběd a k jeho velké radosti i anglické noviny, které si spokojeně četl až do tří. Leamas obyčejně nečetl skoro nic, teď ale prostudoval noviny pomalu a soustředěně. Zapamatoval si detaily, například jména a adresy lidí z drobných zpráv. Dělal to téměř podvědomě jako malou soukromou úlitbu pelmanismu a plně ho to zaujalo.
Ve tři přijel Peters. Jakmile ho Leamas uviděl, pochopil, že se něco stalo. Ani si nesedli ke stolu. Peters dokonce nechtěl ani odložit plášť.
"Mám pro vás špatné zprávy," řekl. "V Anglii vás hledají. Doslechl jsem se o tom dnes ráno. Hlídají přístavy."

Leamas se zeptal:
"Proč?"
"Oficiálně proto, že jste se ve stanovené době po propuštění z vězení nepřihlásil na policii."
"A ve skutečnosti?"
"Říká se, že vás stíhají podle zákona o utajovaných skutečnostech. Vaše fotky jsou ve všech londýnských večernících. Titulky jsou velmi mlhavé."
Leamas stál jako solný sloup.
Šéf to nakonec přece jen udělal. Spustil pokřik a rozpoutal štvanici. Jiné vysvětlení neexistovalo. Kdyby zatkli Ashe nebo Kievera a kdyby někdo z nich mluvil, dokonce i pak by zodpovědnost za vyhlášený poplach padla na Šéfa.
"Pár týdnů," řekl tehdy. "Myslím, že tě někam odvezou na výslech, možná i do ciziny. Ale pár týdnů přece vydržíš. Potom už to poběží samo. Budeš muset někde v závětří počkat, až se celá záležitost uklidní. Ale jsem si jist, že ti to nebude vadit. Souhlasím, že budeš zařazen v kategorii operativních pracovníků, dokud nevyřadíme Mundta ze hry. Připadá mi to jako nejsprávnější řešení."
A teď najednou tohle.
Zátah do jejich dohody nepatřil, pomyslel si Leamas, to bylo něco jiného. Co teď měl dělat? Kdyby couvl a odmítl jít s Petersem, zničil by celou akci. Peters možná lhal, mohl to být test. Tím spíš by měl souhlasit a jít s ním. Ale kdyby šel, kdyby souhlasil s odchodem na východ do Polska, do Československa, Bůh ví kam, proč by ho potom pustili zpátky domů? Nebyl tady žádný důvod, proč by se pak chtěl vracet, vždyť se stal na Západě stíhaným mužem.
Bylo to dílo Šéfa, tím si byl jist. Podmínky byly příliš velkorysé, to věděl celou dobu. Kolegové nikdy takhle nerozhazovali peníze pro nic za nic, pokud si ovšem nemysleli, že vás ztratí v akci. Takové peníze byly vlastně náplast na nepohodlí a nebezpečí, která by Šéf otevřeně nepřiznal. Takové peníze byly varováním a Leamas ho nedbal.
"Jak se o tom, k čertu, dověděli?" zeptal se. Vtom ho asi něco napadlo a dodal: "Váš přítel Ashe jim to samozřejmě mohl říct. Nebo Kiever..."
"Je to možné," odpověděl Peters. "Víte stejně dobře jako já, že takové věci jsou vždycky možné. V naší práci nemáme nikdy jistotu. Faktem je," připojil trochu netrpělivé, "že v téhle chvíli vás hledají ve všech zemích západní Evropy."
Leamas jakoby neslyšel, co Peters říká.
"Teď mě máte na háku, co? Nebo ne, Petersi?" řekl. "Vaši lidé se musí mlátit smíchy. Nepustili nakonec ten tip sami?"
"Nepřeceňujte se," řekl Peters ledově.
"Tak proč mne dáváte sledovat? Můžete mi to vysvětlit? Ráno jsem se byl projít. Dva muži v hnědých oblecích, jeden dvacet metrů za druhým, mne stopovali po pláži. Když jsem se vrátil, hospodyně vám zavolala."
"Budeme se držet toho, co víme," navrhl Peters. "Jak se vám vaše úřady dostaly na kobylku, to se nás v dané chvíli přímo netýká. Faktem je, že se to stalo."
"Máte s sebou londýnské noviny?"
"Ne, samozřejmě ne. Ty se tady neseženou tak brzo. Dostali jsme z Londýna telegram."
"To je lež. Dobře víte, že smíte navázat spojení jen s Centrem."
"V tomto případě nám dovolili přímý kontakt mezi dvěma skupinami," rozzlobeně ho odrazil Peters.
"Dobrá, dobrá," řekl Leamas s neupřímným úsměvem, "jste asi opravdu velké zvíře. Nebo..." zdálo se, že ho právě napadla i jiná možnost, "nebo to děláte bez vědomí Centra?"
Peters otázku ignoroval.
"Znáte své možnosti. Buď nám dovolíte, abychom se o vás postarali a zajistili vám bezpečný přesun jinam, nebo budete muset bojovat sám. Pak je jisté, že vás chytnou. Nemáte žádné falešné papíry ani peníze. Nemáte vůbec nic. Váš britský pas vyprší do deseti dnů."
"Je tu i třetí možnost. Dejte mi švýcarský pas a trochu peněz a pusťte mne. Dovedu se o sebe postarat."
"Obávám se, že to není žádoucí."
"Chcete říct, že jste nedokončil výslech. Do té doby jsem nepostradatelný, že?"

"Asi tak."
"A co se mnou uděláte, až budete hotov s výslechem?"
Peters pokrčil rameny. "Co navrhujete?"
"Nové papíry... třeba skandinávský pas. Peníze..."
"To je zatím předčasné," odpověděl Peters, "ale navrhnu to svým nadřízeným. Jdete se mnou?"
Leamas zaváhal. Pak se nejistě usmál a zeptal se:
"Kdybych odmítl, co byste udělal? Mám koneckonců docela zajímavou historku, kterou bych mohl vyprávět, že?"
"Takové historky se těžko dokazují. Já zmizím dnes v noci. Ashe a Kiever..." pokrčil rameny, "ti dva nic neznamenají."
Leamas přistoupil k oknu. Nad Severním mořem se zatahovalo k bouři. Díval se, jak rackové krouží na pozadí temných mraků. Dívka už byla pryč.
"Dobře," řekl nakonec. "Zařiďte to."
"Dnes už na východ nic neletí, ale za hodinu startuje linka do Berlína. Měli bychom ji stihnout. Bude to velmi těsné..."

Leamasova pasivní role mu toho večera opět umožnila obdivovat nenápadnou účinnost Petersových zásahů. Pas byl připraven dlouho předem, Centrum na něj myslelo včas. Byl vystaven na jméno Alexandr Thwaite, obchodní cestující. Byl to starý ohmataný pas profesionálního cestovatele, plný razítek a víz. Holandský pohraničník na letišti jen kývl a pro pořádek do něj vtiskl razítko. Peters šel v řadě asi o tři nebo čtyři místa vzadu, o formality se vůbec nezajímal.
Když vstoupili do odbavovacího prostoru, Leamas si všiml novinového stánku. Nabízely se tu světové deníky: Figaro, Monde, Neue Zürcher Zeitung, Die Welt a pár britských deníků a týdeníků. Právě když se tím směrem podíval, děvče obešlo stánek a zastrčilo do držáku Evening Standard. Leamas se k ní rozběhl a vytáhl noviny ze svorky.
"Kolik?" zeptal se. Vjel rukou do kapsy a najednou si uvědomil, že nemá žádné holandské peníze.
'Třicet centů," řeklo děvče. Byla docela hezká, opálená a usměvavá.
"Mám jenom dva anglické šilinky. To je gulden. Berete i šilinky?"
"Ano, prosím," odpověděla a Leamas jí dal minci. Ohlédl se. Peters byl ještě u pasové kontroly, stál zády k němu. Leamas bez váhání zamířil přímo k pánským záchodům. Tam prohlédl rychle ale důkladně každou stránku. Potom noviny strčil do odpadkového koše a vrátil se.
Byla to pravda. Našel svou fotografii s malým nejasným komentářem. Napadlo ho, zdali to viděla Líza.
Do čekárny pro cestující vstoupil zamyšlen. O deset minut později nastupoval spolu s Petersem do letadla do Hamburku a Berlína.
Poprvé od chvíle, kdy to všechno začalo, měl strach.

KAPITOLA XI

ALECOVI PŘÁTELÉ

Muži navštívili Lízu hned večer.
Pokojík Lízy Goldové byl na severním konci Bayswateru. Byly v něm dvě postele a plynová kamna, celkem hezký šedý typ, který moderně syčel, místo aby starosvětsky bublal. Často se dívala do jejich plamínků, když u ní byl Leamas a kamínka byla jediným zdrojem světla v pokoji. Lehával na její posteli, na té dál ode dveří. Ona sedávala vedle něho a líbala ho nebo se dívala do plynových kamínek a tiskla svou tvář na jeho. Bála se myslet na něj příliš často, protože pak zapomínala, jak vypadal.
Otevírala svou mysl vzpomínkám jen na krátké okamžiky, kdy pohlédla na vzdálený obzor. Vybavovaly se jí maličkosti, které udělal nebo řekl, způsob, jak se na ni díval, nebo spíš to, jak ji často ignoroval. Hrozné bylo, že si uvědomovala, že jí na něj nezůstala žádná památka. Nezbyla ani fotografie, ani drobný suvenýr, vůbec nic. Neměli ani společného přítele, jen snad slečnu Crailovou z knihovny. Leamasův

nápadný odchod však její nenávist k němu jen ospravedlnil.
Líza jednou se zašla podívat na jeho byt a navštívila domácího. Nevěděla, proč to dělá, ale sebrala kuráž a šla. Domácí mluvil o Alecovi velmi hezky. Pan Leamas platil nájem jako džentlmen až do konce. Pak sice zůstal dlužen za týden nebo dva, ale brzy se tu zastavil jeho přítel a zaplatil na dřevo a bez hádek. Domácí vždycky říkal, že pan Leamas byl džentlmen. Neměl školy, víte. Nebyl náfuka ale opravdový džentlas. Občas se trochu mračil a pil o maličko víc, než mu svědčilo, ale když přišel domů, nikdy nevyváděl. Ale ten legrační tlustej zakřiknutej prcek s brejlema, tak ten řekl, že ho pan Leamas důrazně, tedy zvlášť důrazně žádal, aby vyrovnal dlužné nájemné. Jestli tohle nebylo džentlmenské jednání, tak to tedy domácí zatraceně neví, jak by to mohl říct jinak. Kde vzal peníze, pánbůh ví, ale pan Leamas nebyl jen tak někdo, to je jasný. Fordovi, tomu hokynáři, dal jenom to, co mu patřilo. Hodně lidí mu to přálo už od války. A pokoj? Ano, pokoj je už pronajatý. Vzal si ho nějaký pán z Koreje asi dva dny po tom, co pana Leamase odvedli.
Proto se asi Líza držela práce v knihovně. Tam Leamas tak trochu existoval dál. Žebříky, police, knihy, kartotéka, to byly věci, s nimiž pracoval a kterých se dotýkal. Jednoho dne by se k nim mohl vrátit. Řekl, že se nevrátí, ale Líza tomu nevěřila. Bylo to, jako by člověku řekli, že mu už nikdy nebude líp. Nesmělo se tomu věřit. Slečna Crailová si myslela, že se Leamas vrátí. Zjistila, že mu dluží nějaké peníze, nedoplatky mzdy, a rozčilovalo ji, že ten padouch byl tak málo prohnaný a nevybral si je.
Po Leamasově odchodu si Líza pořád kladla stejnou otázku. Proč uhodil pana Forda? Věděla, že byl strašně vznětlivý, ale tohle bylo něco jiného. Chtěl to udělat už od té doby, co se vylízal z horečky. Proč by se s ní jinak loučil večer před tím? Věděl nejspíš předem, že dalšího dne uhodí pana Forda. Odmítala přijmout jediné možné vysvětlení, že se jí totiž nabažil a druhý den, stále ještě rozrušen jejich rozchodem, se při setkání s panem Fordem přestal ovládat a udeřil ho. Věděla, že Alec měl před sebou nějaký úkol. Vždycky to tušila. Dokonce jí to sám řekl. Ale co to bylo, mohla jenom hádat.
Nejdřív si myslela, že snad měl s panem Fordem nějaký spor, nějakou při s mnohaletými kořeny. Něco kvůli děvčeti nebo snad kvůli Alecově rodině. Ale stačilo se podívat na pana Forda a bylo jasné, že je to nesmysl. Hokynář byl typický představitel drobné buržoazie, opatrný, samolibý a zákeřný. A i kdyby Aleca přivedla za panem Fordem krevní msta, proč by se za ním vydal v sobotu do krámu? Proč právě uprostřed víkendové nákupní špičky, kdy ho tam každý mohl uvidět? Mluvili o tom na schůzi její stranické skupiny. George Hanby, pokladník skupiny, šel kolem hokynářství, zrovna když se to stalo. Moc neviděl, protože tam byla spousta lidí, ale mluvil s chlapem, který to celé viděl. Na Hanbyho udělalo jeho vyprávění takový dojem, že zavolal do redakce Workera. Noviny poslaly k soudu svého člověka. Proto pak také daly článku uvnitř čísla prostor na celou stránku. Byl to jasný případ protestu, náhlého projevu sociálního uvědomění a nenávisti vůči vládnoucí třídě, jak psal Worker. Ten chlap, s nímž Hanby mluvil, byl to takový obyčejný úředníček s brýlemi. Řekl, že to bylo tak rychlé, myslel tím zřejmě spontánní, že to Hanbymu opět dokázalo, jak snadno vznětlivé je předivo kapitalistického systému. Líza během jeho řeči mlčela. Nikdo ze soudruhů nevěděl o jejím vztahu k Leamasovi. Uvědomila si, že Hanbýho nenávidí. Byl to nafoukaný prasák, který po ní pořád pošilhával a snažil se na ni sahat.
Pak přišli ti muži.
Napadlo ji, že na policisty jsou příliš pečlivě upravení. Přijeli v malém černém autě s anténou. Jeden byl menší a trochu při těle. Měl brýle a podivné, nejspíš dost drahé šaty. Byl to laskavý ustaraný mužík a Líza k němu pocítila hned důvěru, i když nevěděla proč. Druhý byl uhlazený, ale ne slizký. Byl spíš chlapecký typ, i když by mu nehádala míň než čtyřicet. Řekli, že jsou ze Zvláštního oddělení a měli tištěné legitimace v celofánových pouzdrech. Většinu konverzace obstarával ten menší.
"Znala jste prý Aleca Leamase," začal. Chtěla se rozzlobit, ale ten mužík byl tak vážný, že se jí to začalo zdát hloupé.
"Ano," odpověděla. "Jak to víte?"
"Zjistili jsme to nedávno docela náhodou. Když jdete do vězení, musíte uvést nejbližší příbuzné. Leamas řekl, že nikoho nemá. To byla, mimochodem, lež. Zeptali se ho, komu mají podat zprávu, kdyby se s ním ve vězení něco stalo. Řekl, že vám."
"Chápu."
"Ví ještě někdo jiný, že jste byli přátelé?"

"Ne."
"Šla jste k soudu?"
"Ne."
"Nevolali žádní lidé od tisku, věřitelé, vůbec nikdo?"
"Ne, už jsem vám to řekla. Nikdo o nás nevěděl. Dokonce ani moji rodiče ne. Nikdo. Pracovali jsme spolu v knihovně, samozřejmě. Byla to Knihovna pro výzkum psychiky. Ale o tom věděla jen slečna Crailová, knihovnice. Myslím, že ji ani nenapadlo, že mezi námi něco je. Ona je tak trochu divná," dodala Líza prostoduše.
Menší muž se na ni chvíli vážně díval a pak se zeptal:
"Překvapilo vás, když Leamas ztloukl pana Forda?"
"Ano, samozřejmě."
"Proč, myslíte, to asi udělal?"
"Nevím. Nejspíš proto, že mu Ford nechtěl dát na dluh. Ale myslím, že to chtěl udělat už dávno."
Napadlo ji, zdali neřekla příliš mnoho, ale toužila s někým si o tom popovídat. Byla tak sama a zdálo se jí, že to nemůže nikomu ublížit.
"Večer, tedy den před tím, jsme spolu mluvili. Večeřeli jsme tak trochu slavnostně. Alec řekl, že bychom neměli šetřit a já pochopila, že to je naše poslední společná noc. Odněkud vytáhl láhev červeného vína, moc mi nechutnalo. Většinu vypil Alec. A pak jsem se ho zeptala, 'To má být rozloučení?' Chtěla jsem vědět, jestli to znamená konec."
"Co řekl?"
"Řekl, že na něj čeká práce. Nerozuměla jsem tomu, vůbec ne."
Dlouho bylo ticho a mužík vypadal ustaraněji než dřív. Nakonec se jí zeptal:
"Vy tomu věříte?"
"Nevím."
Najednou se o Aleca začala bát a nevěděla proč. Muž se zeptal:
"Leamas měl z manželství dvě děti. Řekl vám to?"
Líza neodpověděla.
"Měl dvě děti, ale přesto uvedl vás jako nejbližší příbuznou. Proč to udělal? Co myslíte?" Mužík vypadal, že ho vlastní otázka zaskočila. Díval se na své tlusté ruce sepjaté v klíně.
Líza se začervenala.
"Milovala jsem ho," odpověděla.
"A on miloval vás?"
"Snad. Nevím."
"Pořád ho ještě milujete?"
"Ano."
"Řekl, že se vrátí?" zeptal se ten mladší.
"Ne."
"Ale rozloučil se s vámi, ne?" zeptal se ten druhý rychle.
"Rozloučil se s vámi?" opakoval menší jeho otázku pomalu a laskavě. "Nic se mu nestane, to vám slibuji. My mu chceme pomoct. Kdybyste věděla, proč vlastně uhodil Forda, kdybyste si z něčeho, co řekl nebo udělal, dala dohromady sebemenší představu, řekněte nám to... kvůli němu."
Líza zakroutila hlavou.
"Jděte, prosím," řekla. "Na nic už se mne neptejte a jděte pryč. Prosím."
U dveří starší z obou mužů zaváhal a pak vytáhl z náprsní kapsy navštívenku. Opatrně ji položil na stůl, jako by se bál, že mu vypadne s hřmotem z ruky. Lízu opět napadlo, že je to velmi plachý člověk.
"Kdybyste potřebovala jakoukoliv pomoc, kdyby se něco stalo s Leamasem nebo... zavolejte," řekl.
"Rozuměla jste mi?"
"Kdo jste?"
"Jsem přítel Aleca Leamase." Zaváhal. "Ještě jedna věc," dodal, "ještě jedna otázka. Věděl Alec, že... věděl že jste ve straně?"
"Ano," odpověděla tiše a prázdně. "Řekla jsem mu to."

"A věděli ve straně o vás a Alecovi?"
"Už jsme vám to říkala. Nikdo to nevěděl." Pak zbledla a náhle vykřikla: "Kde je? Řekněte mi, kde je! Proč mi nechcete říct, kde je? Mohla bych mu pomoct, copak tomu nerozumíte? Postarám se o něj... i kdyby se zbláznil, nevadilo by mi to, přísahám, že nevadilo... Psala jsem mu do vězení, to jsem neměla, já vím. Jenom aby věděl, že se může kdykoliv vrátit. Budu na něj vždycky čekat..." Nemohla pokračovat, jenom plakala a vzlykala. Stála prostřed pokoje se zlomenou tváří pohřbenou v dlaních. Menší muž se na ni pozorně díval.
"Odjel do ciziny," řekl jemně. "Nevíme přesně, kde je. Nezbláznil se, ale neměl vám toho tolik říkat. Je to škoda."
Mladší muž řekl:
"Postaráme se o vás. Peníze a tak..."
"Kdo jste?" zeptala se Líza znovu.
"Alecovi přátelé," opakoval mladší, "dobří přátelé."
Slyšela je tiše sestupovat po schodech. Z okna se dívala, jak nastoupili do malého černého auta a odjeli směrem, k parku.
Pak si vzpomněla na vizitku. Přistoupila ke stolu, zvedla ji a obrátila ke světlu. Musela být drahá, dražší, než si může dovolit policajt, pomyslela si. Rytá vizitka bez uvedení hodnosti nebo adresy policejní stanice. Jen jméno bez titulu... a kdo kdy slyšel o policajtovi, který by bydlel v Chelsea?
"Mr George Smiley, Bayswater Street 9, Chelsea." Pod tím bylo telefonní číslo.
Všechno to bylo velmi podivné.

KAPITOLA XII

VÝCHOD

Leamas si odepnul bezpečnostní pás.
Říká se, že muži odsouzení k smrti pociťují chvílemi jásavé vzrušení. Jako by, jako moli v plameni lampy, našli ve svém konci i naplnění. Leamas, který se rozhodl následovat Peterse, si uvědomil podobný pocit. Byla to úleva, jen dočasná, ale zato konejšivá, která se mu na chvíli stala oporou. Následovaly obavy a hlad.
Ztrácel švih. Šéf měl pravdu.
Všiml si toho poprvé během akce s Riemeckem, začátkem posledního roku. Karel poslal zprávu. Měl něco zvláštního a chystal se na jednu ze svých vzácných návštěv západního Německa, na nějakou oficiální konferenci v Karlsruhe. Leamas zvládl přelet do Kolína a na letišti si vypůjčil auto. Bylo brzy ráno. Doufal, že se vyhne ranní dopravní špičce na dálnici do Karlsruhe, ale těžké nákladňáky už byly na cestě. Za půl hodiny ujel sedmdesát kilometrů. Proplétal se mezi auty, riskoval, aby získal čas. Vtom do pruhu pro rychlá vozidly vyjel asi čtyřicet metrů před ním malý vůz, pravděpodobně fiat. Leamas dupl na brzdu, rozsvítil reflektory a zapnul houkačku. Díky Bohu se mu podařilo zabránit srážce. Minuli se jen o zlomek vteřiny. Když předjížděl ten vůz, zahlédl koutkem oka na zadním sedadle čtyři děti, které se smály a mávaly, a hloupou vyděšenou tvář jejich otce za volantem.
Leamas jel dál a hlasitě klel.
A najednou se to stalo. Ruce se mu roztřásly jako v horečce, tvář se mu nalila krví a srdce se divoce rozbušilo. Dokázal sjet ze silnice na odpočívadlo. Vydrápal se z vozu a zůstal stát vedle něj. Těžce dýchal a třeštil oči na proud těžkých nákladňáků, které se řítily po dálnici. Představil si malý vůz, který by zachytily, odrazily a pak drtily tak dlouho, až by z něj njc nezbylo. Nic než vytí sirén, blýskání modrých světel a těla dětí roztrhaná jako těla uprchlíků na cestě mezi dunami.
Zbytek cesty jel pomalu a promeškal schůzku s Karlem.
Už nikdy nedokázal řídit, aby se mu v koutku mysli nevynořila vzpomínka na rozcuchané děti vesele mávající ze zadního sedadla toho vozu, zatímco jejich otec se křečovitě drží volantu jako farmář, který se opírá do pluhu.

Šéf by tomu asi říkal horečka.
Leamas dřepěl tupě na sedadle nad křídlem. Vedle seděla nějaká Američanka. Na nohou měla střevíce s vysokými podpatky a s plastikovými návleky. Na okamžik ho napadlo, aby jí podstrčil moták pro lidi z berlínské pobočky, ale pak nápad zavrhl. Myslela by si, že ji chce obtěžovat, a Peters by si toho všiml. Kromě toho, jaký to mělo smysl? Šéf věděl, co se stalo, sám to tak zařídil. Nebylo, co by k tomu dodal. Přemýšlel, co s ním udělají. O tom Šéf nemluvil, zmínil se jen o taktice:
"Nesmíš jim dát všechno najednou. Nech je, ať si to odpracují. Popleť je detaily, vynechávej věci, vracej se po svých stopách. Buď nedůvěřivý, protivný, dělej problémy. Chlastej jako duha. Nesnaž se přejít na jejich ideologii, tomu by nevěřili. Chtějí jednat s mužem, kterého si koupili. Chtějí střetnutí protikladů, Alecu, ne nějakého nedovařeného přeběhlíka. Ale hlavně chtějí dedukovat. Půdu jsme ti připravili už dávno, maličkosti, nejasné stopy. Ty jsi poslední stupeň honby za pokladem."
Musel souhlasit. Člověk nemůže vycouvat z velkého zápasu, když všechny přípravné rvačky pro něj vybojovali jiní.
"Jednu věc ti mohu slíbit. Bude to stát za to. Máme na tom oba svůj zvláštní zájem, Alecu. Zůstaň naživu a vyhrajeme velkou bitvu."
Nemyslel si, že by mohl vydržet mučení. Vzpomněl si na Koestlerovu knihu, kde se starý revolucionář připravoval na týrání tím, že si přidržoval u prstů hořící zápalky. Leamas moc nečetl, ale tohle četl a pamatoval si to.
Bylo skoro tma, když přistáli v Tempelhofu. Leamas se díval, jak světla Berlína stoupají, aby je přivítala. Cítil zhoupnutí, když letoun dosedl a viděl, jak jim celníci a imigrační úředníci vycházejí vstříc.
Chvíli se těšil, že ho možná některý z dávných známých na letišti náhodou zahlédne a pozná. Jak procházel po Petersově boku celní a imigrační kontrolou a žádné známé tváře se neobjevovaly, uvědomil si, že je to spíš naděje. Doufal, že ho někdo pozná a tím okolnosti zvrátí jeho rozhodnutí pokračovat.
Bylo zajímavé, že Peters se ho už nesnažil zapírat. Vypadalo to, že považuje Berlín za bezpečnou půdu, kde je možno z bdělosti a ostražitosti trochu slevit, spíš jakousi přestupní stanici na východ.
Procházeli velkou přijímací halou směrem ke hlavnímu vchodu, když si to Peters náhle rozmyslel. Prudce změnil směr a zamířil s Leamasem k menšímu bočnímu vchodu, který vedl k parkovišti a stanovišti taxíků. Tam Peters na vteřinu zaváhal. Zastavil se přímo pod vchodovou svítilnou, a postavil kufr na zem vedle sebe. Pak vytáhl noviny, které nesl pod paží, složil je a zasunul do levé kapsy pláště. Potom znovu zvedl kufr. V té chvíli na parkovišti ožila dvojice reflektorů. Zazářily, přepnuly se na tlumená světla a pak zhasly.
"Jdeme," řekl Peters a vykročil svižně po asfaltu. Leamas ho1 následoval o něco pomaleji. Když přišli k první řadě vozů, otevřel někdo zevnitř zadní dveře černého mercedesu. Rozsvítily se vnitřní svítilny. Peters, asi deset metrů před Leamasem, přistoupil rychle k vozu, něco tiše řekl řidiči a pak zavolal na Leamase.
"Sem, do auta. Pospěšte si."
Byl to starý Mercedes 180. Leamas mlčky nastoupil. Peters usedl vedle něho na zadní sedadlo. Když vyjížděli z parkoviště, předjeli malé DKW se dvěma muži vpředu. O dvacet metrů dál byla telefonní budka. Nějaký muž tam právě telefonoval. Díval se, jak jedou kolem, a celou tu dobu mluvil do sluchátka. Leamas vyhlédl zadním okénkem a viděl, že je DKW sleduje. Docela pěkné přivítání, pomyslel si.
Jeli pomalu.
Leamas seděl s rukama na kolenou a hleděl přímo před sebe. Nechtěl se dívat na noční Berlín. Tohle byla jeho poslední šance, bezpečně to věděl. Tak, jak teď seděl, mohl seknout malíkovou hranou pravé ruky po Petersově krku a rozdrtit mu ohryzek. Mohl vyskočit ven a rozběhnout se. Musel by kličkovat, aby se vyhnul kulkám vypáleným z druhého auta. Byl by zase volný. V Berlíně by se dalo ještě najít pár lidí, kteří by se o něj postarali. Mohl by utéct.
Neudělal nic.
Přejít hranici mezi sektory bylo snadné. Leamas nikdy nečekal, že by to mohlo být tak jednoduché. Asi deset minut prolelkovali. Leamas pochopil, že mají přejít v předem dohodnuté době. Když se přibližovali k západoněmeckému kontrolnímu stanovišti, DKW vyrazil, předjel je s ostentativním řevem napůl

vylágrovaného motoru a zastavil u policejní kontroly. Mercedes čekal asi třicet metrů vzadu. Po dvou minutách se červenobílá závora zvedla, aby propustila DKW a v té chvíli obě auta projela společně. Motor mercedesu kvílel ve vysokých otáčkách na dvojku. Řidič se zabořil do sedadla a volant držel v pevně natažených rukou.
Když projížděli padesát metrů, které dělily obě kontrolní stanoviště, Leamas si mlhavě uvědomil novinky v opevnění na východní straně zdi. Byly tam dračí zuby, pozorovatelny a dvojité zátarasy z ostnatého drátu. Poměry přituhly.
Mercedes se u druhého stanoviště nezastavil. Závory byly zvednuty předem, takže auta jela přímo dál, jen volkspolicajti je sledovali triedry. DKW někam zmizel. Když ho Leamas uviděl asi o deset minut později, byl už zase za nimi. Teď jeli rychle. Leamas si původně myslel, že se zastaví ve východním Berlíně, třeba aby vyměnili auta a popřáli si k úspěšné akci, ale oni jeli městem dál směrem na východ.
"Kam jedeme?" zeptal se Peterse.
"Už jsme tady. To je Německá demokratická republika. Připravili tu pro vás ubytování."
"Myslel jsem, že pojedeme dál na východ."
"Ano, pojedeme. Nejdřív tu ale strávíme den nebo dva. Mysleli jsme, že by si s vámi Němci měli popovídat."
"Chápu."
"Koneckonců, většina vaší práce se realizovala právě tady. Poslal jsem jim výtahy z vašich prohlášení."
"A oni požádali o setkání se mnou?"
"Nikdy nedostali nikoho, jako jste vy. Nikoho tak... tak blízko zdroje. Naši lidé souhlasili, že bychom jim měli dát možnost se s vámi setkat."
"A potom? Kam pojedeme z Německa?"
"Zase na východ."
"Kdo mě v Německu čeká?"
"Má to nějaký význam?"
"Moc ne. Většinu lidí z Abteilungu znám podle jména, víte? Byl jsem zvědavý."
"Koho byste Cekal?"
"Fiedlera," odpověděl Leamas okamžitě, "zástupce velitele bezpečnosti. Je to Mundtův člověk. Dělá všechny větší výslechy. Je to svině."
"Proč?"
"Je to taková malá svině. Slyšel jsem o něm. Chytil agenta z Guillamovy sítě a málem ho zabil."
"Špionáž není kriket," poznamenal Peters suše a pak už seděli mlčky.
Takže to bude Fiedler, pomyslel si Leamas.
Leamas znal Fieldera dobře. Znal ho z fotografií ve složce a ze zpráv svých bývalých podřízených. Štíhlý upravený muž, ještě mladý, s jemnou tváří. Tmavé vlasy, světlehnědé oči. Inteligentní a krutý. Obratné pružné tělo ovládané trpělivou a vytrvalou myslí. Muž zdánlivě bez sobeckých ambicí, ale krutě nemilosrdný při likvidaci ostatních.
Fiedler byl v Abteilungu výjimkou. Neúčastnil se jeho intrik. Zdálo se, že žije spokojeně v Mundtově stínu bez vyhlídky na povýšení. Nemohl být označen za člena té nebo oné kliky. Dokonce ani ti, kdo s ním v Abteilungu těsně spolupracovali, nedokázali říct, kde je jeho místo v pavučině moci. Fiedler byl samotář, obávaný, nenáviděný. Nikdo mu nevěřil. Motivy svého jednání skrýval pod pláštěm drtivého sarkasmu.
"Fiedler je náš nejlepší kůň," vysvětlil Šéf. Seděli tenkrát u večeře, Leamas, Šéf a Peter Guillam, ve smutném domečku jako z pohádky o sedmi trpaslících, kde žil Šéf se svou kvetoucí manželkou uprostřed vyřezávaných indických stolů zdobených mosazí.
"Fiedler je novic, který jednoho dne vrazí velekněz nůž do zad. Je to jediný muž, který se může měřit s Mundtem," tady Guillam kývl, "a z duše ho nenávidí. Fiedler je žid. Mundt je ve všem jeho pravý opak. To není dobrá kombinace. Naším úkolem," prohlásil Šéf a ukázal na Guillama a na sebe, "bylo dát Fiedlerovi do ruky zbraň, kterou může zničit Mundta. A na tobě je, můj drahý Leamasi, pobídnout ho, aby ji použil. Samozřejmě nepřímo, protože vy dva se nikdy nesetkáte. Alespoň doufám, že ne."
Všichni se tenkrát smáli, Guillam také. Připadalo jim to jako dobrý vtip, rozhodně dost dobrý na Šéfa.

Bylo už určitě po půlnoci.
Nějakou chvíli jeli po neupravené cestě, kus lesem a pak zas mezi poli. Teď se zastavili a o chvilku později se k nim připojil DKW. Leamas vystoupil spolu s Petersem a přitom si všiml, že ve druhém voze jsou teď tři osoby. Dva muži právě vystupovali ven. Třetí seděl na zadním sedadle a ve světle vnitřní svítilny si prohlížel nějaké papíry, jeho štíhlá postava se napůl skrývala ve stínu.
Zaparkovali vedle nepoužívaných stájí. Budovy stály asi třicet metrů za nimi. Ve světle reflektorů zahlédl Leamas nízké hospodářské stavení se stěnami ze dřeva a nabílených cihel. Měsíc svítil tak jasně, že zalesněné vrchy vzadu se ostře rýsovaly proti bledé noční obloze.
Zamířili k domu. Leamas a Peters šli vpředu a dva muži z druhého vozu za nimi. Třetí se ani nepohnul. Zůstal sedět a četl si.
U dveří se Peters zastavil, aby je ti dva mohli dohnat. Jeden z nich nesl v levé ruce svazek klíčů. Zatímco zápasil se zámkem, druhý stál opodál s rukama v kapsách a jistil ho.
"Vidím, že neriskují," poznamenal Leamas k Petersovi. "Co si o mně myslí?"
"Neplatíme je za myšlení," odpověděl Peters. Obrátil se k jednomu z nich a zeptal se německy:
"Už jde?"
Němec pokrčil rameny a ohlédl se za autem.
"Přijde," řekl. "Rád chodí sám."
Vešli dovnitř. Dům byl zařízen jako lovecká chata, částečně postaru, částečně moderně. Světlo slabých žárovek nedokázalo vniknout do všech koutů. Vzduch byl zatuchlý, jako by se dům používal jen příležitostné. Tu a tam se objevovaly drobné stopy úředního šimla naznačující, že chata není soukromá. Vyhláška, co dělat v případě požáru, khaki zelená barva na dveřích, bytelné vložkové zámky a v obýváku, který byl poměrně pohodlně zařízen, tmavý těžký, hodně poškrábaný nábytek a na něm nepostradatelné fotografie sovětských státníků. Pro Leamase tyto odchylky od anonymity znamenaly nedobrovolné splynutí Abteilungu s byrokracií.
To znal z Ústředí.
Peters si sedl a Leamas ho následoval. Čekali deset minut, možná déle. Pak se Peters obrátil k jednomu ze dvou mužů, kteří stáli na druhém konci místnosti.
"Jděte a řekněte mu, že čekáme. A přineste nám něco k jídlu, máme hlad." Když muž vykročil ke dveřím, Peters ještě zavolal: "A whisky. Řekněte jim, aby nám poslali whisky a sklenice."
Muž neochotně pokrčil rameny a odešel. Dveře nechal otevřené.
"Už jste tu někdy byl?" zeptal se Leamas.
"Ano," odpověděl Peters. "Několikrát."
"Proč?"
"Podobné záležitosti. Sice ne stejné, ale také kvůli naší práci."
"S Fiedlerem?"
"Ano."
"Je opravdu tak dobrý?"
Peters pokrčil rameny.
"Na žida není špatný," odpověděl.
Lemas v té chvíli uslyšel nějaký zvuk z druhé strany místnosti a otočil se. Fiedler stál ve dveřích. V jedné ruce držel láhev whisky a ve druhé pár sklenic a minerálku. Mohl mít nejvýš tak metr pětašedesát. Měl na sobě tmavomodrý jednořadový oblek s příliš velkým sakem, které mu nepadlo. Vypadal hladký jako líhoř. Hnědé jasné oči se mu leskly jako šelmě na lovu. Nedíval se na ně, ale na strážného u dveří.
"Vypadni," řekl. Měl lehký saský přízvuk. "Vypadni a řekni tomu druhému, ať nám přinese něco k jídlu."
"Už jsem mu říkal," zavolal Peters. "Už to vědí, ale zatím nic nepřinesli."
"Jsou to velcí snobové," poznamenal Fiedler suše anglicky. "Myslí si, že na jídlo bychom měli mít zvláštní sluhy."
Fiedler prožil válku v Kanadě. Leamas si na to vzpomněl, když rozpoznal jeho přízvuk. Jeho rodiče byli židovští uprchlíci z Německa, marxisté. Teprve v roce 1946 se jeho rodina vrátila domů. Chtěli přispět k budování Stalinova Německa i za cenu osobních obětí.

"Nazdar," dodal směrem k Leamasovi, jakoby mimochodem. "Rád vás tu vidím."
"Nazdar, Fiedlere."
"Tak jste došel až na konec cesty."
"Co tím, zatraceně, myslíte?" zeptal se Leamas rychle.
"Chci říct, že na rozdíl od toho, co vám asi říkal Peters, už nejedete dál na východ. Lituji."
Zdálo se, že se baví.
Leamas se obrátil k Petersovi.
"Je to pravda?" Hlas se mu chvěl vzteky. "Je to tak? Řekněte mi, jestli je to tak!"
Peters přikývl:
"Ano. Já jsem jen prostředník. Museli jsme to udělat takhle. Lituji," dodal.
"Proč?"
"Vyšší moc," skočil mu do řeči Fiedler. "Vaše předběžné výslechy proběhly na Západě, kde jsme mohli mít spojení jen přes velvyslanectví. Jenže Německá demokratická republika zatím nemá na Západě žádné zastupitelské úřady. Zatím ne. Naše oddělení pro mezinárodní styky proto pro nás vyjednalo výjimečné použití možností, spojení a imunit, které nám jsou dnes odpírány."
"Ty svině," zasyčel Leamas, "ty všiváku! Tys věděl, že bych se nikdy nesvěřil do rukou vaší prohnilé Služby. To byl skutečný důvod, ne? Proto jste použili Rusa."
"Použili jsme sovětské velvyslanectví v Haagu. Co jsme mohli dělat? Až do té doby to byla naše akce. Je to naprosto logické. Ani my, ani nikdo jiný nemohl tušit, že vaši vlastní lidé v Anglii se vám tak rychle dostanou na stopu."
"Ne? Ani když jste je sami na mne upozornili? Nebylo to tak, Fiedlere? Opravdu ne?"
Vždycky si pamatuj, že je musíš nenávidět, říkal Šéf. Pak si budou cenit toho, co od tebe získají.
"To je absurdní," odpověděl Fiedler krátce. Pohlédl směrem k Petersovi a dodal něco rusky. Peters kývl a zvedl se.
"Sbohem," řekl Leamasovi. "Hodně štěstí."
Unaveně se usmál, pokývl Fiedlerovi a zamířil ke dveřím. Položil ruku na kliku a pak se otočil.
"Hodně štěstí," zavolal ještě jednou na Leamase. Zdálo se, že mu chce ještě něco říct. Ale Leamas by ho nejspíš stejně neslyšel. Zbledl a držel ruce před tělem, jako by se chtěl prát. Peters zůstal stát u dveří.
"Mělo mne to napadnout," řekl Leamas a v jeho hlase se zachvěla nota krajního rozrušení. "Mohlo mne napadnout, že nebudeš mít nikdy odvahu dělat svou špinavou práci sám, Fiedlere. Je to typické pro tvou prohnilou zemičku a ubohou tajnou službu, že nutíte svého velkého strýčka, aby vám dělal pasáka. Vy vůbec nejste stát. Nemáte žádnou pořádnou vládu, jste banda pod bičem politických neurotiků, kteří si hrají na diktátory."
Bodl ukazovákem směrem k Fiedlerovi a zařval:
"Já tě znám, ty sadistická svině. To je pro tebe typický. Za války jsi byl v Kanadě, co? To byl tenkrát zatraceně dobrej flek, ne? Vsadím se, že jsi schovával svou vodnatou hlavu mámě do sukní vždycky, když kolem letělo letadlo. A co jsi teď? Mrňavej Mundtův ministrant, kterej se plazí před ním a před dvaadvaceti ruskými divizemi, který se vám tu rozvalujou. Já tě lituju, Fiedlere. Představ si, že se jednoho dne probudíš a budou pryč. Pak poteče krev a ani tvá máma, ani velkej strejc nezabrání, abys nedostal, co ti patří."
Fiedler pokrčil rameny.
"Berte to jako návštěvu u zubaře, Leamasi. Čím dřív budeme hotovi, tím dřív se budete moct vrátit domů. Najezte se a jděte spát."
"Ty dobře víš, že se nemůžu vrátit domů," odrazil ho Leamas. "Postaral ses o to. Prásknul jsi mě. Musel jsi to udělat, udělali jste to společně. Dobře jsi věděl, že bych sem nikdy nešel, kdybych opravdu nemusel."
Fiedler se podíval na své štíhlé, ale silné prsty.
"Teď není čas na filosofování," řekl, "ale vy si rozhodně nemůžete stěžovat. Celá naše práce, tedy vaše i moje, je založena na teorii, že celek je důležitější než jedinec. Proto komunisté vidí svou tajnou službu jako přirozené prodloužení svých rukou, zatímco ve vaší zemi je špionáž zahalena jakýmsi cudným oparem anglické zdrženlivosti. Zneužívání jedinců se může ospravedlnit jedině potřebami kolektivu, že

ano? Zdá se mi trochu směšné, že vás to pohoršuje. Nejsme tu přece proto, abychom probírati anglickou venkovskou etiku. Koneckonců," dodal sametově, "ani vaše vlastní chování nebylo z tohoto hlediska vždy bezúhonné."
Leamas pozoroval Fiedlera s odporem.
"Já vím, jak na tom jsi. Jsi Mundtův pacholek, co? Říká se, že pošilháváš po jeho místě. Předpokládám, že teď ho asi dostaneš. Už je pomalu na čase, aby Mundtova vláda skončila. Možná právě tímhle to dokážeš."
"Nechápu," řekl Fiedler.
"Já jsem tvůj velký úspěch, ne?" ušklíbl se Leamas.
Fiedler chvíli přemýšlel. Pak pokrčil rameny a řekl:
"Akce byla úspěšná. Zdali stojíte za tu námahu, je zatím nejasné. Uvidíme. Ale byla to dobrá akce. Vyhověla hlavnímu požadavku naší profese. Fungovala."
"Předpokládám, že slízneš smetanu," trval na svém Leamas a krátce pohlédl na Peterse.
"Tady nejde o smetanu," odpověděl ostře Fiedler, "vůbec ne." Sedl si na kraj pohovky, chvíli se přemýšlivě díval na Leamase a pak řekl:
"Ale plným právem si stěžujete na jednu věc. Kdo řekl vašim lidem, že jsme vás dostali? My jsme to nebyli. Nemusíte mi věřit, ale náhodou je to pravda... My jsme jim to neřekli. Dokonce jsme ani nechtěli, aby se to dověděli. Měli jsme v plánu, že byste pro nás mohl pracovat i později. Teď vidím, že to byla směšná představa. Takže kdo jim to řekl? Vy jste se ztratil. Neměl jste žádnou adresu, závazky, přátele. Jak se tedy, sakra, mohli dovědět, že jste pryč? Někdo jim to řekl. Ashe nebo Kiever těžko, protože ti teď jsou oba za mřížemi."
"Ve vězení?"
"Vypadá to tak. Ne kvůli práci na vašem případu. Dělali i na jiných věcech..."
"Skutečně?"
"To, co jsem právě řekl, je pravda. Nám by stačila Petersova zpráva z Holandska. Mohl jste dostat své peníze a jít. Ale neřekl jste nám všechno... a já chci vědět úplně všechno. Váš pobyt tady pro nás taky znamená určité problémy."
"Dobře. Tak už jsi se vyplakal? Já vím skoro všechno a vy si račte vybrat!"
Chvíli bylo ticho. Peters s krátkým a rozhodně ne přátelským kývnutím Fiedlerovi vyšel z místnosti.
Fiedler sáhl po lahvi whisky a nalil trochu do sklenek.
"Bohužel nemáme sodovku," řekl. "Chtěl byste vodu? Objednal jsem sodu, ale přinesli mi nějakou mizernou limonádu."
"Ale, strč si ji do prdele," řekl Leamas. Cítil se najednou hrozně unaven.
Fiedler zakroutil hlavou.
"Jste velmi hrdý člověk," poznamenal, "ale to nevadí. Sněžte si večeři a jděte spát."
Jeden ze strážných přinesl podnos s jídlem. Byl tam černý chléb, salám a zelený salát.
"Je to trochu odbyté," řekl Fiedler, "ale stačí to. Bohužel nemáme brambory. Teď zrovna je přechodný nedostatek brambor." Mlčky se dali do jídla. Fiedler si bral velmi opatrné, jako člověk, který počítá každou kalorii.

Strážní zavedli Leamase do ložnice. Nechali ho, aby si nesl své kufry. Byla to zavazadla, která mu dal Kiever před odletem z Anglie.
Šel s nimi širokou chodbou, která začínala u předních dveří a vedla celým domem. Přišli k velkým dvoukřídlým dveřím natřeným tmavozelenou barvou. Jeden ze strážců je odemkl a pak mu naznačili, aby vstoupil. Leamas strčil do dveří a vstoupil do malé kasárenské ložnice se dvěma palandami, židlí a jednoduchým stolem. Místnost připomínala vězení. Na stěnách viselo několik obrázků děvčat, okna byla zatažená roletami. Na konci místnosti byly další dveře. Strážci mu pokynuli, aby šel dál. Leamas položil kufry na zem a otevřel druhé dveře. Další místnost byla stejná jako první, jen stěny byly holé a byla v ní jen jedna postel.
"Dejte mi sem zavazadla," řekl. "Jsem unaven."
Lehl si na postel v šatech a za pár minut tvrdě usnul.

Strážný ho vzbudil ke snídani. Přinesl mu černý chléb a náhražkovou kávu.
Leamas vstal z postele a přistoupil k oknu.
Dům stál na vysokém kopci. Země se pod oknem prudce svažovala. Za hřebenem vyčnívaly koruny borovic. Za nimi se do nekonečna táhly v okázalé symetrii vrchy pokryté lesy. Tu a tam je protínaly jako tenké hnědé dělicí čáry průseky a preventivní požární mezery, jako by Aaronova hůl zázračně rozdělila moře stromů. Nikde nebyla vidět jediná známka lidského osídlení, žádný dům, kostel nebo ruina starší stavby. V dohledu byla jen žlutá neudržovaná cesta, která se táhla údolím jako čára pastelkou. Odnikud se neozval ani hlásek. Zdálo se neuvěřitelné, že tak rozlehlá krajina může být tak tichá. Den byl slunečný, ale chladný. V noci zřejmě pršelo, země byla ještě mokrá. Celá krajina se rýsovala proti bílé obloze tak ostře, že Leamas mohl rozlišit jednotlivé stromy i na těch nejvzdálenějších kopcích.
Pomalu se oblékl a přitom vypil hořkou kávu. Byl už skoro oblečen a chystal se ochutnat chléb, když do pokoje vešel Fiedler.
"Dobré ráno," řekl bodře. "Nenechte se rušit od snídaně."
Sedl si na postel.
Leamas mu musel přiznat, že má odvahu. Nešlo o to, že by snad bylo statečné osobně ho navštívit. Stráže byly, jak Leamas předpokládal, ve vedlejší místnosti. Ve Fiedlerově jednání však byla vytrvalost a cílevědomost, kterou Leamas vycítil a musel obdivovat.
"Připravil jste nám zajímavý problém," poznamenal hostitel na úvod.
"Řekl jsem vám všechno, co jsem věděl."
"Ale kdepak," usmál se Fiedler. "Neřekl jste nám všechno. Řekl jste nám jenom to, o čem vědomě víte."
"Zatraceně chytrý," zamumlal Leamas. Odstrčil jídlo a zapálil si svou poslední cigaretu.
"Dovolte, abych vám položil otázku," navrhl Fiedler se srdečností člověka, který navrhuje na večírku nějakou společenskou hru. "Co byste vy jako zkušený důstojník rozvědky udělal s informacemi, které jsme od vás dostali?"
"Se kterými informacemi?"
"Můj drahý Leamasi, vy jste nám dal jen část informací. Řekl jste nám o Riemeckovi, ale o něm jsme věděli. Řekl jste nám o rozdělení vaší berlínské organizace, o jejích osobnostech a agentech. To je, když mi dovolíte takové přirovnání, stará vesta. Bylo to přesné, to ano. Dobré pozadí, fascinující údaje, tu a tam dobrá shoda, tu a tam malá ryba, kterou jsme si mohli vylovit z rybníka. Ale ne, pokud mohu být tak hrubý, rozhodně ne informace v hodnotě patnácti tisíc liber. Tedy alespoň ne při současných cenách," usmál se.
"Poslouchej," řekl Leamas, "já jsem tenhle obchod nenavrhoval, udělali jste to vy. Ty, Kiever a Peters. Já jsem se nepřiplazil ke tvým teplým přátelům s nabídkou starých informací. Vaši lidé, Fiedlere, rozběhli ten obchod, vy jste nabídli cenu a vzali na sebe riziko. Nebýt toho, neměl bych ani penny. Tak mi nevyčítejte, že celá akce nevyšla."
Přinuť je, aby přišli za tebou sami, pomyslel si Leamas.
"Není pravda, že nevyšla," odpověděl Fiedler, "jenom ještě není u konce. Nemůže být. Neřekl jste nám všechno, co víte. Řekl jsem, že jste nám dal jen část informací. Mluvím o agentovi Rolling Stone. Dovolte mi, abych se zeptal znovu. Co byste vy dělal, kdybych vám já nebo Peters nebo někdo podobný vyprávěl takovou historku?"
Lemas pokrčil rameny.
"Necítil bych se dobře," řekl. "Už se to několikrát stalo. Zachytíte stopu, možná několik stop, že v nějakém oddělení nebo na nějaké úrovni je špión. A co? Nemůžete zatknout celou vládní administrativu. Nemůžete připravovat pasti pro celé oddělení. Můžete jen sedět na zadku a doufat, že se objeví další stopy. To si pamatujte. V případě Rolling Stone nemůžete ani říct, v které zemi asi pracuje."
"Vy jste člověk z terénu, Leamasi," poznamenal Fiedler se smíchem. "Nikdy jste informace nevyhodnocoval. To je jasné. Dovolte, abych vám položil několik jednoduchých otázek."
Leamas neodpověděl.
"Ta složka, skutečný spis akce Rolling Stone... Jakou měla barvu?"
"Šedá s červeným křížkem. To znamená sledovaný spis s omezeným přístupem."

"Bylo něco připojeno ke spisu zvenku?"
"Ano, byl na ní štítek. To je nálepka s rozdělovníkem. Je na ní legenda vysvětlující, že každá osoba, která není uvedena na nálepce a nalezne tento spis, musí ho ihned vrátit neotevřený do bankovního oddělení."
"Kdo byl na rozdělovníku?"
"Pro akci Rolling Stone?"
"Ano."
"Šéfův zástupce, Šéf, Šéfova sekretářka, bankovní oddělení, slečna Breamová ze zvláštního registru a Satelity. To je myslím všechno. A snad i zvláštní podatelna, ale tím si nejsem jist."
"Satelity? Co dělají?"
"Zabývají se zeměmi za železnou oponou s výjimkou Sovětského svazu a Číny. Prostě zónou."
"Myslíte NDR?"
"Myslím zónu."
"Není trochu neobvyklé, aby na rozdělovníku bylo celé oddělení?"
"Ano, asi je. Nevím to jistě, nikdy předtím jsem nepracoval s materiálem s omezeným přístupem. Tedy s výjimkou Berlína, ale tam to bylo všechno jiné."
"Kdo byl v té době v oddělení Satelity?"
"Ach, Bože... Byl tam Guillam, Haverlake, de Jong, myslím. De Jong se právě vrátil z Berlína."
"A to mohli všichni vidět ten spis?"
"Já nevím, Fiedlere," odrazil jeho otázku Leamas naštvaně, "a kdybych byl tebou..."
"Tak vám nepřipadá divné, že na rozdělovníku bylo celé oddělení, zatímco zbytek seznamu tvořili jenom jednotlivci?"
"Už jsem ti řekl, že nevím. Jak bych to mohl vědět? Byl jsem jenom úředník."
"Kdo nosil spisy od jednoho určeného pracovníka ke druhému?"
"Snad sekretářky, nevzpomínám si. Je to pěknejch pár měsíců..."
"Tak proč nebyly sekretářky na seznamu? Šéfova sekretářka tam byla."
Chvíli bylo ticho.
"Ne, máš pravdu. Už si vzpomínám," řekl Leamas a v jeho hlase zaznělo překvapení. "Dávali jsme to jen z ruky do ruky."
"Kdo kromě vás v bankovním pracoval s tím spisem?"
"Nikdo. To byla moje parketa. Předtím to dělala jedna ze ženských, ale když jsem přišel a převzal to, vyškrtli ji ze seznamu."
"Takže vy sám jste dával spis přímo do ruky dalšímu čtenáři?"
"Ano... myslím, že ano."
"Komu jste ho dával?"
"Já... já si nevzpomínám."
"Přemýšlejte!" Fiedler nezvýšil hlas, ale byla v něm taková naléhavost, že to Leamase překvapilo.
"Šéfovu zástupci, myslím, abych mu mohl ukázat jakou akci jsme realizovali nebo co doporučujeme."
"Kdo vám přinášel spis?"
"Jak to myslíš?"
Zdálo se, že Leamas je vyveden z rovnováhy.
"Kdo vám nosil spis, abyste si ho přečetl? Někdo ze seznamu vám ho musel přinést."
Leamasovy prsty se dotkly tváře v nechtěném nervózním gestu.
"Ano, to musel. Víš, Fiedlere, ono je to těžký. Já jsem se tenkrát staral hlavně o to, aby spousta chlastu trefila do správnýho přístavu..." řekl smířlivě. "Ty netušíš, jak je to těžký..."
"Tak znovu. Přemýšlejte. Kdo vám přinášel ten spis?"
Leamas si sedl ke stolu a zavrtěl hlavou.
"Nevzpomínám si. Možná později. Teď si prostě nemůžu vzpomenout, opravdu ne. Nemá smysl lámat to přes koleno."
"Nemohlo to být to Šéfovo děvče, že? Vracel jste přece ten spis Šéfovu zástupci, sám jste to řekl. Takže ti ostatní na seznamu ho museli vidět ještě před Šéfem."
"Ano, asi to tak bylo."

"A pak tam byl ještě zvláštní registr, slečna Breamová."
"To byla jenom ženská, která se starala o trezor. Měla na starosti místnost, kde se ukládaly podobné sledované spisy, když se na nich zrovna nepracovalo."
"Potom," řekl Fiedler sametově, "to musel být někdo ze Satelitů, kdo vám nosil ten spis, ne?"
"Ano, asi ano," řekl Leamas bezmocně, jako by nebyl schopen sledovat Fiedlerův myšlenkový postup.
"Ve kterém patře sídlily Satelity?"
"V prvním."
"A bankovní oddělení?"
"Ve třetím, vedle zvláštního registru."
"Nevzpomenete si teď, kdo vám ten spis nosil? Nebo zdali jste například někdy nechodil dolů, abyste si ho od nich převzal?"
Leamas zoufale zakroutil hlavou. Pak se ale zarazil, prudce se obrátil k Fiedlerovi a vykřikl:
"Ano, ano, už si vzpomínám. No ovšem. Dostával jsem ho od Petra!"
Zdálo se, že se Leamas probudil. Jeho tvář se rozzářila vzrušením.
"Takhle to bylo. Jednou jsem si bral ten spis od Petra u něj v kanceláři. Povídali jsme si přitom o Norsku. My jsme tam totiž spolu sloužili, víš?"
"Petr Guillam?"
"Ano, Petr. Úplně jsem na něj zapomněl. Vrátil se z Ankary pár měsíců před tím. To on byl na seznamu! Petr, samozřejmě! Tak to bylo. Bylo tam napsáno Satelity a pak PG v závorkách, Petrovy iniciály. Předtím to dělal někdo jiný a ve zvláštním registru ho přelepili kouskem bílého papíru a napsali tam Petrův monogram."
"Jakou oblast měl Guilllam na starosti?"
"Dělal zónu. Východní Německo. Hlavně ekonomické věci, vedl malé oddělení, tak trochu odstrkované. Ano, byl to on. Jednou mi taky přinesl ten spis nahoru, teď si vzpomínám. Ale on neměl v referátu agenty, nevím, jak k tomu mohl přijít. Petr a ještě pár dalších dělali nějakou výzkumnou práci na téma nedostatku v zásobování potravinami. Spíš vyhodnocování..."
"Vy jste s ním o tom nemluvil?"
"Ne, to je tabu. To se u sledovaných spisů nedělá. Dostal jsem kvůli tomu kázání od té ženské ze zvláštního registru, od slečny Breamové. Žádné diskuse, žádné otázky!"
"Ale když vezmeme v úvahu ta propracovaná bezpečností opatření kolem agenta Rolling Stone, je docela možné, že Guillamova takzvaná výzkumná práce mohla zahrnovat i část péče o toho agenta, ne?"
"Už jsem řekl Petersovi," téměř vykřikl Leamas a uhodil pěstí do desky stolu, "že je úplná blbost představovat si, že proti východnímu Německu mohla běžet nějaká akce bez mého vědomí! Musela by o tom vědět berlínská pobočka. Musel bych o tom vědět já, rozumíš? Kolikrát to ještě budu muset vysvětlovat? Musel bych o tom vědět!"
"Asi ano," řekl Fiedler měkce, "musel byste o tom samozřejmě vědět."
Vstal a šel k oknu.
"Měl byste to tu vidět na podzim," řekl a vyhlédl ven. "Když zežloutnou buky, je tu nádherně."

KAPITOLA XIII

SEŠÍVAČKY NEBO SPONKY

Fiedler rád kladl otázky. Někdy, protože byl právník, se ptal jen pro své vlastní potěšení, aby demonstroval rozpory mezi důkazy a skutečností. Ale v každém případě v sobě měl v sobě vytrvalou zvídavost, která je pro právníky a novináře prostředkem i cílem zároveň.
Odpoledne si vyšli na procházku po štěrkové cestě dolů do údolí a pak zahnuli do lesa podél širokého úvozu lemovaného pokácenými stromy. Celou tu dobu se Fiedler vyptával, ale sám nic neprozradil. Zajímala ho budova v Cambridge Circus, a lidé, kteří tam pracovali. Z jaké sociální vrstvy pocházejí? V jakých čtvrtích bydlí? Pracují někdy oba manželé ve stejném oddělení společně? Ptal se na plat, na

dovolené, na morálku, na kantýnu. Zajímal se o jejich milostný život, o drby i o jejich životní názor. Hlavně na ten se ptal.
Pro Leamase to byla nejtěžší otázka vůbec.
"Co tím myslíte?" odpovídal. "Nejsme marxisti, nejsme nic takového. Jsme jenom lidi."
"Tak jste aspoň křesťané, ne?"
"Málokdo, řekl bych. Já jich moc neznám."
"Tak proč to dělají?" naléhal Fiedler. "Musejí mít nějaké přesvědčení, nějakou filozofii."
"Proč by museli? Možná o takových věcech nic nevědí, možná se o ně nestarají. Každý přece nemusí mít nějakou filozofii," odpovídal Leamas tak trochu bezradně.
"Tak mi řekněte, jaké je vaše přesvědčení."
"Ale, proboha," odsekl Leamas.
Chvíli šli mlčky. Ale Fiedler se nedal tak snadno odvrátit od svého tématu.
"Když nevědí, co chtějí, jak si mohou být tak jisti, že jsou v právu?"
"A kdo, sakra, říká, že jsou si jisti?" odpověděl Leamas podrážděně.
"Co je ale potom ospravedlňuje? Co to může být? Pro nás je to jednoduché, řekl jsem vám to včera večer. Abteilung a podobné organizace jsou přirozeným prodloužením rukou strany. Jsou předvojem v boji o mír a pokrok. Jsou pro stranu tím, čím je strana pro socialismus, jsou předsunutým oddílem. Stalin řekl," suše se usmál, "i když teď není v módě citovat Stalina, řekl jednou -půl milionu zlikvidovaných je statistika, ale jeden muž zabitý při dopravní nehodě je národní tragedie-. Vysmíval se buržoazní přecitlivělosti davu, víte? Byl to velký cynik. Ale to, co chtěl říct, je pořád pravda. Hnutí, které se brání proti kontrarevoluci se stěží může zastavit před zneužitím několika jedinců... nebo před jejich likvidací, Leamasi. Je to pořád stejné. My jsme nikdy nepředstírali, že jsme při racionalizování společnosti byli vždy spravedliví. Nějaký Říman řekl v Bibli, že je účelné, aby jeden zemřel pro dobro mnohých."
"To jsem čekal," odpověděl Leamas unaveně.
"Tak co si myslíte vy? Jaká je vaše filozofie?"
"Já si prostě myslím, že vy všichni jste svině," řekl Leamas vztekle.
Fiedler přikývl.
"To je stanovisko, které chápu. Je primitivní, negativní a dost hloupé, ale je to přesvědčení, které reálně existuje. A co ostatní z vašeho Ústředí?
"Nevím. Jak bych to mohl vědět?"
"Vy jste s nimi nikdy nehovořil o názorových otázkách?"
"Ne. My nejsme Němci." Leamas na chvíli zaváhal a pak dodal nejistě: "Myslím, že nemají rádi komunisty."
"A to ospravedlňuje například i zabití člověka? Ospravedlňuje to bombu v restauraci plné lidí nebo úmrtnost vašich agentů?"
Leamas pokrčil rameny.
"Myslím, že ano."
"Pro nás ano, víte?" pokračoval Fiedler. "Já osobně bych položil bombu do restaurace, kdyby nás to postrčilo kousek dál. Potom bych si udělal účet. Tolik a tolik žen a dětí a o tolik jsme dál. Ale křesťané, a vaše společnost je křesťanská, možná takový účet nedělají."
"Proč ne? Taky se musejí bránit, ne?"
"Ale oni věří v nedotknutelnost lidského života. Věří, že každý Člověk má duši, která může být spasena. Věří v sebeobětování."
"Nevím. Já se o to nestarám," dodal Leamas. "Stalina to taky netrápilo, co?"
Fiedler se usmál.
"Mám rád Angličany," řekl jakoby pro sebe. "Můj otec taky. Měl moc rád Angličany."
"To ve mně zanechává krásný hřejivý pocit," odsekl Leamas a ponořil se do mlčení.
Zastavili se. Fiedler dal Leamasovi cigaretu a zapálil mu ji. Začali stoupat do kopce. Leamas vychutnával pohyb. Šel první dlouhými kroky, ramena nakloněná kupředu. Fiedler ho následoval lehce a živě, jako teriér svého pána. Šli snad hodinu, možná déle, když se najednou stromy nad nimi rozestoupily a objevila se obloha. Vystoupili až na vršek kopce a otevřel se jim výhled na nekonečnou záplavu borovic

narušenou jen tu a tam šedými obláčky buků. Na druhé straně údolí zahlédl Leamas loveckou chatu usazenou pod hřebenem protějšího kopce, nízkou a tmavou proti hradbě stromů. Na mýtině stála vedle hromady pokácených kmenů hrubě tesaná lavice a o kus dál se na zemi černaly stopy ohniště.
"Sedneme si na chvilku," řekl Fiedler, "pak se budeme muset vrátit." Na okamžik se odmlčel a pak řekl: "Řekněte mi, tyhle peníze, ty velké sumy v zahraničních bankách... k čemu jste si myslel, že jsou?"
"Jak to myslíš? Řekl jsem, že to byl plat pro agenta."
"Pro agenta za železnou oponou?"
"Ano, to jsem si myslel," odpověděl Leamas unaveně.
"Proč jste si to myslel?"
"Za prvé to byla spousta peněz. Potom ty komplikace s placením a zvláštní bezpečnostní opatření. A samozřejmě hlavně to, že v tom jel i Šéf."
"A co jste si myslel, že ten agent s penězmi dělá?"
"Podívej, už jsem ti řekl, že nevím. Já ani nevím, jestli si je vyzvedl. Já jsem vlastně nevěděl vůbec nic, byl jsem jenom mizernej kancelářskej poskok."
"A co jste dělal s průkazními lístky k účtům?"
"Odevzdával jsem je spolu s falešným pasem hned, jak jsem se vrátil do Londýna."
"Nenapsali vám někdy z banky v Kodani nebo Helsinkách na vaše krycí jméno?"
"Nevím. Předpokládám, že takové dopisy by stejně dostal přůno Šéf."
"A ty falešné podpisy, na které jste otevíral účty... Měl váš Šéf nějaký podpisový vzor?"
"Ano. Dlouho jsem je vždycky nacvičoval, takže měli vzory."
"Víc než jeden?"
"Ano, celé stránky vzorů."
"Rozumím. Takže bylo možné posílat dopisem pokyny bankám, kde jste otevřel účty. Ani jste to nemusel vědět. Podpisy se daly padělat a dopisy se mohly posílat bez vašeho vědomí."
"Ano, to je pravda. Myslím, že se to tak dělalo. Podepsal jsem taky soustu prázdných bankovních formulářů. Vždycky jsem se domníval, že korespondenci vyřizuje někdo jiný."
"Ale nikdy jste se ve skutečnosti o takové korespondenci nedověděl, že?"
Leamas potřásl hlavou.
"Ty to vidíš úplně jinak," řekl. "Nemáš správné měřítko. Tam běhala spousta papírů, byly prostě částí pracovní náplně. Nebylo to něco, o čem bych moc přemýšlel. Proč bych to dělal? Bylo to samé utajování, ale já jsem celý život dělal na věcech, kde člověk zná jenom svůj kousek a někdo jiný ví zbytek. Kromě toho mě papíry nudí. Jestli kvůli nim někdo nespal, já to nebyl. Ty výlety se mi samozřejmě líbily. Dostával jsem diety za práci v terénu a to bylo znát. Ale rozhodně jsem neseděl celý den za stolem s hlavou plnou agenta Rolling Stone. Navíc," dodal trochu zahanbeně, "jsem v té době trošku pil."
"To jste říkal," podotkl Fiedler, "a já vám to samozřejmě věřím."
"Já ti kašlu na to, jestli mi věříš nebo ne," vybuchl Leamas.
Fiedler se usmál.
"To jsem rád. V tom je vaše síla," řekl, "vaše velká síla. Právě tahle lhostejnost. Trochu nesouhlasu tady, trochu pýchy tamhle, ale dohromady to nevadí. Je to jako zkreslení při záznamu na magnetofon. Jste objektivní. Napadlo mne," pokračoval Fiedler po malé pauze, "že byste nám mohl pomoci zjistit, zdali si někdo z těch účtů vybíral. Nic vám nemůže zabránit, abyste nenapsal do těch bank a požádal je o výpis z konta. Můžete napsat, že jste právě ve Švýcarsku a nechat si poslat odpověď na adresu přechodného bydliště. Víte o nějaké překážce, proč by to nešlo?"
"Mohlo by to vyjít. Záleží na tom, zdali si Šéf s bankami opravdu nedopisoval sám, s mým podvrženým podpisem. Pak by to nemuselo klapnout."
"Nezdá se mi, že bychom mohli něco ztratit."
"A co chcete získat?"
"Pokud někdo peníze vybral, což je málo pravděpodobné, budeme vědět, kde ten agent byl v určitý den. To vypadá jako docela užitečná informace."
"Ty si to maluješ. Nikdy ho nenajdeš, Fiedlere, rozhodně ne podle takové informace. Jak se jednou

dostal na Západ, mohl jít na jakýkoliv konzulát, dokonce i v dost malém městě, a dostat vízum do jiné země. Jak z toho chceš něco poznat? Vždyť ani nevíš, jestli to byl Němec. O co ti jde?"
Fiedler neodpověděl hned. Díval se nepřítomně na druhou stranu údolí.
"Řekl jste, že jste zvyklý znát jenom, svůj kousek. Já vám nemohu odpovědět na vaši otázku tak, abych současně neprozradil něco, co byste neměl vědět."
Zaváhal a pak dodal:
"...ale akce Rolling Stone byla namířena proti nám, za to vám ručím."
"Proti nám?"
"Proti NDR," usmál se, "nebo proti zóně, jestli vám to víc vyhovuje. Já tak citlivý nejsem."
Leamas se díval na Fiedlera a jeho hnědé oči mu pohled zkoumavě vrátily.
"Ale co bude se mnou?" zeptal se. "Co když nenapíšu ty dopisy?" Zvýšil hlas. "Není už čas promluvit si taky o mně, Fiedlere?"
Fiedler přikývl.
"Proč ne?" odpověděl souhlasně.
Chvíli bylo ticho a pak Leamas řekl:
"Já jsem svou práci odvedl, Fiedlere. Ty a Peters dohromady jste se dozvěděli všechno, co vím. Nikdy jsem nesouhlasil s tím, že budu psát nějaké dopisy bankám. To může být zatraceně nebezpečné, taková věc. Chápu, že vás to neděsí. Pro vás jsem postradatelný..."
"Teď budu naprosto upřímný," přerušil ho Fiedler. "Jak víte, jsou dvě fáze výslechu koupeného agenta. První z nich je ve vašem případě téměř uzavřena. Řekl jste nám všechno, co můžeme nějak rozumně zaznamenat. Neřekl jste nám, zdali ve vaší Službě používají na spisy raději sešívačky nebo svorky. Sám jste to nepovažoval za důležité a my jsme se na to neptali. Na obou stranách totiž probíhá určitý podvědomý výběr. Jenže je vždycky možné, a to je právě ta znepokojivá věc, Leamasi, že za měsíc nebo za dva budeme nečekaně a úplně zoufale potřebovat vědět něco o sešívačkách a kancelářských svorkách. O to se obvykle jedná ve druhé fázi, tedy v té části dohody, kterou jste v Holandsku odmítl."
"Chceš říct, že si mě tu uložíte k ledu?"
"Profese koupeného agenta," poznamenal Fiedler s úsměvem, "vyžaduje velkou trpělivost. Jen málokdo má dostatečnou kvalifikaci..."
"Jak dlouho?" naléhal Leamas.
Fiedler neodpověděl.
"No tak..."
Fiedler najednou promluvil s nečekanou naléhavostí:
"Dávám vám své slovo, že vám na tuto otázku odpovím tak brzo, jak jen budu moci. Podívejte se, mohl bych vám lhát, ne? Mohl bych říct měsíc nebo míň, jenom abych vás tím držel v dobré náladě. Ale říkám vám, že nevím, protože je to tak. Dal jste nám nějaké tipy. Dokud je neprošetříme až do konce, nesmím ani pomyslet na to, že bychom vás pustili. Ale potom, pokud je to tak, jak si myslím, budete potřebovat přítele a to budu já. Dávám vám své čestné slovo jako Němec."
Leamase byl tak překvapen, že dlouho mlčel.
"Dobře," řekl nakonec. "Beru to, Fiedlere. Ale jestli mě vodíš za nos, najdu si cestu, jak ti to spočítat."
"To nebude nutné," odpověděl Fiedler klidně.
Muž, který hraje určitou roli nejen pro ostatní, ale i sám pro sebe, je vystaven zřejmému psychologickému nebezpečí. Samo o sobě není umění přetvářky a podvodu nijak zvlášť náročné. Je to věc zkušenosti, profesionální zdatnosti. Je to dovednost, kterou by zvládla většina z nás. Ale zatímco obyčejný podvodník, herec nebo falešný hráč se mohou po práci vrátit mezi své obdivovatele, tajný agent takové chvíle odpočinku nikdy nepozná. Pro něj je přetvářka věcí života a smrti. Musí být na pozoru nejen vůči svému okolí, ale i vůči sobě samotnému a svým přirozeným reflexům. I když vydělá balík, jeho role mu může zabránit, aby si koupil žiletku. I když je inteligentní a vzdělaný, může být odsouzen k omílání banalit. I když je milujícím otcem a manželem, musí si za všech okolností udržet odstup od těch nejbližších, jimž by se měl svěřovat.
Leamas si byl vědom pokušení, která útočí na muže úplně izolovaného ve své lži. Proto zvolil postup, který ho vyzbrojil nejlépe. Dokonce i když byl sám, donutil se žít podle role, kterou si zvolil. Říká se, že

se Balzac na smrtelné posteli živě zajímal o zdraví a životní osudy literárních postav, které stvořil. Podobně Leamas, aniž by se vzdal své vynalézavosti, se ztotožnil s postavou, kterou vymyslel. Předváděl Fiedlerovi nervózní neklid, aroganci skrývající zahanbení. Tyto vlastnosti nebyly zastíráním, ale naopak vhodným rozvinutím jeho skutečného charakteru. Proto zvolil šouravou chůzi jako projev zanedbané osobnosti, lhostejnost k jídlu a rostoucí závislost na alkoholu a tabáku. Když byl sám, zůstával věrný těmto zlozvykům. Dokonce je i trochu přeháněl a potichu si k tomu pro sebe bručel něco o nespravedlnosti, kterou zakusil za léta u Služby.
Jen velmi zřídka, jako právě teď večer, když se ukládal ke spánku, si dovolil nebezpečný luxus přiznat si, jak velkou lež žije.
Šéf měl pravdu. Fiedler se nechal vést jako náměsíčný přímo do sítě, kterou pro něj Šéf utkal. Leamase až zamrazilo, když si uvědomil stále rostoucí shodnost zájmů Fiedlera a Šéfa. Bylo to, jako by se domluvili na stejném plánu a Leamas byl vyslán, aby ho realizoval.
Možná, že v tom byla odpověď. Právě Fiedler mohl být tím zvláštním zájmem, o který Šéf tak zoufale bojoval. Leamas se u této možnosti nezdržel. Nechtěl to vědět. Ve věcech tohoto typu dával přednost nejistotě. Věděl, že z jeho úvah nevzejde nic použitelného. Ale přesto se modlil k Bohu, aby měl pravdu. V takovém případě totiž bylo možné... možné, i když zdaleka ne jisté... že by se mohl vrátit domů.

KAPITOLA XIV

DOPIS KLIENTOVI

Leamas ještě ležel v posteli, když mu Fiedler druhý den ráno přinesl dopisy k podpisu. Jeden byl na tenkém modrém dopisním papíře Seilerova hotelu Alpenblick, Jezero Spiez, Švýcarsko. Druhý byl z Paláce hotelu v Gstaadu.
Leamas si přečetl první dopis:

Ředitel
Královská skandinávská banka s.r.o.
Kodaň

Vážený pane,
pár týdnů jsem byl na cestách a nedostal jsem žádnou poštu z Anglie. Stejné jsem nedostal ani odpověd na svůj dopis z 3.března, kde jsem Vás žádal o výpis z konta, které spravuji společně s panem Karlsdorfem. Abych se vyhnul dalšímu možnému zpoždění, chtěl bych vás požádat o zaslání kopie výpisu na následující adresu, kde se budu zdržoval po dva týdny počínaje 21. dubnem:
c/o paní Y. de Sanglot
13 Avenue dés Colombes
Paris XII, France
Omlouvám se za nedorozumění, která jsem možná nechtě způsobil.
S pozdravem Váš Robert Lang

"Co má znamenat ta poznámka o dopisu z 3. března?" zeptal se Leamas. "Žádný takový dopis jsem nepsal."
"Ne, nepsal. Pokud víme, nikdo ho nenapsal. Ale to bude trápit banku. Pokud tam bude nějaký nesoulad mezi dopisem, který jim posíláme teď a dopisy, které mají od Šéfa, budou předpokládat, že vysvětlení je v tom ztraceném dopise z 3. března. Budou reagovat tak, že vám pošlou žádaný výpis s poznámkou, že bohužel nedostali váš březnový dopis."
Druhý dopis byl stejný jako první, jen jména byla jiná. Adresa v Paříži byla stejná. Leamas si vzal čistý list apfru a plnicí pero a několikrát napsal jistou rukou "Robert Lang". Pak podepsal první dopis. Potom naklonil pero na opačnou stranu a cvičil druhý podpis, dokud s ním nebyl spokojen. Nakonec napsal na

druhý list "Stephen Bennett".
"Pěkné," poznamenal Fiedler, "opravdu moc pěkné."
"A co teď?"
"Zítra je někdo pošle ze Švýcarska, z Interlakenu a Gstaadu. Naši lidé v Paříži mi zatelegrafují, jakmile přijde odpověď. Do týdne bychom měli mít obě tady."
"A do té doby?"
"Budeme dělat jeden druhému společnost. Vím, že je to pro vás nepříjemné a omlouvám se za to. Myslel jsem, že bychom mohli chodit na procházky, občas se projet po okolí, prostě zabíjet čas. Chtěl bych, abyste si odpočinul a vyprávěl mi o Londýně, o Cambridge Circus a své práci v oddělení. Zajímají mne drby, platy, dovolené, kanceláře, papíry a lidé. Prostě sešívačky a svorky. Chci vědět o všech maličkostech, které nejsou důležité. Náhodou..." V jeho hlase se něco změnilo.
"Ano?"
"Máme tady různé možnosti pro lidi, kteří... kteří tady u nás tráví delší čas. Pro rozptýlení a tak."
"Vy mi nabízíte ženskou?" zeptal se Leamas.
"Ano."
"Ne, díky. Na rozdíl od tebe jsem ještě nedošel tak daleko, abych potřeboval pasáka."
Zdálo se, že jeho odpověď Fiedlera nezajímá. Pokračoval rychle dál:
"Ale v Anglii jste měl nějakou ženskou, ne? Myslím to děvče z knihovny..."
Leamas se otočil proti němu s rukama lehce odtaženýma od těla.
"Jedno si pamatuj!" zařval. "Jenom jednu věc. Nikdy už o tom nebudeš mluvit, ani v žertu. Nebudeš mi tím hrozit, ani zkoušet přitahovat šrouby, Fiedlere, protože to nebude fungovat. Přestanu s tebou mluvit, rozumíš? Už nikdy ze mne nedostanete ani slovo, v životě ne. Řekni jim, Fiedlere, řekni Mundtovi, Stammbergerovi nebo jiný kryse, která ti to poradila, že šlápli vedle. Řekni jim to."
"Řeknu," odpověděl Fiedler, "řeknu jim to. Jen jestli už nebude pozdě."

Odpoledne šli zase na procházku. Oblohu zatáhly těžké mraky, ale bylo teplo.
"Jednou jsem byl v Anglii," poznamenal Fiedler zběžně, "s rodiči, před válkou, cestou do Kanady. Byl jsem tenkrát samozřejmě ještě dítě. Byli jsme tam dva dny."
Leamas přikývl.
"Teď vám to mohu říct," pokračoval Fiedler. "Málem jsem tam před několika lety jel znovu. Měl jsem nahradit Mundta v Ocelářské misi. Víte, že byl jednou v Londýně?"
"Vím," odpověděl Leamas tajemně.
"Vždycky mne zajímalo, jaká by to byla práce."
"Obvyklá hra na spojenectví s ostatními misemi východního bloku. Nějaký kontakt s britským obchodem, jenom trochu." Leamasův hlas zněl znuděně.
"Ale Mundt to zvládl. Bylo to prý pro něj docela snadné."
"Taky jsem o tom něco zaslechl," řekl Leamas. "Dokonce přitom ještě zabil pár lidí."
"Takže o tom jste taky slyšel?"
"Od Petra Guillama. On a George Smiley ho měli na starosti. Mundt málem odrovnal i George."
"Případ Fennanové," přemýšlel nahlas Fiedler. "Je zajímavé, že se tenkrát Mundtovi podařilo utéct, že?"
"Myslím, že ano."
"Koho by napadlo, že člověk, jehož fotografie a personálie byly uloženy na ministerstvu zahraničí ve spisu členů zahraniční mise, by mohl mít šanci proti celé britské tajné službě..."
"Podle toho, co jsem slyšel," řekl Leamas, "nebyli zase tak žhaví, aby ho chytili."
Fiedler se prudce zastavil.
"Co jste to řekl?"
"Petr Guillam mi řekl, že neměl pocit, jako by ho chtěli opravdu chytit, to říkám. Měli jsme tenkrát jinou organizaci, místo Šéfa operací nás tehdy řídil Poradce. Jmenoval se Maston. Už od začátku udělal z případu Fennanové příšernej guláš, říkal Guillam. Petrovi se zdálo, že kdyby chytili Mundta, byl by z toho děsnej skandál. Soudili by ho a nejspíš pověsili. A svinstvo, který by při procesu vyplavalo, by Mastona zničilo. Petr nevěděl přesně, co se stalo, ale byl si zatraceně jistej, že na Mundta nebylo vyhlášeno

celostátní pátrání."
"Jste si tím jist? Jste si jist, že vám to Guillam řekl právě takhle? Žádné celostátní pátrání?"
"Ovšem. Jsem si jist."
"Nezmínil se nikdy Guillam o nějakém jiném důvodu, proč by měli nechat Mundta uklouznout?"
"Jak to myslíš?"
Fielder zakroutil hlavou a dál šli po pěšině mlčky,
"Ocelářská mise byla po Fennanově případu zrušena," poznamenal po chvíli Fiedler. "Proto jsem nikam nejel."
"Mundt se tenkrát musel zbláznit. Vražda ti může nějak projít snad na Balkáně, nebo možná tady, ale v Londýně ne," řekl Leamas.
"Ale jemu to prošlo, ne?" skočil mu do řeči Fiedler. "A odvedl dobrou práci."
"Myslíš to, že naverboval Kievera a Ashe? Bůh mu buď milostiv."
"Fennanová pracovala dost dlouho."
Leamas pokrčil rameny.
"Řekněte mi ještě něco o Karlu Riemeckovi," začal znovu Fiedler. "Jednou se setkal se Šéfem, že?"
"Ano, v Berlíně asi před rokem. Možná i dřív."
"Kde se setkali?"
"Všichni tři jsme se sešli v mém bytě."
"Proč?"
"Šéf se rád přidal, když se něco povedlo. Od Karla jsme dostali spoustu dobrého materiálu. Myslím, že v Londýně to ocenili. Karel jel tenkrát na malý výlet do Berlína a požádal mne, abych jim dohodl setkání."
"Nevadilo vám to?"
"Proč by mi to mělo vadit?"
"Byl to váš agent. Nemuselo se vám líbit, když se chtěl setkat s jinými operativními důstojníky."
"Šéf není operativní pracovník, je vedoucím oddělení. Karel to věděl a příjemně to polechtalo jeho ješitnost."
"Byli jste pořád spolu? Všichni tři?"
"Ano. Tedy vlastně ne. Nechal jsem je o samotě asi čtvrthodinku, víc ne. Šéf si chtěl s Karlem promluvit mezi čtyřma očima, Bůh ví proč. Tak jsem na chvíli odešel z bytu pod nějakou záminkou, kterou jsem už zapomněl. Jo... už si vzpomínám. Řekl jsem, že dochází skotská. A pak jsem skutečně šel k de Jongovi a přinesl od něj láhev."
"Víte, o čem mluvili, když jste byl pryč?"
"Jak bych to mohl vědět? Stejně mě to nezajímalo."
"Neřekl vám to později Karel sám?"
"Neptal jsem se ho. Karel někdy dost držkoval, vždycky předstíral, že má navrch. Nelíbilo se mi třeba, jak se ošklíbal nad šéfem. Víš, on měl svým způsobem právo se mu smát. Bylo to takové legrační představení. Později jsme se tomu oba dost nasmáli, to musím přiznat. Nemělo přece smysl, abych se snažil krotit jeho domýšlivost. Celá ta schůzka ho měla naopak povzbudit."
"Karel měl v té době nějaké deprese?"
"Ne, to rozhodně ne. Už ho zkazili. Dostával příliš moc peněz, moc miloval a moc věřil. Částečně to byla moje chyba, částečně se na něm podepsal Londýn. Kdybychom ho nezkazili, nevyprávěl by ty zatracený ženský o svých lidech."
"Myslíte Elvíru?"
"Ano."
Chvíli šli mlčky, až Fiedler přerušil své snění poznámkou:
"Začínáte se mi líbit. Ale je tu jedna věc, která mi není jasná. Je to zajímavé... dokud jsem se s vámi nesetkal, nepřemýšlel jsem o tom..."
"O čem?"
"Proč jste přišel. Proč jste přeběhl."
Leamas chtěl něco říct, když se najednou Fiedler rozesmál.

"Ale to nebylo moc taktní, co?" řekl.

Celý týden se procházeli v kopcích. Večer se vraceli do chaty, špatné jídlo spláchli lahví bílého značkového vína a nekonečně dlouho vysedávali před krbem u sklenky Steinhlagera. Zdálo se, že oheň v krbu byl Fiedlerův nápad. Leamas ho jednou zaslechl, jak žádá strážného, aby přinesl polena. Od té doby Leamasovi večery nevadily. Po dni stráveném na čerstvém vzduchu se oheň a jeho zálesácký duch hodily. Leamas si k němu sedl a povídal bez pobízení. Vyprávěl o letech své služby. Tušil, že se všechno nahrává, ale bylo mu to jedno.
Jak míjel den za dnem, cítil Leamas, jak v jeho společníkovi roste napětí. Jednou si vyjeli v DKW, bylo to dost pozdě večer, a zastavili u telefonní budky. Fiedler ho nechal v autě i s klíčky v zapalování a dlouho s někým mluvil. Když se vrátil do vozu, Leamas se zeptal:
"Proč jsi nevolal z domu?"
Fiedler zakroutil hlavou.
"Musíme být opatrní," řekl. "Vy taky. I vy si musíte dávat pozor."
"Proč? Co se děje?"
"Ty peníze, které jste ukládal v Kodani do banky... Psali jsme tam, pamatujete se?"
"Samozřejmě."
Fiedler už neřekl nic. Nastartoval a mlčky jeli vzhůru do kopců. Tam zastavili. Pod nimi, napůl zastíněné strašidelnou hradbou vysokých borovic, leželo místo, kde se stýkala dvě velká údolí. Strmé zalesněné svahy na obou stranách postupně přicházely o své barvy v souboji s postupujícím soumrakem, až tam stály v šeru šedivé a bez života.
"Ať se stane cokoliv," řekl Fiedler, "nebojte se. Všechno dopadne dobře, rozumíte?"
Jeho hlas ztěžkl nezvyklým důrazem a jeho ruka spočinula na Leamasově paži.
"Možná se budete muset nějaký čas o sebe postarat sám, ale nebude to trvat dlouho. Rozumíte mi?" zeptal se znovu.
"Ne. Ale ty mi víc neřekneš, takže počkám a uvidím. Neboj se tolik o mou kůži, Fiedlere."
Uhnul rukou, ale Fiedler ho držel dál. Leamas neměl rád, když se ho někdo dotýkal.
"Znáte Mundta?" zeptal se Fiedler. "Víte o něm něco?"
"Mluvili jsme o něm."
"Ano," opakoval Fiedler, "mluvili jsme o něm. Nejdřív střílí a pak se teprve ptá. Princip zastrašování. Je to podivný styl v profesi, kde se otázky a odpovědi vždycky považují za důležitější než střílení."
Leamas přesně věděl, co mu chce Fiedler říct.
"Je to podivný styl, pokud se ovšem nebojíte odpovědí," dokončil Fiedler polohlasem.
Leamas čekal.
Po chvíli Fiedler řekl:
"Nikdy se sám neúčastnil výslechu. Nechával to mně, vždycky. Říkával mi, -Vyslechni je ty, Jensi. Nikdo to nedovede tak jako ty. Já je chytnu a ty je nauč zpívat.- Říkával, že lidé od kontrašpionáže jsou jako malíři, že potřebují, aby za nimi stál chlap s kladivem a udeřil, když oni dokončí své dílo. Jinak by prý zapomněli, proč to dělají. -Já budu tvoje kladivo,- říkal. To byl takový náš soukromý žert, alespoň zpočátku. Pak to dostalo jiný význam. Začal zabíjet. Zabíjel lidi dřív, než stačili zazpívat. Přesně jak jste to řekl. Jednoho tady, jednoho tam. Střílel a vraždil. Ptal jsem se ho na to a prosil: -Proč je nezatkneš? Proč mi je nenecháš na měsíc nebo dva? K čemu jsou ti, když jsou mrtví?- Jenom potřásl hlavou a řekl mi, že je nutné vysekat bodláky dřív, než vykvetou. Měl jsem takový pocit, že si odpověď připravil dlouho předtím, než jsem se zeptal. Je dobrý v řízení akcí, velmi dobrý. Dokázal s Abteilungem zázraky. Má na to svou teorii, mluvil jsem s ním o tom jednou v noci. On pije hodně kávy, nic jiného, jenom kávu. Říká, že Němci jsou příliš uzavření do sebe, než aby z nich byly dobří agenti. Že prý to všechno je nejlíp vidět na kontrašpionáži. Říká, že lidé z kontrašpionáže jsou jako vlci, kteří žvýkají ohlodané kosti. Je třeba jim je vzít a donutit je, aby si vybrali novou kořist. Já to chápu, vím, co myslí. Ale on zašel moc daleko. Proč zabil Vierecka? Proč mi ho vzal? Viereck byl čerstvá kořist, ještě jsme vůbec nezačali obírat z kosti maso, rozumíte? Tak proč mi ho vzal? Proč, Leamasi, proč?"
Ruka na Leamasově paži se pevně sevřela. V hutné tmě uvnitř vozu mohl Leamas děsivou sílu

Fiedlerových pocitů téměř nahmatat.
"Přemýšlel jsem o tom ve dne v noci. Od té doby, kdy byl Viereck zastřelen, jsem pořád hledal ten pravý důvod. Nejdřív se mi to zdálo fantastické. Říkal jsem si, že žárlím, že mi práce stoupá do hlavy, že vidím zradu za každým rohem. To se nám v našem světě stává. Ale já si nemohl pomoct, Leamasi, já jsem na tom musel pokračovat. Byly tu i jiné věci... Pochopil jsem, že se bál. Bál se, že chytneme někoho, kdo bude mluvit a řekne víc, než měl!"
"Co to říkáš? Ty ses zbláznil," řekl Leamas a v jeho hlase se objevila stopa strachu.
"Všechno to do sebe zapadá, chápete? Mundt utekl z Anglie moc snadno, sám jste mi to povídal. A co vám řekl Guillam? Že ho nechtěli chytit! Proč ne? Řeknu vám proč. Chytili ho a koupili, rozumíte. To byla cena za jeho svobodu, útěk a pak ty peníze."
"A já ti říkám, že ses zbláznil!" zasyčel Leamas. "Zabije tě, když ho jenom napadne, že začínáš dávat dohromady něco takového. To jsou jenom těšínská jablíčka, Fiedlere. Zavři klapačku a odvez nás domů."
Horký stisk na Leamasově ruce konečně povolil.
"Teď se mýlíte, Leamasi. Vy sám jste mi přinesl odpověď, právě vy, Leamasi. Proto potřebujeme jeden druhého."
"To není pravda!" vykřikl Leamas. "Už jsem ti řekl jednou a říkám ti zas, že to nemohli udělat. Ústředí ho nemohlo nasadit proti zóně bez mého vědomí! Nejde jenom o tu administrativu. Ty se mi snažíš tvrdit, že Šéf osobně řídil zástupce vedoucího vašeho Abteilungu bez vědomí berlínské pobočky. Jsi blázen, Fiedlere, ruplo ti v bedně!"
Najednou se tiše rozesmál.
"Možná bys chtěl jeho místo, chudáčku. To není nic výjimečného, víš? Ale tohle jsi přehnal, jsi úplně vedle."
Chvíli nepromluvil nikdo z nich.
"Ty peníze," řekl nakonec Fiedler, "v Kodani. Banka odpověděla na váš dopis. Ředitel je velmi znepokojen, zdali nedošlo k nějaké chybě. Všechny peníze vybral váš společník přesně týden po tom, kdy jste je tam uložil. Datum se shoduje s červnovou dvoudenní návštěvou Mundta v Dánsku. Jel tam pod krycím jménem, aby se setkal s americkým agentem, který se měl zúčastnit mezinárodní vědecké konference."
Fiedler zaváhal a pak dodal:
"Myslím, že byste měl napsat do té banky, že je to tak v pořádku, ne?"

KAPITOLA XV

POZVÁNÍ NA BÁL

Líza se podívala na dopis z ústředí strany a přemýšlela, co by mohl znamenat. Trochu ji překvapil. Potěšil, to si musela přiznat, ale proč se s ní předem neporadili? Navrhla ji obvodní pobočka, nebo to vyšlo přímo ze střediska? Ale pokud věděla, ve středisku ji nikdo neznal. Setkala se samozřejmě s některými řečníky a na obvodní konferenci si potřásla rukou s jedním z organizátorů. Možná, že si ji pamatoval ten kulturní referent, jemný, trochu zženštilý muž, který jí tak lichotil. Ashe. Ano, tak se jmenoval. Tak trochu se o ni zajímal. Napadlo ji, že se o ní zmínil dál, nebo si prostě jen vzpomněl, když se objevila možnost stipendia.
Byl to divný člověk.
Vzal ji po schůzi do Black and White na kávu a vyptával se jí na její lásky. Nebyl dotěrný, to ne. Připadal jí podezřelý. Příliš divný, než aby byl upřímný. Dlouho se na ni vyptával. Kdy vstoupila do strany? Není jí smutno tak daleko od rodičů? Má hodně mužských anebo se našel někdo, kdo se pevně usadil v jejím srdci? Moc ji nezajímal, ale jeho řeči se dobře poslouchaly. Mluvil o dělnickém státě v NDR, vysvětloval, co znamená dělnický básník a tak. Rozhodně toho znal o východní Evropě dost, zřejmě hodně cestoval. Napadlo ji, že Ashe je nejspíš učitelem. Jeho řeč měla typickou didaktickou

plynulost. Pak byla sbírka na Fond solidarity a Ashe věnoval libru, což ji překvapilo.
Ano, teď si byla jista.
Musel to být Ashe, kdo si na ni vzpomněl. Zmínil se někomu na obvodě a obvod to postoupil na ústředí. Tak nějak to asi bylo.
I tak jí to připadalo jako podivný způsob vyřizování věcí, ale strana vždycky všechno tajila. Líza se domnívala, že to k revoluční straně patří. Tajnůstkářství se Líze nelíbilo, připadalo jí nečestné. Ale zdálo se jí, že je to nutné. Spousta lidí, nebesa vědí, že jich bylo dost, se v tom vyžívala.
Znovu si přečetla dopis. Byl na dopisním papíře ústředí s tučným rudým tiskem v záhlaví. Začínal slovy -Vážená soudružko-. To Líza nenáviděla. Znělo jí to tak nějak vojensky. Nikdy si na -soudružku- úplně nezvykla.

Vážená soudružko,
nedávno jsme probírali s našimi soudruhy ze Sjednocené dělnické strany Německa možnosti výměny členů strany mezi námi a soudruhy z Německé demokratické republiky. Cílem akce je vytvořit základnu pro výměnu řadových i vyšších členů strany mezi oběma organizacemi. SED si je vědoma, že existující diskriminace uplatňovaná britskými úřady znemožňuje pro nejbližší budoucnost jejich kandidátům cestu do Velké Británie, ale cítí, že výměna zkušeností je tím cennější. Vyzvala nás proto, abychom vybrali pět zkušených sekretářek místních organizací strany schopných agitace přímo na pracovišti. Každá z vybraných soudružek stráví tři týdny v NDR návštěvami diskusí stranické organizace, studiem pokroku v průmyslové výrobě a v sociálním zabezpečení. Na vlastní oči se přesvědčí o fašistických provokacích Západu. Pro naše soudruhy je to velká příležitost čerpat ze zkušeností mladého socialistického státu. Požádali jsme proto obvodní výbor, aby nám navrhl jména mladých kádrů, kteří by mohli z cesty nejvíce vytěžit. Mezi vybranými kandidáty bylo i Tvé jméno. Rádi bychom, abys přijala pozvání a ujala se druhé části plánu, tedy navázání kontaktu s příslušnou stranickou organizací v NDR, jejíž členové pocházejí z podobného průmyslového prostředí a mají podobné problémy jako Ty. Pro organizaci Bayswater Jih byla jako partner vybrána organizace Neuenhagen z předměstí Lipska. Freda Lümanová, sekretářka místní organizace, se už připravuje na Tvé přijetí. Jsme si jisti, že jsi vhodným kandidátem pro tuto práci a že akce skončí úspěchem. Všechny náklady hradí ministerstvo kultury NDR.
Jsme si jisti, že si uvědomuješ, jaké cti se Ti dostalo, a věříme, že nepřipustíš, aby Ti osobní záležitosti zabránily přijmout pozvání. Návštěvy by měly proběhnout přibližně kolem 23. příštího měsíce. Vybraní soudruzi pojedou jednotlivě, protože jejich pozvání do místních organizací jsou termínována různě. Potvrď nám co nejdříve, že můžeš pozvání přijmout, abychom Ti mohli zaslat podrobnější pokyny.

Čím víc četla dopis, tím podivnější se jí zdál. Jenom takový detail... Jak mohli vědět, že by v knihovně dostala volno na cestu? Pak si ale s překvapením uvědomila, že se jí Ashe ptal, co dělá o dovolené, zdali si ji už letos vybrala a zdali to dá moc vyřizování, kdyby si ji chtěla vzít.
Proč jí nenapsali, kdo jsou ostatní vybraní kandidáti? Neměli k tomu sice žádný zvláštní důvod, ale připadalo jí divné, že se ani nezmínili. A byl to takový dlouhý dopis! V ústředí měli vždycky nouzi o sekretářky. Psali jen krátké dopisy nebo požádali některé soudruhy, aby zatelefonovali. Tenhle dopis byl tak věcný a napsaný na tak dobrém psacím stroji, že snad ani nebyl z ústředí. Ale byl nepochybně podepsán kulturním referentem, jeho podpis znala. Vídala ho často na konci ormigem rozmnožovaných zpráv. Navíc měl dopis ten divný byrokratický mesiášský styl, který nikdy neměla ráda, ale zvykla si na něj. Bylo hloupé říkat, že by byla schopná agitovat na pracovišti. Nebyla a věděla, že nebude. Pokud by se měla přiznat, tuhle část činností strany vyloženě nenáviděla. Megafony pokřikující u továrních vrat nebo při prodeji novin Daily Worker na rohu ulice, chození od dveří ke dveřím před volbami... Demonstrace za mír jí tolik nevadily. Něco pro ni znamenaly, měly smysl. Člověk se mohl dívat na děcka v ulicích, když je průvod míjel, na matky s kočárky a mohl si říct, -Dělám to pro ně-. To byl skutečný boj za mír.
Nikdy jí ale nepřirostl k srdci volební boj a prodej novin, který se mu dost podobal. Možná právě tahle podobnost ho ponižovala, pomyslela si. Na schůzi místní stranické organizace bylo snadné ve dvanácti, někdy se jich sešlo i víc, přestavět celý svět, kráčet v čele jako předvoj socialismu a mluvit o historické

nutnosti. Ale potom musela jít do ulic s náručí plnou výtisků Daily Worker a často čekat hodinu nebo dvě, než prodala první kus. Někdy podváděla podobně jako ostatní a koupila si jich tucet sama, aby se jich konečně zbavila a mohla jít domů. A na příští schůzi se pak chlubili svými úspěchy. Často zapomínali, že si museli noviny kupovat sami. -Soudružka Goldová prodala v sobotu večer
osmnáct výtisků!- Pak se to dostalo do Různého a taky do Zpravodaje pobočky. Obvod si mnul ruce. Možná se dostala i do malého článku o Fondu solidarity na první stránce. Byl to takový malý uzavřený svět a ona si jen přála, aby k sobě mohli být upřímnější. Ale i ona si leccos ráda nalhávala. Možná to tak dělali všichni. Nebo snad chápali, proč se má tolik lhát.
Bylo to tak divné, když jí udělali sekretářkou místní organizace. Navrhl ji Mulligan.
"Naše mladá, energická a přitažlivá soudružka..." řekl.
Snad si myslel, že se s ním vyspí, když jí získá funkci sekretářky. Ostatní pro ni hlasovali, protože ji měli rádi a protože uměla psát na stroji. Také proto, že bude dělat svou práci a nebude je nutit, aby o víkendech agitovali, nebo alespoň ne často. Hlasovali pro ni, protože chtěli malý decentní klub. Příjemný a revoluční, ale ne moc živý. Byla to taková fraška. Alec by tomu rozuměl, on tyhle věci prostě nebral vážně.
"Někteří lidé pěstují kanárky a jiní vstupují do strany," řekl jí jednou a byla to pravda.
Rozhodně to byla pravda v Bayswateru Jih a obvod to velmi dobře věděl. Proto bylo tak divné, že ji vybrali. Proto nemohla uvěřit, že v její kandidatuře měl prsty obvod.
Vysvětlení se jmenovalo Ashe, tím si byla jista. Možná, že mu popletla hlavu, že není teplouš, jenom tak vypadá.
Líza se otřásla. Byl to pohyb, který dělávají přepracovaní lidé, když jsou rozrušeni a sami.
Jednalo se přece jen o cestu do zahraničí. Byla zadarmo a vypadala zajímavě. Líza. nebyla nikdy v cizině a rozhodně si nemohla dovolit platit cestu ze svého. Měla k Němcům výhrady, to je pravda. Věděla, že západní Německo je revanšistické a militaristické, zatímco východní Německo je demokratické a mírumilovné. Někdo jí to řekl. Přesto pochybovala, že se všichni dobří Němci shromáždili na jedné straně a všichni špatní na druhé. A ti špatní zabili jejího otce. Možná proto ji strana vybrala, jako gesto usmíření. Možná, že tohle měl Ashe na mysli, když jí kladl tu spoustu otázek.
Samozřejmě.
To vysvětlovalo vše.
Najednou byla plná hřejivé vděčnosti ke straně. Byli to opravdu hodní lidé a ona byla pyšná a vděčná, že k nim patří. Přistoupila ke stolu a otevřela zásuvku, kde měla ve starých školních deskách uložený hlavičkový dopisní papír organizace a příspěvkové známky. Vložila list papíru do psacího stroje. Starý underwood jí přišel z obvodu, když se tam doslechli, že nová sekretářka umí psát na stroji. Občas odskakoval, ale jinak byl fajn. Napsala pěkný a vděčný dopis a nabídku přijala. Ústředí bylo stejně bezvadné. Přísné i benevolentní, neosobní a věčné. Byli to opravdu dobří lidé. Lidé, kteří bojovali za mír.
Když zavírala zásuvku, koutkem oka zahlédla Smileyho vizitku.
Vzpomněla si na malého muže s vážnou vrásčitou tváří, který stál ve dveřích jejího pokoje a ptal se:
"Věděla strana o vás a o Alecovi?"
Jak byla hloupá!
Nevadí. Cestou přijde na jiné myšlenky.

KAPITOLA XVI

ZATČENÍ

Fiedler a Leamas jeli zpátky mlčky. V soumraku byly kopce kolem černé jako ústí jeskyň. Světelné body v dálce zápasily s postupující tmou jako světla vzdálených lodí na moři.
Fiedler zaparkoval vůz v kůlně u boční stěny domu a pak oba zamířili ke hlavnímu vchodu. Právě vstupovali do domu, když uslyšeli, že na Fiedlera někdo volá. Otočili se a Leamas rozeznal v šeru tři muže, kteří stáli asi dvacet metrů daleko od domu. Zřejmě čekali, že k nim Fiedler přijde.

"Co chcete?" zavolal Fiedler.
"Chceme s vámi mluvit. Jsme z Berlína."
Fiedler zaváhal.
"Kde je ten zatracenej chlap?" zeptal se Leamase. "Tady u vchodu přece má být strážný."
Leamas pokrčil rameny.
"A proč nesvítí v hale světlo?" zeptal se Fiedler znovu. Stále ještě nevěřil tomu, co už tušil. Pomalu vykročil směrem ke trojici mužů.
Leamas chvíli čekal. Když nic neuslyšel, vydal se na cestu neosvětlenou chodbou k přístavku za domem. Byl to zchátralý polní barák přistavěný zezadu k lovecké chatě a ze všech stran schovaný těsně vysazenými mladými borovicemi. Byl rozdělen na tři sousedící ložnice, mezi nimi nebyla žádná chodba. Prostřední z nich byla vyhrazena Leamasovi. Místnost sousedící s chatou obývali dva strážní.
Leamas se nikdy nedověděl, kdo bydlí v té poslední. Jednou se pokoušel otevřít spojovací dveře, ale byly zamčené. Při jedné z ranních procházek se mu podařilo nahlédnout dovnitř škvírou mezi okenicemi. Objevil jen to, že je to ložnice. Strážci, kteří ho všude sledovali ve vzdálenosti asi padesát metrů, ještě nestačili obejít roh domu, takže stačil nakouknout oknem. V pokoji stála jedna postel. Byla ustlaná. Vedle ní malý psací stůl s nějakými papíry. Předpokládal, že z té ložnice ho někdo pozoruje s typicky německou důkladností.
Leamas byl však příliš starý a protřelý, než aby mu špehování vadilo. V Berlíně to byla součást všedního života. Pokud člověk nic takového nezjistil, tím hůř. To znamenalo, že si dávají na sledování víc záležet nebo že člověk ztrácí postřeh. Obvykle je brzy odhalil. Uměl to. Měl postřeh a dobrou paměť, zkrátka se vyznal ve své práci. Znal triky, které skupiny při sledování s oblibou používaly. Znal jejich slabosti a chyby, které je mohly prozradit.
Pro Leamase neznamenalo téměř nic, že byl špehován. Ale teď, když prošel dveřmi z chaty do přístavku a zůstal stát v ložnici strážců, měl najednou nepříjemný pocit, že něco není v pořádku.
Světla v přístavku se zapínala všechna najednou. Rozsvěcela a zhasínala je jediná neviditelná ruka. Ráno ho často budila zář osamělé žárovky na stropě jeho pokoje. V noci ho zaháněl do postele pravidelný příchod tmy. Teď bylo teprve devět hodin, když vstupoval do přístavku, ale světla už byla vypnutá. Obvykle svítila do jedenácti, ale teď byla mrtvá a okenice zavřené. Nechal otevřené spojovací dveře do chodby, takže bledé světlo pronikalo až do ložnice strážců. Ve slabém přísvitu stěží rozeznal dvě prázdné postele.
Jak tam stál a snažil se zahlédnout něco v hloubi prázdné místnosti, dveře za ním se zavřely. Mohl to být průvan, ale Leamas se nepokusil je otevřít. Byla úplná tma. Zavření dveří nepřevážel žádný zvuk, žádné cvaknutí, žádné kroky. Pro Leamase, jehož instinkty se náhle plně probudily, to znělo jako konec nahrávky. Pak ucítil dým z doutníku. Musel se vznášet ve vzduchu už dlouho, ale Leamas si ho povšiml až teď. Připadal si jako slepec. Jeho smysly, hlavně hmat a čich, se tmou zjemnily.
Měl v kapse zápalky, ale nepoužil je. Udělal krok stranou, opřel se zády o zeď a znehybněl. Pro Leamase existovalo jediné vysvětlení podivné tmy. Jeho protivníci čekají, že přejde z místnosti strážných do své. Proto zůstal stát, kde byl. Potom se z hlavní budovy, tedy ze směru, odkud přišel, ozvaly kroky. Někdo zkusil, zda jsou dveře zavřené a pak zamkl zámek. Leamas se nepohnul. Ještě ne. Nebylo třeba nic předstírat, byl uvězněn v přístavku. Velmi pomalu klesl do dřepu a opatrně ppřitom vsunul ruku do kapsy. Byl klidný. Vyhlídka na nějaký zápas mu dokonce přinesla úlevu. Jeho mozkem se hnaly vzpomínky.
"Vždycky najdeš nějakou zbraň. Popelník, pár mincí, plnicí pero... cokoliv, čím se dá píchat, řezat nebo uhodit," to bylo oblíbené heslo mírného drobného welšského seržanta za války při výcviku v nenápadném domě blízko Oxfordu. "Nikdy nedržte zbraň oběma rukama, mluvím o noži, holi nebo pistoli. Levou rukou si chraňte břicho. Pokud nemůžete najít nic, čím byste zaútočili, držte dlaně rozevřené a zpevněte prsty."
Leamas nahmatal pravou rukou krabičku zápalek. Chytil ji podél a úmyslně rozmáčkl, aby se okraj naježil malými dřevěnými zoubky, které vyčnívaly mezi jeho prsty. Tak vyzbrojen se doplížil podél stěny až k židli, o níž věděl, že stává v rohu místnosti. Bez ohledu na hluk ji odkopl doprostřed místnosti. Odpočítal kroky při couvání zpět a stoupl si do rohu mezi dvěma stěnami. Sotva znehybněl, slyšel, jak se

dveře jeho ložnice rozlétly. Marně se snažil rozeznat postavu, která musela stát na prahu. V jeho pokoji se také nesvítilo. Tma byla naprosto neproniknutelná. Netroufl si vyrazit do útoku, protože měl uprostřed pokoje připravenou židli. To byla jeho taktická výhoda, kterou musel využít. On věděl, kde překážka je, oni ne.
Měli by zaútočit co nejdřív. Nesmí je nechat čekat tak dlouho, až jejich pomocník venku najde vypínač a rozsvítí.
"Jen pojďte, vy zbabělý svině," zasyčel německy. "Jsem tady v rohu. Pojďte si pro mě, nebo nemůžete?"
Nic se nepohnulo. Neuslyšel žádný zvuk.
"Jsem tady, nevidíte mě? Co s vámi je? Copak je s vámi, děťátka? Pojďte, pojďte..."
A pak uslyšel, jak první vykročil a druhý se vydal za ním. Hned nato zaklení muže, který zakopl o židli uprostřed místnosti. To bylo znamení, na které Leamas čekal. Odhodil krabičku od zápalek a pomalu, opatrně, krok co krok vyrazil kupředu. Levou ruku držel před sebou jako by odhrnoval v lese křoví, až ucítil teplou hrubou látku vojenské uniformy. Stále levou rukou Leamas zřetelně dvakrát poklepal na paži před sebou, dvojí zřetelné znamení a uslyšel těsně vedle ucha vystrašený šepot:
"To jsi ty, Hansi?"
"Drž hubu, vole," zašeptal Leamas také německy na odpověď. V téže chvíli vymrštil levou ruku do tmy. Uchopil muže za vlasy a strhl mu hlavu dopředu dolů. Pak ho strašnou silou uhodil hranou dlaně pravé ruky do zátylku. Hned potom mu druhým trhnutím hlavu zvedl a udeřil ho do krku zepředu. Pak ho pustil a síla zemské přitažlivosti se o něj postarala. Když tělo dopadlo na zem, rozsvítila se světla.
Ve dveřích stál mladý kapitán východoněmecké policie. Kouřil doutník a za ním byli další dva muži. Jeden z nich, poměrně mladý, byl v civilu. Držel v ruce pistoli. Leamase napadlo, zdali to je český model s pojistkou nahoře na pažbě.
Všichni se dívali na muže na podlaze. Někdo odemkl druhé dveře a Leamas se otočil, aby se podíval, kdo to je. Když se pohnul, někdo vykřikl, aby zůstal stát. Leamas si pomyslel, že to nejspíš byl kapitán. Pomalu se otočil nazpět tváří ke třem mužům ve dveřích.
Ruce držel stále ještě připravené na bocích, když dopadla rána. Zdálo se mu, že rozdrtila jeho lebku. Když padal k zemi a ponořoval se přitom do vlažného bezvědomí, trápila ho otázka, zdali ho uhodili tím starým typem revolveru s otočným očkem na pažbě, za které se dal zavěsit na řemen.

Když se probral, uslyšel, jak nějaký trestanec zpívá a bachař řve, aby toho nechal a držel hubu. Otevřel oči a bolest mu vtrhla do mozku jako oslepující světlo. Ležel úplně bez pohybu. Nechtěl zavřít oči. Pozoroval ostré barevné obrazy, které se míhaly jeho zorným polem. Snažil se zjistit svůj stav. Nohy měl studené jako led a cítil nakyslý zápach vězeňských gatí. Zpěv v jeho uších utichl a Leamas najednou zatoužil, aby se píseň ozvala znovu, i když věděl, že se to nestane.
Pokusil se zvednout ruku a dotknout se krve, která mu zaschla na tváři, ale ruce měl svázané za zády. Nohy měl zřejmě svázané taky. Krev v nich nemohla proudit, proto byly tak studené. Rozhlédl se a zkusil zvednout hlavu na palec nebo dva od podlahy. Ke svému překvapení uviděl svá kolena přímo před sebou. Instinktivně se pokusil natáhnout nohy. Tělem mu okamžitě projela bolest, tak náhlá a příšerná, že plačtivě vykřikl jako muž napínaný na skřipci. Ležel, supěl a snažil se ovládnout bolest. Pak s jistou vrozenou zvráceností se znovu pokusil velmi pomalu natáhnout nohy. Agónie bolesti se okamžitě vrátila, ale Leamas aspoň pochopil její původ. Měl ruce a nohy svázané řetězem za zády. Když se pokusil natáhnout nohy, řetěz se napnul, ohnul mu ramena dolů a zraněnou hlavu mu přitlačil na podlahu. Museli ho hrozně zmlátit, když byl v bezvědomí. Celé tělo měl ztuhlé a plné modřin. Ve slabinách ho bolelo. Přemýšlel, zdali zabil strážného. Doufal, že ano.
Nad ním svítila velká nemocniční lampa ostrým světlem. Žádný nábytek, jen bílé stěny, poměrně blízko a šedé ocelové dveře. Měly stejnou módní tmavošedou barvu, jakou se pyšní v Londýně domy snobů. Jinak tam nebylo nic. Vůbec nic. Nic, o čem by se dalo přemýšlet, jen hrozná bolest.
Musel tam ležet nejméně tři hodiny, než přišli. Světlo zahřálo celu tak, že tam bylo horko. Měl žízeň, ale nechtěl volat o pomoc. Nakonec se šedé dveře otevřely a stál v nich Mundt. Poznal ho podle očí. Smiley mu o nich vyprávěl.

KAPITOLA XVII

MUNDT

Rozvázali ho a nechali, aby se postavil. Málem by se mu to podařilo. Jenže pak se krev vrátila do jeho rukou a nohou a v kloubech se uvolnilo napětí, jimž byl spoután.
Upadl.
Nechali ho ležet na zemi a dívali se na něj s odstupem dětí, které si prohlížejí brouka. Jeden ze strážných se protlačil kolem Mundta dopředu a zařval na Leaniase, aby vstal. Leamas se doplazil ke zdi a opřel se dlaněmi bolestivě pulsujících rukou o bílé cihly. Už se napůl zvedl, když ho strážný kopl a on zase upadl. Zkusil to ještě jednou a tentokrát ho strážný nechal stát opřeného zády o stěnu. Všiml si, že muž přenáší váhu těla na levou nohu a pochopil, že ho znovu nakopne. Se zbytkem sil se Leamas vrhl dopředu a udeřil strážného skloněnou hlavou do tváře.
Upadli společně, Leamas na něj.
Muž se zvedl a Leamas zůstal ležet a čekal na odplatu. Ale Mundt strážnému něco řekl a Leamas ucítil, že ho zvedají za ramena a nohy. Uslyšel, jak bouchly dveře jeho cely, a pak ho nesli chodbou někam jinam. Měl příšernou žízeň.
Vzali ho do malého hezkého pokoje vybaveného vkusným stolem a křesly. Napůl stažené rolety částečně zakrývaly zamřížovaná okna. Mundt si sedl za stůl, Leamas klesl do jednoho z křesel a přivřel oči.
"Dejte mi napít," řekl Leamas.
"Whisky?"
"Vodu."
Mundt naplnil karafu z kohoutku nad umývadlem v rohu a postavil ji i se sklenicí na stůl.
"Přineste mu něco k jídlu," nařídil. Jeden ze strážných odešel z místnosti a vrátil se s hrnkem polévky a krájeným salámem.
Leamas jedl a pil a oni se na něj mlčky dívali.
"Kde je Fiedler?" zeptal se nakonec.
"Zatčen," odpověděl krátce Mundt.
"Proč?"
"Konspirace proti lidové bezpečnosti."
Leamas zvolna přikývl.
"Takže jste vyhrál," řekl. "Kdy jste ho zatkli?"
"Včera večer."
Leamas se na chvíli odmlčel a snažil se soustředit.
"A co bude se mnou?" zeptal se.
"Vy jste svědek. Sám budete samozřejmě také souzen, ale později."
"Takže já jsem podle vás součást léčky, kterou nastražil Londýn na Mundta, ano?"
Mundt přikývl, zapálil cigaretu a dal ji jednomu strážnému, aby ji podal Leamasovi.
"Přesně tak," řekl.
Strážný přistoupil k Leamasovi a s gestem plným snaživé nenávisti mu vložil cigaretu do úst.
"Hezky vypracovaná operace," poznamenal Leamas a hloupě dodal: "Ti Číňani jsou vůbec chytří hoši."
Mundt neřekl nic. Leamas si během výslechu na tyhle pauzy postupně zvykl. Mundt měl celkem příjemný hlas, což Leamas nečekal, ale mluvil málo. Možná to byla součást Mundtova výjimečného sebevědomí, že nemluvil, pokud skutečně nechtěl. Raději nechával působit dlouhé chvíle ticha, než by se snažil něčeho dosáhnout prázdnou výměnou slov. V tom se lišil od profesionálních vyšetřovatelů, kteří udávali tón svou aktivitou, vytvářeli atmosféru a využívali psychologické závislosti vězně na svém vyšetřovateli. Mundt touhle technikou pohrdal. Byl mužem faktu a činu. Leamas takovým dával přednost.
Mundtův vzhled ladil s jeho povahou. Vypadal jako atlet. Vlasy měl ostříhané nakrátko. Pečlivě se česal. V jeho mladé tváři převládaly ostré čisté rysy a děsivá přímost. Humor a fantazie v ní neměly místo. Vypadal mladě, ale zodpovědně. Starší muži ho jistě brali vážně. Byl dobře rostlý. Šaty mu padly,

protože na ně měl postavu. Leamas si okamžitě vzpomněl, že Mundt je zabiják. Vyzařoval z něho chlad, strnulé sebevědomí, které ho perfektně kvalifikovalo pro práci vraha. Mundt byl velmi tvrdý muž.
"Druhý zločin, za který vás budou soudit, pokud to bude nutné," dodal Mundt tiše, "je vražda."
"Takže ten strážný zemřel, že?" zeptal se Leamas.
Hlavou mu projela vlna bolesti.
Mundt přikývl.
"Za takové situace," řekl, "je váš soud pro špionáž trochu akademický. Já osobně navrhuji, aby proces s Fiedlerem byl veřejný. To je také přání politbyra."
"A vy chcete mé doznání?"
"Ano."
"Jinak řečeno, nemáte žádný důkaz."
"Budeme mít důkaz. Budeme mít vaše přiznání."
V Mundtově hlas nebyla žádná hrozba. Nebyl to vypočítavý styl. Mundt nic nehrál.
"Na druhé straně se ve vašem případě dají najít i polehčující okolnosti. Byl jste vydírán britskou tajnou službou. Obvinili vás z krádeže peněz a dohnali vás k přípravě revanšistické pasti proti mé osobě. Pro takovou obhajobu bude mít soud pochopení."
Zdálo se, že to vyvedlo Leamase z rovnováhy.
"Jak víte, že mne obvinili ze zpronevěry?"
Mundt neodpověděl.
"Fiedler byl velmi hloupý." poznamenal Mundt za chvíli. "Jakmile jsem si přečetl zprávu vašeho přítele Peterse, hned jsem věděl, proč vás poslali. A taky mi bylo jasné, že do té pasti Fiedler spadne. Příliš mě nenávidí." Mundt kývl, jako by chtěl podtrhnout smysl své poznámky. "Vaši lidé to samozřejmě věděli. Byla to velmi chytrá operace. Řekněte mi, kdo ji připravil? Byl to Smiley? Byl to on?"
Leamas neodpověděl.
"Chtěl jsem vidět Fiedlerovu zprávu o vyšetřování, chápete. Požádal jsem ho, aby mi ji poslal. Odkládal to den za dnem a já viděl, že mám pravdu. Včera ji nechal kolovat v politbyru a mně neposlal kopii. Někdo v Lodýně byl opravdu chytrý."
Leamas neodpověděl.
"Kdy jste naposledy viděl Smileyho?," zeptal se Mundt jakoby mimochodem.
Leamas zaváhal, nebyl si jist, zda má odpovědět. Hlava ho děsně bolela.
"Kdy jste ho viděl naposledy?" opakoval Mundt.
"Nevzpomínám si," řekl Leamas nakonec. "Už s námi nepracoval. Občas se jen tak zastavil..."
"Je velký přítel s Petrem Guillamem, ne?"
"Ano. Myslím, že ano."
"Guillam, jak jste si myslel, studoval ekonomickou situaci v NDR. Nějaké malé oddělení ve vaší Službě. Ani jste si nebyl úplně jist, co vlastně dělají."
"Ano."
Leamasovi se světlo a zvuk prolínaly v šíleném pulsování rozbolavělého mozku. Oči ho pálily. Bylo mu zle.
"Tak kdy jste naposledy viděl Smileyho?"
"Nevzpomínám si... já si opravdu nevzpomínám."
Mundt potřásl hlavou.
"Vy máte velmi dobrou paměť... alespoň na všechno, co mě nějak kompromituje. Každý si pamatuje, kdy někoho viděl naposled. Viděl jste ho třeba po návratu z Berlína?"
"Ano. Myslím, že ano. Vrazil jsem do něj jednou na chodbě... na Ústředí v Londýně." Leamas zavřel oči a zpotil se. "Já teď nemůžu, Mundte.. teď ne, Mundte. Je mi špatně," řekl.
"Když vás Ashe kontaktoval, když vlezl do pasti, kterou jste na něj nastražili, šli jste spolu na oběd, že?"
"Ano. Obědvali jsme spolu."
"Oběd skončil asi ve čtyři odpoledne. Kam jste šel potom?"
"Myslím, že jsem šel do města. Už si to přesně nepamatuju... proboha, Mundte," řekl a sevřel hlavu do dlaní, "já nemůžu pokračovat. Moje ubohá hlava je..."

"Kam jste šel potom? Proč jste setřásl naše lidi? Proč jste si dal takovou práci, abyste se jich zbavil?"
Leamas neodpověděl. Prudce lapal po dechu a oběma rukama si držel hlavu.
"Odpovězte mi na tuhle jedinou otázku a budete moct jít. Budete si moct lehnout do postele. Budete spát, když chcete. Ale jinak půjdete zpátky do cely, rozumíte? Zase vás svážou a žrádlo vám budou házet na zem jako zvířeti, rozumíte? Řekněte mi, kam jste šel."
Divoký tep v Leamasově hlavě najednou zesílil a pokoj se bláznivě roztančil. Slyšel kolem sebe hlasy a zvuk kroků. Nezřetelné stíny se míhaly sem a tam, osvobozené od zvuků a tíže. Někdo křičel, ale ne na něj. Otevřely se dveře, byl si jist, že se otevřely dveře. Místnost byla najednou plná lidí, všichni křičeli a pak šli pryč. Snad aspoň někteří šli pryč. Slyšel je pochodovat. Údery nohou zněly jako bušení v jeho hlavě, pak ozvěna odumřela a bylo ticho. Potom se na jeho čelo jako dlaň milosrdenství snesl kus čisté chladivé látky. Laskavé ruce ho zvedly a někam odnášely.
Probudil se na nemocničním lůžku. V patách postele stál Fiedler a kouřil cigaretu.

KAPITOLA XVIII

FIEDLER

Leamas se rozhlédl. Povlečená postel. Jednolůžkový pokoj bez mříží v oknech, jen záclony a sklo s ledovými květy. Světlezelené stěny, tmavozelené linoleum a Fiedler s cigaretou v ústech.
Sestra přinesla jídlo. Vejce, slabý vývar a ovoce.
Leamas si připadal jako na umření, ale věděl, že by se měl najíst. Takže jedl a Fiedler se na něj díval.
"Jak se cítíte?" zeptal se.
"Mizerně," odpověděl Leamas.
"Ale líp, ne?"
"Asi ano," zaváhal Leamas. "Ty svině mě zbily."
"Zabil jste strážného, víte o tom?"
"Napadlo mě, že asi ano... Co čekali, když spustili tak pitomou akci? Proč nás nechytili společně? Proč zhasli? Jestli někdo něco překombinoval, tak to bylo tohle."
"Obávám se, že i jako národ máme tendenci věci přehnaně kombinovat. V cizině to považují za naši přednost."
Znovu se odmlčeli.
"A co ty?" zeptal se Leamas.
"Ale ano. Mě taky trochu připravovali na výslech."
"Mundtovi lidé?"
"Mundtovi lidé a Mundt sám taky. Byl to velice zajímavý pocit."
"Možná, že to tak dá říct."
"Ne. Ne fyzicky. Fyzicky to bylo hrozné. Ale Mundtovi zvlášť záleželo na tom, aby mě zbil on. Chápete? Bez souvislosti s výslechem."
"Protože sis vymyslel tu historku o..."
"Protože jsem žid."
"Bože!" řekl Leamas tiše.
"Proto si se mnou opravdu dal práci. Celou tu dobu na mne mluvil jenom šeptem. Bylo to velmi zvláštní."
"Co říkal?"
Fiedler neodpověděl. Po chvíli zamumlal:
"Už je to za mnou..."
"Co? Co se stalo?"
"Toho dne, kdy nás zatkli, jsem požádal politbyro o zatykač na Mundta jako nepřítele lidového zřízení."
"Ty ses zbláznil... Já ti to říkal, že jsi zešílel, Fiedlere. On by nikdy..."
"Byly tady i jiné důkazy, než vaše výpověď. Stopy, které jsem sbíral poslední tři roky, kousek po kousku. Vy jste jen znamenal ten poslední důkaz, který jsme potřebovali. To je všechno. Jakmile to bylo

jasné, připravil jsem zprávu a poslal ji všem členům politbyra kromě Mundta. Dostali ji toho dne, kdy jsem požádal o zatykač."
"Toho dne, kdy nás sebrali."
"Ano. Věděl jsem, že Mundt bude bojovat. Věděl jsem, že má v politbyru přátele, nebo alespoň tiché spojence, lidi, kteří byli dostatečně vyděšení, aby se k němu rozběhli hned, jak dostali mou zprávu. Ale věděl jsem, že nakonec prohraje. Politbyro mělo v ruce zbraň, kterou ho mohlo zničit, měli moji zprávu. Zatímco nás vyslýchali, oni ji četli znovu a znovu, až věděli, že to je pravda, a až si byli jisti, že i ostatní pochopili, že to je pravda. Nakonec začali jednat. Spojeni společným strachem, společnou slabostí a společnými znalostmi se obrátili proti němu a nařídili ustavení tribunálu."
"Tribunálu?"
"Samozřejmě tajného. Sejde se zítra. Mundt je zatčen."
"Jaké jsou ty ostatní důkazy? Ty, které jsi nasbíral sám?"
"Počkejte a uvidíte," odpověděl Fiedler s úsměvem. "Zítra uvidíte."
Fiedler byl chvíli zticha a díval se, jak Leamas jí.
"Ten tribunál," zeptal se Leamas, "jak to vypadá?"
"To záleží na jeho předsedovi. Není to lidový soud, to si musíte uvědomit. Má to spíš charakter vyšetřování. Vyšetřovací komise, to by bylo přesnější. Jmenuje ji politbyro, aby prozkoumala a podala zprávu o nějakém... subjektu. Její závěrečná zpráva obsahuje doporučení. V případě, jako je tenhle, je doporučení rovnocenné rozsudku, ale je tajné. Je přece jen součástí jednání politbyra."
"Jak to funguje? Jsou tam advokáti a soudci?"
"Jsou tam tři soudci," řekl Fiedler, "a ti nakonec tvoří soudní radu. Zítra předložím žalobu proti Mundtovi. Karden ho bude hájit."
"Kdo je Karden?"
Fiedler zaváhal.
"Velmi houževnatý chlap," řekl. "Vypadá jako venkovský doktor, takový malý a shovívavý. Byl v Buchenwaldu."
"Proč se nemůže Mundt hájit sám?"
"Bylo to Mundtovo přání. Řekl, že Karden předvolá svědka."
Leamas pokrčil rameny.
"Je to tvoje věc," řekl.
Znovu bylo ticho. Nakonec Fiedler poznamenal zamyšleně:
"Nevadilo by mi... nebo alespoň myslím, že by mi tolik nevadilo... kdyby mi ublížil z osobní nenávisti nebo žárlivosti. Rozumíte mi? Taková hrozná bolest a tak dlouho... Celou tu dobu si říkáte, -Buď omdlím nebo tu bolest začnu snášet, příroda se o to postará-, ale ta bolest roste dál, jako když houslista hraje na struně E. Myslíte si, že už nemůže jít výš a ono to jde. Ta bolest byla taková. Pořád se stupňovala a všechno, co pro mne příroda udělala, bylo, že mne táhla od noty k notě jako hluché dítě, které učíte poslouchat. A celou tu dobu mi šeptal: -Žide.... židi..- Pochopil bych, kdyby to dělal pro ideu, pro stranu, chcete-li, nebo kdyby nenáviděl mě osobně. Ale o to nešlo. On nenáviděl..."
"Dobře," přerušil ho Leamas, "měl jsi to vědět. Je to svině."
"Je," řekl Fiedler, "je svině."
Vypadal rozrušeně.
Potřebuje se někomu svěřit, napadlo Leamase.
"Hodně jsem o vás přemýšlel," dodal Fiedler. "Myslel jsem na ten rozhovor, který jsme spolu vedli... vzpomínáte si... o tom motoru."
"O jakém motoru?"
Fiedler se usmál.
"Omlouvám se, to je příliš otrocký překlad. Myslím hnací sílu, ducha, vnitřní důvody. Nevím, jak tomu křesťané říkají."
"Nejsem křesťan."
Fiedler pokrčil rameny. "Víte, co myslím." Znovu se usmál. "To, co vás zneklidňuje... Řeknu to jinak. Předpokládejme, že Mundt má pravdu. Chtěl, abych se přiznal, víte. Měl jsem přiznat, že jsem ve

spojení s britskými. špióny, kteří se ho chystají zavraždit. Vidíte, kam to vede? Celá ta akce byla prý vykonstruována britskou tajnou službou, aby nás, tedy mne, zlákala k likvidaci nejlepšího muže Abteilungu. Chtěli prý proti nám obrátit naše vlastní zbraně."
"Na mě to zkoušel taky," řekl Leamas lhostejně a dodal: "Jako bych si to vymyslel já."
"Ale já to myslím takhle: Předpokládejme, že jste to vymyslel. Předpokládejme, že to je pravda. Je to jenom příklad, rozumíte, jen hypotéza. Zabil byste člověka? Nevinného muže..."
"Mundt sám je zabiják."
"Předpokládejme na chvíli, že není. Předpokládejme, že by se potřebovali zbavit mě. Udělal by to Londýn takhle?"
"To záleží... záleží na tom, jak moc by to bylo nutné..."
"Aha," řekl Fiedler spokojeně, "závisí to na tom, jak moc by to bylo potřeba. Jako Stalin, vlastně stejně. Dopravní nehoda a statistika. To je velká úleva."
"Proč?"
"Měl byste si trochu zdřímnout," řekl Fiedler. "Objednejte si jídlo, na co budete mít chuť. Přinesou vám, co si řeknete. Zítra si promluvíme." U dveří se ohlédl a řekl, "My dva jsme stejní, víte? V tom je celý ten vtip."
Leamas brzy usnul. Byl rád, že Fiedler je jeho spojencem a že společně brzy pošlou Mundta na smrt. Na to se už dlouho těšil.

KAPITOLA XIX

SCHŮZE

Líze se v Lipsku líbilo. Prostota ubytování ji potěšila. Měla příjemný pocit, že se trochu obětuje. Malý dům, kde bydlela, byl tmavý a chudý. Jídla bylo málo a většina se musela nechávat dětem.
Při každém jídle s ní paní Ebertová mluvila o politice. Byla sekretářkou uliční organizace strany v Lipsku - Hohengrünu. Byla to malá prošedivělá žena, jejíž manžel řídil lom na štěrk někde za městem. Líze to připadalo jako život v náboženské komunitě, v konventu, v kibucu nebo tak podobně. Člověk tu měl pocit, že jeho prázdný žaludek pomůže spasit svět.
Líza uměla trochu německy od své tety a byla překvapena, jak brzy se dokázala domluvit. Zkoušela to nejdřív s dětmi. Smály se a pomáhaly jí. Zpočátku se k ní chovaly podivně, jako by byla nějaká významná nebo vzácná osoba. Třetího dne jedno z nich sebralo odvahu a zeptalo se, zdali si "odtamtud" nepřivezla čokoládu. Lízu něco takového nenapadlo a bylo jí to trapné. Od toho dne na ni děti téměř zapomněly.
Večery byly vyhrazeny stranické práci. Obě ženy roznášely knihy, navštěvovaly straníky, kteří neměli zaplacené příspěvky nebo zanedbávali schůze. Zastavily se také na obvodním výboru na diskusi "Problémy spojené s centralizovanou distribucí zemědělské produkce", které se zúčastnily všechny sekretářky uličních organizací, a nevynechaly ani schůzi Dělnického poradního výboru ve strojírenském podniku na periferii města.
Konečně čtvrtého dne, byl to čtvrtek, přišel čas schůze jejich vlastní organizace. To měla být, alespoň pro Lízu, nejzajímavější zkušenost vůbec. Měl to být příklad, jak bude jednou její organizace v Bayswateru vypadat. Pro večerní diskusi vybraly nádherné heslo -Koexistence po dvou válkách- a očekávaly rekordní návštěvnost. Obeslaly celou čtvrť a daly si pozor, aby v toho večera nebyla v okolí nějaká konkurenční schůze. Nebyl to den, kdy se chodí večer na nákupy.
Přišlo sedm lidí.
Sedm lidí, Líza, sekretářka organizace a funkcionář z obvodního výboru. Líza se tvářila statečně, ale strašně ji to vyvedlo z míry. Stěží se soustředila na řečníka. Když se jí to podařilo, použil stejně nějaké dlouhé německé souvětí, ve kterém se nevyznala. Bylo to jako schůze v Bayswateru, jako večerní modlitby ve všední dny, když ještě chodívala do kostela. Malá poslušná skupinka ztracených tváří, prázdně hlučné sebevědomí a pocit velké myšlenky v rukou malých lidí.

Vždycky cítila totéž. Bylo to hrozné, ale cítila to tak. Přála si, aby nepřišel vůbec nikdo, protože to by bylo absolutní a naznačovalo by to nějaký útlak, pronásledování, ponižování. Na to už by se dalo reagovat.
Ale sedm lidí, to nebylo nic. Bylo to horší než nic, protože byli důkazem setrvačnosti lhostejné masy lidí. Srdce jí to mohlo utrhnout.
Místnost byla lepší než třída v Bayswateru, ale ani to nebyla žádná útěcha. V Bayswateru byla radost hledat vhodnou místnost. V dávných dobách předstírali, že jsou něco jiného, rozhodně ne strana. Najímali si zadní místností v hospodách, salónek v kavárně Ardena, nebo se scházeli tajně doma u jednoho z nich. Pak se k nim přidal Bill Hazel ze střední školy a začali používat jeho třídu. I v tom bylo riziko. Ředitel si myslel, že Bill vede dramatický kroužek, takže teoreticky mohli být kdykoliv vyhozeni. Ale přesto se k jejich schůzkám hodila třída líp než tohle agitační středisko z předpjatého betonu s prasklinami v rozích a obrázkem Lenina na stěně. Proč vůbec byl rámeček obrazu slepený z takových nesmyslných věcí? Z rohů rámečku vyrážely svazky varhanních píšťal a prapor za ním byl zaprášený. Vypadalo to jako něco z fašistického pohřbu.
Někdy si myslela, že Alec mel pravdu. Že člověk věří, protože to potřebuje. Že víra sama nemá žádný smysl, žádnou hodnotu. Jak to říkal?
"Pes se škrábe tam, kde ho svědí. Různí psi se škrábou na různých místech."
Ne, to bylo špatně. Alec neměl pravdu, bylo ošklivé takhle mluvit. Mír, svoboda a rovnost, to jsou fakta. Samozřejmě, že jsou. A co historie? Co všechny ty zákony, které strana vědecky dokázala?
Ne, Alec neměl pravdu.
Pravda existovala mimo lidi. To dokazovala historie. Lidé se před ní museli sklonit nebo jí být rozdrceni, když to bylo nutné. Strana byla předvojem historie, mečem v boji o mír... opakovala si Líza trochu nejistě.
Přála by si, aby přišlo víc lidí. Sedm bylo tak málo. Vypadali mrzutě. Byli otrávení a hladoví.
Po schůzi čekala Líza na paní Ebertovou, aby jí pomohla sebrat neprodanou literaturu z těžkého stolu u dveří. Zapsaly se do prezenční knihy a pak jí podržela při oblékání plášť, protože toho večera bylo dost chladno. Řečník odešel ještě před diskusí. Líza si pomyslela, že je to od něj hrubost.
Paní Ebertová už stála u dveří s rukou na vypínači, když ze tmy venku vystoupil nějaký muž a zastavil se na prahu. Líza si na chvilku myslela, že je to Ashe. Byl vysoký a štíhlý a měl na sobě plášť do deště s koženými knoflíky.
"Soudružka Ebertová?" zeptal se.
"Ano?"
"Hledám anglickou soudružku. Jmenuje se Goldová. Bydlí u vás?"
"Já jsem Elizabeth Goldová," přerušila je Líza.
Muž vešel dovnitř do haly a zavřel za sebou dveře, takže světlo dopadlo plně na jeho tvář.
"Jsem Holten z obvodu."
Ukázal paní Ebenové, která stála u dveří nějaké papíry. Kývla a s úzkostí pohlédla na Lízu.
"Byl jsem požádán, abych soudružce Goldové předal zprávu z politbyra," řekl. "Týká se změny ve vašem programu. Jedná se o pozvání na zvláštní schůzi."
"Ó," řekla Líza hloupě. Zdálo se jí fantastické, že se o ní politbyro doslechlo.
"Je to gesto," řekl Holten. "Gesto dobré vůle."
"Ale já... ale paní Ebertová..." začala Líza bezmocně.
"Soudružka Ebertová vám za dané situace jistě promine..."
"Jistě, jistě," řekla paní Ebertová rychle.
"A kde je ta schůze?"
"Budete muset odjet hned teď večer," odpověděl Holten. "Je to daleko. Až u Görlitzu."
"U Görlitzu? Kde to je?"
"Na východě," řekla paní Ebertová rychle. "U polských hranic.".
"Odvezeme vás domů. Vezmete si věci a můžeme hned pokračovat v cestě."
"Teď večer? Hned teď?"
"Ano."

Zdálo se, že Holten nedává Líze na vybranou.
Venku na ně čekalo velké černé auto. Vpředu seděl řidič a na kapotě vozu byla malá žerď na vlajku. Vůz vypadal spíš jako vojenské auto.

KAPITOLA XX

TRIBUNÁL

Soudní místnost nebyla větší než třída ve škole. Na jednom konci, na pěti nebo šesti lavicích seděli strážci a dozorci a tu a tam mezi nimi diváci - členové politbyra a vybraní úředníci. Na druhém konci místnosti seděli u dubového stolu na židlích s vysokým opěradlem tři členové tribunálu. Nad nimi visela na třech drátech velká rudá hvězda vyříznutá z překližky. Stěny soudní místnosti byly bílé stejně jako stěny Leamasovy cely.
Po stranách stolu, kousek směrem dopředu, seděli tváří proti sobě dva muži. Jeden byl starší, asi šedesát let. Měl černý oblek a šedou kravatu.
Byl oblečen tak, jak se na německém venkově chodí do kostela. Druhý z nich byl Fiedler. Leamas seděl vzadu, vedle něj dva strážci. Mezi hlavami diváků mohl zahlédnout Mundta obklopeného policisty. Měl vlasy ostříhané hodně nakrátko a na jeho širokých ramenem spočívala známá šedá vězeňská uniforma.
Leamasovi se zdálo, že nejlepším komentářem k atmosféře soudu, nebo k ocenění Fiedlerova vlivu, bylo, že on měl na sobě své civilní šaty, kdežto Mundt vězeňský stejnokroj.
Leamas nečekal dlouho. Předseda tribunálu, který seděl uprostřed stolu, zazvonil. Zvuk přitáhl Leamasovu pozornost. Uvědomil si náhle, že předsedou tribunálu je žena a po zádech mu přejel mráz. Stěží by se mu dalo vytknout, že si toho nevšiml dřív. Bylo jí asi padesát, měla tmavé vlasy a malé oči. Byla ostříhaná nakrátko jako muž a měla na sobě účelnou tmavou tuniku, kterou nosívají sovětské ženy. Ostře se rozhlédla po místnosti, kývla strážnému, aby zavřel dveře a ihned bez zbytečných formalit oslovila soud.
"Všichni víte, proč jsme tady. Jednání je tajné, pamatujte na to. Tohle je tribunál svolaný bleskově politbyrem. Jsme odpovědni pouze politbyru. Vyslechneme předložené důkazy, jak budeme považovat za vhodné."
Pokynula ledabyle Fiedlerovi.
"Soudruhu Fiedlere, začněte."
Fiedler si stoupl. Krátce se uklonil směrem ke stolu a vytáhl z aktovky svazek papírů spojených v jednom rohu černou šňůrkou.
Mluvil tiše a plynule s ostýchavostí, kterou u něj Leamas viděl poprvé.
Leamas to považoval za dobrý herecký výkon. Fiedler se perfektně přizpůsobil roli muže, který jen velmi nerad navléká svému nadřízenému smyčku na krk.

"Nejdřív byste měli vědět, pokud to ovšem už nevíte," začal Fiedler, "že téhož dne, kdy politbyro dostalo mou zprávu o činnosti soudruha Mundta, jsem byl spolu s přeběhlým agentem Leamasem zatčen. Oba jsme byli uvězněni a oba... nuceni pod nepředstavitelným nátlakem k přiznání, že celé tohle hrozné obvinění je fašistické spiknutí proti oddanému soudruhovi.
Ze zprávy, kterou jsem vám předal, vidíte, jak se k nám Leamas dostal. Sami jsme ho vyhledali, přiměli k přeběhnutí a nakonec ho dopravili do demokratického Německa. Nic asi neukazuje lépe Leamasovu nezúčastněnost v této věci než tp, že stále odmítá uvěřit z důvodů, které později vysvětlím, že Mundt je britský agent. Je proto směšné tvrdit, že Leamse nastrčili. Iniciativa byla naše a Leamasovo svědectví doplňuje, i když zásadně, dlouhý řetěz důkazů nasbíraných za poslední tři roky. Proto před vámi leží písemná zpráva o tomto případu. Není třeba udělat víc, než vyložit fakta, s nimiž jste se už seznámili.
Obvinění vznesené proti soudruhu Mundtovi říká, že je agentem imperialistické mocnosti. Mohl jsem žalobu formulovat jinak. Například, že předával informace britské tajné službě, že ze svého oddělení udělal nevědomého sluhu buržoazního státu, že záměrně chránil protistranické skupiny a přijímal za to

velké částky v cizí měně. Takové žaloby vycházejí z první formulace, že totiž Hans-Dieter Mundt je agentem imperialistické mocnosti. Trestem za tento zločin je smrt. V našem trestním zákoníku není závažnějšího zločinu, žádný jiný nevystavuje náš stát takovému nebezpečí ani nevyžaduje větší bdělost orgánů strady."
Tady vzhlédl a papíry položil na stůl.
"Soudruhu Mundtovi je dvaačtyřicet let. Je zástupcem vedoucího Oddělení národní bezpečnosti. Je svobodný. Vždy byl považován za muže výjimečných schopností, který neúnavně sloužil zájmům strany a nemilosrdně je bránil.
Dovolte mi, abych uvedl některé podrobnosti jeho kariéry. Byl zařazen do Odddělení v osmadvaceti a prošel obvyklou instruktáží. Po ukončení své zkušební lhůty plnil zvláštní úkoly ve skandinávských zemích, hlavně v Norsku, Švédsku a Finsku, kde se mu podařilo založit výzvědnou síť, která přenesla boj proti fašistickým agitátorům do nepřátelského tábora. Svůj úkol plnil dobře a není důvodu předpokládat, že v té době nebyl pilným pracovníkem Oddělení. Ale nezapomeňme, soudruzi, na tyto rané kontakty ve Skandinávii. Síť založená soudruhem Mundtem hned po válce mu po mnoha letech poskytla záminku k cestám do Finska a Norska, kde se jeho závazky staly pláštíkem, který mu umožnil vyzvednout si tisíce dolarů z cizích bank jako odměnu za jeho zradu.
Nemylte se, soudruh Mundt se nestal obětí těch, kdo se snaží zviklat historické pravdy!
Nejdříve zbabělost, pak slabost a potom ziskuchtivost byly jeho motivem, jeho tajným snem však bylo získání opravdového bohatství. Ironií osudu však právě propracovaný systém, jehož pomocí uspokojoval svou touhu po penězích, přivedl spravedlnost na jeho stopu."
Fiedler se odmlčel a rozhlédl se po místnosti. Jeho oči se náhle vroucné rozzářily. Leamas fascinovaně přihlížel.
"Ať se to stane poučením," vykřikl Fielder, "i pro ostatní nepřátele státu, jejichž zločiny jsou tak odporné, že nesnesou denní světlo a musí byt spřádány pod rouškou noci!"
Ze skupinky diváků vzadu v místností se ozvalo poslušné zamručení.
"Neuniknou bdělostí lidu, jehož krev chtěli zaprodat nepříteli!"
Zdálo se, že Fiedler mluví k velkému shromáždění a ne k malé skupince úředníků a strážných, kteří se sešli v nevelké místnosti mezi čtyřmi bílými stěnami.
Leamas si v té chvíli uvědomil, že Fiedler neponechává nic náhodě. Jednání tribunálu, vyšetřovatelů, výpovědi svědků, to vše musí být politicky nenapadnutelné. Fiedler, který bezpochyby věděl, že neoddělitelnou součástí takových případů je vždy nebezpečí protiútoku, si chránil záda. Diskuse bude zaznamenána do zápisu a kdo by ji chtěl zvrátit, musel by být opravdu statečný člověk.
Teď Fiedler otevřel složku, která ležela před ním na stole.
"Koncem roku 1956 byl Mundt vyslán do Londýna jako člen východoněmecké Ocelářské mise. Měl navíc zvláštní úkol připravit a podniknout kontrašpionážní opatření proti emigrantským skupinám. Při své práci se vystavoval velkému nebezpečí, o tom není pochyby, ale získal cenné výsledky."
Leamasovu pozornost znovu upoutaly tři osoby za stolem. Po levici předsedkyně seděl mladý tmavovlasý muž. Zdálo se, že má přivřené oči. Měl dlouhé nepoddajné vlasy a šedavý vyhublý obličej askety. Měl štíhlé ruce a jeho prsty si neklidně pohrávaly s růžkem složky papírů, která ležela před ním. Leamas ho odhadoval jako Mundtova člověka, i když by nemohl vysvětlit proč.
Na druhé straně seděl o něco starší muž s pleší a otevřenou chápavou tváří. Leamas si pomyslel, že vypadá jako trouba. Odhadoval, že pokud bude Mundtův osud nerozhodný, mladík ho bude hájit a žena na něj útočit. Druhý muž bude nejspíš v rozpacích a přidá se k předsedkyni.
Fiedler pokračoval.
"Byl zverbován na konci své služby v Londýně. Řekl jsem už, že se vystavoval velkému nebezpečí. Tak se stalo, že narazil na britskou tajnou službu a byl na něj vydán zatykač. Mundt, který neměl diplomatickou imunitu, protože Británie jako člen NATO neuznává naši suverenitu, se musel skrývat. Přístavy byly hlídány, jeho fotografie a popis byly rozeslány po celé zemi. Přesto si po dvou dnech skrývání soudruh Mundt najednou bere taxi, jede na londýnské letiště a letí do Berlína. 'Fantastické,' řeknete a budete mít pravdu. S celou britskou policií v patách, přestože byly všechny silnice, železnice, lodní a vzdušné trasy pod stálým dozorem, soudruh Mundt odlétá z londýnského letiště. Skutečně

fantastické. Možná budete mít, spudruzi, díky časovému odstupu pocit, že Mundtův únik z Anglie byl příliš fantastický a příliš snadný. Pocit, že bez shovívavosti britských úřadů by to vůbec nebylo možné!"
Zezadu se opět ozval šum, tentokrát silněji než předtím.
"Pravda je taková: Mundt byl Brity zatčen. V krátkém rozhodujícím rozhovoru mu klasicky dali na vybranou. Na jedné straně konec kariéry a zbytek života v imperialistickém vězení, na druhé straně se mohl navzdory všemu triumfálně vrátit do vlasti a dál plnit všechny naděje, které jsme do něj skládali. Britové si samozřejmě dali podmínku, že jim bude dodávat informace a že mu za to budou platit soustu peněz. S mrkvičkou před nosem a bičem za zadkem byl Mundt naverbován.
Teď bylo v zájmu Britů podporovat Mundtovu kariéru. Zatím ještě nemůžeme dokázat, že Mundtovy úspěchy při likvidaci méně důležitých agentů západní rozvědky byly vlastně dílem jeho imperialistických pánů, kteří zradili své vlastní spolupracovníky, tedy ty postradatelné, aby podpořili Mundtovu prestiž. Nemůžeme to zatím dokázat, ale jedná se o předpoklad, který není v rozporu se známými fakty.
Od roku 1960, kdy se soudruh Mundt stal vedoucím kontrašpionážní sekce Abteilungu, se k nám z celého světa dostávaly náznaky toho, že v našich řadách je vysoce postavený špión. Všichni víme, že Karel Riemeck byl agentem. Mysleli jsme si, že jeho likvidací bylo zlo vymýceno. Ale různé dohady zůstaly.
Koncem roku 1960 se jeden náš bývalý spolupracovník setkal v Libanonu s Angličanem, o němž bylo známo, že je v kontaktu s Intelligence Service, tedy jejich tajnou službou. Nabídl mu, jak jsme později zjistili, kompletní likvidaci dvou sekcí Abteilungu, pro něž předtím pracoval. Jeho nabídka byla předána do Londýna, prozkoumána a odmítnuta. To bylo velmi zajímavé. Mohlo to znamenat jediné. Angličané už měli informaci, kterou jim nabídl. Dostali ji dřív.
Od šedesátých let jsme začali ztrácet zahraniční spolupracovníky závratným tempem. Často byli zatčeni několik týdnů po svém vysazení. Občas se nepřítel pokoušel obrátit naše vlastní agenty proti nám, ale ne často. Vypadalo to, jako by na tom moc nezáleželo.
A pak, bylo to začátkem roku 1961, pokud mne neklame paměť, jsme měli najednou velké štěstí. Získali jsme s pomocí prostředků, které bych tu nechtěl rozebírat, celý soubor informací, které měla britská tajná služba k dispozici o Abteilungu. Informace byly kompletní, přesné a překvapivě aktuální. Ukázal jsem je samozřejmě Mundtovi, byl to můj představený. Řekl mi, že to pro něj není žádné překvapení. Že prý právě provádí určité šetření a já nemám nic podnikat, abych ho neovlivnil. Přiznám se, že v té chvíli mi poprvé bleskla hlavou neurčitá a fantastická myšlenka, zdali informace nepocházejí přímo od Mundta. Byly tu i jiné náznaky...
Nemusím vám vysvětlovat, že posledním, kdo by byl podezříván ze špionáže, je vedoucí kontrašpionážní sekce. Je to tak hrozný, tak šílený nápad, že by se jím málokdo zabýval, natož aby ho vyslovil nahlas! Přiznávám, že jsem se snad i trochu provinil tím, jak jsem se takovému zdánlivě fantastickému závěru bránil. V tom byla moje chyba.
Ale dostal se nám do rukou rozhodující důkaz, soudruzi. Žádám teď o předvolání svědka."
Otočil se a pohlédl dozadu do místnosti.

"Přiveďte svědka Leamase."
Strážní po obou jeho bocích povstali a spolu s Leamasem se protáhli na konec řad k nerovné, asi dvě stopy široké uličce, která vedla středem místnosti. Strážný mu naznačil, že si má stoupnout před stůl. Fiedler stál necelé dva metry od něj.
Nejdřív ho oslovila předsedkyně.
"Jak se jmenujete, svědku?"
"Alec Leamas."
"Stáří?"
"Padesát let."
"Jste ženat?"
"Ne."
"Ale byl jste."
"Byl, ale už nejsem."

"Povolání?"
"Asistent v knihovně."
Fiedler ho rozzlobeně přerušil.
"Dřív jste byl zaměstnancem britské tajné služby, ne?" štěkl.
"Přesně tak. Skončilo to asi před rokem."
"Tribunál četl zprávy z vašich výslechů," pokračoval Fiedler. "Chtěl bych, abyste jeho členům zopakoval rozhovor, který jste vedl s Petrem Guillamem někdy v květnu minulého roku."
"Myslíte, když jsme mluvili o Mundtovi?"
"Ano."
"Už jsem vám to říkal. Byl jsem na Ústředí v Londýně, kanceláře jsou na Cambridge Circus. Narazil jsem na Petra náhodou na chodbě. Věděl jsem, že měl něco společného s případem Fennanové, tak jsem se zeptal, co je s Georgem Smileym. Pak jsme se v řeči dostali k Dieteru Freyovi, který zemřel, a k Mundtovi, který se do toho taky zamíchal. Petr řekl, že měl dojem, že Maston -Maston tehdy vlastně vedl případ- že nechtěl, aby Mundta chytili."
"Jak jste si to vysvětloval?"
"Věděl jsem, že Maston udělal z případu Fennanové pěkný zmatek. Myslel jsem, že nechtěl, aby projednávání Mundtova případu v Old Bailey zvířilo tu špínu."
"Kdyby byl Mundt chycen, byl by oficiálně obžalován?" vmísila se do výslechu předsedkyně.
"Záleží na tom, kdo by ho chytil. Kdyby ho dostala policie, ohlásili by to ministerstvu zahraničí. Pak by ho před žalobou nezachránilo nic na světě."
"A co kdyby ho chytila vaše Služba?" zajímal se Fiedler.
"No, to by bylo něco úplně jiného. Myslím, že by ho buď vyslýchali a pak zkusili vyměnit za jednoho nebo dva naše lidi, které jste tu drželi za mřížemi, nebo by se o něj postarali."
"Co to znamená?"
"Zbavili by se ho."
"Zlikvidovali by ho?"
Teď se ptal jen Fiedler, členové tribunálu si pečlivě dělali poznámky do svých spisů.
"Nevím, co s nimi dělají. O tuhle hru jsem nikdy nestál."
"Nemohli se také snažit získat ho jako svého agenta?"
"Ano, ale to se nestalo."
"Jak to víte?"
"Proboha. Vždyť jsem to už vykládal tolikrát. Nejsem cvičenej tuleň... Byl jsem čtyři roky vedoucím berlínské skupiny. Kdyby Mundt byl jedním z našich lidí, věděl bych to. Musel bych to vědět, i kdybych nechtěl."
"Jistě."
Zdálo se, že Fiedler je s odpovědí spokojen, i když si snad byl vědom toho, že zbytek tribunálu ne.
Teď obrátil svou pozornost k operaci Rolling Stone. Znovu protáhl Leamase všemi detaily spojenými s oběhem tajného spisu, s dopisy do bank v Kodani a v Helsinkách a probral odpověď, kterou Leamas dostal. Pak se obrátil k tribunálu a poznamenal:
"Z Helsinek jsme nedostali odpověď. Nevím proč. Ale přesto mi dovolte, abych pro vás zrekapituloval fakta. Leamas uložil peníze v Kodani patnáctého června. Ve spise před sebou máte kopii dopisu z Královské skandinávské banky adresovaného Robertu Langovi. Robert Lang bylo jméno, které Leamas použil k otevření účtu v Kodani. Z tohoto dopisu, má ve spisu číslo dvanáct, vidíte, že celou sumu vybral z účtu o týden později společník vkladatele. Myslím, že obžalovaný," pokračoval Fiedler a pohybem hlavy ukázal na nehybnou postavu Mundta sedícího v první řadě, "se nebude snažit vyvracet, že byl jednadvacátého června v Kodani, prý kvůli tajné práci pro Abteilung."
Udělal krátkou přestávku a pak pokračoval:
"Leamasova návštěva v Helsinkách byla druhou cestou, kterou podnikl, aby uložil peníze. Proběhla čtyřiadvacátého září."
Pozvedl hlas a obrátil se. Díval se přímo na Mundta.
"Třetího října soudruh Mundt vyjel na tajnou cestu do Finska, opět uváděl jako důvod zájmy Oddělení."

V sále bylo ticho. Fiedler se pomalu obrátil a znovu oslovil tribunál. Hlasem současně ztišeným a výhružným se zeptal:
"Namítáte, že to jsou jen nepřímé důkazy? Dovolte, abych vám něco připomněl."
Obrátil se k Leamasovi.
"Svědku, během své práce v Berlíně jste se spojil s Karlem Riemeckem, bývalým sekretářem politbyra Sjednocené dělnické strany Německa. Jaká byla povaha této spolupráce?"
"Byl mým agentem, dokud ho nezastřelili Mundtovi lidé."
"Přesně tak. Zastřelili ho Mundtovi lidé. Byl jedním ze špiónů, kteří byli soudruhem Mundtem zlikvidováni dřív, než mohli být vyslechnuti. Ale než byl zastřelen, byl agentem britské tajné služby?"
Leamas kývl.
"Popište Riemeckovo setkání s mužem, kterému říkáte Šéf."
"Šéf přiletěl z Berlína, aby se setkal s Karlem. Karel byl, myslím, jeden z nejvýkonnějších agentů, jaké jsme kdy měli. Šéf se s ním chtěl setkat."
Fiedler mu skočil do řeči:
"Byl také jedním z těch, komu jste nejvíc důvěřovali?"
"Ano, jistě ano. Londýn Karla přímo miloval. Nic, co udělal, nebylo špatně. Když přiletěl Šéf, zařídil jsem, aby Karel přišel ke mně do bytu a všichni tři jsme povečeřeli. Nechtěl jsem, aby tam chodil, ale to jsem Šéfovi nemohl říct. Těžko se to vysvětluje, ale v Londýně mají někdy neuvěřitelné nápady. Jsou tak trochu odtržení od života a já měl hlavně strach, aby nenašli nějakou výmluvu, aby mohli Karla řídit sami. Byli toho schopní."
"Takže jste zorganizoval tu schůzku pro vás tři," skočil mu do řeči Fiedler. "Jak to vypadalo?"
"Šéf mě předem požádal, že by chtěl asi čtvrthodinku zůstat s Karlem sám. Tak jsem během večeře předstíral, že došla skotská. Opustil jsem byt a Šel k de Jongovi. Napil jsem se s ním trochu, půjčil jsem si láhev a vrátil se zpět."
"Jak jste je zastihl?"
"Jak to myslíte?"
"Mluvili spolu ještě, Riemeck a Šéf? Pokud ano, o čem mluvili?"
"Když jsem se vrátil, tak nemluvili."
"Díky, můžete si sednout."
Leamas se vrátil na své místo vzadu v místnosti. Fiedler se obrátil ke třem členům tribunálu a spustil:
"Nejdřív bych chtěl mluvit o zastřeleném špiónovi Riemeckovi, o Karlu Riemeckovi. Před sebou máte seznam informací, které Riemeck v Berlíně předal Alecu Leamasovi, pokud si Leamas dokázal vzpomenout. Je to impozantní záznam zrady. Dovolte mi, abych ho pro vás shrnul Riemeck předal svým chlebodárcům detailní rozbor práce a charakteristiky osob z celého Abteilungu. Dokázal, pokud můžeme věřit Leamasovi, popsat průběh našich nejtajnějších schůzí. Jako sekretář politbyra předával koncepty i těch nejvíc utajovaných jednání.
To pro něj bylo snadné. On sám přece sestavoval záznamy z jednání. Ale Riemeckův přístup k tajným záležitostem Abteilungu je něco úplně jiného. Kdo v roce 1959 kooptoval Riemecka do Výboru pro národní bezpečnost, tohoto životně důležitého podvýboru politbyra, který koordinuje a projednává všechny záležitosti našich bezpečnostních orgánů? Kdo navrhl, aby měl Riemeck výjimku v přístupu ke spisům Abteilungu? Kdo Riemecka na každém kroku jeho kariéry od roku 1959, -tedy roku, kdy se Mundt vrátil z Anglie, vzpomínáte?- vyzdvihoval do výjimečně odpovědných funkcí?
Já vám to řeknu," prohlásil Fiedler, "Byl to tentýž muž, který zaujímal výjimečně vhodné postavení, aby ho mohl chránit při jeho špionážní činnosti... Hans-Dieter Mundt.
Vzpomeňme si jen, jak Riemeck navázal kontakt se západní rozvědkou v Berlíně. Jak vyhledal de Jongovo auto na výletě a vložil dovnitř film. Nepřekvapuje vás Riemeckova předvídavost? Jak věděl, kde toho dne najít právě tohle auto? Riemeck sám auto neměl, nemohl tedy sledovat de Jonga od jeho domu v západním Berlíně. Je jen jeden způsob, jak se o něm mohl dovědět, a to prostřednictvím naší vlastní bezpečnosti. Ta uvedla de Jongovu přítomnost v rutinním hlášení, jakmile jeho vůz přejel hranici mezi sektory. Toto hlášení měl k dispozici Mundt a Mundt Riemeckovi umožnil do něj nahlédnout.
Tohle je případ Hanse-Dietera Mundta. Riemeck byl jeho stvůra, říkám vám, byl článkem mezi

Mundtem a jeho imperialistickými pány!"
Fiedler se odmlčel a pak tiše dodal:
"Mundt - Riemeck - Leamas. To byl řetěz jejich spojení. Pro techniku tajné služby kdekoliv na světě je typické, že články řetězu mají být udržovány pokud možno co nejdál od sebe, nejlépe úplně odděleně. Proto je v pořádku, když Leamas tvrdí, že neví nic, co by mohlo poškodit Mundta. Je to jen důkazem dobrého utajení, které udržovali jeho velitelé v Londýně.
Vyprávěl jsem vám také, jak celý případ označovaný jako "Rolling Stone" byl veden za podmínek zvláštního utajení. Leamas věděl jen velmi mlhavě o existenci skupiny pod vedením Petra Guillama, která se zdánlivě zabývala ekonomickými podmínkami v našem státě. Tato skupina byla překvapivě uvedena na rozdělovníku spisu akce "Rolling Stone". Dovolte mi připomenout, že tentýž Petr Guillam byl jedním z nemnoha důstojníků britské tajné služby, kteří se zapojili do vyšetřování Mundtovy činnosti, když byl v Anglii."
Mladý muž u stolu zvedl tužku, podíval se na Fiedlera svýma široce otevřenýma chladnýma tvrdýma očima a zeptal se:
"Proč tedy dal Mundt likvidovat Riemecka, když byl Riemeck jeho agentem?"
"Neměl navybranou. Riemeck byl v podezření. Jeho milenka ho prozradila svou nediskrétností. Mundt vydal rozkaz, aby byl Riemeck zastřelen bez výstrahy a pak mu poradil, aby se pokusil o útěk. Později nechal zavraždit i tu ženu.
Chtěl bych se na chvíli zdržet u Mundtova stylu. Po jeho návratu do Německa v roce 1959 britská tajná služba vyčkávala. Mundtův souhlas se spoluprací s nimi měl být teprve prokázán. Dali mu tedy instrukce a čekali. Spokojili se s tím, že mu zaplatili a doufali v to nejlepší. V té době Mundt nebyl vysokým funkcionářem naší tajné služby, nebyl ani funkcionářem strany, ale hodně toho věděl. A všechno, co věděl, hlásil. Byl ve styku se svými zaměstnavateli bez pomoci dalších. Předpokládáme, že se s nimi setkával v západním Berlíně, že byl na svých krátkých cestách do Skandinávie a jinam vždy kontaktován a vyslýchán.
Britové museli být zpočátku velmi opatrní. Kdo by na jejich místě nebyl, že? Zvažovali s nekonečnou pečlivostí všechno, co jim řekl. Srovnávali s tím, co znali. Obávali se, že možná hraje dvojitou hru. Ale postupně si uvědomili, že narazili na zlatý důl. Mundt se dal do své zrádcovské práce se systematickou důkladností, pro kterou je obdivován. Zpočátku, -to je můj odhad, ale je založen, soudruzi, na zkušenostech s touto prací a a na Leamasově výpovědi- prvních pár měsíců si netroufli založit síť, do níž by ho začlenili. Nechali ho jako osamělého vlka. Starali se o něj, platili mu a dávali mu instrukce naprosto odděleně bez vědomí své berlínské organizace. Založili v Londýně pod Guillamovým vedením -protože Guillam Mundta v Londýně naverboval- malou krycí skupinu, jejíž skutečná funkce nebyla známa ani uvnitř tajné služby, snad jen s výjimkou velmi úzkého kroužku zasvěcenců. Mundta platili zvláštním systémem, který nazvali Rolling Stone, a s informacemi od něj zacházeli s krajní opatrností. To, jak vidíte, souhlasí s Leamasovým prohlášením, že o Mundtově existenci v roli agenta nevěděl. Přesto, jak uvidíte později, jej Leamas nejen vyplácel, ale ve skutečnosti dostával od Riemecka a předával do Londýna informace, které zajišioval Mundt.
Koncem roku 1959 tedy Mundt informoval své londýnské pány, že našel přímo v politbyru muže, který by se mohl stát prostředníkem mezi nimi a jím. Tím mužem byl Karel Riemeck.
Jak Mundt našel Riemecka? Jak si troufl zjistit, že by byl Riemeck ochoten spolupracovat?
Musíte si uvědomit, že Mundt byl ve výjimečném postavení. Měl přístup ke všem tajným spisům, mohl odposlouchávat telefony, otevírat dopisy, nařizovat sledování. Mohl kohokoliv vyslýchat a měl na to bez diskuse právo. Měl před sebou podrobný obraz jejich soukromého života. Ale hlavně mohl kdykoliv umlčet podezření tím, že proti lidu obrátil .zbraň," Fiedlerův hlas se chvěl rozhořčením, "kterou sám lid vytvořil pro svou obranu."
Fiedler se odmlčel a pak se bez nejmenších problémů vrátil ke svému původnímu racionálnímu stylu.
"Vidíte teď, co Londýn udělal. Mundtovu totožnost udržovali v tajnosti. Souhlasili s Riemeckovým začleněním a umožnili vznik nepřímého kontaktu mezi Mundtem a berlínskou skupinou. To je skutečné pozadí Riemeckova kontaktu s de Jongem a Leamasem. Tak si musíme vykládat vykládat Leamasovo svědectví, tak musíme měřit Mundtovu zradu."

Obrátil se a vykřikl Mundtovi přímo do tváře:
"Tady je ten sabotér a terorista! Tady je muž, který prodal svůj národ!
Už končím.
Musím se ale ještě zmínit o jedné věci. Mundt získal pověst loajálního a lstivého ochránce lidu. Navždy umlčel hlasy, které mohly prozradit jeho tajemství. Tak zabíjel ve jménu lidu a ve skutečnosti chránil svou fašistickou zradu a svou vlastní kariéru uvnitř naší tajné služby. Nelze si představit hroznější zločin. Proto nakonec, když udělal, co se dalo, aby Riemecka ochránil před podezřením, které se kolem něho stahovalo, dal rozkaz střílet bez výstrahy. Proto zorganizoval zastřelení jeho milenky.
Až dospějete k rozsudku a budete ho předkládat politbyru, nezavírejte oči před ohavností tohoto zločinu. Pro Hanse-Dietera Mundta je rozsudek smrti vykoupením."

KAPITOLA XXI

SVĚDEK

Předsedkyně se obrátila k malému muži v černém obleku, který seděl naproti Fiedlerovi.
"Soudruhu Kardene, vy obhajujete soudruha Mundta. Přejete si vyslechnout svědka Leamase?"
"Ano, ano. Rád. Za okamžik," odpověděl muž v černém a pracně se postavil. Nasadil si zlaté brýle a urovnal si je. Vypadal mírně, trochu venkovsky a měl bílé vlasy.
"Soudruh Mundt tvrdí," začal příjemným měkkým hlasem, "že soudruh Fiedler lže. Soudruh Fiedler se buď úmyslně nebo nešťastnou náhodou nechal vtáhnout do spiknutí s cílem rozvrátit Abteilung a tím přivést orgány pro ochranu socialistického státu do hanby. Nepopfráme, že Karel Riemeck byl britským špiónem, na to jsou důkazy. Ale popíráme, že Mundt s ním byl ve spojení nebo že přijímal peníze za zradu strany. Tvrdíme, že zde není žádný objektivní důkaz pro toto obvinění. Soudruh Fiedler se nechal zaslepit sny o moci a je hluchý ke hlasu rozumu. Trváme na tom, že od okamžiku, kdy se Leamas vrátil z Berlína do Londýna, hrál přidělenou roli. Simuloval rychlý společenský pád, opilství a dluhy. Záměrně napadl obchodníka před zraky veřejnosti a netajil se protiamerickým přesvědčením, to vše aby přitáhl pozornost Abteilungu. Jsme přesvědčeni, že britská tajná služba úmyslně utkala kolem soudruha Mundta síť nepřímých důkazů. Platby peněz do cizích bank, jejich vyzvednutí, které časově souhlasí s Mundtovou přítomností v té nebo oné zemi, mimochodem utroušený dohad Petra Guillama, tajná schůzka mezi Šéfem a Riemeckem, při níž se probíraly věci, které neměl Leamas slyšet. To všechno vytvořilo podvržený řetěz důkazů a soudruh Fiedler, s jehož ambicemi Britové přesně počítali, se po něm vydal. Tak se stal účastníkem obludného spiknutí, které mělo zničit -vlastně zavraždit, protože Mundtovi teď jde o život- jednoho z nejbdělejších obránců naší republiky.
Není snad naprosto v souladu s jejich tradicí sabotáží, podvracení a obchodování s lidmi, že právě Britové vymysleli toto zoufalé spinknutí? Jaká jiná cesta jim ještě zůstala otevřena dnes, kdy byla napříč Berlínem vybudována zeď a příliv západních špiónů je pod přísnou kontrolou? Stali jsme se obětmi jejich intrik. Soudruh Fiedler je vinen přinejmenším velmi vážnou chybou. V horším případě se nechal svést imperialistickými špióny, aby podkopal bezpečnost dělnického státu a prolil nevinnou krev.
Máme také svědka."
Mírně se uklonil směrem k soudcům.
"Ano, my máme také svědka. Myslíte si snad skutečně, že celou tu dobu soudruh Mundt netušil nic o Fiedlerových horečných intrikách? Skutečně si to myslíte? Už několik měsíců si byl vědom toho, že ve Fiedlerově hlavě klíčí .tragická nemoc. Byl to soudruh Mundt, který potvrdil žádost o kontaktování Leamase v Anglii. Myslíte, že by podstoupil takové nesmyslné riziko, kdyby byl sám ohrožen?
A když zprávy z Leamasových prvních výslechů v Haagu dorazily do politbyra, myslíte, že je soudruh Mundt odložil nečtené? Potom Leamas přijel do naší země a Fiedler odjel za ním, aby vedl vyšetřování sám. Žádné další zprávy už nepřicházely. Myslíte si, že soudruh Mundt byl tak tupý, aby nepochopil, co se s Fiedlerovou pomocí klube na světlo? Když přišly první zprávy od Peterse v Haagu, stačilo Mundtovi jen se podívat na data Leamasových návštěv v Kodani a Helsinkách, aby si uvědomil, že celá záležitost

je podvrh. Spiknutí, které má kompromitovat jeho samotného. Tato data skutečně souhlasila s Mandlovými návštěvami v Dánsku a Finsku, proto byla Londýnem vybrána! Mundt věděl o těch "dřívějších náznacích" stejně dobře jako Fiedler, nezapomínejte na to. Mundt také hledal špióna v řadách členů Abteilungu...
A tak v době, kdy Leamas přijel do demokratického Německa, Mundt fascinovaně pozoroval, jak Leamas rozdmýchává Fiedlerovo podezření náznaky a nepřímými důkazy. Nikdy to nepřehnal, rozumíte, nikdy nenaléhal, jen tu a tam s perfidní rafinovaností upustil drobné semínko. A půda pro něj už zatím byla připravena... muž v Libanonu, zázračný útěk, o němž Fiedler referoval... obojí zdánlivě potvrzovalo přítomnost vysoce postaveného špióna uvnitř Abteilungu...
Bylo to nádherně vykonstruováno. Mohlo to zvrátit porážku -a to by se ještě mohlo podařit- porážku, kterou Britové utrpěli ztrátou Karla Riemecka, ve fantastické vítězství.
Soudruh Mundt však v době, kdy Britové plánovali jeho vraždu, udělal jedno předběžné opatření. Vyžádal si velmi opatrné šetření v Londýně. Prozkoumal každý drobný detail dvojího života, který Leamas vedl v Bayswateru. Hledal nějakou lidskou chybu v plánu téměř nadlidsky rafinovaném. Někde, myslel si, v Leamasově dlouhém pobytu na úrovni zvířete jistě musel porušit svou přísahu chudoby, opilství, degenerace a hlavně samoty. Potřeboval jistě i nějakou společnost, možná milenku. Scházelo mu teplo lidského kontaktu, potřeboval někdy poodkrýt oponu, kterou zahalil své srdce.
A soudruh Mundt měl pravdu, víte.
Leamas, ten obratný a zkušený operativní pracovník, udělal chybu tak základní, tak lidskou..."
Karden se usmál.
"Vyslechnete svědka, ale ne hned. Svědek je zde, zajistil ho soudruh Mundt. Byl to obdivuhodný protitah. Později tedy zavolám... toho svědka."
Vypadal trochu šelmovsky, jako by chtěl říct, že takový malý žert mu přece soused musí prominout.
"Zatím bych rád, pokud smím, položil jednu nebo dvě otázky tomu upejpavému žalobci, panu Alecu Leamasovi."

"Řekněte mi," začal, "jste bohatý?"
"Nedělejte ze sebe blbce," řekl Leamas krátce, "víte přece, jak mě našli."
"Ano, opravdu," prohlásil Karden. "To bylo mistrovské. Mohu to tedy chápat tak, že nemáte vůbec žádné peníze?"
"Můžete."
"Takže nemáte žádné přátele, kteří by vám půjčili peníze, dali vám třeba nějakou menší sumu? Zaplatili za vás dluhy?"
"Kdybych měl, nebyl bych tady."
"Takže nemáte žádné? Nevzpomínáte si na žádného laskavého dobrodince, na někoho, na koho jste třeba téměř zapomněl, kdo by vás zase mohl postavit na nohy... urovnat vaše dluhy a tak?"
"Ne."
"Díky. A ještě jedna otázka. Znáte George Smileyho?"
"Samozřejmě znám. Pracoval na Ústředí."
"A on také odešel od britské tajné služby?"
"Zabalil to po případu Fennanové."
"Aha, ano... po tom případu s Mundtem. Viděl jste ho ještě někdy později?"
"Jednou nebo dvakrát."
"Viděl jste ho potom, co jste opustil Ústředí?"
Leamas zaváhal.
"Ne," řekl.
"Nenavštívil vás ve vězení?"
"Ne. Nikdo mě tam nenavštívil."
"A předtím, než jste se dostal do vězení?"
"Ne."
"Po odchodu z vězení, přesněji ten den, kdy vás propustili, jste byl kontaktován mužem jménem Ashe, je

to tak?"
"Ano."
"Obědvali jste v Soho. Pak jste se rozešli. Kam jste šel vy?"
"Nevzpomínám si. Pravděpodobně jsem šel do hospody. Nevím."
"Dovolte mi, abych vám pomohl. Šel jste do Fleet Street a tam jste po chvíli nastoupil na autobus. Od té chvíle jste křižoval město autobusem, metrem a soukromým autem, dost zmateně na člověka s vašimi zkušenostmi, Jel jste do Chelsea. Už si vzpomínáte? Mohu vám ukázat zprávu. Mám ji tady."
"Možná máte pravdu. A co má být?"
"George Smiley žije v Bywater Street, kousek od King's Road. A o to mi jde. Vaše auto zahnulo do Bywater Street a náš agent hlásil, že vás vysadili u čísla devět. Není to náhodou dům George Smileyho?"
"To jsou kecy," prohlásil Leamas. "Možná jsem šel k Osmi zvonečkům. To je moje oblíbená hospoda."
"Soukromým autem?"
"To je taky blbost. Asi jsem si vzal taxi. Jestli jsem měl dost peněz."
"A proč jste předtím tak kličkoval?"
"To je taky blbost. Pravděpodobně sledovali někoho jiného. To by bylo pro ně typický."
"Vrátím se tedy ke své původní otázce. Myslíte si, že by se o vás Smiley zajímal i po odchodu z Ústředí?"
"Proboha ne."
"Že by se o vás nestaral, když jste se octl ve vězení? Že by se nestaral o lidi na vás závislé? Že by vás ani nechtěl vidět potom, co jste se setkal s Ashem?"
"Ne. Nemám nejmenší představu, co tím chcete říct, Kardene, ale odpovídám, že ne. Kdybyste někdy potkal Smileyho, neptal byste se. Jsme každý úplně jiný."
Zdálo se, že jeho odpověď Kardena potěšila. Usmál se, kývl, poopravil si brýle a pečlivě zalistoval ve svém spise.
"Ach, ano," řekl, jako by si na něco vzpomněl, "když jste žádal hokynáře o úvěr, kolik jste v té době měl peněz?"
"Nic," řekl Leamas nedbale. "Už týden jsme byl úplně na dně. Možná i déle, myslím."
"Z čeho jste žil?"
"Ze zbytků. Byl jsem nemocen, měl jsem trochu horečku. Týden jsem skoro nejedl. Myslím, že proto jsem byl trochu nervózní... to taky přispělo..."
"Měl jste ovšem ještě nevybraný plat v knihovně, nebo ne?"
"Jak to víte?" zeptal se Leamas ostře. "Vy jste tam byli..."
"Proč jste tam nezašel a nevybral si ty peníze? Pak byste nemusel žádat o úvěr, že?"
Leamas pokrčil rameny.
"Zapomněl jsem na to. Pravděpodobně proto, že v sobotu dopoledne měla knihovna zavřeno."
"Chápu. Jste si jist, že v sobotu dopoledne bylo v knihovně zavřeno?"
"Ne. Jenom si to myslím."
"Jasně. Děkuji vám. To je všechno, na co jsem se chtěl zeptat."
Leamas si právě sedal, když se otevřely dveře a dovnitř vešla žena. Byla velká, ošklivá a měla na sobě šedou kombinézu s prýmky na jednom rukávu.
Za ní šla Líza.

KAPITOLA XXII

PŘEDSEDKYNĚ

Líza vešla pomalu do soudní místnosti. Měla široce rozevřené oči jako napůl probuzené dítě, které vstoupilo do jasně osvětlené místnosti. Leamas už zapomněl, jak je mladá.
Když ho uviděla sedět na lavici mezi dvěma strážnými, zastavila se.
"Alecu!"

Bachařka jí položila ruku na rameno a vedla ji k místu, kde předtím stál Leamas. V místnosti bylo naprosté ticho.
"Jak se jmenujete, děvče?" zeptala se předsedkyně příkře. Své dlouhé ruce měla Líza spuštěné podél boků.
"Jak se jmenujete?" opakovala předsedkyně, tentokrát hlasitěji.
"Elizabeth Goldová."
"Jste členem Komunistické strany Velké Británie?"
"Ano."
"A teď jste na návštěvě v Lipsku?"
"Ano."
"Kdy jste vstoupila do strany?"
"V roce 1955. Ne... myslím, že to bylo v padesátém čtvrtém..."
Byl přerušena hlukem, jako by někdo prudce odstrčil kus nábytku a Leamsovým hrubým nepříjemným přeskakujícím hlasem, který pronikl do všech koutů místnosti.
"Vy svině! Nechte ji na pokoji!"
Líza se zděšeně obrátila. Leamas stál. Měl natržené šaty a krvácel na bledé tváři. Viděla, jak jej jeden strážný udeřil pěstí, až Leamas téměř upadl. Pak se na něj vrhli oba. Zvedli ho a zkroutili mu ruce vysoko za zády. Hlava mu padla na prsa a pak se zaškubala bolestí.
"Jestli se ještě jednou hne, vyveďte ho," nařídila předsedkyně. Varovně kývla na Leamase a dodala: "Můžete mluvit později, když budete chtít. Teď počkejte."
Obrátila se k Líze a ostře řekla: "To snad víte, kdy jste vstoupila do strany, ne?"
Líza neodpověděla. Po chvíli předsedkyně pokrčila rameny. Pak se naklonila dopředu, pozorně se na Lízu podívala a zeptala se:
"Alžběto, řekli ti někdy, jak je ve straně nutné utajeni?"
Líza kývla.
"Řekli ti, že se nikdy nesmíš ptát jiného soudruha na organizaci a uspořádání strany?"
Líza znovu kývla.
"Ano, samozřejmě," řekla.
"Dnes budeš právě v tomhle přísně vyzkoušena. Bude pro tebe tepší, rozhodně mnohem lepší, když nebudeš vědět nic. Nic," zdůraznila náhle. "Mělo by ti stačit, že my tři za tímhle stolem zastáváme velmi vysoké stranické funkce. Jednáme s vědomím politbyra a v zájmu bezpečnosti strany. Položíme ti několik otázek a tvé odpovědi budou velmi důležité. Pravdivými a statečnými odpověďmi pomůžeš věci socialismu."
"Ale koho" zašeptala Líza, "koho soudíte? Co Alec provedl?"
Předsedkyně se podívala přes ni na Mundta a řekla:
"Možná nesoudíme nikoho. Tak to je. Možná soudíme jen žalobce. Není důležité, kdo je obžalován," dodala. "Nesmíš se to dovědět a to bude zárukou tvé nestrannosti." Na chvíli se na místnost sneslo ticho. Pak se Líza ozvala hlasem tak tichým, že předsedkyně instinktivně naklonila hlavu, aby jí otázka neunikla.
"Je to Alec? Je to Leamas?"
"Říkám ti," trvala na svém předsedkyně, "že pro tebe bude lepší, mnohem lepší, když to nebudeš vědět. Musíš říct pravdu a jít. To je to nejmoudřejší, co můžeš udělat."
Líza zřejmě udělala nějaké gesto nebo zašeptala něco, co ostatní neslyšeli, protože předsedkyně se znovu naklonila kupředu a řekla důrazně:
"Poslouchej, dítě, chceš se vrátit domů, ne? Dělej, co ti říkám, a vrátíš se. Ale kdybys..." Zarazila se. Pak ukázala rukou na Kardena a dodala tajemně: "Tenhle soudruh ti chce položit pár otázek, ne moc. Pak zase půjdeš. Mluv pravdu."
Karden si znovu stoupl a usmál se svým laskavým úsměvem kostelníka.
"Alžběto," zeptal se, "Alec Leamas byl tvým milencem, že?"
Přikývla.
"Setkali jste se v knihovně v Bayswateru, kde jsi pracovala."
"Ano."

"Setkala ses s ním už předtím?"
Zavrtěla hlavou.
"Setkali jsme se v knihovně," řekla.
"Měla jsi hodně milenců, Alžběto?"
Její odpověď přehlušil další Leamasův výkřik:
"Kardene, ty svině!"
Ale Líza se otočila, když ho uslyšela, a řekla poměrně dost hlasitě:
"Alecu, nech toho. Vyvedou tě."
"Ano," potvrdila suše předsedkyně, "vyvedou."
"Řekni mi," hladce navázal Karden, "byl Alec komunista?"
"Ne."
"Věděl, že ty jsi komunista?"
"Ano, řekla jsem mu to."
"Co řekl, když jsi mu to pověděla, Alžběto?"
Nevěděla, zdali má lhát, to bylo nejhorší. Otázky padaly tak rychle, že neměla čas přemýšlet. A oni celou tu dobu poslouchali, dívali se a čekali na slovo, nebo snad gesto, které mohlo Alecovi strašně ublížit. Nemohla lhát, když nevěděla, co je v sázce. Zamotala by se do toho a Alec by zemřel. Ani na chvíli nepochybovala, že Leamas je v nebezpečí.
"Co na to řekl?" opakoval Karden.
"Smál se. Byl nad věcí."
"Ty věříš, že byl nad věcí?"
"Samozřejmě."
Mladík u soudcovského stolu promluvil podruhé. S přivřenýma očima se zeptal:
"Tohle považujete za úsudek rozumného člověka? Že je nad během historie a nad nutností dialektiky?"
"Já nevím. Tak jsem tomu rozuměla, to je všechno."
"To nevadí," řekl Karden. "Řekni mi, byl šťastný! Smál se často?"
"Ne. Nesmál se moc často."
"Ale když jsi mu řekla, že jsi ve straně, tak se smál. Víš proč?"
"Myslím, že stranou opovrhoval."
"Myslíš, že ji nenáviděl?" zeptal se Karden lhostejně.
"Nevím," odpověděla Líza smutně.
"Byl to vášnivý člověk?"
"Ne... ne,to nebyl."
"Ale přesto se vrhl na prodavače. Proč to udělal?"
Líza najednou přestala Kardenovi důvěřovat. Už nevěřila jeho laskavému hlasu dobrosrdečné tváři.
"Nevím," řekla.
"Ale přemýšlela jsi o tom, že?"
"Ano."
"A k jakému závěru jsi došla?"
"K žádnému," řekla Líza bezbarvě.
Karden se na ni zamyšleně podíval, možná trochu zklamaně, jako by zapomněla doma zpěvník.
"Věděla jsi předem," zeptal se a podle tónu to byla naprosto samozřejmá otázka, "že Leamas se chystá uhodit toho prodavače?"
"Ne," odpověděla Líza, možná příliš rychle. Kardenův lísměv v pauze, která následovala, ustoupil pobavené zvědavosti.
"Kdy jste naposledy viděla Leamase?" zeptal se nakonec. "Tedy... až do dneška."
"Neviděla jsem ho od té doby, kdy šel do vězení," odpověděla Líza.
"Takže, kdy jsi ho viděla naposledy?"
Jeho hlas byl laskavý, ale naléhavý. Líza trpěla tím, že stojí zády k sálu. Ráda by se obrátila a podívala na Leamase. Ráda by viděla jeho tvář, aby z ní vyčetla nějaké znamení, jak odpovědět. Začala se bát. Ty otázky vycházely z obvinění a podezření, o kterých nic nevěděla. Oni věděli, že chce pomoct Alecovi a

že se bojí, ale nikdo jí nepomohl. Proč jí nikdo nepomohl?
"Alžběto, kdy ses až do dneška naposledy setkala s Leamasem?"
Ach, ten hlas. Začala ten hedvábný hlas z hloubi duše nenávidět.
"Večer, než se to stalo," odpověděla. "Večer, než se popral s panem Fordem."
"Popral? To nebyla rvačka, Alžběto. Prodavač se nebránil, nestihl to. Neměl šanci. Bylo to velmi nesportovní!"
Karden se rozesmál a bylo to hrozné, protože se nesmál nikdo jiný.
"Řekni mi, kde ses setkala s Leamasem ten poslední večer?"
"V jeho bytě. Byl nemocný, nebyl v práci. Ležel v posteli a já jsem za ním chodila a vařila mu."
"A kupovala jsi mu jídlo? Chodila jsi nakupovat?"
"Ano."
"To od tebe bylo hezké. Muselo tě to stát spoustu peněz," poznamenal Karden soucitně. "Mohla sis dovolit ho vydržovat?"
"Já jsem si ho nevydržovala. Dostala jsem od něj peníze. On..."
"Ale," řekl Karden ostře, "takže on mel nějaké peníze?"
Ach Bože, pomyslela si Líza, ach Bože. Pane Bože, co jsem to zas řekla?
"Ne moc," řekla rychle, "moc ne, to vím. Libru, dvě libry, víc ne. Víc neměl. Nemohl zaplatit účty. Elektriku a nájem, to všechno se muselo zaplatit až potom, víte. To už byl pryč. Musel to zaplatit jeho přítel, ne Alec."
"Samozřejmě," řekl tiše Karden. "Zaplatil to přítel. Zvlášť přišel a zaplatil všechny účty. Nějaký Leamasův starý přítel, někdo, koho snad znal ještě dřív, než přišel do Bayswateru. Setkala ses někdy s tím přítelem, Alžběto?"
Zavrtěla hlavou.
"Chápu. Jaké účty ještě zaplatil ten dobrý přítel, nevíš?"
"Ne... ne."
"Proč váháš?"
"Řekla jsem, že nevím," odsekla vztekle Líza.
"Ale zaváhala jsi," vysvětloval Karden. "Napadlo mě, zdali jsi něco nezamlčela."
"Ne."
"Leamas o svém příteli nikdy nemluvil? O příteli, který má peníze a ví, kde Leamas bydlí?"
"Nikdy se o žádném příteli nezmínil. Myslela jsem si, že žádné přátele nemá."
"Aha."
V místnosti bylo strašné ticho. Bylo pro Lízu tím horší, že byla jako slepé dítě mezi vidoucími odříznuta ode všech ostatních. Oni mohli její odpovědi měřit nějakým neznámým metrem a ona nedokázala z toho strašného ticha poznat, co zjistili.
"Kolik vyděláváš, Alžběto?"
"Šest liber týdně."
"Máš nějaké úspory?"
"Trochu. Pár liber."
"Kolik platíš za byt?"
"Padesát šilinků týdně."
"To je celkem dost, Alžběto, že? Zaplatila jsi poslední činži?"
Bezmocně zakroutila hlavou.
"Proč ne?" pokračoval Karden. "Neměla jsi peníze?"
"Mám zaplaceno," odpověděla Líza šeptem. "Někdo mi zaplatil nájem dopředu a poslal mi smlouvu."
"Kdo?"
"Já nevím." Po tvářích jí tekly slzy. "Já nevím... Prosím, už se mě na nic neptejte. Já nevím, kdo to byl... poslali mi to asi před šesti týdny... nějaká banka v City... nějaká dobročinná společnost... tisíc liber. Já přísahám, že nevím, kdo... řekli, že to je dar od dobročinné společnosti. Vy víte všechno, vy mi řekněte, kdo..."
Pohřbila tvář v dlaních a rozplakala se. Stála pořád zády k místnosti. Její ramena se chvěla, jak se celé

její tělo roztřáslo pláčem. Nikdo se ani nepohnul. Po chvíli spustila ruce dolů, ale hlavu nezvedla.
"Proč ses o to nezajímala?" zeptal se Karden prostě. "Nebo jsi zvyklá na anonymní tisícové dary?"
Líza neodpověděla a Karden pokračoval:
"Napadlo tě, že je to od Leamase nebo od jeho přítele, že?"
"Ano," dokázala stěží říct. "V ulici se povídalo, že ten prodavač dostal nějaké peníze, spoustu peněz, později, po tom soudu. Hodně se o tom mluvilo a já věděla, že to musel být Alecův přítel..."
"To je podivné," řekl Karden jakoby pro sebe. "Dost podivné." A pak se k ní obrátil: "Řekni mi, Alžběto, přišel za tebou někdo po tom, co Leamas šel do vězení?"
"Ne," zalhala. Teď už věděla, že chtějí Alecovi něco dokázat, něco, co souviselo s penězi, s jeho přáteli a s tím prodavačem.
"Opravdu?" zeptal se Karden a svraštil obočí nad zlatými obroučkami brýlí.
"Ano."
"Ale tvůj soused, Alžběto," namítl Karden trpělivě, "řekl, že se u tebe zastavili dva muži. Brzy po Leamasově odsouzení. Nebo to byli jen milenci, Alžběto? Náhodní milenci, jako Leamas, kteří ti dali peníze?"
"Alec nebyl náhodný milenec," vykřikla. "Jak můžete..."
"Ale dával ti peníze. Dali ti oni taky peníze?"
"Ach, Bože," rozvzlykala se. "Neptejte se už..."
"Kdo byli ti dva?"
Neodpověděla a Karden najednou zařval. Bylo to nečekané. Bylo to poprvé, kdy zvýšil hlas.
"Kdo?"
"Já nevím. Přijeli v autě. Řekli, že jsou Alecovi přátelé."
"Další přátelé? Co chtěli?"
"Já nevím. Vyptávali se mě, co mi říkal... řekli mi, abych se s nimi spojila, kdyby..."
"Jak? Jak ses s nimi měla spojit?"
Po chvíli mlčení odpověděla:
"Jeden bydlel v Chelsea... jmenoval se Smiley... George Smiley... Měla jsem mu zatelefonovat."
"A zavolala jsi mu?"
"Ne!"
Karden položil své spisy na stůl. V místnosti se rozhostilo mrtvolné ticho. Karden ukázal na Leamase a řekl hlasem, který byl mnohem působivější, protože se už opět perfektně ovládal:
"Smiley chtěl vědět, zdali jí Leamas neřekl příliš moc. Leamas totiž udělal jednu věc, kterou u něj britská tajná služba nepředpokládala. Našel si děvče a vyplakal se jí na rameni."
Tady se Karden tiše zasmál, jako by to byl opravdu dobrý vtip.
"Stejně jako Karel Riemeck. Udělal přesně stejnou chybu."

"Mluvil Leamas někdy o sobě?" pokračoval Karden.
"Ne."
"Takže nevíš nic o jeho minulosti?"
"Ne. Vím jenom, že dělal něco v Berlíně. Něco ve státních službách."
"Takže přece jen mluvil o své minulosti, že? Řekl ti také, že byl ženat?"
Dlouho bylo ticho. Pak Líza přikývla.
"Proč jsi ho nešla navštívit do vězení? Mohla jsi ho přece navštívit."
"Myslela jsem si, že by nechtěl."
"Chápu. Napsala jsi mu?"
"Ne. Ano, jednou... jenom abych mu připomněla, že budu čekat. Myslela jsem, že to nebude vadit."
"Ale nemyslela sis, že by to uvítal?"
"Ne."
"A když si odseděl trest, nepokoušela ses s ním setkat?"
"Ne."
"Měl kam jít? Měl práci, která na něj čekala? Měl přátele, kteří by ho vzali k sobě?"

"Nevím... Já nevím."
"Ve skutečnosti jsi s ním skončila, že?" zeptal se Karden s úšklebkem. "Našla sis někoho jiného?"
"Ne! Čekala jsem na něj... Budu na něj pořád čekat," zarazila se. "Chtěla jsem, aby se vrátil sám."
"Tak proč jsi mu nepsala? Proč jsi se nesnažila zjistit, kde je?"
"On nechtěl, chápete? Musela jsem mu slíbit... že ho nebudu hledat... nikdy..."
"Takže on věděl, že půjde do vezení, že?" triumfoval Karden.
"Ne... Já nevím. Jak vám to můžu říct, když nevím..."
"A toho posledního večera," naléhal Karden tvrdě a umíněně, "toho večera, než uhodil prodavače, připomínal ti ten slib? Tak co? Ano nebo ne?"
Přikývla přemožena nekonečnou únavou. Bylo to smutné gesto kapitulace.
"Ano."
"A rozloučili jste se?"
"A rozloučili jsme se."
"Po večeři, samozřejmě. Bylo už dost pozdě. Nebo jsi strávila noc s ním?"
"Po večeři. Šla jsem pak domů... ne přímo domů... nejdřív jsem se šla projít, ani nevím kam. Jen tak jsem chodila."
"Jaký udal důvod pro ukončení vašeho vztahu?"
"On nic neukončil," řekla. "To ne. Jen řekl, že musí odejít, že musí něco udělat, s někým si vyrovnat účty... za každou cenu... a pak možná, až to bude všechno za ním... možná, že se vrátí, jestli tam ještě budu a..."
"A ty jsi řekla," nadhodil Karden ironicky, "že na něj budeš čekat věčně, ne? Že ho budeš milovat vždycky?"
"Ano," odpověděla Líza prostě.
"Řekl, že ti bude posílat peníze?"
"Řekl... řekl, že věci někdy nejsou tak zlé, jak vypadají... že se o mě... někdo postará..."
"A proto ses nevyptávala, tedy později, když ti přišly ty peníze, když ti nějaká dobročinná společnost jen tak darovala tisíc liber?"
"Ano! Ano, je to tak! Tak teď víte všechno, stejně jste to věděli... Proč jste pro mě posílali, když jste to všechno věděli?"
Karden klidně čekal, až přestane vzlykat.
"Tohle," poznamenal nakonec k tribunálu, "je svědectví obhajoby. Velmi lituji, že dívka, jejíž vnímání je zamlženo sentimentem a jejíž bdělost je otupena penězi, je považována našimi britskými soudruhy za vhodnou osobu pro stranickou funkci."
Podíval se na Leamase a pak na Fiedlera a dodal hrubě:
"Ta holka je úplně pitomá. Přesto je štěstí, že ji Leamas potkal. Není to poprvé, kdy revanšistické spiknutí bylo odhaleno díky dekadenci jeho tvůrců."
S malou odměřenou úklonou směrem k tribunálu si Karden sedl.
V té chvíli Leamas vstal. Tentokrát ho strážní nechali jít samotného.
Londýn se musel úplně zbláznit. Řekl jim přece, v tom byl ten vtip, řekl jim, aby nechali Lízu na pokoji. A zatím bylo jasné, že od chvíle, kdy opustil Anglii, dokonce ještě dřív, už když šel do vězení, nějaký zatracený blázen vyrazil urovnávat jeho záležitosti. Platil účty, vyrovnal se s hokynářem a domácím. Vrcholem bylo, že platil za Lízu.
Tak co vlastně chtěli? Zabít Fiedlera nebo zabít svého vlastního agenta? Prozradit svou vlastní operaci? Byl to jenom Smiley a jeho pitomé výčitky svědomí, které ho dohnaly k takovým blbostem? Teď se dala udělat jediná věc, dostat z toho Lízu a Fiedlera a vylízat to všechno sám. On byl nejspíš stejně ztracen. Kdyby dokázal zachránit Fiedlerovi kůži, tedy kdyby to dokázal, snad by tu ještě byla šance, že z toho Líza vyvázne.
Jak toho, sakra, mohli tolik vědět? Byl si jist, byl si absolutně jist, že nebyl toho odpoledne ke Smileyho domu sledován. A ty peníze... jak na to přišli, že na Ústředí zpronevěřil peníze? To bylo přece vymyšleno jen jako legenda pro vnitřní potřebu... jak se to dověděli? Proboha, jak?
Vzteklý, rozhořčený a zahanbený prošel uličkou.

Šel vzpřímeně a trochu strnule jako muž, který kráčí k šibenici.

KAPITOLA XXIII

PŘIZNÁNÍ

"Tak dobře, Kardene," řekl Leamas. Jeho tvář byla bílá a tvrdá jako z kamene. Hlavu naklonil trochu stranou a dozadu jako člověk, který naslouchá nějakému hodně vzdálenému zvuku. Byl v něm děsivý klid sebeovládání, nikoliv rezignace. Zdálo se, že celé jeho tělo svírá železný stisk pevné vůle.
"Tak dobře, Kardene, pusť ji."
Líza se na něho dívala svýma tmavýma očima plnýma slz. Její tvář byla ošklivá a plná vrásek.
"Ne, Alecu... ne," řekla. Pro ni už v místnosti nebyl nikdo jiný. Jen Leamas, vysoký a vzpřímený jako voják.
"Neříkej jim to," řekla a pokračovala zvýšeným hlasem, "ať je to cokoliv, jenom kvůli mně jim to neříkej... Mně to nebude vadit, Alecu, slibuju, že ne..."
"Drž hubu, Lízo," umlčel ji Leamas hrubě. "Už je příliš pozdě."
Očima vyhledal předsedkyni.
"Ona nic neví. Vůbec nic. Vyveďte ji odsud a pošlete domů. Já vám řeknu zbytek."
Předsedkyně krátce pohlédla na oba muže vedle sebe. Zamyslela se a pak řekla:
"Může opustit soudní místnost, ale nesmí odejet domů, dokud nebude jednání ukončeno. Pak se uvidí."
"Ona nic neví, říkám vám to," křičel Leamas. "Karden má pravdu, nevidíte to? Byla to naše operace, předem plánovaná akce. Jak o tom mohla vědět? Je to jenom zakomplexovaná malá holka z knihovny blázince. Není vám k ničemu!"
"Je to svědek," odpověděla předsedkyně krátce. "Fiedler by ji mohl chtít vyslechnout."
Fiedler už pro ni nebyl soudruhem.
Při zvuku svého jména se zřejmě probudil ze zamyšlení a Líza se na něj poprvé pozorně podívala. Jeho hluboké hnědé oči na ní na okamžik spočinuly a mírně se usmál, jakoby rozpoznal, že jsou stejné rasy. Je to taková malá opuštěná figurka, pomyslela si o něm s podivným uvolněním.
"Ona nic neví," řekl Fiedler. "Leamas má pravdu, nechte ji jít." Měl unavený hlas.
"Uvědomujete si, co říkáte?" zeptala se předsedkyně. "Uvědomujete si, co to znamená? Vy k ní nemáte žádné otázky?"
"Řekla, co měla říct."
Fiedler studoval své ruce, které mu ležely na kolenou, a zdálo se, že ho zajímají víc než jednání soudu.
"Bylo to velmi chytře provedeno," kývl hlavou. "Nechte ji jít. Nemůže nám říct, co neví."
A s posměšnou formálností dodal:
"Nemám pro svědkyni žádné další dotazy."
Strážce odemkl dveře a zavolal něco do chodby. V naprostém tichu soudu slyšeli odpověď ženským hlasem a pak se pomalu přiblížily těžkopádné kroky. Fiedler rychle vstal, vzal Lízu za paži a vedl ji ke dveřím. Když k nim došli, otočila se a podívala zpět na Leamase. Ale ten se díval jinam, jako člověk, který nesnese pohled na krev.
"Jeď zpátky do Anglie," řekl jí Fiedler. "Pojedeš zpátky do Anglie."
Líza se najednou nekontrolovatelně rozvzlykala. Bachařka ji objala kolem ramen, spíš pro oporu než ze soucitu, a odvedla ji z místnosti. Strážný zavřel dveře a zvuk Lízina pláče pomalu slábl, až utichl docela.

"Nedá se už k tomu moc dodat," začal Leamas. "Karden má pravdu. Byla to vykonstruovaná operace. Když jsme ztratili Karla Riemecka, ztratili jsme v něm jediného pořádného agenta v zóně. Všichni ostatní už byli odhaleni nebo zlikvidováni. Nerozuměli jsme tomu. Zdálo se, že nám je Mundt sbírá před nosem málem dřív, než jsme je stačili naverbovat. Vrátil jsem se do Londýna a navštívil Šéfa. Byl tam taky Petr Guillam a George Smiley. George už byl vlastně v penzi, dělal něco inteligentního, myslím filologii nebo tak něco.

V každém případě vymysleli právě tohle. Nastrčit člověka, aby se chytil, tak to Šéf řekl. Projít všechny fáze a pozorovat, zdali zabírají. Pak jsme to propracovali, postupně odzadu dopředu, tak bych to asi popsal. 'Induktivně', tak tomu říkal Smiley.
Kdyby Mundt byl agent, jak bychom ho platili, jak by vypadal jeho spis a tak dál. Petr si vzpomněl, že jednou nám chtěl nějaký Arab prodat likvidaci Abteilungu a my jsme ho vyhodili, pak jsme zjistili, že to asi byla chyba. Petra ale napadlo, že bychom to mohli zapracovat do plánu. Jako že jsme ho odmítli, protože jsme už ty informace měli. To bylo chytré.
Zbytek už si dovedete představit. Představil jsem zpustnutí. Pití, potíže s penězi, pověsti, že jsem vybral služební kasu. Všechno to klapalo. Elsie z účtárny a ještě jedna nebo dvě holky nám pomohly rozšířit drby. Udělaly to zatraceně dobře," dodal se špetkou pýchy.
"Pak jsem si vybral to ráno. Bylo to sobotní ráno, kdy je všude spousta lidí. A tehdy jsem vyletěl na toho prodavače. Rozmázl to místní tisk. Dokonce myslím, že to byl Worker, a vaši lidé si toho všimli. A od té doby," dodal pohrdavě, "jste si kopali hrob."
"Vy jste si kopal hrob," řekl Mundt tiše. Díval se zamyšleně na Leamase svýma bledýma očima. "A možná ještě i soudruhu Fiedlerovi."
"Fiedlera můžete stěží vinit," řekl Leamas lhostejně, "ten se k tomu jenom připletl. Není v Abteilungu sám, kdo by vás rád viděl viset, Mundte."
"Stejně vás pověsíme," ujistil ho Mundt. "Zavraždil jste strážného. A pokoušel jste se zavraždit mě."
Leamas se suše usmál.
"Potmě jsou všechny kočky černé, Mundte... Smiley pořád říkal, že se nám to může vymknout z ruky. Říkal, že to může spustit lavinu, kterou nedokážeme zastavit. Neměl už v pořádku nervy, víte. Od případu Fennanové, od té záležitosti s Mundtem, už to nebyl on. Říkali, že se s ním něco stalo. Proto taky odešel z Ústředí. Proto nemůžu pochopit, proč platili ty účty, navštěvovali to děvče a tak. Smiley zřejmě celou akci schválně nechal ztroskotat, tak se to muselo stát. Zřejmě měl nějakou krizi svědomí, nechtěl, aby se zabíjelo nebo tak něco. Po všech těch přípravách, po celé té práci bylo šílenství naši akci takhle podělat.
Ale Smiley vás nenáviděl, Mundte. Asi jsme vás nenáviděli všichni, i když to nikdo neřekl nahlas. Plánovali jsme celou akci, bylo to jako hra... Teď vám to těžko vysvětlím. Věděli jsme, že nás Mundt zatlačil až ke zdi. V boji s ním jsme selhali. Teď jsme se tedy rozhodli to zkusit a zabít ho. Ale pořád ještě to byla hra."
Leamas se obrátil k tribunálu a řekl:
"S Fiedlerem jste vedle. Není náš. Proč by Londýn takhle riskoval, kdyby tu měl muže v jeho postavení? Počítali s ním, to přiznám. Věděli, že nemá rád Mundta, ale proč by ho měl mít rád? Fiedler je žid, ne? A vy víte, vy všichni musíte vědět, jakou má Mundt pověst a co si myslí o židech.
Něco vám řeknu. Nikdo jiný vám to nepoví, tak to vyklopím já. Mundt nechal Fiedlera zmlátit a celou tu dobu, zatímco ho jiní mlátili, ho Mundt týral a vysmíval se mu, že je žid. Vy všichni víte, jaký člověk Mundt je. Pomohli jste mu nahoru, protože je ve své práci dobrý. Ale..." Leamas na se na chvíli zarazil, ale hned pokračoval: "ale proboha... už se do toho zamíchalo dost lidí, i když ještě nepadla Fiedlerova hlava. Fiedler je v pořádku, říkám vám... Ideologicky nenarušený, to je ten výraz, ne?"
Podíval se na tribunál. Sledovali ho necitelně, téměř zvědavě, chladnýma nehybnýma očima. Fiedler se vrátil na svou židli a poslouchal s hranou lhostejností. Pak se na něj podíval téměř laskavě.
"A vy jste to všechno zmotal, Leamasi. Že je to tak?" zeptal se. "Takový starý harcovník jako Leamas se největší akci svého života zakouká do... jak jste jí to pojmenoval? Do... zakomplexované holky v knihovně blázince. Londýn o tom musel vědět, Smiley by to sám nikdy neudělal."
Fiedler se obrátil k Mundtovi:
"Tohle je divné, Mundte. Museli vědět, že budete ověřovat každou část jeho historky. Proto přece Leamas žil ten život ztroskotance. Ale přesto hned po soudu poslali peníze prodavači, zaplatili nájem za Leamase a předplatili bydlení té dívce. I když připustíme, že by udělali něco neobvyklého... pro lidi s jejich zkušenostmi... tak zaplatit tisíc liber dívce, která byla navíc členem strany... Měla přece věřit, že Leamas je úplně na dně. Nepovídejte mi, že Smileyho výčitky svědomí a pocuchané nervy ho mohou dohnat až takhle daleko. Musel to udělat Londýn. Co riskovali?"

Leamas pokrčil rameny.
"Smiley měl pravdu. Už se to nedá zastavit. Nikdy jsme nečekali, že byste mě mohli přivézt sem. Do Holandska ano, to ano. Ale ne sem." Na chvíli se odmlčel a pak pokračoval. "A taky mě nikdy nenapadlo, že byste sem mohli přitáhnout to děvče. Byl jsem důvěřivej vůl."
"Ale Mundt ne," skočil mu rychle do řeči Fiedler. "Mundt věděl, co hledat. Dokonce věděl i to, že svědectví té dívky mu poskytne potřebný důkaz. To bylo od Mundta velmi chytré, to musím přiznat. Dokonce věděl předem i o té smlouvě na předplacení nájmu, což je skutečně zajímavé. Chci říct, jak se o tom mohl dovědět? Ona to přece nikde nevykládala. Já té dívce rozumím... Nikdy by o tom nikomu neřekla."
Podíval se znovu na Mundta.
"Možná, že nám Mundt řekne, jak se o tom dověděl?"
Mundt zaváhal. O vteřinu déle, než by se patřilo, pomyslel si Leamas.
"Podle příspěvků," řekl. "Před měsícem začala platit své stranické organizaci o deset šilinků měsíčně víc. Doslechl jsem se o tom a pokoušel jsem se zjistit, jak si to mohla dovolit. Podařilo se to..."
"Mistrovská odpověď," řekl Fiedler chladně.
Zavládlo ticho.
"Myslím," řekla předsedkyně a pohlédla na své dva kolegy, "že tribunál může už teď sepsat svoji zprávu pro politbyro. Tedy pokud," dodala a obrátila svá malá krutá .íčka k Fiedlerovi, "nemáte ještě něco na doplnění."
Fiedler zavrtěl hlavou. Zdálo se, že se něčím baví.
"V takovém případě," pokračovala předsedkyně, "moji kolegové souhlasí, že soudruh Fiedler bude zbaven svých povinností, dokud disciplinární komise politbyra neposoudí jeho postavení. Leamas už je zatčen. Musím vám všem připomenout, že tribunál nemá žádnou výkonnou moc. Lidový žalobce ve spolupráci se soudruhem Mundtem bezpochyby posoudí, jak potrestat britského agenta provokatéra a vraha."
Pohlédla přes Leamase na Mundta. Ale Mundt se v té chvíli díval na Fiedlera s chladným výrazem kata, který si měří krk své oběti.
A najednou Leamas pochopil se strašnou jasnozřivostí muže, kterého příliš dlouho obelhávali, v čem spočívá ta příšerná past.

KAPITOLA XXIV

KOMISAŘ

Líza stála u okna zády k bachařce a dívala se prázdným pohledem na dvorek. Napadlo ji, že tam asi chodí vězňové na rozcvičku. Byla v nějaké kanceláři. Na psacím stole vedle telefonu měla připravené jídlo, ale nemohla na ně ani pomyslet. Bylo jí špatně a cítila se strašně unavená, fyzicky vyčerpaná. Připadala si hrozně špinavá a toužila po koupeli.
"Proč nejíte?" zeptala se žena znovu. "Máte to za sebou." Řekla to bez soucitu, jako by Líza prostě byla hloupá, že nejí, když tu jídlo je.
"Nemám hlad."
Bachařka pokrčila rameny.
"Máte před sebou dlouhou cestu," poznamenala, "a nic moc na konci."
"Jak to myslíte?"
"Dělníci v Anglii hladovějí," prohlásila spokojeně. "Kapitalisté je nechávají hladovět."
Lízu napadlo, že by snad měla něco odpovědět, ale zdálo se jí, že to nemá smysl. Kromě toho se chtěla něco dovědět. Musela se to dovědět a tahle žena jí to mohla říct.
"Kde to jsme?"
"Vy jste to nepoznala?" zasmála se báchorka. "Měla byste se zeptat támhletěch," kývla směrem k oknu. "Řekli by ti, co to tady je."

"Kdo?"
"Vězni."
"Jací vězni?"
"Nepřátelé státu," odpověděla žena okamžitě. "Špióni, rozvraceči."
"Jak víte, že jsou špióni?"
"Strana to ví. Strana ví o lidech víc, než oni sami. To vám neřekli?" Bachařka se na ni podívala, zakroutila hlavou a poznamenala: "Ti Angličani! Bohatí vám projedli vaši budoucnost a vaši chudí se s nimi sami rozdělili o jídlo. To se stalo Angličanům."
"Kdo vám to řekl?"
Žena se usmála a neodpověděla. Zdálo se, že je sama se sebou spokojená.
"A tohle je vězení pro špióny?" naléhala Líza.
"To je vězení pro ty, kdo neuznávají socialistickou realitu, pro ty, kdo si myslí, že mají právo chybovat, pro ty, kdo zpomalují náš postup. Pro zrádce," uzavřela stručně.
"Ale co udělali?"
"Nemůžeme budovat komunismus, dokud jsme se nevypořádali s individualismem. Nemůžete plánovat velkou budovu, když vám na staveništi nějaká svině staví svůj chlívek."
Líza se na ni překvapeně podívala.
"Kdo vám tohle napovídal?"
"Já jsem tady komisař," řekla žena pyšně, "Pracuju tady ve vězení."
"Jste velmi inteligentní," poznamenala Líza a přistoupila k ní blíž.
"Jsem dělník," odpověděla žena jedovatě. "Představa duševních pracovníků jako vyšší kategorie musí být zrušena. Nejsou žádné kategorie, jen dělníci. Žádné rozdíly mezi fyzickou a duševní prací. Vy jste nečetla Lenina?"
"Takže lidé v tomhle vězení jsou intelektuálové?"
Žena se usmála.
"Ano," řekla. "Jsou to reakcionáři, kteří o sobě říkají, že jsou progresivní. Brání koncepci jedince proti státu. Víte, co Chruščev řekl o kontrarevoluci v Maďarsku?"
Líza potřásla hlavou. Musí ukázat zájem, musí přimět tu ženskou k řeči.
"Řekl, že by k ní nikdy nedošlo, kdyby pár spisovatelů zastřelili včas."
"Koho zastřelí teď?" zeptala se Líza rychle. "Až bude po soudu?"
"Leamase," odpověděla žena lhostejně, "a toho žida, Fiedlera."
Líza si na okamžik myslela, že omdlí. Pak naštěstí nahmatala opěradlo židle a sedla si.
"Co Leamas spáchal?" zašeptala.
Žena se na ni podívala malýma potměšilýma očima. Byla velká, mohutná. Měla řídké vlasy sčesané přes hlavu dozadu do drdolu v týlu nízko nad tlustým krkem. Měla masitou tvář s ochablými sulcovitými tvářemi.
"Zabil strážného," řekla.
"Proč?"
Žena pokrčila rameny.
"Co se týká toho žida," pokračovala, "tak ten křivě obvinil oddaného soudruha."
"Fiedlera za to zastřelí?" zeptala se Líza nedůvěřivě.
"Židi jsou všichni stejní," vysvětlovala žena. "Soudruh Mundt ví, co dělat se židy. My je tu nepotřebujeme. Když vstoupí do strany, mají dojem, že jim celá patří. Když zůstanou mimo, mají pocit, že strana proti nim něco chystá. Říká se, že Leamas a Fiedler proti Mundtovi intrikovali. Vy nebudete jíst?" zeptala se a ukázala na jídlo na stole.
Líza zavrtěla hlavou.
"Tak to musím sníst já," prohlásila s groteskním pokusem předstírat, že se musí nutit. "Dali vám i brambory. Musíte mít v kuchyni nějakého ctitele."
Humor této poznámky jí vydržel, dokud se nevypořádala s posledním zbytkem Lízina jídla.
Líza se vrátila k oknu.

V Lízině zmatené mysli, ve víru hanby, zármutku a strachu převažovala děsivá vzpomínka na Leamase, jak ho naposledy zahlédla v soudní místnosti. Seděl vzpřímeně na židli a vyhýbal se jejímu pohledu. Zklamala ho a on si netroufl se na ni před smrtí podívat. Nechtěl, aby viděla pohrdání nebo snad strach, které se mu vepsaly do tváře.
Ale co mohla dělat? Kdyby jí jen Leamas řekl, co se chystá provést! Ani teď jí to nebylo jasné. Kvůli němu by lhala a podváděla. Udělala by cokoliv, kdyby jí o to řekl. On to jistě chápal. Jistě ji znal dost dobře na to, aby si uvědomil, že by nakonec udělala všecko, co by chtěl. Že by na sebe vzala jeho bolest a celý jeho osud, jeho život. Nemodlila se o nic jiného, jen o tu šanci. Ale jak mohla vědět, co odpovědět na jejich zaobalené zákeřné otázky, když jí nic neřekl?
Zdálo se, že utrpení, které působila, nebude mít konce. V horečnatě rozbouřené mysli se jí vybavila vzpomínka na to, jak byla v dětství zděšena, když se dověděla, že s každým jejím krokem hynou pod jejíma nohama tisíce drobných stvoření. A dnes, ať lhala či mluvila pravdu, -byla si jista, že její mlčení by mělo stejný účinek- ji donutili, aby zničila člověka, možná dva. Byl tu totiž i ten žid, Fiedler, který na ni byl tak hodný, vzal ji za ruku a řekl, aby jela do Anglie. Zastřelí i jeho, tak to ta žena řekla. Proč to musel být zrovna Fiedler? Proč ne ten starý muž, který jí kladl otázky, nebo ten blonďák v první řadě mezi strážnými, ten co se pořád usmíval? Kdykoliv se otočila, viděla jeho hladce učesané světlé vlasy a uhlazený krutý úsměv, jako by celý soud byl bezvadný vtip. Trochu ji utěšovalo, že Leamas a Fiedler stáli na stejné straně barikády.
Obrátila se znovu ke strážkyni a zeptala se:
"Proč tu čekáme?"
Žena odstrčila talíř a vstala.
"Na instrukce," odpověděla. "Právě se rozhodují, zdali tu musíte zůstat."
"Zůstat?" opakovala Líza nechápavě.
"Je to otázka důkazů. Fiedlera mohou soudit. Řekla jsem vám, že mají podezření na spojení mezi ním a Leamasem."
"Ale proti komu? Jak mohl něco takového dělat v Anglii? Jak se sem vůbec dostal? On přece není ve straně."
Žena zakroutila hlavou.
"To je tajemství," odpověděla. "To se týká jenom politbyra. Možná, že ho sem přivedl ten žid."
"Ale vy to víte," naléhala a lichotila Líza, "vy jste tady ve vězení komisařem. Vám to jistě museli říct, ne?"
"Možná," odpověděla žena shovívavě. "To je opravdu tajné," opakovala.
Zazvonil telefon. Žena zvedla sluchátko a poslouchala. Po chvíli pohlédla na Lízu.
"Ano, soudruhu. Hned," řekla a položila sluchátko.
"Máte zůstat. Politbyro bude projednávat Fiedlerův případ. Zatím počkáte tady. Je to přání soudruha Mundta."
"Kdo je Mundt?"
Žena se zchytrale usmála.
"Je to přání politbyra," řekla.
"Já tady nechci zůstat," vykřikla Líza. "Já chci..."
"Strana o nás ví víc, než víme my sami," odpověděla žena. "Musíte zůstat tady. Je to přání strany."
"Kdo je Mundt?" zeptala se Líza znovu, ale nedostala odpověď.
Následovala pomalu bachařku nekonečnými chodbami, přes mřížové dveře oddělující jednotlivé části budovy a hlídané strážemi. Šly kolem železných dveří, z nichž se neozýval ani hlásek, dolů po nekonečných schodištích, přes celé haly hluboko pod zemí. Šly tak dlouho, až si Líza pomyslela, že už sestoupily až do vnitřností samotného pekla a nikdo už jí nikdy neřekne, kdy Leamas zemřel.

Neměla žádnou představu, kolik může být hodin, když zaslechla na chodbě před svou celou kroky. Mohlo být pět odpoledne, ale mohla být také půlnoc.
Líza byla vzhůru. Dívala se nevidoucíma očima do smolné tmy a toužila zaslechnout nějaký zvuk. Nikdy předtím netušila, že ticho může být tak strašné. Jednou vykřikla, ale ozvěna se k ní nevrátila. Zůstala jen vzpomínka na její vlastní hlas. Představila si, jak zvuk naráží do tmy a jako ryba omráčená nárazem o

skálu klesá v mrákotách ke dnu. Sedla si na postel a hmatala kolem sebe. Měla pocit, že jí i ruce ztěžkly tmou, jako by tápaly ve vodě.
Věděla, že cela je malá. Obsahovala postel, na které Líza seděla, umyvadlo bez kohoutků a hrubý stůl. To vše Líza zahlédla, když vešla. Pak zhaslo světlo a ona se vyděšeně rozběhla k místu, kde věděla, že stojí postel. Narazila do ní a zůstala stát roztřesená strachy.
Teď uslyšela kroky a někdo prudce otevřel dveře.
Poznala ho hned, i když rozeznávala jen siluetu proti bledému modrému světlu z chodby. Upravená svižná postava, hladký obrys tváře a krátké světlé vlasy. Světlo se jich jen lehce dotklo.
"Jsem Mundt," řekl. "Pojď se mnou, hned."
Jeho hlas zněl opovržlivě, ale tlumeně, jako by nechtěl, aby ho někdo zaslechl.
Líza ztuhla hrůzou. Vzpomněla si na bachařku. -Mundt ví, co s židy.-
Stála vedle postele, bezmocně na něj třeštila oči a nevěděla, co dělat.
"Hoď sebou, ženská pitomá!"
Mundt k ní přistoupil a pevně ji chytil za zápěstí.
"Pospěš si!"
Nechala se vytáhnout na chodbu. Vyděšeně sledovala, jak Mundt znovu zamyká dveře její cely. Hrubě ji chytil za paži a táhl ji s sebou chodbou. Napůl šel, napůl běžel. Slyšela vzdálené hučení větráků a občas zvuk kroků z postranních chodeb. Všimla si, že v té chvíli Mundt zaváhal, dokonce zpomalil. Když přišli na křižovatku chodeb, šel dopředu a ujistil se, že tam nikdo není. Pak jí teprve pokynul, aby šla dál. Předpokládal zřejmě, že ona sama ví, proč ho má následovat. Jednal s ní téměř jako spiklenec se svým komplicem.
Najednou se zastavil a strčil klíč do zámku špinavých železných dveří. Čekala. Byla úplně ztuhlá strachem. Prudce rozrazil dveře a jí do tváře zavanul sladký studený vzduch zimního včera. Pokynul jí znovu se stejnou mlčenlivou naléhavostí. Následovala ho tedy na štěrkovou cestičku, která vedla zanedbanou zeleninovou zahradou.
Sledovali cestu až ke zdobeným gotickým vratům, která vedla na silnici. U vrat parkovalo auto a u něj stál Alec Leamas.

"Zůstaň stát," varoval ji Mundt, když zrychlila krok. "Počkej tady."
Mundt šel sám napřed. Dívala se na oba muže, kteří spolu tiše mluvili, a připadalo jí to jako věčnost. Srdce se jí bláznivě rozbušilo a celá se roztřásla chladem a strachy. Konečně se Mundt vrátil.
"Pojď se mnou," řekl a vedl ji k Leamasovi. Oba muži se na sebe chvíli mlčky dívali.
"Sbohem," řekl pak Mundt lhostejně. "Jste blázen, Leamasi," dodal. "Ona je stejnej ksindl jako Fiedler."
Pak se otočil a bez dalších slov zmizel v šeru.
Zvedla ruku a dotkla se Leamase. Ucouvl a otevřel dveře vozu. Přitom setřásl její ruku. Pokynul jí, aby nastoupila, ale ona zaváhala.
"Alecu," zašeptala, "Alecu, co se děje? Proč tě pustil?"
"Buď zticha!" sykl Leamas. "Vůbec o tom nepřemýšlej, slyšíš? Vlez dovnitř."
"Co to říkal o Fiedlerovi? Alecu, proč nás pustil?"
"Pustil nás, protože jsme udělali svou práci. Vlez do toho auta! Rychle!"
Poslechla. Nastoupila do auta a zavřela dveře. Leamas usedl vedle ní.
"Co sis s ním dohodl?" naléhala. V hlase se jí chvěl strach a děsivé podezření. "Řekli, že jsi s Fiedlerem intrikoval proti němu. Tak proč nás pustil?"
Leamas nastartoval a brzy už ujížděli rychle po úzké silnici. Po obou stranách utíkala holá pole. V dáli splývaly s houstnoucí tmou jednotvárné vrchy. Leamas se podíval na hodinky.
"Do Berlína to je pět hodin," řekl. "Ve čtvrt na jednu bychom měli projet Kopník. Mčli bychom to stihnout bez problémů."
Líza dlouho neřekla nic. Dívala se předním sklem na prázdnou silnici, zmatená a ztracená v labyrintu nejasných myšlenek a dohadů. Měsíc byl v úplňku a na polích se táhly dlouhé pásy jinovatky.
Vyjeli na dálnici.
"Trápilo tě kvůli mně svědomí, Alecu?" řekla nakonec. "Proto jsi donutil Mundta, aby mě pustil?"

Leamas neodpověděl.
"Ty a Mundt jste nepřátelé, že?"
Pořád neodpovídal. Jel velmi rychle. Tachometr ukazoval sto dvacet kilometrů, i když na dálnici byly občas díry a nerovnosti. Všimla si, že jede s dálkovými světly a nepřepíná je ani, když někdo jel naproti. Jel bezohledně. Byl nakloněn dopředu, předloktím se skoro dotýkal volantu.
"Co bude s Fiedlerem?" zeptala se Líza náhle a tentokrát Leamas odpověděl.
"Zastřelí ho."
"A proč nezastřelili tebe?" pokračovala Líza rychle. "Ty jsi se přece spřáhl s Fiedlerem proti Mundtovi. Říkali to. Zabil jsi strážného. Proč tě Mundt pustil?"
"Tak dobře!" vykřikl najednou Leamas. "Já ti to řeknu. Řeknu ti, co ses neměla nikdy dovědět. Ani ty, ani já. Poslouchej.
Mundt pracuje pro Londýn, je to jejich agent. Koupili si ho, když byl v Anglii. A my jsme teď svědky hnusnýho konce špinavý podrazácký operace, která má Mundtovi zachránit kůži. Zachránit ho před jedním malým chytrým židem v jeho vlastním oddělení, který začal tušit pravdu. Přinutili nás, abychom ho zabili, chápeš? Abychom toho žida zabili.
Tak, teď to víš a pánbůh nám pomoz."

KAPITOLA XXV

ZEĎ

"Když je to tak," řekla nakonec, "jakou roli jsem v tom všem měla já?"
Mluvila celkem tiše, skoro až věcně.
"Můžu jenom hádat, Lízo. Podle toho, co vím a co mi Mundt řekl, než jsme odjeli. Fiedler Mundta podezíral. Podezříval ho od chvíle, kdy se Mundt vrátil z Anglie. Domyslel si, že hraje dvojí hru. Nenáviděl ho, samozřejmě. Neměl, proč ho mít rád. Ale hlavně měl pravdu. Mundt byl agentem Londýna. Fiedler byl pro Mundta příliš silný, než aby se ho dokázal zbavit sám. Proto se Londýn rozhodl, že to pro něj udělají oni.
Úplně je vidím, jak to připravovali. Jsou to intrikáni s akademickejma titulama, víš? Dovedu si je představit, jak sedí kolem krbu v některém z těch jejich zatracených klubů. Věděli, že nestačí jenom odstranit Fiedlera. Mohl se svěřit přátelům, mohl své obvinění zveřejnit. Veřejná rehabilitace, to je ono. Zorganizovali pro Mundta veřejné očištění od pomluv."
Přejel do levého pruhu, aby předjel náklaďák s vlekem. Tahač však nečekaně před něj vybočil, takže Leamas musel prudce zabrzdit, aby se vyhnul srážce.
"Řekli mi, abych zkompromitoval Mundta," řekl prostě. "Řekli mi, že musí být zlikvidován a já byl pro. Měla to být moje poslední práce. Tak jsem se začal připravovat. Zpustl jsem, pil a nakonec uhodil toho prodavače... to už znáš."
"A patří do toho, že jsi se šel se mnou vyspat?" zeptala se tiše. Leamas zavrtěl hlavou.
"Ale v tom to je, chápeš," pokračoval potom. "Mundt o všem věděl. Znal ten plán. Společně s Fiedlerem mě nechal zverbovat. Pak nechal Fiedlerovi volné pole, protože věděl, že Fiedler nakonec sám strčí hlavu do smyčky. Moje úloha byla v tom, aby si mysleli to, co byla ve skutečnosti pravda. Že Mundt je britský špión."
Zaváhal a pak pokračoval:
"Měla jsi za úkol mě zkompromitovat. Fiedlera zastřelili a Mundta zachránili před fašistickým spiknutím. Je to starý princip. Láska na just. Ze vzdoru, chápeš?"
"Ale jak se mohli o mně dovědět? Jak mohli předem vědět, že se seznámíme?" rozbrečela se Líza.
"Proboha, Alecu. Přece nemůžou předem vědět, že se lidi do sebe zamilujou?"
"To nehrálo žádnou roli. Vůbec na tom nezáleželo. Vybrali si tě, protože jsi byla mladá a hezká a protože jsi byla ve straně. Věděli, že bys jela do Německa, kdyby nějak sehnali pozvání. K vám do knihovny mě poslal Piu, ten chlap z pracovního úřadu. Za války pracoval ve Službě. Zřejmě ho podplatili.

Stačilo, aby nás seznámili, aby nás dali dohromady na jediný den. Na detailech moc nezáleželo. Později tě mohli kdykoliv navštívit, poslat ti peníze, zařídit, aby to vypadalo, jako bychom spolu něco měli, i kdyby to nebyla pravda, chápeš? Mohlo to třeba vypadat jako takové bláznivé vzplanutí staršího pána. Šlo o to, aby ti mohli poslat peníze mým jménem. My jsme jim to jenom hodně usnadnili..."
"Ano, to ano," řekla a pak dodala: "Připadám si špinavá, zneuctěná, Alecu. Jako by mě nabízeli na ulici..."
Leamas neodpověděl.
"Domohlo to alespoň jejich svědomí, když si lidi z vašeho oddělení vybrali někoho... někoho ze strany?" pokračovala Líza.
"Možná," řekl Leamas. "Oni nepřemýšlejí v takových kategoriích. Bylo to potřeba pro akci."
"Měla jsem zůstat v tom vězení, nebo ne? Tak to přece Mundt chtěl, ne? Nemělo smysl takhle riskovat, slyšela jsem toho moc a leccos jsem pochopila. Kromě toho, Fiedler byl nevinný, že ano? Ale je jenom žid," pokračovala rozrušeně. "Takže to tak moc nevadí, že ne?"
"Ježišmarjá," povzdechl si Leamas.
"Stejně je divné, že mě Mundt nechal jít. I když to byla část dohody s tebou," uvažovala. "Já teď znamenám riziko, ne? Až se vrátíme do Anglie, myslím. Člen strany, který tohle všechno ví... Nevypadá to logicky, že by mě nechal jít."
"Čekal bych," odpověděl Leamas, "že využije náš útěk, aby dokázal politbyru, že v jeho oddělení je víc takových Fiedlerů, které musí uštvat."
"A víc židů..."
"Dá mu to možnost upevnit svou pozici," odpověděl krátce Leamas.
"Tím, že bude zabíjet nevinné lidi? Zdá se, že tě to moc netrápí."
"Samozřejmě, že mě to trápí. Zvedá se mi nad tím žaludek. Je mi zle hanbou a vzteky a... Ale já jsem byl vychován jinak, Lízo. Já to nedokážu vidět černobíle. Lidé, kteří hrají tuhle hru, podstupují riziko. Fiedler prohrál a Mundt vyhrál. Londýn vyhrál, to je hlavní. Byla to hnusná, svinská akce. Ale vyplatila se a to je jediný zákon."
Jak mluvil, jeho hlas stoupal, až nakonec Leamas skoro křičel.
"Chceš přesvědčit sám sebe," vzlykala Líza. "Udělali něco hrozného. Jak můžeš nechat zabít Fiedlera. Byl to dobrý člověk, Alecu, já to vím, že byl. A Mundt..."
"Na co si, sakra, stěžuješ?" obořil se na ni Leamas hrubě. "Tvoje strana je pořád ve válce, ne? Obětuje jedince celku. Tak to říkají. Socialistická realita. Bojují za mír ve dne v noci. Nelítostný třídní boj, tak tomu říkají, ne? Aspoň, že ty jsi to přežila. Nikdy jsem neslyšel komunistu mluvit o posvátné nedotknutelnosti lidského života. Ale možná, že jsem to nechápal správně," dodal posměšně. "Souhlasím, ano, souhlasím s tím, že tě měli zlikvidovat. Tak byly rozdané karty. Mundt je svině. Věděl, že z toho nebude nic mít, když tě nechá naživu. Předpokládám, že musel slíbit, že se pokusí v tvém případě udělat, co se dá. Jenže jeho slib nemá žádnou cenu. Takže bys nejspíš zemřela, dnes, za rok nebo za dvacet let, ve vězení v tomhle dělnickém ráji. A mně se to mohlo stát taky. Ale já si vzpomínám, že strana směřuje k likvidaci celé vykořisťovatelské třídy. Nebo jsem to pochopil špatně?"
Vytáhl ze saka krabičku cigaret a dvě jí podal společně s krabičkou zápalek. Zapálila je roztřesenýma rukama a jednu
podala Leamasovi.
"To všechno jsi vymyslel ty, že?" zeptala se.
"Hodili jsme se na pekáč," trval Leamas na svém, "a mně je to moc líto. Těch ostatních je mi líto taky, těch co se ocitli na pekáči. Ale nestěžuj si na pravidla hry, Lízo. Pravidla hry určovala strana. Malý vklad pro velký zisk. Jeden obětován pro dobro všech. Není to hezké, já vím, vybírat, kdo to bude, když se to pak skutečně realizuje."
Seděla ve tmě a poslouchala. V té chvíli stěží vnímala víc než ubíhající cestu před sebou a lhostejnou hrůzu, která seděla někde v ní.
"Ale oni mě navedli, abych tě milovala," řekla nakonec. "A tys mě nechal, abych ti věřila a milovala tě."
"Zneužili nás," odpověděl Leamas nelítostně. "Podvedli nás oba, protože to bylo nutné. Byla to jediná cesta. Fiedler už byl příliš blízko cíle, nechápeš? Mundta by chytili, nerozumíš tomu?"

"Jak můžeš takhle obracet svět naruby?" vykřikla najednou Líza. "Fiedler byl laskavý a slušný. Dělal svou práci a vy jste ho za to zabili. Mundt je špión a zrádce a toho chráníte. Mundt je nacista, víš to? Nenávidí židy... Na čí straně vlastně jsi? Jak můžeš...?"
"V téhle hře platí jen jedno pravidlo," odsekl Leamas. "Mundt je jejich člověk, dává jim, co potřebují. To se dá snadno pochopit, ne? Je to leninismus v praxi... účelnost dočasných spojenectví. Co si myslíš, že jsou špióni? Kněži, svatí a mučedníci? Je to ubohá banda ztracených bláznů, taky zrádců, teploušů, sadistů a opilců. Jsou to lidi, kteří si hrají na kovboje a indiány, aby si zpestřili své šedivé životy. Myslíš si, že sedí v Londýně jako mniši a ustaraně zvažují dobro a zlo?
Kdybych mohl, Mundta bych zabil. Nenávidím ho. Ale teď to nejde. Vyšlo to tak, že ho naši potřebují. Potřebují ho, aby ta velká velká tupá lidská masa, kterou tak obdivuješ, mohla klidně spát. Potřebují ho pro bezpečí obyčejných tuctových lidí, jako jsme my dva."
"A co Fiedler? Není ti ho líto?"
"Je to válka," odpověděl Leamas. "Je zřejmá a nepříjemná, protože se vede na malé frontě a zblízka. Vede se bez ohledu na nevinné životy, to přiznám. Ale není to nic, skoro nic ve srovnání s ostatními válkami, tou poslední nebo tou příští."
"Ach, Bože," řekla Líza tiše. "Ty mi nerozumíš. Ty mi nechceš rozumět. Snažíš se přesvědčit sám sebe. To, co dělají, je mnohem horší. Hledají v lidech lidskost a pak ji obracejí proti nim. Používají ji jako zbraň, aby mohli zraňovat a zabíjet..."
"Ježíšmarjá!" vykřikl Leamas. "Co jiného dělali lidi od samého začátku světa? Já nevěřím ničemu, chápeš, ani destrukci, ani anarchii. Mám dost zabíjení, je mi z něho zle, ale nevím, co jiného bych mohl dělat. Naši lidé nikoho neobracejí na víru. Nevystupují na stranických schůzích a neřeční na bedničkách v parku. Nenutí nás bojovat za mír nebo za Boha. Jsou to chudáci a podrazáci, kteří se snaží zabránit tomu, abychom se pod praporem některého z těch kazatelů navzájem vyvraždili."
"Nemáš pravdu," prohlásila nešťastně Líza. "Jsou horší než my ostatní."
"Porotože jsem s tebou spal a ty sis myslela, že jsem somrák?" zeptal se Leamas divoce.
"Pro jejich pohrdání," odpověděla Líza. "Protože pohrdají dobrem a zlem, pohrdají láskou, pohrdají..."
"Ano," souhlasil Leamas a cítil se najednou hrozně unaven. "To je cena, kterou platí. Pohrdají Bohem a Karlem Marxem najednou. Jestli to myslíš takhle."
"Jsi stejný," pokračovala Líza, "stejný jako Mundt a ti druzí... Já to přece musím vědět. Postrkovali jste mě po šachovnici, jak jste chtěli, nebo ne? Oni nebo ty, protože tobě to bylo jedno... Jenom Fiedler ne... Ale vy ostatní... vy jste se mnou jednali, jako bych nebyla vůbec nic... jenom mince, kterou se platí... Jsi stejný, Alecu."
"Proboha, Lízo," řekl zoufale, "věř mi. Já to nenávidím. Všechno to nenávidím, už jsem unavený. Ale takový je svět. Lidstvo zešílelo. My jsme jen malá cena, která se zaplatí... Ale všude je to stejné. Lidi podvádějí a jsou podváděni, životy se obětují zbytečně. Lidi se střílejí a umírají ve vězení, celé skupiny a třídy lidí jsou odepsány pro nic za nic. A ty, ta vaše strana... Bůh ví, že byla postavena na mrtvolách obyčejných lidí. Ty jsi nikdy neviděla umírat tolik mužů jako já, Lizo..."
Když mluvil, Líza si vzpomněla na smutný šedý vězeňský dvůr a na bachařku, která říkala: "Je to vězení pro ty, kdo zpomalují náš postup... pro ty, kdo si myslí, že mají právo chybovat."
Leamas najednou strnul za volantem a nahnul se ke sklu. V reflektorech auta Líza rozeznala postavu na silnici. Muž držel v ruce malou svítilnu, kterou rozsvěcel a zhasínal. Auto se k němu pomalu blížilo.
"To je on," zamumlal Leamas. Vypnul reflektory a motor. Vůz jel tiše setrvačností dál. Leamas se natáhl dozadu a otevřel zadní dveře.
Líza se neotočila, nepodívala se, kdo nastoupil. Strnule se dívala kupředu na ulici zaplavenou deštěm.

"Jeďte třicítkou," řekl muž. Měl vyděšený hlas plný napětí. "Řeknu vám, kudy jet. Hned, jak dojedeme na místo, musíte vyskočit a běžet ke zdi. Reflektor bude svítit na místo, kde musíte přelézt. Stoupněte si do světla reflektoru. Jakmile se pohne a zamíří jinam, začněte lézt. Budete mít devadesát vteřin, abyste se dostali na druhou stranu. Vy lezete první," řekl Leamasovi, "děvče půjde za vámi. Ve spodní části jsou železné příčky, dál musíte lézt, jak umíte. Budete muset vylézt nahoru a vytáhnout děvče za sebou. Rozumíte?"

"Rozumíme," řekl Leamas. "Kolik času nám zbývá?"
"Když pojedete třicítkou, budeme tam asi za devět minut. Reflektor posvítí na zeď přesně pět minut po jedné. Mohou vám dát jen devadesát vteřin, ne víc."
"Co se stane po těch devadesáti vteřinách?" zeptal se Leamas.
"Mohou vám dát jen devadesát vteřin," opakoval muž, "jinak by to bylo moc nebezpečné. Ví o tom jenom jedna hlídka. Myslí si, že jste špióni nasazovaní do západního Berlína. Řekli jim, že to nesmí být nápadně snadné. Devadesát vteřin stačí."
"Doufám, že ano," řekl Leamas suše. "Kdy to spustíme?"
"Porovnal jsem si hodinky s velitelem hlídky," odpověděl muž. Vzadu v autě se krátce rozsvítilo světlo a hned zhaslo. "Teď je dvanáct čtyřicetosm. Musíme vyrazit pět minut před jednou. Ještě sedm minut."
Seděli v naprostém tichu, jen déšť bubnoval na střechu vozu. Ulice dlážděná kočičími hlavami byla přímo před nimi osvětlena každých asi sto metrů špinavými pouličními lucernami. Nikde nebylo ani živáčka. Obloha nad nimi měla nepřirozený modravý přísvit od odražených obloukových světel. Občas se nad nimi mihl paprsek reflektoru a zase zmizel. Někde daleko nalevo si Leamas povšiml blikajícího světla těsně nad obzorem, plápolalo jako oheň.
"Co to je?" zeptal se a ukázal.
"Informační tabule," odpověděl muž. "Takové lešení se světly. Ukazují na něm novinové titulky, aby to bylo vidět z východního Berlína."
"No jasně," zamumlal Leamas. Byli už téměř na konci cesty.
"Nebudete mít druhou možnost," pokračoval muž, "řekl vám to? Nebudete už mít jinou šanci."
"Vím," odpověděl Leamas.
"Kdyby něco nevyšlo, kdybyste spadli nebo se zranili, nevracejte se. V pásmu zdi se střílí bez vyzvání. Musíte se dostat přes zeď."
"Víme," opakoval Leamas, "řekl mi to."
"Od chvíle, kdy vystoupíte z auta jste v pásmu zdi."
"Víme. Už držte zobák," odsekl Leamas a pak se zeptal: "Vy odjedete s autem?"
"Hned, jak vystoupíte, odjedu s ním pryč. Pro mne je to taky nebezpečné," odpověděl muž.
"To je škoda," řekl Leamas suše. Znovu zavládlo ticho. Pak se Leamas zeptal: "Nemáte náhodou pistoli?"
"Ano," řekl muž, "ale nemohu vám ji dát. Řekl, že vám ji nemám dávat... že o ni určitě požádáte." Leamas se tiše zasmál. "On by mi ji třeba dal," řekl a nastartoval.
Auto se rozjelo dopředu s hlukem, který, jak se zdálo, vyplnil celou ulici.
Ujeli asi tři sta metrů, když muž vzrušeně zašeptal: "Tady doprava a pak vlevo."
Zatočili do úzké vedlejší ulice. Na obou stranách byly prázdné prodejní stánky, auto se mezi nimi stěží protáhlo. "Tady doleva!"
Pak prudce zahnuli znovu, tentokrát mezi dvě vysoké budovy do uličky, která vypadala jako slepá. Přes ulici viselo na šňůře prádlo a Lízu napadlo, zdali pod ním auto projede. Když se blížili ke konci uličky, muž řekl:
"Zase doleva a po cestě..."
Leamas vyjel na chodník a pak sledoval širokou pěšinu lemovanou na levé straně rozpadlým plotem a na pravé vysokou budovou bez oken. Uslyšeli někde vysoko nad sebou výkřik. Byl to ženský hlas.
Leamas zamumlal:
"Ale... drž hubu," a jen taktak zahnul do pravoúhlé zatáčky cesty, která vyústila na hlavní silnici.
"Kam teď?" zeptal se Leamas.
"Pořád rovné... kolem drogérie... mezi drogérii a poštu... tam!"
Muž se nahýbal dopředu tak, že jeho tvář byla téměř ve stejné úrovni s jejich. Ukázal rukou dopředu a dotkl se prstem skla.
"Zalezte zpátky," zasyčel Leamas. "Dejte tu ruku pryč. Jak mám, sakra, řídit, když mi tady máváte prackou?"
Zařadil jedničku a jel pomalu po široké ulici. Když pohlédl doleva, překvapila ho silueta Brandenburské brány asi tři sta metrů daleko a kolem ní zlověstná skupina vojenských vozidel.

"Kam jedeme?" zeptal se Leamas najednou.
"Už jsme skoro tam. Teď pomalu... doleva, doleva. Jeďte doleva!" vykřikl a Leamas strhl volant v posledním okamžiku. Projeli pod nízkým podloubím do dvora. Polovina oken v domech kolem chyběla nebo byla zatlučena prkny. Na druhém konci dvora byla otevřená vrata.
"Těmi vraty," zazněl naléhavě šeptaný povel, "a pak hned prudce doprava. Na pravé straně uvidíte lampu. Ta druhá za ní je rozbitá. Až přijedete k té rozbité, vypněte motor a jeďte setrvačností k požárnímu hydrantu. Tam to je."
"Proč, sakra, neřídíte sám?"
"Říkal, že vy budete řídit, že je to bezpečnější."
Projeli vraty a prudce zahnuli doprava. Ocitli se v úzké ulici, kde byla tma jako v pytli.
"Zhasnout světla!"
Leamas zhasl reflektory. Pomalu dojel k první lampě. Vpředu stěží rozeznali druhou. Ta nesvítila. Leamas zhasl motor a vůz tiše klouzal dál, až asi dvacet metrů před sebou uviděli nezřetelný obrys požárního hydrantu. Leamas zabrzdil a auto se se zhoupnutím zastavilo.
"Kde to jsme?" zašeptal Leamas. "Přejeli jsme Lenin-Allee, ne?"
"Greifswalder Strasse. Pak jsme zatočili k severu. Jsme na sever od Bernauerstrasse."
"V Pankově?"
"Skoro. Podívejte," ukázal muž do vedlejší ulice doleva. Na vzdáleném konci uličky uviděli kus zdi. Ve světle reflektorů měla šedohnědou barvu. Po jejím vrcholu běžela trojitá linie ostnatého drátu.
"Jak se dostane přes ostnatý drát to děvče?"
"Tam, kde polezete, jsou dráty nastřižené. Je tam malá mezera. Máte jednu minutu na cestu ke zdi. Sbohem."
Všichni tři vystoupili z auta. Leamas vzal Lízu za ruku a ona sebou trhla, jako by jí to zabolelo.
"Sbohem," řekl Němec.
Leamas zašeptal:
"Nestartujte, dokud nebudeme na druhé straně."
Líza se v bledém světle podívala na Němce. Měla dojem, že letmo zahlédla mladou napjatou tvář. Tvář chlapce, který se snaží být statečný.
"Sbohem," řekla Líza. Vyprostila ruku a následovala Leamase přes ulici a do úzké uličky vedoucí ke zdi. Když vešli do uličky, uslyšeli startér auta. Vůz za nimi se otočil a rozjel se stejnou cestou nazpět.
"Jenom za námi spal mosty, mizero," zabručel Leamas a ohlédl se na odjíždějící auto.
Líza ho skoro ani neslyšela.

KAPITOLA XXVI

NAZPĚT Z CHLADU

Šli rychle. Leamas se čas od času ohlížel přes rameno, aby se ujistil, že ho Líza sleduje. Když došli na konec uličky, zastavil se ve stínu ve výklenku dveří. Podíval se na hodinky.
"Dvě minuty," zašeptal.
Líza neřekla nic. Dívala se na zeď a na černé trosky za ní.
"Dvě minuty," opakoval Leamas.
Před nimi byl pruh široký asi třicet metrů, který se táhl podél zdi na obě strany. Asi sedmdesát metrů nalevo stála strážní věž. Paprsek jejího reflektoru přejížděl podél pruhu. Vzduch byl nasycen řídkým deštěm. Světlo reflektorů, chvějivé a bílé jako křída, prohledávalo svět na druhé straně. Nikde nebyl žádný člověk, neozval se žádný zvuk.
Jeviště bylo prázdné.
Paprsek světlometu z věže se k nim začal váhavě přibližovat. Vždy, když se zastavil, mohli vidět každou cihlu a nedbalé linie spěšně nahozené malty. Jak se dívali, paprsek se zastavil právě před nimi.
"Připravena?" zeptal se Leamas.

Přikývla.
Vzal ji za paži a vykročil přímo přes pruh. Líza chtěla běžet, ale on ji držel tak pevně, že nemohla. Už byli na půl cestě ke zdi. Zářivý polokruh světla na stěně je přitahoval, paprsek světlometu měli přóno nad hlavou. Leamas se rozhodl držet Lízu pevně u sebe, jako by se bál, že Mundt nedodrží slovo a nějak se mu ji pokusí na poslední chvfli vyrvat.
Byli už skoro u zdi, když paprsek odskočil k severu a nechal je v úplné tmě. Leamas držel Lízu za paži a vedl ji poslepu dopředu. Levou rukou hmatal před sebou, až náhle ucítil pod prsty hrubý ostrý povrch škvárové tvárnice. Teď už dokázal rozeznat zeď, a když pohlédl nahoru, viděl i trojitý pramen ostnatého drátu a hrubé háky, které ho držely. Do tvárnic byly zatlučeny jako horolezecké skoby kovové klíny.
Leamas se chytil nejvyššího z nich, rychle se vytáhl nahoru a pokračoval, až se dostal na vršek zdi. Vší silou zatáhl za spodní pramen ostnatého drátu a ten se ohnul směrem k němu, byl na jedné straně přestřižen.
"Rychle," zašeptal naléhavě, "lez nahoru."
Lehl si na břicho a natáhl ruku dolů. Chytil Lízinu zvednutou ruku, a když nahmatala první kovový trn a stoupla si na něj, zvolna ji táhl nahoru.
Najednou jakoby celý svět kolem něj vybuchl plameny. Odevšad, zezdola i ze stran se na ně soustředily světlomety a jejich zář se do nich zabodla s divokou přesností.
Leamas nic neviděl. Zuřivě zatáhl za Lízinu paži a její tělo se volně zhouplo. Myslel si, že uklouzla, a začal na ni křičet jako blázen. Přitom ji pořád táhl nahoru. Neviděl vůbec nic, jen nějaký barevný zmatek mu tančil před očima.
Pak přišlo hysterické vytí sirén a spěšně vykřikované povely. Napůl vkleče, s druhou nohou spuštěnou podél zdi chytil Lízu za obě ruce a táhl ji k sobě centimetr po centimetru, až málem sám spadl.
Potom začali střílet. Nejdřív jednotlivé rány, tři nebo čtyři. Ucítil, že Líza se v jeho rukou zachvěla. Její hubené paže mu vyklouzly z rukou. Uslyšel ze západní strany zdi anglicky volající hlas:
"Skoč, Alecu! Skoč, člověče!"
Teď už křičel skoro každý. Anglicky, francouzsky a německy najednou. Pak uslyšel docela blízko Smileyho hlas:
"To děvče, kde máš to děvče?"
Zastínil si oči a podíval se dolů k patě zdi. Konečně ji uviděl. Ležela a nehýbala se.
Na chvíli zaváhal. Pak pomalu slezl po skobách dolů a stoupl si vedle ní. Byla mrtvá. Tvář měla odvrácenou a černé vlasy přehozené přes tvář, jako by ji měly chránit před deštěm.
Zdálo se, že vojáci zaváhali před další salvou. Někdo vykřikl povel, ale nikdo nevystřelil.
Nakonec na něho vystřelili, byly to jen dvě nebo tři rány. Stál a rozhlížel se kolem sebe jako oslepený býk v aréně. A když padal, uviděl zase malé auto drcené mezi těžkými náklaďáky a malé děti, které vesele mávají z jeho okna.

JOHN LE CARRÉ
ŠPIÓN, KTERÝ SE VRÁTIL Z CHLADU
Nakladatelství DNES Praha 1992
Z anglického originálu
The spy who came in from the cold
vydaného nakladatelstvím Pan Books Ltd.1964,
přeložil Stanislav Švachouček Obálka a grafická úprava Jiří Bušek
Vydalo nakladatelství DNES jako svoji 4. publikaci v edici EXPLOSIV.
Odpovědný redaktor Ondřej Neff.
Vytiskl Mír. Náklad 20 000 výtisků.
1. vydání. 176 stran.
Praha 1992.